DÜNYANIN EN ÇOK OKUNAN SAVAŞ TARİHİ DERGİSİ

HISTORY of WAR

ÜNLÜ MUHAREBELERİN DÖNÜM NOKTALARI

22 HAZİRAN 1941

OPERASYON BARBAROSSA

STALİN'İN ÖLÜMCÜL HATASI

Sovyet liderin 1941'de yenilgiye çok yaklaştığı günler

DOĞUDAKİ SOYKIRIM

Bölgede terör estiren Waffen-SS ölüm mangaları

RODOS KUŞATMASI

Osmanlı İmparatorluğu, Hospitalier Şövalyeleri'ne karşı, 1480

HAZİRAN TEMMUZ AĞUSTOS 2023/02 SAYI: 07

ISSN 2791-9528

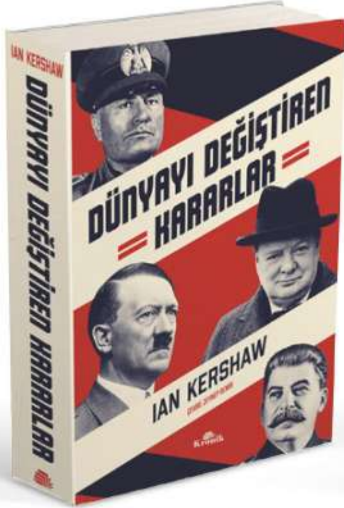
FİYATI: 49,90 TL
KKTC FİYATI: 62,00 TL

MOĞOL SAVAŞ MAKİNESİ

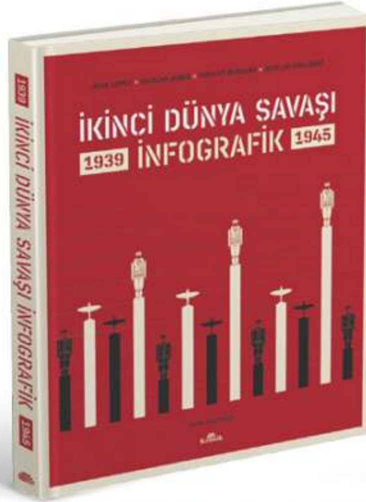
Orta Çağ dünyasını kasıp kavuran taktikler ve savaş teknolojileri

Kronik

Dünyayı Değiştiren Kararlar
IAN KERSHAW

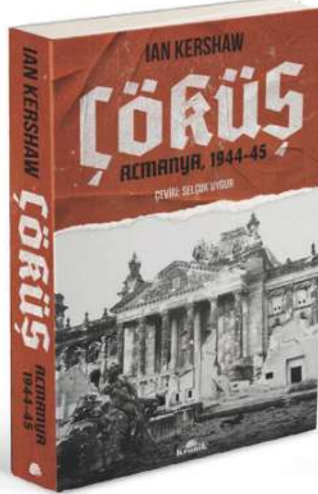
İkinci Dünya Savaşı
JEAN LOPEZ - NICOLAS AUBIN - VINCENT BERNARD - NICOLAS GUILLERAT

Stalin'in Savaşı
SEAN McMEEKIN

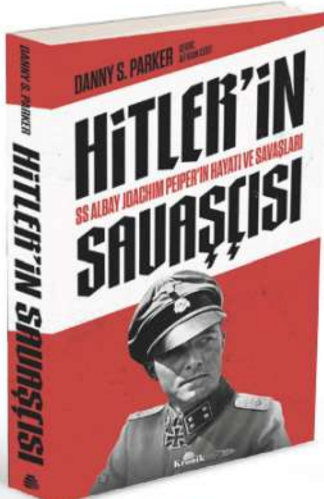
Ölüm Meleği
LYUDMİLA PAVLİÇENKO

Çöküş
LAN KERSHAW

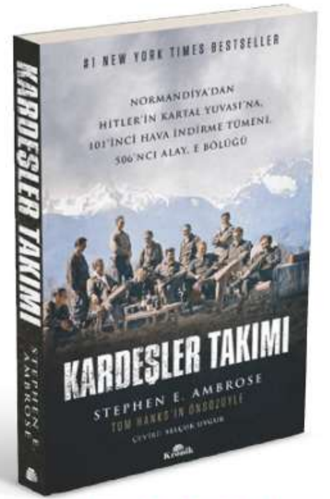
Führer İçin Uçtum
HEINZ KNOKE

Hitler'in Savaşçısı
DANNY S. PARKER

Operasyon: Mussolini
SELÇUK UYGUR

Kardeşler Takımı
STEPHEN E. AMBROSE

kronikkitap.com kronikkitap

Alman askerleri Barbarossa Harekâtı sırasında bir Sovyet mevzisine alev makinesiyle saldırıyor, 1941

Merhaba

Barbarossa Harekâtı'nı incelediğimizde, harekâtın büyüklüğü ve kayda geçen sayılar karşısında şaşkına dönmemek mümkün değil. Üç milyondan fazla Mihver askeri bu operasyona katıldı ve yaklaşık 2.900 kilometre boyunca uzanan bir cephe hattı üzerinden Sovyetler Birliği'nin içlerine doğru ilerledi. Pek çok tarihçi tarafından İkinci Dünya Savaşı'nın dönüm noktası olarak görülen Barbarossa Harekâtı, aynı zamanda dünyanın o güne dek gördüğü en korkunç savaş suçlarından bazılarına da sahne oldu. **Sayfa 24**'te yer alan kapak konumuzda, Nazilerin bu geniş kapsamlı istilası esnasında cephede yaşananların yanı sıra, bunun sonucunda ortaya çıkan dehşeti de ele aldık.

Bildiğiniz gibi, diğer tarih dergimiz **All About History** ile işbirliği içerisinde zaman zaman özel sayılar yayımlıyoruz. **Nazi Almanyası** adlı özel sayımız da kısa süre önce raflardaki yerini aldı. Yükselişinden çöküşüne Hitler Devleti'ni tüm yönleriyle mercek altına aldığımız bu dergimize bir göz atmanızı öneririm.

Şimdi gelin, sayfaları çevirip savaşların tarihinde heyecanlı bir yolculuğa çıkalım.

1 Eylül'de yine harika bir içerikle **History of War**'un yeni sayısında buluşmak dileğiyle...

Gökhun Sungurtekin

KİTAP TAVSİYESİ

İkinci Dünya Savaşı'nın en tartışmalı isimlerinden biri olan SS Albay Joachim Peiper'in hem savaş sırasında Hitler'in gözdelerinden biri haline gelişini hem de savaş sonrasındaki sıra dışı yaşamını konu alan *HİTLER'İN SAVAŞÇISI* gerçekten dikkat çekici bir kitap.

DB
DOĞAN BURDA DERGİ

İÇİNDEKİLER SAYI 7

HISTORY of WAR

CEPHE HATTI

12

24

42

58

64

82

90

96

Uyarı: 54 ve 55. sayfalardaki fotoğraflar rahatsızlık verici olabilir.

Image: Wiki / PD / Gov

M65 NÜKLEER TOP (NÜKLEER ANNİE)

Fotoğraf 25 Mayıs 1953 tarihinde çekilmiştir.

"Grable" Nükleer Silah Testi kapsamında Upshot-Knothole Operasyonu'nun bir parçası olarak gerçekleştirilen 15 kilotonluk patlatma ABD'nin Nevada Çölü'nü aydınlatıyor. O yılın Mart ve Haziran aylarını kapsayan dönemde aralarında ilk nükleer top mermisi olan "Grable"ın da bulunduğu 11 farklı nükleer silah test edildi. 280 mm çapındaki bu mermi, Batı Almanya ve başka yerlerde taktik seviyede nükleer silahların kullanılması beklentisiyle üretilerek kullanılmaya başlanan Nükleer Annie kod adlı M65 modeli bir toptan ateşlendi.

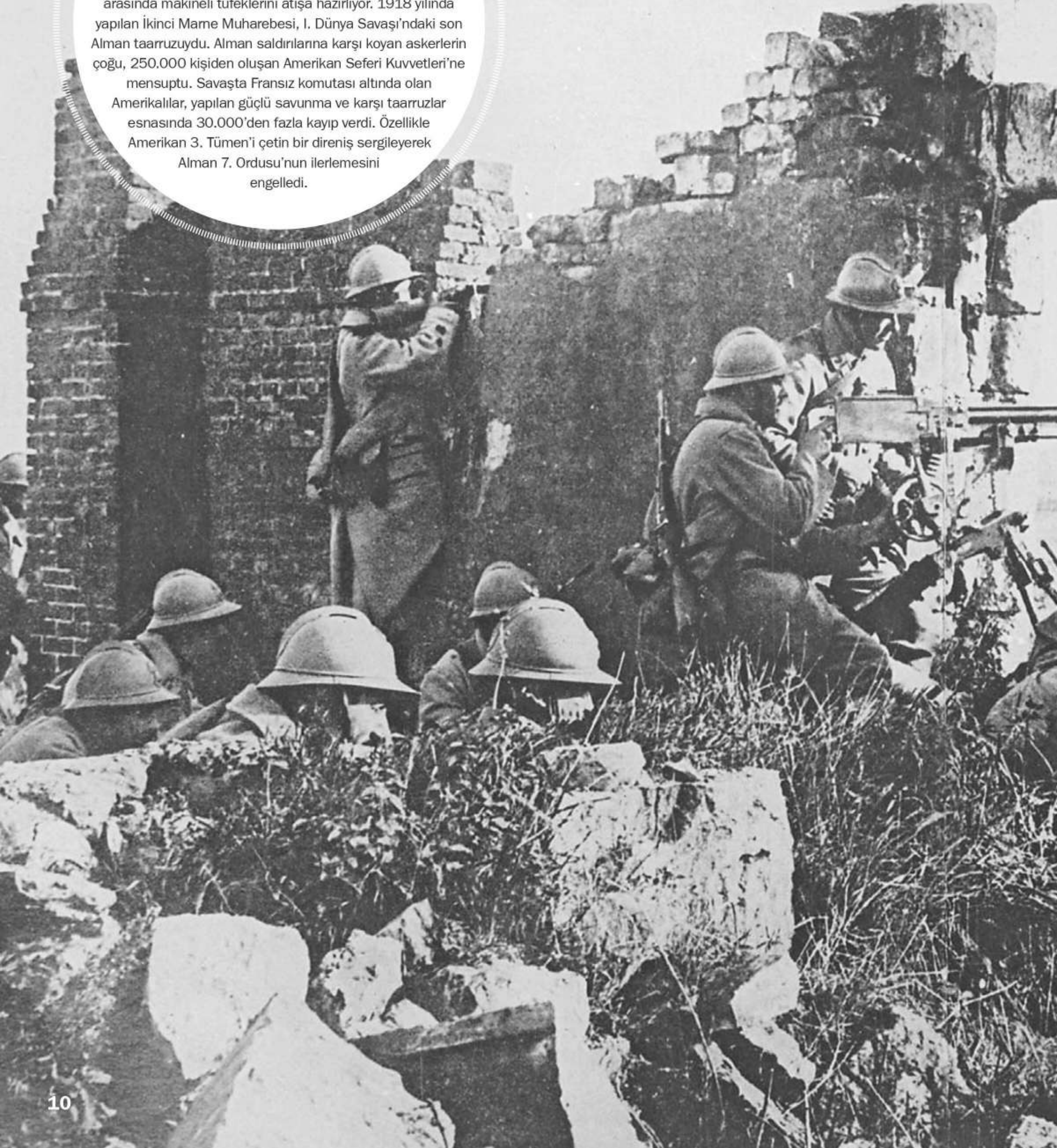

HADİ BİRAZ TOZ KALDIRALIM

Fotoğraf 13 Nisan 2012 tarihinde çekilmiştir. ABD Deniz Piyade Kolordusu 4. Tank Tümenine mensup askerler bir M1 A1 Abrams ana muharebe tankıyla toprak yolda hızla ilerliyor. Bu fotoğraf ABD ve Fas Krallığı arasında her yıl düzenlenen Afrika Aslanı adlı tatbikatların birinde çekildi. Tatbikat sırasında komuta usulleri denendi, gerçek mermilerle atışlar yapıldı, çeşitli manevralar ve havadan yakıt ikmali gösterileri gerçekleştirildi. ABD ordusunun 1.200 personeli, Deniz Piyadeleri Kolordusu'nun Afrika Birlikleri tarafından sevk ve idare edilen bu tatbikata katılmak üzere, 2012 yılında Fas'ın çeşitli bölgelerine intikal etti.

Rex Features

ALMANLAR'I GERİ PÜSKÜRTÜN!

Fotoğraf 1918'de çekilmiştir.

Orgeneral Gouraud'un komuta ettiği Fransız askerleri Marne Nehri yakınlarındaki bir katedralin yıkıntıları arasında makineli tüfeklerini atışa hazırlıyor. 1918 yılında yapılan İkinci Marne Muharebesi, I. Dünya Savaşı'ndaki son Alman taarruzuydu. Alman saldırılarına karşı koyan askerlerin çoğu, 250.000 kişiden oluşan Amerikan Seferi Kuvvetleri'ne mensuptu. Savaşta Fransız komutası altında olan Amerikalılar, yapılan güçlü savunma ve karşı taarruzlar esnasında 30.000'den fazla kayıp verdi. Özellikle Amerikan 3. Tümen'i çetin bir direniş sergileyerek Alman 7. Ordusu'nun ilerlemesini engelledi.

ZAMAN ÇİZELGESİ

ROMA'NIN BRİTANYA'YI İSTİLASI

Yüzyıllar boyunca imparatorluğun sınırları önem verilen bölgeleri içine alacak şekilde genişleyerek İskoçya'nın kuzeyine kadar ulaştıysa da istila girişimleri her zaman o topraklarda yaşayan kabilelerin şiddetli direnişiyle karşılaştı

İmparator Claudius Britanya'nın ilk büyük fethini tamamlasa da bölgede sadece kısa bir süre kaldı

© Alamy

MÖ 4-1. Binyıllar

01 ZENGİN BİR KAYNAK

Britanya, özellikle de Cornwall Yarımadası, Bronz Çağı'nda silah ve diğer ekipmanların yapımı için gerekli kalayın Avrupa'ya tedariki için hayati önem taşıyordu. Avrupa ana karasından Manş Denizi tarafından tecrit edilen Britanya kabileleri yine de güneydeki komşularıyla ticaret yapıp onlarla diplomatik ilişkiler kurdular.

MÖ 55-54

JÜL SEZAR GELDİ

Jül Sezar, Britanya'daki kabilelere karşı iki cezalandırıcı akın düzenledi. Yerel lider Cassivellaunus, Sezar'a karşı yerel kabilelerden bir ittifak kurarak bunun başına geçse de yenildi ve teslim oldu. Britanya'nın güneydoğusunda bulunan ve en güçlü kabile olan Trinovantes, Roma egemenliği altında vasal bir krallık olarak kuruldu.

Aşağıda: Jül Sezar'ın Britanya'yı istilasını tasvir eden 18. yüzyıldan kalma mermer rölyef

© Getty

MS 43

02 CLAUDİUS FETHETTİ

İmparator Claudius, bölgenin tümünü fethetmek maksadıyla Britanya'da tam bir istila gerçekleştirdi. 2. Augusta, 9. Hispana, 14. Gemina ve 20. Valeria Victrix adlarını taşıyan dört Roma lejyonundan oluşan istila kuvveti, Britanya'nın güneydoğu sahiline, muhtemelen de Richborough'a çıktı. İngiliz kabileleri Romalıları püskürtmeye çalışsa da fetih hızla gerçekleşti. Trinovantes'in başkenti olan Camulodunum (Colchester) alındı ve burası daha sonraki faaliyetler için bölgedeki önemli bir Roma üssüne dönüştürüldü.

Romalıların esir aldığı Caratacus İmparator Claudius'un huzurunda

"İNGİLİZ KABİLELERİ ROMALILARI PÜSKÜRTMEYE ÇALIŞSA DA FETİH HIZLA GERÇEKLEŞTİ"

DİRENİŞ

Roma'nın bölgeyi işgali devam etse de adadaki en güçlü kabile olarak Trinovantes'in yerini alan Catuvellauni de dâhil olmak üzere bazı Britanya kabileleri boyun eğmeyi reddetti. Catuvellauni'nin lideri olan Caratacus, Romalılara karşı bir gerilla harekâtı başlattı, ancak kuzeydeki Brigantes'lerin Kraliçesi Cartimandua'ya sığınmak zorunda kaldı. Ne var ki Kraliçe düşmanın gözüne girmek için onu Romalılara teslim etti.

© Getty

04 İCENİ AYAKLANMASI

Roma ordusu Kuzey Galler'e kadar ulaştığında, Norfolk'ta yaşayan İceniler'in Kraliçesi Boudicca önce Romalılar ile ittifak aradı ama sonra isyan ederek Roma'nın üssü durumundaki Camulodunum adlı yerleşim yerini yerle bir etti. İsyancılar daha sonra güneye ilerleyerek Londinium'u ve ardından Verulamium'u (St. Albans) yağmaladı. Ancak Kraliçe, Roma Valisi Suetonius Paulinus tarafından, St. Albans ve Wroxeter arasındaki Watling Yolu üzerindeki bir yerde yenilgiye uğratıldı.

Roma yönetimine karşı başlatılan İceni Ayaklanması'nın lideri olan Kraliçe Boudicca'nın heykeli

© Getty

MS 50-51

MS 52-57

MS 60

MS 70-83

03 KUZEYİN İSTİLASI

Güney kabilelerinin çöküşünden sonra, Brigantes Krallığı ilk başta Roma ile ittifak kurmaya çalıştıysa da daha sonra aktif direnişe geçerek boyun eğmeyi reddetti. Roma lejyonları MS 52'den itibaren Brigantes'e karşı seferler düzenlemeye başladı. Bölgedeki direniş MS 70'lere kadar devam etti.

Bu sikkeler, Brigantes krallığının merkezi durumundaki Doğu Yorkshire'da bulunan bir Roma definesinin parçasıydı

© Alamy

05 MONS GRAUPİUS MUHAREBESİ

Roma'nın Kuzey Britanya'nın fethine yönelik faaliyetleri birbirini izleyen valiler altında devam etti. Bu valiler Galler'i yeniden fethetmek zorunda kaldı ve ardından Gnaeus Julius Agricola yönetimindeki Kaledonya'ya (İskoçya) ilerledi. Fethe yönelik Mons Graupius'taki son muharebe MS 82-83 yıllarında yapıldı. Tarihi kayıtlar muharebede Roma'nın zafer kazandığından bahsetse de bu kuzey Kaledonya'ya yapılan son büyük akınlardan biri oldu.

Tarihçi Tacitus'un Mons Graupius'ta Romalılara karşı Kelt güçlerini yönettiğini söylediği kabile lideri Calgacos'un (Galgacus olarak da geçer) bir tasviri

© Alamy

ROMA'NIN BRİTANYA'YI İSTİLASI

N

GRAUPİUS MUHAREBESİ 05

YENİ BİR SINIR 07

HADRİAN DUVARI 06

KUZEYİN İSTİLASI 03

CLAUDİUS FETHETTİ 02

SEPTİMİUS SEVERUS 08

İCENİ AYAKLANMASI 04

ZENGİN BİR KAYNAK 01

© Getty

HADRİAN DUVARI 06

Daha önce sadece birkaç tahkimatla korunan Roma'nın Kaledonya ile olan kuzey sınırı, Tyne-Solway hattında inşa edilen yeni bir savunma duvarıyla takviye edildi. İmparator Hadrianus'un adını taşıyan ve 118 km uzunluğundaki duvar, Roma Britanya'sının ve aynı Roma İmparatorluğu'nun en kuzey sınırıydı. Duvarın daha güneyinde, sınır güvenliğini desteklemek için yardımcı garnizonlarla birlikte bir dizi kale inşa edilmişti.

Hadrian Duvarı'nın Roma döneminde nasıl görünmüş olabileceğini tasvir eden bir illüstrasyon

© Getty

MS 122-128

MS 142-162

YENİ BİR SINIR 07

Bir süre sonra Hadrian Duvarı'nı terk eden Romalılar, Kaledonya'ya doğru 113 km kuzeye ilerleyerek, Clyde-Forth hattında ikinci bir savunma sistemi kurdular. Antoninus Duvarı olarak adlandırılan bu yapı Hadrian Duvarı'ndan çok daha kısadır. Yaklaşık üç metre yüksekliğindeki yeni duvar, çoğunlukla toprak surlar ve hendeklerle inşa edilmiştir. MS 162 yılına gelindiğinde ise sınır bir kez daha Hadrian Duvarı olacak şekilde belirlendi.

Falkirk yakınlarındaki Antoninus Duvarı'nın bir parçasını oluşturan büyük bir hendek

© Alamy

GALYALILAR VE BRİTANYALILAR BİRLEŞTİ

Romalı bir donanma komutanı olan Carausius, bir süre sonra ayaklanarak Galya'nın kuzeyinde ve Britanya'nın orta kesiminde kendi krallığını ilan etti. Bu isyan, sonunda bastırıldı ve bölge Büyük Konstantin'in babası Constantius Chlorus tarafından yeniden fethedildi. Büyük Konstantin daha sonra MS 306'da Eboracum'da imparator ilan edildi.

Roma donanma komutanı Carausius'un önderliğinde başlatılan isyan sırasında ele geçirilen Roma donanmasının tasviri

MS 286-296

MS 208-211

MS 410

SEPTİMİUS SEVERUS 08

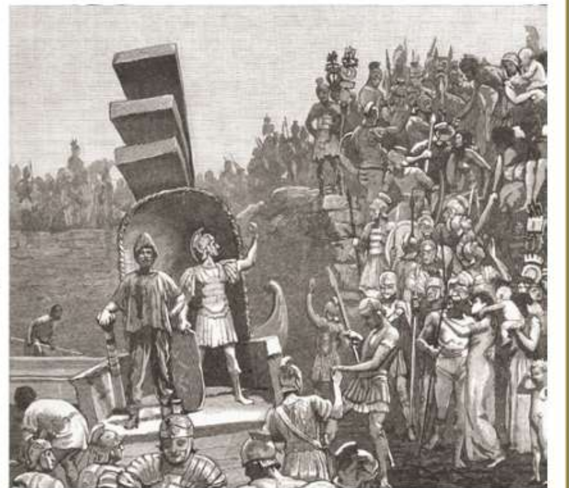
Britanya'ya gelen İmparator Septimius Severus, Hadrian Duvarı'nı güçlendirdikten sonra Kaledonya'yı işgal ederek imparatorluğu kuzeye doğru genişletme planları yapıyordu. MS 211'de Eboracum'da (York) ölünce yerine oğulları Caracalla ve Geta geçti. Bu seferde babalarıyla birlikte olan kardeşler kuzeydeki istilayı genişletme planlarından vazgeçtiler ve imparatorun küllerini alarak Roma'ya döndüler.

İmparator Septimius Severus'u tasvir eden bir Roma sikkesi

ROMA EGEMENLİĞİ SONA ERDİ

İmparator Honorius, kendisinden yardım isteyen Britanyalı Romalılara cevap olarak yazdığı Honorius Fermanı'nda, Britanya'nın kendi başının çaresine bakması gerektiğini bildirdi. Bunun bölgedeki Roma egemenliğinin sonu olduğu genel olarak kabul edilmektedir. Ancak son arkeolojik buluntular MS 450'lere kadar Roma'nın Britanya'da varlığını sürdürdüğünü göstermektedir.

John Cassell'in 1901'de yayınlanan "History of England" adlı eserinde yer alan ve Romalı askerlerin 4. yüzyılda Britanya'dan ayrılışını tasvir eden bir görsel

YENİ SINIR

Galya'nın kuzey kıyılarındaki adalar ve orada yaşayanlar Romalılar tarafından iyi biliniyordu ve yüzyıllar boyunca bunları ele geçirmek için seferler düzenlendi

Fetih öncesinde Romalıların Britanya ile teması ticaret ve diplomasinin bir bileşimiydi. Britanya Adaları hakkındaki bilgiler, bronz yapımı için gerekli kalay ve bakırın güneybatıdaki varlığı sayesinde MÖ üçüncü binyıla kadar uzanıyordu. Cornwall, Avrupa'daki erişilebilir çok az kalay kaynağından biriydi ve burada bulunan kalay tüm Batı Avrupa'nın bronz üretimi için gerekliydi.

Britanya, adalarda bulunan kalay ve bakır yataklarına ek olarak, mutfaklar için önemli bir lezzet olan istiridyenin kaynağı olarak da ünlüydü. Tahıl ürünleri de önemli bir ihracat kalemiydi. Bütün bu nedenlerle Britanya kârlı bir ticaret, vergi ve insan gücü kaynağı olarak kabul ediliyordu. Adalar, bunu denemeye cesaret edebilecek herhangi bir Romalı lider tarafından fethedilmeye hazırdı. Britanya, Romalılar tarafından fethedildikten sonra 300 yıldan fazla bir süre boyunca bu kaynakların önemli bir tedarikçisi oldu. Adaların mineralleri, tarımı ve insanları Roma tarihinin birçok önemli anında belirleyici faktör olacaktı. Adaların cömertliği Roma İmparatorluğu'na katılması için fazlasıyla haklı bir gerekçe sayılıyordu.

Jül Sezar, MÖ 55 ve 54 yıllarında Galya'da yaptığı seferler sırasında Britanya'ya kısa sürelerle çıktı. Britanyalı Atrebates kabilesi Galya'daki müttefiklerine ve akrabalarına yardım ediyordu. Sezar bu faaliyetlere bir son vermek için gelmişti. Sezar'ın kısa seferinin dikkate değer bir yönü de Britanya'ya ulaşmak için o zamanlar bir okyanus gibi görülen denizin Roma'nın genişlemesine engel teşkil etmediğini kanıtlamış olmasıdır. Sezar Britanya'dan ayrıldığında, başta bugün Essex olarak adlandırılan topraklarda yaşayan Trinovantes kabilesi olmak üzere çeşitli yerel gruplarla daha güçlü diplomatik bağlar kurmuştu.

Sezar'ın MÖ 44'te ölmesinin ardından, Roma Britanya'nın çeşitli kabileleriyle daha kalıcı diplomatik bağlantılar kurma girişimlerinde bulundu. Hatta güneydeki bazı kabileler sikkelerinde Latin alfabesini kullanmaya başladı. Sikkenin kendisi bile kıta ticaretine maruz kalmanın etkisiyle ortaya çıkmış olabilir. Çünkü Pennine Dağları'nın etrafında yaşayan ve Britanya'nın kuzeydeki en büyük kabile olan Brigantes örneğinde olduğu gibi, güney kıyılarından uzakta yaşayan kabilelerin hiç sikkesi bulunmuyordu.

Sezar'ın varisi olan Augustus'un muhtemelen Britanya'ya dönme niyeti vardı. Çünkü bu iş, Sezar'ın "yapılacaklar" listesinde yer alıyordu. Ancak önce İspanya'da sonra da Germanya'da yaşanan başka olaylar Augustus'un dikkatini dağıttı. Yine de kendisi Res Gestae Divi Augusti'de (Kendi ağzından hayatını ve başarılarını anlattığı anıtsal kitabe) Britanya krallarının ona saygı gösterdiğinden bahsetmişti. Dolayısıyla Britanya'da Roma'nın vasal krallıkları olduğu düşünülmektedir.

Germanya da, MÖ'nün son yıllarında ve MS'nin ilk yıllarında Roma'nın fetih faaliyetlerinin odak noktasıydı. Bu bölge "Ren'in doğu kıyısındaki zafer alanları" şeklinde tarif ediliyordu. Ancak MS 9 yılında Varus komutasındaki üç Roma lejyonun Germanya'da feci bir şekilde kaybedilmesi Augustus'un saltanatının son birkaç yılındaki tüm fetih planlarını durdurdu. Augustus MS 14'te öldüğünde, yeni imparator Tiberius Roma'nın Germanya seferlerini yeniden başlattı. MS 16'ya kadar devam eden bu seferler sırasında çok az başarı kazanıldı. Bu tarihten MS 37'de hükümdarlığının sona ermesine kadar geçen zamanda Tiberius askerî fetih fikrinden vazgeçerek diplomatik bir yaklaşım benimsedi. Bu süre boyunca Britanya ile diplomatik ve ticari temaslar devam etti.

Tiberius'un varisi Caligula (MS 37-41) döneminde Britanya'nın istilası planlandı. Hollanda'nın Velsen şehrinde 2021 yılında yapılan kazılarda bu istila için hazırlanan büyük kalelerin arkeolojik kanıtları bulundu. Bulgular edebi kaynaklarda bahsedilen hususları desteklese de söz konusu kaynaklar Caligula'nın gerçek planlarını ortaya koymamaktadır. Zira edebi kaynaklarda Caligula'nın ordusuna Boulogne çevresinde nasıl deniz kabuğu toplattığı anlatmaktadır.

Caligula'nın MS 41 yılında suikasta kurban gitmesinin ardından İmparator Claudius iktidara geldi. Augustus dönemindeki en büyük generallerden biri Claudius'un babası Nero Claudius Drusus Germanicus'tu. Augustus yönetiminde Germanya'nın fethini başlatan bu komutana Germanya'da gerçekleştirdiği fetihler nedeniyle Germanicus soyadı verilmişti. Bu uygulama daha sonra Claudius Britannicus için de söz konusu olacaktı.

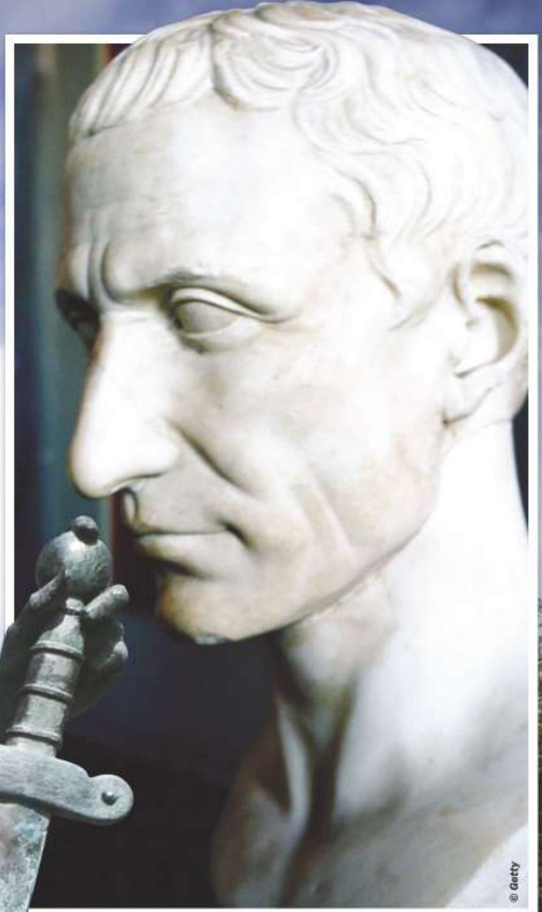
Claudius, Britanya'nın fethi için babasını ilham verici bir rol model olarak alıyor ve ona layık bir oğul olarak görülmek istiyordu. Kendisi ayrıca Caligula'nın komutanları olan Aulus Plautius ve Saturninus tarafından kurulan kapsamlı altyapıya da sahipti. Bu nedenle topallayan, kekeme olan ve hiç askerî kariyeri bulunmayan Claudius bir fetih hamlesi yapabilirdi. Ön hazırlıklar ve planlamalar yapılmıştı. Konuşlanmalar uygundu ve Britanya ağaçta yere yakın bir meyve olarak görülüyordu. Claudius'un bir fethe ihtiyacı vardı ve bu nedenle işler, örneğin Germanya planlarına kıyasla çok kısa bir sürede organize edildi.

Claudius'un seferdeki payı büyük değildi ve Britanya'da muhtemelen iki hafta gibi kısa bir süre kaldıktan sonra İtalya'ya döndü. Geri dönerken uzun ve dolambaçlı bir yolu kullanarak zaferini kutladı. Söz konusu yol babası tarafından inşa edilen "via Claudi" idi. Bu davranışıyla gerçekten de babasına layık bir oğul olduğunu vurguluyordu. Bu, aynı zamanda Claudius'un yönetimini meşrulaştırmanın da bir yoluydu. Zira kendisi MS 41 yılında Praetorian Muhafızları tarafından iktidara getirilmişti ve Britanya'daki başarısı yönetiminin meşru olduğunun kesin bir işaretiydi.

© Alamy © Getty © Alamy

"BRİTANYA, ADALARDA BULUNAN KALAY VE BAKIR YATAKLARINA EK OLARAK, MUTFAKLAR İÇİN ÖNEMLİ BİR LEZZET OLAN İSTİRİDYENİN KAYNAĞI OLARAK DA ÜNLÜYDÜ"

Yukarıda: *Galya Savaşları sırasında Jül Sezar, İngiliz kabilelerinin Galyalıları desteklediğini iddia etti ve bunu, işgal için bir bahane olarak kullandı*

Solda: *İmparator Konstantin'in bir heykeli, York/İngiltere*

En solda: *Güneydeki bazı Britanya kabileleri Roma işgalinden onlarca yıl önce Latin alfabesiyle basılmış sikkeler kullanıyordu*

CONSTANTINE BY THIS SIGN CONQUER

ROMA ORDUSU

Britanya'daki lejyonlar bu uzak eyaletin Romalılaşmasına yardımcı oldu ve devletin kuzey sınırını korudu

Roma İmparatorluğu tarafından kontrol edilen diğer bölgelerde olduğu gibi, Britanya'daki askerler de lejyonlar ve bunlara bağlı yardımcı birlikler şeklinde sınıflandırılmıştı. Lejyonlar, 25 yıllık sabit bir süreyle hizmet eden ve neredeyse tamamı piyade olan yaklaşık 5.500 Roma vatandaşı askerden oluşuyordu.

Lejyonerler imparatorluk topraklarının çevresinde yaşayan ve Roma vatandaşı olmayan ahali arasından seçilen kişilerden teşkil edilen çok sayıda yardımcı birlik tarafından destekleniyordu. Bununla birlikte, daha düşük maaş verilen yardımcı birliklerin personeli hizmet sürelerinin sonunda Roma vatandaşlığına hak kazanıyordu. MS 2. yüzyılın ortalarına gelindiğinde, sadece Britanya'da eyaletin her yerindeki garnizonlarda yaklaşık 40.000 yardımcı asker vardı. Yardımcı statüsündeki atlılar süvarilerin büyük bir bölümünü teşkil ediyordu.

MS 1. ve 2. yüzyıllarda Britanya'daki Roma lejyoner varlığının büyük kısmını üç lejyon oluşturuyordu. Bunlar; II. Augusta, VI. Victrix ve XX. Valeria Victrix idi. Bu lejyonların ana üsleri Isca'da (II. Augusta; Caerleon/Galler), Deva'da (XX. Valeria Victrix; Chester/İngiltere) ve Eboracum'da (VI Victrix; York/İngiltere) bulunuyordu. Her kale, Romalıların çevredeki bölgeleri kontrol etmesini sağlamak için stratejik olarak konumlandırılmıştı.

O dönemde Britanya, ordunun çok sayıdaki üssü arasında irtibatı sağlayan ve eyalet genelindeki hareketleri daha hızlı ve kolay hale getiren sağlam, Roma yapımı yollarla birbirine bağlanmıştı. Lejyonların varlığı Britanya'daki Romalılaşma sürecini hızlandırmaya yardımcı oldu, çünkü lejyonlar genellikle en modern imkânlarla donatılmıştı. Örneğin, lejyonerlerin yaşadığı kalelerde hem Romalı askerler hem de siviller arasında popüler olan ısıtmalı hamamlar bulunuyordu.

Sınırın Korunması

Roma kontrolü altındaki Britanya'nın kuzeyi başlangıçta birkaç kale tarafından korunuyordu. Ancak İmparator Hadrian döneminde, Roma kontrolü dışında yaşayan Britanyalıların akınlarını önlemek için sürekli bir savunma hattına ihtiyaç olduğuna karar verildi. MS 122 yılında yapımına başlanan taş duvar nihayet altı yıl sonra tamamlandı. Adını imparatordan alan Hadrian Duvarı, doğu-batı ekseninde Solway'den Newcastle upon Tyne'e kadar yaklaşık 118 km boyunca uzanıyordu.

Garnizonlar için duvarın biraz güneyinde, Carlisle'dan Corbridge'e uzanan Stanegate yolu boyunca kaleler inşa edilmişti. Bu yol üzerinde bulunan kale şeklindeki kasabalarından biri de Vindolanda'ydı. Çok sayıda yardımcı birlik ya bu garnizonlarda ya da duvarın üzerinde bulunuyordu. Özellikle yüksek yapılmayan duvarın bir yararı da Romalıların eyalete giriş ve çıkış trafiğini düzenlemesine izin vermesiydi. Ayrıca duvar sayesinde kuzeyden gelen kabile akıncılarının Britanya'ya girerek Roma tahkimatlarına taarruz etmeleri ve çaldıkları hayvanlarla kuzeye dönmelerini de engelleniyordu.

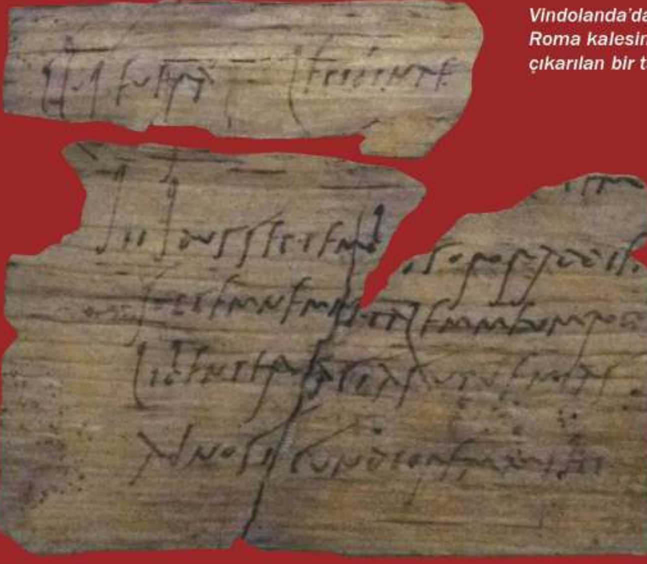
Dikkat çekici bir şekilde, Romalılar Hadrian Duvarı'nın tamamlanmasından yaklaşık 25 yıl sonra bölgeyi terk ettiler. MS 142 yılında, daha kuzeyde Antonine Duvarı olarak bilinen bir savunma hattının inşaatına başlandı. Daha kısa ve basit bir yapısı olan yeni duvar, bugün güney İskoçya toprakları içinde bulunmaktadır. İlk duvarla ikincisinin arasındaki mesafe yaklaşık 113 km kadardır. Tarihçiler bunun neden yapıldığını bilmemekle birlikte, bölgede Roma egemenliği altında bulunan yerlerin güvenliğini sağlamak için asi Britanyalılar üzerindeki

İngiltere'nin kuzeyindeki Hadrian Duvarı üzerinde bulunan Milecastle 39 adlı Roma kalesinin kalıntıları

ASKERLER VİNDOLANDA'DA

Bir Roma kalesinin bulunduğu Vindolanda'da yapılan kazılarda ahşap yazı tabletleri üzerine yazılmış çok sayıda mektup ortaya çıkarılmıştır. Bunların çoğunluğu, kalem ve mürekkep kullanılarak yazılmıştı. Bu tabletler bize Roma ordusunun sınırdaki yaşamı hakkında olağanüstü bilgiler vermiştir. Mektupların hepsi sadece askerî konularla ilgili değildir. Örneğin MS yaklaşık 100 yılına tarihlenen bir tablet, başka bir kalenin komutanının eşinin Sulpicia Lepidina'ya gönderdiği bir doğum günü davetiyesiydi. Lepidina, Vindolanda Kalesi'nde konuşlanmış (tabur büyüklüğündeki) bir Batavya yardımcı birliğinin (Cohors IX. Batavorum) komutanı olan Flavius Cerialis ile evliydi. Bir başka tablette ise bir süvari subayının, birlik komutanı Cerialis'ten daha fazla bira talebi yer almaktadır. Tabletler genel olarak, kalenin tabur büyüklüğündeki iki yardımcı birliğin üssü olarak hizmet verdiği MS 90 ile MS 120 yılları arasına tarihlenmektedir. Bu birlikler Cohors IX. Batavorum ve Cohors I. Tungrorum idi. Bulundukları düşük oksijenli toprak nedeniyle oldukça iyi korunmuş durumda olan ahşap tabletler gömüsü, şimdiye kadar bulunan en büyük Latince mektup koleksiyonunu temsil etmektedir. Çok sayıda tablet aynı zamanda birçok Romalı askerin okuryazar olduğunu da göstermektedir.

Vindolanda'daki bir Roma kalesinden çıkarılan bir tablet

Wiki / PD / Fae

Aşağıda ve karşı sayfada solda: Romalı bir subay ve Roma lejyonunun amblemi olan kartalı taşıyan kıdemli sancaktar (imparatorluğa ait kartal sembolü nedeniyle aquilifier adı verilmişti)

"DİKKAT ÇEKİCİ BİR ŞEKİLDE, ROMALILAR HADRİAN DUVARININ TAMAMLANMASINDAN YAKLAŞIK 25 YIL SONRA BURAYI TERK ETTİLER"

imparatorluk kontrolünün kuzeye doğru genişletilme ihtiyacı mantıklı bir varsayım gibi görünmektedir.

60 km uzunluğundaki Antonine Duvarı adını İmparator Antoninus Pius'tan almıştır. Doğuda Firth of Forth'tan batıda Firth of Clyde'a kadar uzanan bu duvar, Hadrian Duvarı'ndan çok daha basit bir yapıdaydı. Yeni yapı esas olarak yaklaşık üç metre yüksekliğinde, üzerinde müstahkem mevkiler bulunan ve önünde derin bir hendek bulunan topraktan yapılmış bir surdu. İnşaat, o dönemde Britanya'da konuşlanmış olan Roma lejyonlarının askerleri tarafından yürütülmüştü. Bu kapsamda II. Augusta, VI. Victrix ve XX. Valeria Victrix lejyonları duvarın inşa ettikleri bölümlerini belirtmek için taştan oyulmuş "mesafe levhaları" bırakmışlardı.

Ancak Antonine Duvarı uzun süre kullanımda kalmadı ve MS 162 yılında terk edildi. Lejyonlar yeniden Hadrian Duvarı'na yerleşmek üzere güneye indi.

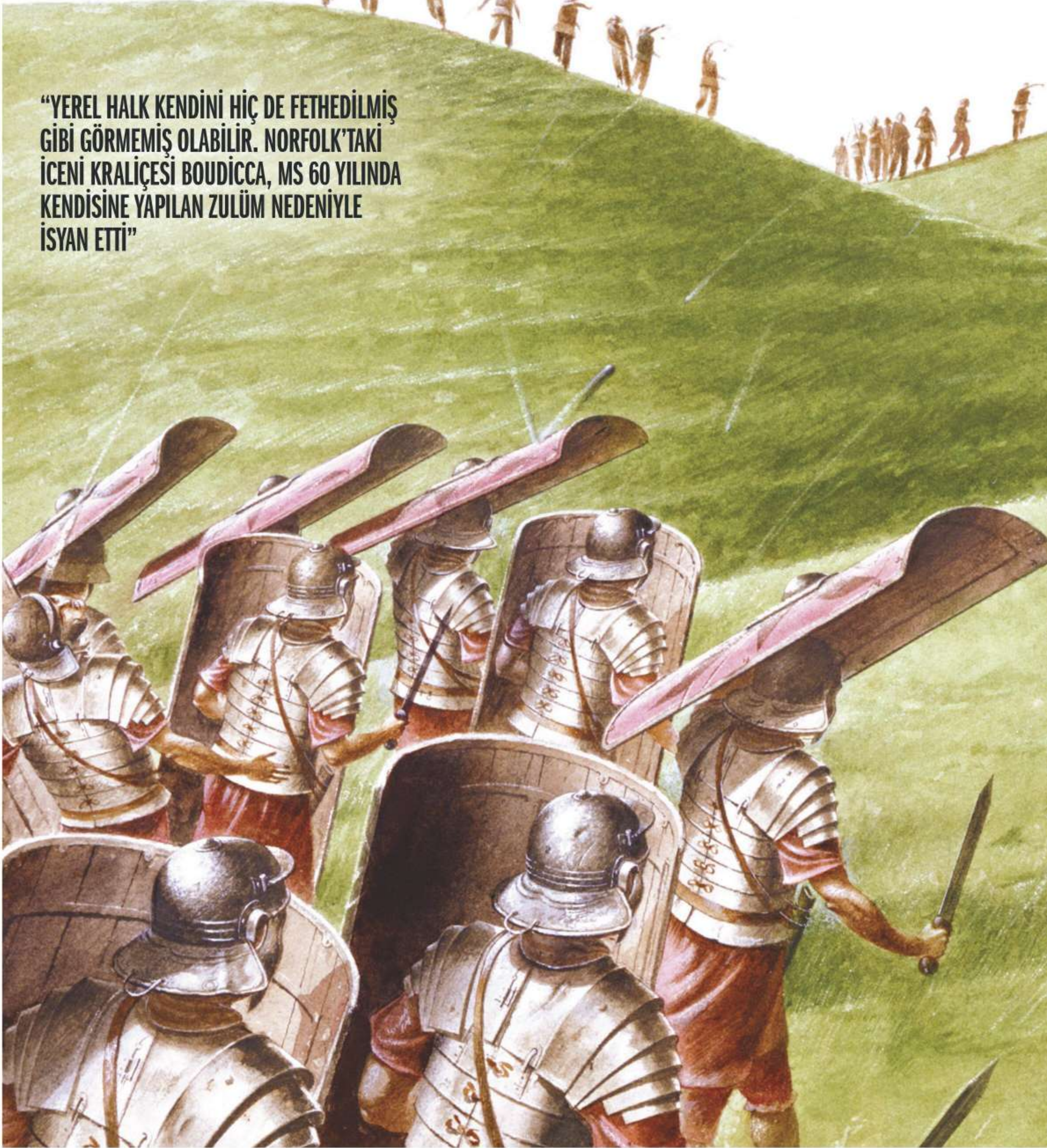
Geç dönemde İmparatorluk

Roma İmparatorluğu MS 2. ve 5. yüzyıllar arasında kendisini artan bir baskı altında buldu. Yabancı istilalar, hepsini durdurmakta zorlanan orduyu meşgul ediyordu. MS 208 yılında İmparator Septimius Severus, sınırın kuzeyinde bulunan ve sorun çıkaran Kaledonya'ya, yani günümüzdeki İskoçya'ya bizzat askerî bir sefer düzenledi.

MS 3. yüzyılın sonlarında Britanya kısa bir süreliğine Galya ve Roma Almanya'sını da kapsayan ayrılıkçı bir imparatorluğun parçası olacaktı. Bu imparatorluğun uzak kısmını teşkil eden Britanya, isyancı hükümdar Allectus'un savaşta öldürülmesiyle MS 296 yılında zorla imparatorluk kontrolü altına alındı.

MS 4. yüzyılda Sakson akınları giderek daha sık ve yıkıcı bir hale geldi. Romalı bir komutan Sakson Kıyı Kontu (Latincesi: Comes Litoris Saxonici) sıfatıyla batı Britanya'yı ve Manş Kanalı'nı denizden gelen saldırılara karşı savunmaktan sorumluydu. Son Roma birlikleri MS 407'de Romalı bir komutan olan III. Konstantin ile birlikte Britanya'dan çıkarılarak Avrupa'ya gönderildi. MS 410'da yerli Britanyalıların Sakson akıncılara karşı yardım talebi Batı Roma İmparatoru Honorius tarafından reddedildi. Roma ordusu bir daha asla geri dönmeyecekti.

Britanya'nın bazı bölgelerinde ilerlemek Romalılar için nispeten kolaydı ancak birçok düşman yerel kabile savaşmadan pes etmeyecekti

"YEREL HALK KENDİNİ HİÇ DE FETHEDİLMİŞ GİBİ GÖRMEMİŞ OLABİLİR. NORFOLK'TAKİ İCENİ KRALİÇESİ BOUDICCA, MS 60 YILINDA KENDİSİNE YAPILAN ZULÜM NEDENİYLE İSYAN ETTİ"

DİRENİŞ VE İSYAN

Birçok kabile lejyonlar karşısında direndi ve şiddetli mücadeleler Roma'nın Britanya'nın fethinin kolay bir sonuca ulaşmasına engel oldu

Britanya'yı fethetmek için dört lejyon yeterli görülmüş ve muhtemelen bu sayı Caligula (MS 37-41) döneminde kararlaştırılmıştı. Bunlar Ren Nehri sınırı da dâhil olmak üzere imparatorluğun diğer bölgelerinden toplanan 2. Augusta, 9. Hispana, 14. Gemina ve 20. Valeria Victrix lejyonlarıydı. Söz konusu lejyonların bu işe tahsis edilmiş olması istilanın uzun süreli planlandığını göstermektedir. Zira bu birliklerin kısa sürede taşınması sınır savunmasında bir boşluk yaratırdı. Adı geçen lejyonları muhtemelen eşit sayıda yardımcı ve takviye birlikleri destekliyordu.

Elimizde bulunan kaynakların çoğu ya gerçek bilgilere ulaşmamızı engelleyecek şekilde eksiktir ya da bize istediğimiz tüm bilgileri vermezler. Örneğin ünlü tarihçi ve biyografi yazarı Suetonius Tranquillus sadece Plautius adında bir komutandan bahsederken, eserini olaylardan 300 yıl sonra kaleme alan tarihçi Eutropius ise Plautius ve Saturninus adlı iki komutandan bahseder. Ayrıca iki muharebe grubu olup olmadığı da belli değildir. İstila planı hakkında ise hiçbir şey bilinmemektedir. Biri Thanet Adası'ndaki Rutupiae'de, diğeri de Batı Sussex'teki Chichester yakınlarında olmak üzere istilalar için iki başlangıç noktası olması muhtemeldir. Zira Roma'dan ayrıldıktan sonra Britanya'nın daha sonraki istilalarında bu iki nokta kullanılmıştır.

Günümüzdeki adı Richborough olan Rutupiae'deki kale bir çıkarma noktası gibi görünmektedir. Claudius'un gerçekleştirdiği fethin anısına inşa edilmiş bir zafer takının kalıntıları hâlâ burada bulunmaktadır. İstilada ayrıca St. Albans'ta bulunan Catuvellauni kabilesinin kralı Togodumnus gibi vasal kralların sağladığı malzeme ve lojistik destekten yararlanmış olabilir.

Fishbourne'daki Roma Sarayı'ndan kanıtlar buranın fetihten önce bir Roma ticaret merkezi olabileceğini göstermektedir. İstila faaliyetleri sırasında yerel kabileler arasındaki birtakım çekişmeler de rol oynamıştır. Catuvellauni kabilesi, Sezar'ın seferi sırasında en baskın kabile olan Trinovantes'in rakibiydi. Catuvellauni kabilesi sonraki yüzyılda Roma ile kurduğu ittifak sayesinde daha da güçlenmiştir. Hampshire'da yaşayan Atrebates kabilesiyle yapılan bir savaş, kralları Verica'nın Roma İmparatorluğu'na sığınmasına neden olmuş ve bu da işgal için bir bahane teşkil etmişti.

İstila sırasında Medway'deki yerel halk yenildi ve Romalılar Thames'e kadar ilerledi. Roma askerleri burada kabileler koalisyonunu bozguna uğrattı. Plautius daha sonra Trinovantes'in başkenti Camulodunum'un (Colchester) nihai fethinde orduya "liderlik" edebilmesi için İmparator Claudius'un gelmesini bekledi. Daha sonra burası bir koloni (colonia), yani fethedilen bölgede Roma kültürünün merkezi haline getirildi. Bu kapsamda bölgede birbirini dikine kesen sokaklardan oluşan Roma yerleşim planı uygulanarak, yerinden edilen yerli nüfusun yerini büyük ölçüde Romalı gaziler aldı.

Her lejyon ya da muharebe grubuna daha sonra belirli bir bölge verildi. Örneğin 2. Augusta güneybatıya gitti. Orada birkaç müstahkem mevkiyi, Hod Tepesi ve Maiden Kalesi gibi yüksek arazi kesimlerine yapılmış kaleleri ele geçirdi. Romalılar bu ilerlemeler sırasında kendi yol şebekelerini de inşa ettiler. Bu dört lejyon ayrı ayrı çalışsa da faaliyetlerini bir dereceye kadar koordine ediyordu.

İngiltere'nin güneydoğusundaki bir bölgeyi elinde tutan Cantiaci kabilesi ilk başta Romalılara direnmiş gibi görünse de kısa sürede yenildi. Trinovantes ve Catuvellauni adlı kabileler de istilanın yayılmasına direnerek genellikle nehirlerin geçiş yerlerinde savunma yaptı. Bununla birlikte, adı geçen kabilelerle Romalılar arasında istila öncesinde işbirliği yapıldığına ve diplomatik ilişkiler kurulduğuna dair kanıtlar da vardır.

Tarihçi Cassius Dio'ya göre Togodumnus, Thames Nehri'ndeki muharebeyi kaybedene kadar Catuvellauni direnişine liderlik etmiştir. Daha sonraki on yıl boyunca Romalılara karşı verilen mücadeleyi kardeşi Caratacus lider olarak sürdürmüştür. Araştırma yapıldığında bölgedeki kabileler arasında da görüş ayrılıkları olduğu görülmektedir. Örneğin, Caratacus, kardeşi Togodumnus'un başlangıçta yaptığı gibi Romalılara boyun eğmek yerine onlara direnmeye karar vermiştir. Cartimandua ve kocası Venutius da bölünmüş yerel davranış biçimlerinin bu yönünü ortaya koymaktadır. Daha iç kesimlerde yaşayan Durotrigler, Galler'deki Decangli ve Silures gibi diğer kabileler Roma'yla daha az temas kurmuş ve bir ittifak tesis etmeye gerek görmemişlerdi. Vali Publius Ostorius Scapula, MS 47'de karşılaştığı sert direniş nedeniyle kuzey Galler'deki Decangli'yi fethetmekten vazgeçmek zorunda kaldı.

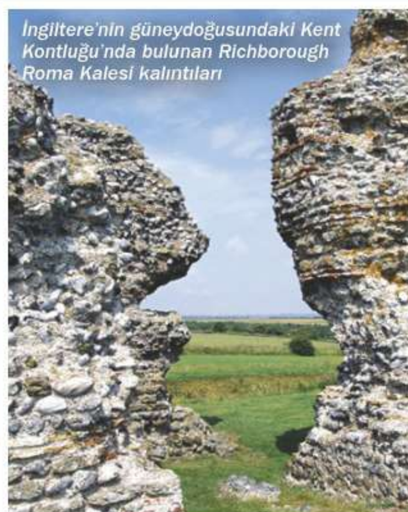
Kaynaklarımız bize "Roma'nın Britanya'yı fethettiğini" anlatır. Diğer bir deyişle, istila Romalıların gözüyle bize aktarılır. Ancak Britanya halkı kendi topraklarının istilacı bir yabancı güç tarafından fethedilmesine karşı direnmiştir. Bu, Caratacus'un gerilla savaşı yöntemlerini kullanarak MS 50'li yılların başlarına kadar devam eden direnişinde görülebilir. Romalıların yaptığı tam bir fetih olmaktan uzaktı ve yerel gruplar bir ölçüde kendi politikalarını devam ettirdi.

Caratacus, on yıllık bir direnişten sonra MS 51'de Brigantes Kraliçesi Cartimandua'ya sığındığında, Cartimandua onu Romalılara teslim etti. Çünkü Kraliçe, Romalılara direnmek yerine onlara boyun eğmenin kendi çıkarına uygun olduğunu düşünüyordu. Cartimandua bir süre sonra kocası Venutius'ten boşandı. Venutius Roma'nın isteklerine boyun eğmek yerine bölge halkını direnişe teşvik etti. Romalılar Brigantian topraklarını ilk kez MS 52-57 yılları arasında işgal ettilerse de bu kabilenin tamamen pasifize edilmesi MS 70'lere kadar sürecekti. Bazı durumlarda mağlup edilen kabilelerle bir süre sonra tekrar muharebe edilmesi icap etmiştir. MS 40'ların sonunda "mağlup edilen" ancak MS 70'lerde Sextus Julius Frontinus'un valiliği sırasında yeniden sefer başlatılmasına neden olan Silurlar bu konuda bir örnektir.

Dahası, yerel halk kendini hiç de fethedilmiş gibi görmemiş olabilir. Norfolk'taki Iceni Kraliçesi Boudicca, MS 60 yılında kendisine yapılan zulüm nedeniyle isyan etti. Iceni'nin isyanı başlangıçta başarılı oldu. Bunun nedeni Roma ordusunun o sırada kuzey Galler'de bulunan Anglesey'i fethetmeye gitmiş olmasıydı. Bu da Romalıların arkalarında patlak veren isyana tamamen hazırlıksız yakalanmaları demekti. Zira Romalılar isyan bölgesinin daha önceden fethedildiğini sanıyorlardı. Boudicca, muhtemelen Hertfordshire'da vali Gaius Suetonius Paulinus tarafından yenilmeden önce Camulodunum, Londinium ve Verulamium'u yağmaladı. Britanya'nın fethi hâlâ devam eden bir faaliyetti.

Roma kaynaklarında Boudicca, büyüyle bağlantılı hilekâr bir kadın lider olarak tasvir edilir. Romalıların Boudicca'nın ailesine ve kabilesine yönelik acımasız muameleleri devam eden fetih faaliyetlerine karşı şiddetli bir öfkeye neden olmuştu. Boudicca'nın önderlik ettiği büyük direniş dalgası, Boudicca en sonunda yenilinceye kadar Roma'nın Britanya'daki fetih faaliyetlerinin gidişatını neredeyse tamamen değiştirmiştir. Bunun üzerine Romalılar, Britanya'nın daha önce fethedilmiş olan bölgelerinin baskı altında kalmasını sağlamak için neredeyse sıfırdan işe başladı.

Boudicca'nın isyanı Romalıları hazırlıksız yakalamıştı. İsyanın bir ölçüde başarılı olması, Romanitas adı verilen Romalılaşma kavramının Britanyalıların Demir Çağı kimlik duygusunun yerini uzun yıllar boyunca alamadığını göstermektedir.

İngiltere'nin güneydoğusundaki Kent Kontluğu'nda bulunan Richborough Roma Kalesi kalıntıları

BRİTANYA'NIN BÖLÜNMESİ

Bir iç savaş döneminden sonra Britannia'yı pasifize etmek amacıyla bölge ayrı eyaletlere bölündü

Septimius Severus için hayatın hiç de kolay olmadığını söylemek yanlış olmaz. Ne de olsa, Commodus'un öldürülmesinin ardından MS 193 yılında Roma imparatoru unvanı için yarışan beş kişiden biri olarak, kanlı bir iç savaşın kilit elemanlarından biri olmuştu. Bu mücadeleden zaferle çıkmış olsa da başı kısa süre sonra belaya girecekti.

Rakipleri Pertinax ve Didius Julianus erkenden öldürülmüş, ancak Severus konsüllük makamını o zamanlar Britanya valisi olan Clodius Albinus ile paylaşmayı kabul etmişti. Severus daha sonra Suriye valisi Pescennius Niger'i yendi. Ardından Albinus ile Severus arasında bir iktidar savaşı başladı.

Severus, MS 196 yılına gelindiğinde büyük oğlu Caracalla'yı sezar ve varisi ilan etti. Bu durum bekleneceği gibi Albinus'u kızdırdı. Askerleri tarafından imparator ilan edilen Albinus, Roma'ya yürümek amacıyla Britanya'dan Galya'ya üç lejyon gönderdi. Ancak Severus onun hırsını önceden sezmişti ve askerlerini onu karşılamak için Almanya üzerinden yürüttü. İki ordu yaklaşık 300.000 kişinin katıldığı ve Albinus'un öldüğü büyük bir muharebeye girdi.

Severus, Britanya'nın gelecekteki valilerinin emrinde üç lejyon ve yardımcı kuvvetler bulundurmasını önlemek için eyaleti ikiye bölerek gücünü azaltmaya çalıştı. "Britannia Superior" adı verilen bölge güneyi kapsayacak ve başkenti Londinium (Günümüzdeki Londra) olacaktı. Bu arada kuzeyde, başkenti Eboracum (York) olan "Britannia Inferior" adlı yönetim bölgesi kurulacaktı.

Verilen bu isimler Roma İmparatorluğu yönetim anlayışının tipik bir örneğiydi. Roma'ya daha yakın olan eyaletlere genellikle Superior (Büyük), daha uzak olanlara ise Inferior (Küçük) adı verilirdi. İsimlerin çağrışımlarına rağmen Severus, sık sık kuzeyden saldıran Kaledonyalılara karşı seferler düzenlemek için MS 208 yılında Britannia Inferior'un başkenti Eboracum'a taşındı. MS 2 Şubat 211'de, Britannia'nın bölünmesinin kesinleştiği yıl, büyük olasılıkla Caracalla'nın emriyle öldürüldü.

Britannia Superior, birkaç lejyonu ve birkaç yardımcı askerî birliği olan konsül rütbesinde bir yöneticiye teslim edildi. Britannia Inferior ise Eboracum'da kendisine bağlı sadece bir lejyonu ve çoğu Hadrian Duvarı'nı koruyan daha fazla yardımcı askerî birliği olan praetorian rütbeli bir yönetici tarafından idare ediliyordu. Yapısı itibariyle, Britannia Inferior'un bugün kuzey İngiltere olarak bildiğimiz bölgenin büyük bir kısmını (Eboracum o dönemde o bölgede kayda değer tek şehirdi); Britannia Superior'un ise Galler ile birlikte Doğu Anglia'nın bir kısmı da dâhil olmak üzere geri kalan yerleri kapsadığı anlaşılmaktadır.

Bu durum yaklaşık 20-30 yıl kadar sürse de 3. yüzyıla kadar devam etmedi. MS 296 yılına gelindiğinde, Roma İmparatorluğu tetrarşi olarak bilinen bir yönetim altında dört imparator tarafından idare ediliyordu. Bu uygulama, imparatorların sık sık öldürülmesinden kaynaklanan kaotik istikrarsızlığa son vermek isteyen İmparator Diocletianus tarafından hayata geçirildi. Diocletianus'a göre birden fazla liderin olması, imparatorluğun tek bir kişinin ölümünden büyük ölçüde etkilenmesini önlüyordu.

Ancak dörtlü yönetimin önleyemediği şey isyandı. Örneğin İmparator Maximian, MS 286'da donanma komutanı Carausius'u Britanya ve Galya arasındaki Manş Denizi'ni

York Eboracum
Britannia Inferior
Britannia Superior
London Londinium

Romalıların "Britannia Inferior" adını verdikleri bu eyalet Roma'ya en uzak bölgeydi. Adı da buradan geliyordu ve bugün Kuzey İngiltere olarak bilinen bölgenin çoğuna hükmediyordu

Britanya'nın kuzey sınırını korumak için MS 122 yılında Hadrian Duvarı'nın inşasına başlandı

© Alamy

Yukarıda: Eboracum ya da günümüzdeki adıyla York'un, Britannia Inferior'un en önemli yerleşim yeri olduğu 3. yüzyıldaki hali

Britannia Superior'un güç merkezi olan Londinium, 1.600 yıl boyunca ayakta kalan bir savunma duvarıyla çevriliydi

"MS 400 YILINDA ROMA BİRLİKLERİ İTALYA'YI SAVUNMAK İÇİN BRİTANYA'DAN AYRILDI VE BRİTANYA KENDİ KENDİNİ YÖNETMEYE BAŞLADI"

izlemekle görevlendirdiğinde, bu komutan kendini Britanya ve kuzey Galya'nın imparatoru ilan etti. Maximian, küçük imparator Constantius Chlorus'u Britanya'yı geri alması için gönderdi. Sonunda Carausius, MS 293 yılında hazinedarı Allectus tarafından öldürüldü.

Constantius sonunda Silchester yakınlarındaki bir muharebede galip gelerek Allectus'u öldürdü. Britannia daha sonra bir piskoposluk olarak adlandırıldı ve sonunda dört eyalete bölündü. Buna göre Britannia Superior, Maxima Caesariensis ve Britannia Prima olarak ikiye ayrılırken, Britannia Inferior ise Flavia Caesariensis ve Britannia Secunda olarak ikiye bölündü.

Bu bölgelere verilen isimlerin nereden geldiği tam olarak bilinmemektedir. Londinium'dan yönetilen Maxima Caesariensis, adını doğudaki küçük imparator Galerius Maximian'dan ya da batıdaki büyük imparator Valerius Maximian'dan veya belki her ikisinden de almış olabilir. Flavia Caesariensis ise büyük olasılıkla Flavius Constantius Caesar'dan gelmektedir.

Ayrıca adı geçen dört eyaletin her birinin tam olarak hangi bölgeleri kapsadığı da belirsizdir. Bilim insanları bu bölgelerin yerleri ve sınırları konusunda uzun süredir tartışmaktadır. Britannia Prima'nın Galler ve Cornwall'ın yanı sıra aradaki toprakları da kapsadığı genel olarak kabul edilmektedir. Buranın Dobunni'den (Günümüzdeki Cirencester) yönetildiği düşünülse de yönetim merkezi Deva da (Günümüzdeki Chester) olabilir.

Britannia Secunda'nın Eburacum'dan yönetildiği ve bugünkü kuzey İngiltere ve Yorkshire'ı kapsadığı düşünülmektedir. Flavia Caesariensis'in Lindum'dan (Lincoln) yönetildiği ve Pennin'lerin güneyine kadar geniş bir alanda bugünkü İngiltere'nin ortasını kapsadığı değerlendirilmektedir. Sınırlar ne olursa olsun, sonuçta imparatorluk genelinde Roma eyaletlerinin sayısının arttığı bir dönemde bir valinin (vicarius olarak adlandırılırdı) yönetiminde bölünmüş bir Britanya ortaya çıkmıştı. Bu durum uzun sürmeyecekti.

4. yüzyılda Konstantin piskoposluk ordusu tarafından imparator olarak kabul edildi ve kendisi de Hristiyanlığı benimsedi. MS 353 yılında vicarius Flavius Martinus, Britanya eyaletlerinde sadık taraftarlar elde eden Romalı gaspçı Magnetius'un Constantius II tarafından yenilgiye uğratılmasının ardından intihar etti. MS 383'te başka bir vicarius olan Magnus Maximus, Britanya komutanlığından imparatorluğa yükseldi. MS 388'de Save Muharebesi sırasında öldürüldü.

Ancak en önemli gelişme, MS 400 yılında Roma birlikleri İtalya'yı savunmak için Britanya'dan ayrılması ve Britanya kendi kendini yönetmeye başlamasıdır. Britanya'nın bir Roma piskoposluğu olmaktan çıkması uzun sürmedi. Ancak özellikle tarihçi Roger White tarafından Britannia Prima eyaletinin Roma İmparatorluğu'nun kalan son parçası olduğu ve bu bölgenin ancak I. Edward'ın 1278'de Caernarfon'u almasıyla Roma ile irtibatının sona erdiği iddia edilmiştir.

Tarihçiler genel olarak Britanya'nın sonunda dört ayrı eyaletin yanı sıra kuzeyde Roma sınırının ötesinde kalan Kaledonya'yı gösteren bu haritada görülen çizgilerle bölündüğü konusunda hemfikirdir

22 HAZİRAN 1941

BARBAROSSA HAREKÂTI

82 yıl önce gerçekleşen ve dünyayı şoke eden Nazilerin Sovyetler Birliği'ni istilası aynı zamanda İkinci Dünya Savaşı'nın en kanlı cephesini de açmış oldu

Batı Avrupa'nın büyük bir kısmı, 1940 yazında şahlanmış vaziyetteki Nazi Almanya'sı silahlı kuvvetleri olan Wehrmacht'ın çizmesi altındaydı. Almanya'nın Sovyetler Birliği ile yaptığı anlaşma görünüşte geçerli olsa da Hitler 31 Temmuz 1940'ta Stalin'e karşı açacağı savaşın planlarını anlattı. Hitler'in fikri "Rusya ne kadar erken ezilirse o kadar iyi olur." şeklindeydi. Kendisi "Eğer Mayıs 1941'de başlarsak, işi bitirmek için beş ayımız olacak." diyordu.

Nazi lideri, OKW'ye (Oberkommando der Wehrmacht- Alman Silahlı Kuvvetleri Başkomutanlığı) 15 Mayıs 1941'de uygulanacak şekilde, ünlü Kutsal Roma İmparatoru'nun adını taşıyan Barbarossa kod adlı Rusya istilasını planlamaya başlaması talimatını verdi. Harekât planına göre, üç ordu grubu (Kuzey, Merkez ve Güney) Mareşal Wilhelm Ritter von Leeb, Mareşal Fedor von Bock ve Mareşal Gerd von Rundstedt liderliğinde Sovyet topraklarına girecekti. Von Leeb'in kuvvetleri Baltık Bölgesi'ni ve Leningrad'ı almakla görevlendirilmişti. Von Bock'un komuta ettiği birlikler önce Smolensk'e yönelecek, ardından Moskova'ya doğru ilerleyecekti. Rundstedt'e ise Ukrayna'nın "tahıl ambarı" durumundaki bölgelerini ve petrol zengini Kafkasya'yı süratle ele geçirmesi emredilmişti. Hitler zafer kazanacağından o kadar emindi ki "Sadece kapıyı tekmelememiz gerekiyor. Bina zaten tamamen çürümüş durumda. Bu nedenle kısa sürede yerle bir olacak" diyerek böbürleniyordu.

Stalin'in 1930'ların sonunda gerçekleştirdiği tasfiyelerin ardından, Sovyet kuvvetleri hem moral hem de etkinlik açısından son derece yetersiz durumdaydı. Tümenlerin konuşlanma yerlerini kendi kontrolü altında tutmakta ısrar etmesi ise bu durumu daha da kötüleştirerek Kızıl Ordu'yu daha fazla kısıtladı. Hatta Stalin Nisan 1941'de Winston Churchill tarafından Almanların niyetleri konusunda uyarıldı. Ertesi ay, Japonya'da çalışan bir Sovyet casusu olan Richard Sorge, Almanya'nın gerçekten de saldırmayı planladığını Moskova'ya bildirdi. Sorge gönderdiği raporda, Alman

Alman birlikleri Barbarossa Harekâtı'nın ilk aşamalarında hızlı kazanımlar elde etti ancak başarıları uzun sürmedi

taarruzunun başlayacağı günü şaşırtıcı bir şekilde, 20 Haziran 1941 olarak belirtmişti. Bu, fiili taarruz tarihi olan 22 Haziran dikkate alındığında müthiş bir bilgiydi. Bütün bunlara rağmen Stalin, Hitler'in aynı anda iki cephede savaşacak kadar "aptal" olmadığı fikrinde ısrar ederek herhangi bir hamle yapmadı. Sorge'nin raporunun alınmasının ardından bir aydan daha kısa bir süre geçtikten sonra Stalin'in fevkalade yanıldığı anlaşılacaktı.

22 Haziran sabahı saat 03.15'te binlerce Alman uçağı motor çalıştırdı. Alman Hava Kuvvetleri'nin (Luftwaffe) hedefi Sovyet havaalanlarıydı. Oralarda park halinde bulunan Rus avcı uçakları daha havalanamadan imha ediliyordu. Kısa süre içinde yüz binlerce Alman askeri sınırı geçmeye başladı. İki gün içinde 49 Alman Panzer taburunun çoğu Sovyet topraklarına yaklaşık 80 km kadar girmişti. Orgeneral Heinz Guderian komutasındaki İkinci Panzer Grubu, Orgeneral Hermann Hoth'un Üçüncü Panzer Grubu ile birleşirken, takvimler 28 Haziran tarihini gösterdiğinde 400.000'den fazla Sovyet askeri Minsk'in dışında kuşatılmıştı.

Kuzeyde Mareşal von Leeb'in durumu iyiydi. Baltık topraklarına giren Alman birlikleri bir süredir Ruslar tarafından yoğun baskı altında tutulan bazı bölge halkları tarafından kurtarıcı olarak karşılanıyordu. Kuzeyde bunlar yaşanırken, Kafkasya'ya ilerlemeden önce Kiev'i almakla görevlendirilen Alman Güney Ordu Grubu kararlı bir direnişle karşılaştı. Mareşal Rundstedt, Rus KV (Kliment Voroshilov) ve T-34 tanklarının da bulunduğu tahkimli mevzilere taarruz ediyordu. Alman ordusunun merkez ve kuzeydeki birliklerinin yaptıkları hamleler Sovyet cephesini yarıp ülkenin iç kesimlerine doğru el atarken, Rundstedt güneyde giderek daha fazla çıkmaza giriyordu. Rundstedt'in diğerlerine ayak uyduramaması, Hitler'in hızlı zafer umutları için ölümcül bir sonuç ortaya çıkaracaktı.

Mihver orduları, 13 Temmuz 1941 tarihine kadar Rus toprakları içinde 300-600 km kadar ilerlemiş ve 589.000'den fazla Rus'u öldürmüş ya da esir almıştı. Wehrmacht birlikleri Moskova'ya giderek yaklaşıyordu. Yaklaşık 760.000 Sovyet askerinin kuşatıldığı Birinci Smolensk Muharebesi sona ermek üzereydi. Hitler, 19 Temmuz 1941 Cumartesi günü bir emir yayınladı. Buna göre, Alman Merkez Ordu Grubu doğrudan Moskova'ya ilerlemeyecek, bunun yerine Smolensk çevresinde sıkışıp kalan 16., 19. ve 20. Sovyet ordularının Ukrayna'nın başkentinin 80 km dışında bulunan Güney Ordu Grubu tarafından yok edilmesine yardımcı olmak üzere bu bölgeye intikal edecekti.

O dönemde Alman Kara Kuvvetleri Kurmay Başkanı olan Orgeneral Franz Halder ve Mareşal von Bock, Moskova'nın öncelikli hedefleri olarak kalması konusunda kararlı olsalar da Hitler bu görüşleri dikkate almadı. Alman Merkez Ordu Grubu 23 Ağustos'ta güneye yöneldi. Üç hafta sonra ise Alman Merkez Ordu Grubu kuzeye doğru ilerlemeye başladı. Bu manevralar sonucunda oluşturulan Alman kapanı Kiev'in doğusunda kapanırken, 16 Eylül günü iki Sovyet ordusu daha imha edildi. Stalin'in ne pahasına olursa olsun Kiev'in elde tutulması için verdiği emir, 700.000'den fazla Sovyet askerini kuşatılmaya mahkûm etmişti.

Kuzeyde ilerlemeye devam eden Mareşal von Leeb komutasındaki kuvvetler, Kiev'de yapılan manevradan sekiz gün önce Leningrad şehrini kuşatmıştı. Böylelikle şehir halkı, Ocak 1944'e kadar sürecek ve 800.000'den fazla can kaybına mal olacak bir kuşatma sırasında açlığa mahkûm olacaktı. Leningrad, Barbarossa Harekâtı kapsamında öncelikli hedeflerden biriydi.

Kiev çevresindeki direniş ortadan kaldırıldıktan sonra Alman Merkez Ordu Grubu bir kez daha Moskova'ya doğru harekete geçti. Stalin şehrin savunulması görevini, Leningrad Kuşatması sırasında verilen gözü kara mücadeleleri yöneten Orgeneral Georgi Jukov'a verdi. Bunun üzerine Jukov, Moskova'daki kadın ve erkekleri derhal savunma siperleri ve tanksavar hendekleri kazmakla görevlendirdi. Bu iş için yaklaşık üç milyon metreküp toprak elle taşındı. Çalışmaya devam eden fabrikalar da askerî ihtiyaçlara göre üretim yapacak şekilde yönlendirildi. Bu kapsamda örneğin saat üreten bir fabrikanın mayın fünyeleri yapmaya başlaması istendi. Sovyet sanayisinin büyük bölümü doğuya tahliye edilmişti. Jukov, Moskova'yı ele geçirmeleri halinde Almanlara her sokağın bedelini ağır ödetmeye kararlıydı.

Kod adı Tayfun Operasyonu olan Moskova taarruzu 2 Ekim 1941'de başladı. Almanlar başlangıçta tank ve asker sayısında 2'ye 1, uçak sayısında ise 3'e 1 üstün durumdaydı. 8 Ekim itibariyle Rusya'da sonbaharda yağmurların yağması, ilkbaharda ise karların erimesi nedeniyle yolların bataklığa dönüştüğü zaman dilimini ifade eden "rasputitsa" başladı. Ekim sonuna gelindiğinde, Wehrmacht birlikleri hedeflerinden hâlâ 80 km uzaktaydı. Dahası, bölgedeki yağmur askerler üzerinde büyük bir yılgınlık oluştururken, onu takip eden dondurucu soğuklar bir ölüm fermanı niteliğindeydi.

5 Aralık gününe gelindiğinde, bölgedeki koşullar hem insanları hem de makineleri dondurduğu için Almanlar, Moskova yakınlarında durmak zorunda kaldı. Hitler'in harekâtın birkaç hafta içinde sona ereceğine dair verdiği güvencenin bir sonucu olarak, uygun kışlık giysilerin elde bulunmaması binlerce askeri ölüme mahkûm etti.

Bir Alman askeri 1941 yazında alev makinesini kullanırken

"BÖLGEDEKİ YAĞMUR ASKERLER ÜZERİNDE BÜYÜK BİR YILGINLIK OLUŞTURURKEN, ONU TAKİP EDEN DONDURUCU SOĞUKLAR BİR ÖLÜM FERMANI NİTELİĞİNDEYDİ"

BARBAROSSA ZAMAN ÇİZELGESİ

22 HAZİRAN-5 ARALIK

01 22 HAZİRAN
Luftwaffe'nin Sovyet havaalanlarına yönelik sürekli taarruzlarıyla hava üstünlüğünü ele geçirmesinin ardından, Alman Kuzey, Merkez ve Güney Ordu Grupları doğuya doğru ilerledi.

02 22 HAZİRAN
İki Rumen ordusu Odessa'yı ele geçirmek için Ukrayna'ya doğru ilerledi. Sayıları 650.000'i geçen Rumen ve Fin askerler ilk taarruzda yer aldı.

03 03 TEMMUZ
Alman kuvvetleri Kızıl Ordu'yu kuşattı ve 324.000 Rus askeri esir alındı. Volkovysk ve ardından Minsk Almanların eline geçti.

04 10 TEMMUZ
Rumenler güneyde ilerlerken, Fin ordusu Karelya Kıstağı'na doğru hareket etti. Toplamda 300.000 Fin askeri SSCB'ye karşı savaşa katıldı.

05 16 TEMMUZ
Smolensk Almanlar tarafından ele geçirildi. Şehirdeki direniş 5 Ağustos'a kadar sürdü. 1 Eylül'e gelindiğinde Aman cephe hattı kuzeyde Leningrad'dan güneyde Kırım'a kadar uzanıyordu.

06 16 EYLÜL
Sovyet birliklerinin şehrin doğusundaki bir cepte sıkışıp kalmasının ardından Kiev düştü. Bir ay sonra Almanlar Bryansk ve Belgorod'a ulaştı.

07 02 EKİM
Moskova'ya yönelik topyekûn bir taarruz başladı. Almanlar başkentin banliyölerine kadar ulaşmalarına rağmen kış bastırınca şehri ele geçirmeyi başaramadılar.

08 16 KASIM
Uzun bir kuşatmadan sonra Sivastopol Mihver kuvvetleri tarafından alındı. Kırım'ın ele geçirilmesi, Almanların daha sonra Kafkasya'daki petrol yataklarına taarruz edebilecekleri anlamına geliyordu.

09 05 ARALIK
Kötü hava koşulları ve Sovyetlerin takviye birlikler getirmesi Mihver istilacılara büyük kayıp verdirdi. Barbarossa Harekâtı, Sovyetler Birliği'ni teslim olmaya zorlayamadan sona erdi.

İŞARETLER
ALMAN İLERLEYİŞİ
SOVYET KARŞI TAARRUZU
TESLİM OLAN SOVYET KUVVETLERİ
ALMAN BİRLİKLERİ
SOVYET BİRLİKLERİ
LETONYA
BELARUS
ALMANYA
MACARİSTAN
ROMANYA
UKRAYNA
SSCB
1
2
3
4
5
6
7
8
9

İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda, Stalin'in kendisini durdurulamaz bir Sovyet savaş makinesinin lideri olarak gösterdiği propaganda dönüşümü artık tamamlanmıştı

"STALİN BARBAROSSA HAREKÂTI'NA BİZZAT SEBEP OLDU"

YAZAN: TOM GARNER

© Alamy

David Reynolds, Cambridge Üniversitesi'nde Uluslararası Tarih alanında çalışan bir Emeritus Profesördür. Burada, Sovyet diktatörünün dünya çapında bir devlet adamına dönüşmeden önce Barbarossa Harekâtı'nın onu neredeyse çökme noktasına getirmesi ele alınmaktadır

Profesör David Reynolds, 20. yüzyıl tarihi üzerine bir program da dâhil olmak üzere, BBC için birçok belgesel çekmiştir. Bunların arasında Stalin hakkında hazırladığı İkinci Dünya Savaşı: 1941 ve Çelik Adam adlı program da vardır

Barbarossa Harekâtı tarihteki en büyük istila olmasının yanı sıra Joseph Stalin'in kariyeri boyunca patlak veren en büyük krizdi. Kana susamış bir diktatör olan Stalin, 1920'lerden beri Sovyetler Birliği'ni demir yumrukla yönetiyordu. Kendi halkından milyonlarca kişi zaten tasfiye ve kıtlık nedeniyle daha önce hayatını kaybetmişti ama Barbarossa onlar için devasa boyutlarda bir trajediydi. Sovyet güçleri amansız bir saldırının ardından dağılırken, Naziler neredeyse Moskova kapılarına dayanıncaya kadar Ruslar çok geniş toprak parçalarını kaybetmişti.

Milyonlarca kişinin etkilenmesine rağmen, olayların seyrinde belirleyici olan büyük ölçüde tek bir kişinin eylemleriydi. Bu kişi Stalin'di. İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda ortaya çıkan siyasi durum sayesinde yeni bir süper güce liderlik edecek kudretli bir otokrat olmanın çok uzağında, Stalin, Haziran-Aralık 1941 döneminde, hatta bunun öncesinde yaptığı siyasi ve askerî hesaplamalardaki hataları korkunç sonuçlar doğurdu. Yirminci yüzyıl siyasi tarihi uzmanı olan Profesör David Reynolds, Stalin'in Barbarossa Harekâtı sırasında her şeyi kaybetmeye ne kadar yaklaştığını ve yenilginin eşiğinden nasıl döndüğünü açıklıyor.

"Destansı Başarısızlık"

Stalin, 1930'larda muhalefeti bastırmak için toplu katliamlar yaparak Sovyet liderli konumunu yıllardır acımasız yöntemlerle sağlamlaştırıyordu ve Kızıl Ordu'nun subay kadrosunun tasfiyesi de bunlara dâhildi. Sovyetler ayrıca Hitler'i Fransa ve İngiltere'ye karşı kışkırtmak umuduyla 23 Ağustos 1939'da Nazi Almanyası ile bir saldırmazlık paktı imzaladı. Reynolds, Stalin'in bu eylemlerin ve özellikle de ikincisinin, Barbarossa'nın ilk safhalarında Sovyet kuvvetlerini etkisi altına alan felaket üzerinde doğrudan bir etkisi olduğuna inanmaktadır.

Reynolds'a göre; Sovyet istihbaratı,1941 baharında Doğu Avrupa'da Nazilerin büyük bir askerî yığınak yaptığını biliyordu ve Almanya ile yapılan saldırmazlık antlaşmasının uzun vadede devam etmeyeceğinden Stalin'in de şüphesi yoktu. Kendisi zamana oynuyordu ama saldırmazlık paktı ihlalinin, 1938'de Çekoslovakya'da ve 1939'da Polonya'da olduğu gibi bir sinir harbinden sonra gerçekleşeceğine kendini inandırmıştı.

Stalin'in hazırlıklı olmadığı şey, herhangi bir uyarı yapılmadan gerçekleştirilecek bir Alman taarruzuydu. İçinde bulunduğu bu oldukça belirsiz durumda, taarruz etmesi için Hitler'e herhangi bir bahane vermek istemiyordu. Stalin, bir seferberlik ilan etmediği gibi, Alman işgali altındaki topraklar üzerinde ciddi bir hava keşfi yapılmasını bile istemiyordu. Merhum Profesör John Erickson'ın deyimiyle, işgal Stalin için stratejik değil taktik seviyede bir sürpriz oldu. Bu sözde "sürpriz taarruz" aslında Orgeneral Georgi Jukov gibi önde gelen komutanlarının tüm uyarılarına rağmen Stalin'in kendi kendini şaşırtmayı başarmasıydı.

22-23 Haziran 1941 günü Barbarossa'nın başlangıç safhasında Stalin generallerine önleyici harekât yapmamalarını emretti. Reynolds'a göre bu bir söylenti ya da dezenformasyon değildi. Stalin'in bu davranışı ne olup bittiği kesinlikle netleşene kadar Hitler'i kışkırtmama kaygısını yansıtıyordu. Görünüşe göre Sovyetler Almanya ile savaş için bir acil durum planı hazırlamıştı. Bu plan, Kızıl Ordu'nun belki de yazın ilerleyen zamanlarında yapacağı büyük bir taarruzu kapsıyordu. Ancak Stalin'in provokasyon yapmama konusundaki kararlılığı, Sovyet Hava Kuvvetleri'nin sekizde birinin yerde imha edilmesiyle sonuçlandı. Diğer bir deyişle yaklaşık 1.200 uçak Alman taarruzunun başladığı ilk sabah, çoğu havalanmadan, yerde imha edilmişti. Bu yaşanan Stalin açısından destansı bir başarısızlıktı.

"Her Şeyi Mahvettik"

Almanlar Sovyet topraklarının derinliklerine doğru yüzlerce km ilerledi. Minsk düştüğünde Kızıl Ordu 420.000 kadar askerini, çok sayıda tankını ve topunu kaybetmişti. Moskova'ya giden yol artık açıktı ve söylenenlere göre 28 Haziran'da Stalin umutsuzluk içinde "Lenin devletimizi kurdu ve biz onu mahvettik." demişti. O zamandan beri Stalin'in bu cümleyi bir sinir krizi anında dile getirdiği tahmin ediliyor olsa da Reynolds bu konuda temkinli bir tutum içindedir. Ona göre yukarıdaki cümle hâlâ bir tartışma konusudur. Bu iddia 1956 yılında Nikita Kruşçev tarafından Stalin'i karalama kampanyasının bir parçası olarak güçlü bir şekilde ortaya atılmıştır. Ancak diğer kaynaklar, Alman taarruzunun büyüklüğü ortaya çıktığında Stalin'in Haziran sonunda kırlardaki villasına çekilerek durum değerlendirmesi yaptığını öne sürmektedir.

Stalin'in kişisel olarak kendini geri çekmesi liderliğinin geleceği için kritik bir andı. Reynolds'un aktardığına göre, önemli danışmanları ondan tek bir kelime bile alamıyordu. Aktarılan hikâyelerden biri, sonunda önemli danışmanların onunla konuşmak için kır evine gittikleri bilgisini bize vermektedir. Bu kişiler odaya geldiklerinde Stalin başını kaldırıp gelenlere bakmıştı. Bakışlarında gelenlerin "Her şeyi mahvettin ve gitme zamanın geldi" diyeceklerini bekliyormuş gibi bir mana vardı. Ama bu olmadığı gibi aksine danışmanları ona "Yoldaş Stalin, ordunun tam kontrolünü ele almanızı istiyoruz." demişti.

Bazılarına göre, Stalin kasten geri çekilerek kendisine yönelik bir muhalif hareketi ortaya çıkarmak için rol yapmış olabilirdi. Bu konuda bir kesinlik yoktur. Ancak Stalin'in olanlardan ve bu konudaki net şahsi sorumluluğundan dolayı tamamen şoka girmiş olduğu açıktır. Kendisinin yeniden toparlanması biraz zaman aldı. Bunun bir sinir krizi mi yoksa daha az travmatik bir şey mi olduğu belirsizdir. Kendisi 3 Temmuz 1941'e kadar Sovyet halkıyla konuşmamıştır. Kızıl Ordu'nun hızlı Alman ilerleyişi nedeniyle binlerce askerinin teslim olduğu o ilk günlerde Sovyet tarafında hissedilir bir politika boşluğu vardı.

Otoritesinin teyit edilmesinin ardından Stalin kendisini topladı. Bunda beklenmedik yerlerden uzatılan zeytin dallarının yardımı oldu. Reynolds'un aktardığına göre, Churchill 22 Haziran'da bir radyo konuşması yaparak Hitler'in her düşmanının İngiltere'nin dostu

"CHURCHILL BİR RADYO KONUŞMASI YAPARAK HİTLER'İN HER DÜŞMANININ İNGİLTERE'NİN DOSTU OLDUĞUNU AÇIKÇA İFADE ETMİŞTİ"

olduğunu açıkça ifade etmişti. Churchill esasen Bolşevizm'in dehşeti hakkında geçmişte söylediklerinden pişmanlık duymuyordu ama o an için Nazi Almanya'sı Sovyet komünizminden çok daha kötü görünüyordu.

Diğer taraftan uluslararası kapitalizmin lideri durumundaki Franklin Roosevelt'in Temmuz sonunda sağ kolu Harry Hopkins'i Moskova'ya göndermesi de Stalin'e destek verilmesi açısından aynı derecede olumlu bir işaretti. Hopkins, Sovyetlerin Almanlar karşısındaki şansının ne olduğunu öğrenmek ve önemli bir yardım teklifinde bulunmak için Moskova'ya gitmişti. Uzatılan zeytin dallarına, Mart 1941'den beri İngiltere'nin istifade ettiği Ödünç Verme ve Kiralama Kanunu'nun (Lend-Lease) SSCB'yi de kapsayacak şekilde genişletilmesi de eklendi. Önde gelen iki kapitalist ülkeden gelen bu sürpriz niteliğindeki destekler Stalin'in konumunu güçlendirdi.

Stalin'in yeniden otoriter hale geldiği, 16 Ağustos 1941'de, Kızıl Ordu'ya verilen 270 sayılı emri yayınladığında açıkça ortaya çıktı. Reynolds'un aktardığına göre Stalin, Almanların kuşatıcı taarruzlarına maruz kalan çok sayıda Rus askerinin topluca teslim olduğuna dair birçok rapor almıştı. Esasen 270 sayılı emir, orduya ve özellikle de subaylara biraz cesaret kazandırmayı amaçlıyordu. Emrin içeriğine göre, teslim olmanın ve bilhassa da firar etmenin ağır cezaları vardı. Buna firarilerin kurşuna dizilmesi ve ailelerine sağlanan yardımların askıya alınması da dâhildi. Ailelerinin yaptırımlara dâhil edilmesi, askerler için en az kendilerine yönelik ceza tehdidi kadar önemli ve caydırıcıydı.

270 sayılı emir sadece Stalin'in zalimliğini değil aynı zamanda onun Kızıl Ordu'nun içinde bulunduğu duruma dair suçluluğunu da yansıtıyordu. Reynolds'un bu konudaki değerlendirmeleri "Sovyetler Birliği'nin Stalin liderliğinde yürüttüğü savunmanın gerçekten acımasız bir tarafı vardı. Bunu pek çok Sovyet birliği tarafından sergilenen muazzam kahramanlık ve vatanseverlik davranışı kapsamında dikkate almamız gerekir. Kuşkusuz 1941'de Stalin'i en çok sarsan şeylerden biri de teslim olan askerlerin sayısıydı. Kendisi daha önce birliklerin morallerin ne kadar kötü olduğunu fark etmemişti. Ancak elbette bu da kısmen sorumlu olduğu bir başka durumdu. Özellikle de 1930'larda subaylara yönelik gerçekleştirilen tasfiyeler bu konuda etkili olmuştu." şeklindedir.

Moskova'nın Savunulması

Ekim ayına gelindiğinde Nazi kuvvetleri Moskova'ya 160 km kadar yaklaşmıştı. Barbarossa Harekâtı, Rusya'nın başkentinin ele geçirilmesi için yapılan muharebelerle doruk noktasına ulaştı. Reynolds yaşanan ▶

Alman askerleri Barbarossa Harekâtı sırasında bir korugana alev makinesiyle taarruz ediyor
© Getty

Barbarossa Harekâtı'nın başlangıç safhasında 1.000'den fazla Sovyet uçağının imha edilmesi, Stalin'in Nazi istilacılarına taarruz etmeme yönündeki ilk kararının doğrudan sonuçlarından birisiydi.
© Alamy

Stalin, burada Minsk Muharebesi'nden sonra görüldüğü gibi, en çok SSCB birliklerinin topluca teslim olmalarından sarsılmıştı
© Getty

KREMLİN MEKTUPLARI

David Reynolds, Barbarossa Harekâtı ve sonrasında Stalin, Churchill ve Roosevelt arasındaki yapılan yazışmaları anlatan kitabı hakkında bilgi veriyor

***Yukarıda:* Joseph Stalin, Franklin D. Roosevelt ve Winston Churchill 28 Kasım - 1 Aralık 1943 tarihleri arasında ilk kez yüz yüze görüştükleri Tahran Konferansı'nda**

Profesör David Reynolds ve Vladimir Pechatnov'un ortak çalışması olan *Kremlin Mektupları: Stalin'in Churchill ve Roosevelt ile Savaş Zamanı Yazışmaları* (The Kremlin Letters: Stalin's Wartime Correspondence with Churchill and Roosevelt) adlı eserde, İkinci Dünya Savaşı sırasında "Üç Büyük" Müttefik lider arasında teati edilen yüzlerce mesaj bulunmaktadır. İngiliz, Amerikan ve Rus arşivlerinde on yıl boyunca yapılan çalışmalar sonunda kaleme alınan Kremlin Mektupları, çoğu zaman kuşku içinde yürüyen bu ittifakın 1941-45 döneminde nasıl başarılı olduğunu anlatmaktadır. Kitap, Barbarossa Harekâtı döneminden kalma şaşırtıcı belgeler içermektedir. Reynolds, Stalin'in 1941'deki çaresizliğinin onu nasıl imkânsız taleplerde bulunmaya yönelttiğini ama kendisinin aynı zamanda diplomasi sanatını nasıl yavaş yavaş öğrendiğini de ortaya koymaktadır.

Sizi bu kitabı yazmaya teşvik eden ilham kaynağı neydi?

Vladimir Pechatnov yaklaşık on yıl önce Stalin'e ait belgelerin resmi Rus arşivlerine dâhil edilmekte olduğunu ifade etmişti. Kendisi, bu belgeleri ABD ve İngiliz arşivlerindeki belgelerle bir araya getirmek suretiyle hikâyenin üç tarafını da aynı yerde toplayarak, Müttefiklerin savaşa yönelik faaliyetleri ve liderlerin kişilikleri hakkında daha kapsamlı bilgiler elde edilmesinin ilginç ve önemli bir çalışma olacağını düşünmüştü.

1941-1945 yıllarındaki bu ittifak 20. yüzyıl tarihi için çok önemliydi. Ancak Churchill, Roosevelt ve Stalin sadece Tahran ve Yalta'daki konferanslar için bir araya geldiler. Bu faaliyetlerin toplam süresi ise birkaç haftaydı. Bunun dışında telgraflar ve mektuplar vasıtasıyla iletişim kurarak dolaylı yollardan ilişkilerini geliştirdiler. Bu mesajlar ve her bir başkentte yaşanan tartışmalar, bu üç liderin satır aralarını okumaya çalışırken birbirlerini nasıl anladıklarını (ya da yanlış anladıklarını) ortaya koymaktadır.

Stalin'in yazışmaları Churchill ve Roosevelt ile ilişkileri hakkında neyi ortaya koyuyor?

Stalin 1941'den önce çok az diplomatik faaliyet yürütmüş bir kişiydi. Bu adam kozmopolit bir geçmişe sahip değildi ya da çok seyahat etmemişti. Bu nedenle bir anlamda diplomasiyi en baştan öğrenmek zorunda kaldı. Başlangıçta bu işi oldukça kaba bir şekilde yapsa da giderek mükemmel bir uygulayıcı haline geldi. Roosevelt ya da Churchill'in aksine Stalin sessizliğin gücünü anlamıştı. Mektupları kısa ve özdür. Hatta cevap vermediği dönemler de olmuştur. Bunun nedeni kısmen cepheyle gerçekten meşgul olmasıydı ama aynı zamanda müttefiklerini ters köşeye yatırmayı da istiyordu. Diğer liderler Stalin'in ne düşündüğünden hiçbir zaman tam olarak emin olamadılar.

Churchill ile 3 Eylül 1941 tarihinde yaptığı görüşmeden hareketle Stalin'in kişiliği hakkında nasıl bir çıkarımda bulunabiliriz?

Almanların Moskova'ya doğru ilerleyişinin hız kazandığı bir dönemde yazılmış olan bu mesaj dikkat çekicidir. Stalin, Churchill'e "Bu krizle başa çıkmanın tek yolu bu yıl ikinci bir cephe açmanızdır." demiştir. Bu kapsamda İngiltere'nin Balkanlar'da ya da Fransa'da bir yere 30-40 tümen sevk ederek Alman kuvvetlerini başka yöne çekmek için yeni bir cephe açılmasını önerir.

Bu mesaj Londra'da kuşkuyla karşılandı. Churchill'in tüm İngiliz Ordusunda muharebeye hazır 30-40 tümeni yoktu. Stalin ayrıca ayda 500 tank istiyordu. Oysa İngilizler kendileri için bile bu sayıda tank üretmiyordu. Hepsinden önemlisi, Stalin ikinci bir cephe açmanın çok büyük bir iş olduğunu anlamamıştı. Manş Denizi'ni geçmek Volga Nehri'ni geçmekle aynı şey değildi. Mesaj, Stalin'in İngiliz savaş gayretleri hakkında hiçbir şey anlamadığını gösteriyordu. Bu bir çaresizlik çığlığıydı ve neredeyse ters etki yaratacaktı. Çünkü mesaj İngilizlerin "Bu adam bu kadar çılgınca taleplerde bulunuyorsa, gerçekten de son demlerini mi yaşıyor?" şeklinde düşünmesine neden oluyordu.

Benzer şekilde, mektuplar Churchill ve Roosevelt'in Barbarossa Harekâtı sırasında Stalin'e verdikleri tepkiler hakkında bize ne tür bilgiler veriyor?

Churchill ve Roosevelt'in Sovyetler Birliği'ne yardım edilmesi gerektiği konusundaki görüşleri netti. Çünkü birkaç aylığına bile olsa Sovyetler Birliği'nin hayatta kalması, kendi yeniden silahlanma faaliyetlerini sürdürebilmeleri için onlara zaman kazandıracaktı. Britanya İmparatorluğu'nun "yalnız" olduğu bir dönemde diğer ülkelerin Hitler'le savaştığını göstermek de Britanya için önemliydi. İngiltere'nin elinde fazla bir şey olmamasına rağmen, Ruslara gönderilebilecek malzeme bulmak için gerçek bir çaba vardı. Roosevelt'in her türlü yardım teklifinde bulunması özellikle dikkat çekicidir. Hatırlatmak gerekirse Amerika Almanya ile savaş halinde bile değildi. Ortak amaçları bu konuda istekli olduklarını göstermekti ama 1941 sonbaharında Barbarossa Harekâtı'na direnmenin esas olarak Ruslara bağlı kaldığının farkındaydılar.

Ayrıca mektuplar, Stalin'in Churchill ve Roosevelt'in Rus savaş yöntemlerini niçin kullanamadıklarını hiçbir zaman anlayamadığını göstermektedir. Kendisi acımasız bir diktatör olarak, Sovyet vatandaşlarının kitleler halinde yaşamlarına mal olacak büyük taarruzlar başlatmaktan çekinmiyordu. Ancak Roosevelt ve Churchill Kongre'ye ya da Parlamento'ya gidip "Ruslara yardım etmek için Fransa'ya yaptığımız intihar çıkarmasında 100.000 askerimizi kaybettik." diyecek durumda değildi. Bunlar, Stalin'in insan hayatına karşı sergilediği duygusuz tavrı benimseyemeyen demokratik liderlerdi. Temel insani değerlerdeki bu farklılık, Kremlin Mektupları'nda sürekli alttan alta işlenen bir konudur.

Stalin'in çaresizlik içinde Churchill'e gönderdiği 3 Eylül 1941 tarihli mektup, Nazi güçlerinin Barbarossa Harekâtı sırasında büyük ilerlemeler kaydettiği bir dönemde yazılmıştı

şiddetli çatışmaları “Alman ilerleyişi amansız görünüyordu ve Moskova'da sivil asayiş bozulmuştu. Ekim ortasına gelindiğinde halk tam bir panik içindeydi ve Sovyet beyin takımı hükümetin şehri tahliye edip etmemesi gerektiğini ciddi ciddi tartışıyordu. Yabancı elçilikler birkaç yüz km doğuya taşındı. Stalin kendisinin de gitme ihtimaline karşı özel bir tren hazırlattı.” cümleleriyle aktarmaktadır.

Gerçi Stalin'in hazırlattığı tren Moskova'dan hiçbir zaman ayrılmadı. Hatta Stalin şehirde kalacağına dair 19 Ekim'de net bir karar verdi. Karar son derece önemliydi çünkü ülkenin lideri Moskova için mücadeleden vazgeçmiş olsaydı, şehrin savunmasını sürdürmek çok zor olurdu. Bu, Rusya'nın hayatta kalma meselesinde kesinlikle önemli bir andı.

Ulusal boyutta yaşanan bu büyük kriz boyunca, Alman istilasına ve Sovyet liderlerinin başarısızlıklarının sonuçlarına doğrudan maruz kalan ise Sovyet halkı olmuştur. Yine de Sovyet halkının Stalin hakkındaki düşüncelerini ölçmek zordur. Çünkü Kremlin'deki durum hakkında şimdi net olan hususlar o dönemde ülke genelinde bilinmiyordu. Stalin'in kitleleri yok eden bir katil olduğuna dair bugün kafamızda olan imaj da 1941'de yaygın değildi. Açıktır ki aile üyelerinin öldürüldüğünü ya da “gulag” kamplarına gönderildiğini bilen yüz binlerce kişi vardı. Ancak bunlar konuşulmuyordu ve Stalin, kendisini sevecen bir “Halk Atası” olarak tasvir eden güçlü bir kişilik kültü geliştirmişti.

“ULUSAL BOYUTTA YAŞANAN BU VAHİM KRİZ BOYUNCA, ALMAN İSTİLASINA VE LİDERLERİNİN VERDİĞİ KARARLARIN SONUÇLARINA DOĞRUDAN MARUZ KALAN İSE SOVYET HALKI OLMUŞTUR”

Reynolds'a göre “Sovyet toplumunun içinde o kadar çok farklı etnik kökenden insan vardı ki devletin tepesinde sıkı bir kontrole ihtiyaç duyuluyordu. Stalin'in gücünden şüphe etmek bile bir tür iktidar boşluğu yaratırdı. Rusya'nın ancak güçlü ve acımasız bir lider tarafından yönetilebileceği fikri, Çarlar, Stalin ve elbette bugün Vladimir Putin tarafından benimsenen bir görüştür.”

Tekrarlanan Hatalar

Moskova'ya yönelik Alman taarruzları nihayetinde başarısız oldu. Stalin'in Japonya ile yaptığı saldırmazlık anlaşması bozulmamıştı. Bunun sayesinde Aralık 1941'in başlarında Sibirya'dan onlarca tümeni intikal ettirmek mümkün oldu. Müteakiben Ruslar tarafından başlatılan güçlü bir karşı taarruz Almanların birkaç yüz km geri püskürtmesine olanak sağladı. Sovyetlerin kazandığı zafer, Barbarossa Harekâtı'nın sonunu getirdi.

Yine de Reynolds, Stalin'in gecikmiş başarılarının onu aşırı derecede öz güvenli hale getirdiğini düşünmektedir. Zira Moskova'nın işgali kıl payı önlenmişti ama Rus karşı taarruzu Almanları büyük bir kargaşa içinde birkaç yüz kilometre geriye attı. Bu başarının Stalin'in aklını başından aldığına şüphe yoktur. Stalin artık, Almanların Moskova'ya ulaşmayı başaramamalarından dolayı yakında tamamen biteceklerine inanıyordu. Almanların geri püskürtülmesini takip eden birkaç ay boyunca, İngiliz ve Amerikalılarla sadece askerî yardım konusunda değil, 1942'de yapılmasını beklediği anlaşılan bir barış konferansında kimin hangi bölgeyi alacağı konusunda da uzun pazarlıklar yaptı.

Ancak Sovyetler 1942 baharında yeniden taarruza geçtiğinde Almanlar bu sefer şiddetle direndi ve Kızıl Ordu'yu geri püskürtmeye başladı. Bunun üzerine Rus birlikleri arasında yeni bir panik patlak verdi ve yeni kitlesel teslimiyetler yaşandı. Mayıs 1942'den itibaren Stalin Barbarossa'nın yeni bir versiyonuyla karşı karşıya kaldı. Ama ilk seferle bunun arasında büyük bir fark vardı. Hitler dikkatini Moskova'dan Ukrayna'ya, Stalingrad'a ve Kafkasya'daki petrol kaynaklarına çevirmişti. Sovyet halkı korkunç acılarla dolu ikinci bir yıla katlanmak zorunda kalacaktı.

“Tarihin Örtüsü”

Reynolds, 1942'de yaşanan acıların ve hataların Stalin'in Barbarossa Harekâtı'ndan

Nazi kuvvetleri Moskova Muharebesi sırasında dumanla kaplanmış karlı bir arazide ilerliyor

© Getty

© Getty

***Solda:** Sovyet askerleri Moskova'yı Alman hava saldırılarına karşı savunmak için bir uçaksavar silahının başında*

© Getty

***Aşağıda:** Alman tankçı ve mekanize piyade askerleri Moskova Muharebesi sırasında bir brifingde*

çok az şey öğrendiğini gösterdiğine inanmaktadır. Ona göre, "Barbarossa'nın ilk aylarında Nazi Almanya'sı Silahlı Kuvvetleri'nin (Wehrmacht) gücü ve hızlı hareket etme kapasitesi konusunda açık emareler vardı. Ayrıca Almanlar küçük rütbeli subayların inisiyatif almasını teşvik ederken, Kızıl Ordu yukarıdan gelen emirlerle yönetiliyordu. Stalin bunların hiçbirini kavrayamamıştı. Ayrıca içinde bulunduğu paranoya, kendisini işlerin ters gitmesi durumunda hainlerin suçlanacağı varsayımına itmişti. Stalin 1943 yazına kadar başında Orgeneral Georgi Jukov'un bulunduğu generallerine güvenmeyi öğrenemedi. Bu güven özellikle de Kursk Muharebesi'nden sonra oluştu."

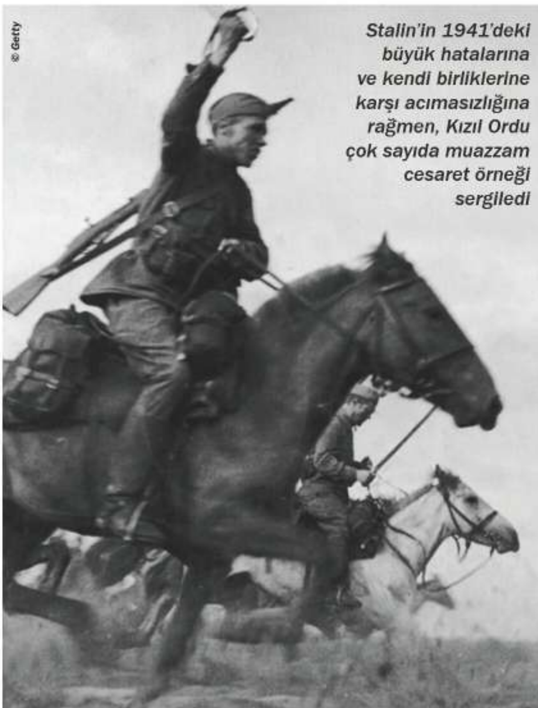
Sovyetler Birliği 1941'de Nazilere karşı savaşı kaybetmeye çok yaklaşmış olsa da Reynolds kelimenin tam anlamıyla bir yenilginin yaşanmayacağına inanmaktadır. Ona göre "Sovyetlerin savaşı Fransa'nın 1940'ta yaşadığı şekilde kaybedeceklerini düşünmek zordur. Rusya geniş topraklara, muazzam kaynaklara ve saldırganlar için acımasız bir iklime sahiptir. Bu gerçek Napolyon'un 1812'de pahalıya mal olan seferi sırasında da görülmüştü. Sovyetler Birliği'nin bir şekilde varlığının sona ereceği fikrini hayal etmek kolay değildir ve Hitler'in niyeti de aslında bu değildi. Kendisi, Moskova'ya kadar uzanan toprakları Alman kontrolüne almak istiyordu. Buna Sovyetler Birliği'nin tahıl ambarı olan Ukrayna da dâhildi. Rusların savaşı kaybetmelerindeki asıl mesele, Stalin'in Alman İmparatorluğu'nun sınırında bir vasal devleti yönetme durumunda kalıp kalmaması olacaktı."

Reynolds, Barbarossa Harekâtı'nda yaşanan felakette Stalin'in kişisel rolüne ilişkin görüşlerini "1941'de ve 1942'de duyduğu aşırı güven, kayıtsızlık ve cephede neler olup bittiğini gerçekten anlayamaması nedeniyle Sovyetler Birliği'nin durumunu çok daha kötü hale getirdi." sözleriyle net olarak ortaya koymaktadır. Ancak bu feci ilk hatalara rağmen, Sovyetler Birliği'nin kanla sulanmış olarak hayatta kalması Stalin'in konumunu güçlendirdi. Reynolds'a göre; bunu Stalin'in halk nazarında değişen imajında görmek mümkündür. Kendisi 1941-42 yıllarında keçe ceket ve bol pantolondan oluşan parti kıyafeti giyiyordu. Bu haliyle yabancı ziyaretçiler karşısında taşradan gelen kaba ve cahil bir kişi gibi görünüyordu. Ancak Stalingrad Muharebelerinden sonra Kızıl Ordu'nun amiri olarak askerî üniforma giymeye başlamış ve zaferlerinden övgüyle söz etmişti. Benzer şekilde, Stalin'in Kremlin'deki ofisinde Marx, Lenin ve diğer komünist ideologların portrelerinin yerini 18. yüzyıldaki savaşlara ve Napolyon Savaşları'na katılan kahraman Rus mareşallerinin portreleri almıştı.

Reynolds'a göre, görsel alandaki bu değişiklikler Stalin'in Barbarossa Harekâtı'ndan beri bir lider olarak geçirdiği dramatik evrimi yansıtmaktadır. Savaşın ilk safhasında yapmadığı bir şekilde, artık bir lider olarak kendini tarihin örtüsüne dâhil ediyordu. Bu değişim, 1941'de tamamen yanlış bir adım atan Stalin'in sonunda "Büyük Vatanseverlik Savaşı" olarak nitelendirilen İkinci Dünya Savaşı'nın Doğu Cephesi'ndeki muharebeleri kazanan, çok büyük ve her şeyi gören bir askerî lidere dönüşmesinin bir kanıtıdır.

© Getty

Sovyet ve Nazi güçleri arasında gece gerçekleşen karşılıklı ateşler Moskova semalarına yansıdı

© Getty

Stalin'in 1941'deki büyük hatalarına ve kendi birliklerine karşı acımasızlığına rağmen, Kızıl Ordu çok sayıda muazzam cesaret örneği sergiledi

© Getty

İki Alman askeri Smolensk'te bir evin önünde başı koparılmış bir Stalin büstüyle poz verirken, Temmuz 1941

"EN BÜYÜK ASKERÎ MÜCADELE"

JONATHAN DIMBLEBY İLE SÖYLEŞİ

YAZAN: TOM GARNER

Jonathan Dimbleby'nin İkinci Dünya Savaşı üzerine daha önce yazdığı eserler arasında "Destiny in the Desert: The Road to El Alamein ve The Battle for the Atlantic" adlı kitaplar da vardır

Seçkin bir yayıncı ve tarihçi olan Jonathan DİMBLEBY, Barbarossa Harekâtı hakkında yazdığı yeni kitabını yayınlanmadan önce harekâtı ve bunun 20. yüzyıl üzerindeki etkisini masaya yatırıyor

Barbarossa Harekâtı geçtiğimiz seksen iki yıl boyunca tarihçiler tarafından farklı şekillerde yorumlanmıştır. Hakkında birçok kitap ve yazılar yazılmış olmasına rağmen, Batılı akademisyenler genellikle Barbarossa'nın salt askerî yönlerine odaklanmışlardır. Bununla birlikte Jonathan Dimbleby, harekâtın hikâyesini tüm ayrıntılarıyla anlatan yeni bir genel tarih kitabı yazdı. İngiliz tarihçi, gazeteci ve film yapımcısı olan Dimbleby, bu eserinde Barbarossa'yı karakterize eden inanılması akıl almaz vahşeti, bunun Avrupa tarihi açısından sonuçlarını ve farklı ülkelerde nasıl hatırlandığını ortaya koyuyor.

Operasyonu anlatırken nasıl bir yeni yaklaşım uygulamak istediniz?

Barbarossa hakkında pek çok kitap yazıldı. Ancak muharebe sahasının yanı sıra, büyük resme de bakan ve yakın zamanlarda yazılmış çok fazla eser yoktu. Geniş bir kitleye ulaşmak için farklı bir şey yapmak istiyordum.

Barbarossa'nın sadece İkinci Dünya Savaşı'nın en büyük değil, aynı zamanda en önemli askerî mücadelesi olduğuna inanıyorum. Bunun ne kadar önemli olduğunu ve Hitler'in Moskova kapılarındaki yenilgisinin Almanların Sovyetler Birliği'ni niçin asla yenemeyeceği sonucunu ortaya çıkardığını gözler önüne sermek istedim. Batı'da pek çok kişi, son derece anlaşılabilir nedenlerle, Batı Cephesi'ndeki savaşa odaklanıyor ama ben Doğu'daki çatışmayı aydınlatmayı arzu ettim.

Daha sonra özellikle seferin dehşetini vurgulamak istedim. Barbarossa İkinci Dünya Savaşı'nın diğer tüm çatışmalarından daha acımasızdı ve orada inanılması güç bir vahşet yaşandı. 1941 aynı zamanda Yahudi Soykırımı'nın (Holokost) ciddi anlamda başladığı yıldı. İkinci Dünya Savaşı sırasında öldürülen altı milyon Yahudi'nin bir milyondan fazlası Barbarossa sırasında hayatını kaybetti. Üstelik bu insanlar gaz odalarında değil, kurşuna dizilerek ve çukurlara atılarak öldürüldü.

Kitabı yazarken Barbarossa hakkında sizi şoke eden ya da şaşırtan şey neydi?

Beni hayrete düşüren şey, abartılması zor bir şekilde yaşanan olayların devasa boyutta olmasıydı. İstatistiksel veriler kapsamında büyük can kayıplarından bahsedebilirsiniz. Ancak detaylı bir şekilde okuduğumda olaylar beni çok etkiledi. Bu etkiye olayın dehşeti ve Hitler'in Sovyetler Birliği'ni yok edip Yahudileri Avrupa'dan çıkararak Lebensraum'u (Almanlar için yeni yaşam alanı) kurma niyetinin büyüklüğü de dâhildi.

Olayların başlangıç aşamasında Moskova, Berlin ve Londra arasında ayrı ayrı yürütülen müzakerelerdeki kötü niyetin boyutunu öğrendiğimde de çok şaşırdım. Bu görüşmeler son derece olağanüstü bir güvensizlik duygusu içinde yürütülmüştü. Bu süreçte Balkanların, Hitler'in savaşı iki cephede birden başlatma kararını nasıl tetiklediğini öğrendim. Hitler ortada Moskova'nın geçmesine isteyerek izin vermeyeceği bir kırmızı çizgi bulunduğunu fark etti. Birinci Dünya Savaşı'nın ve bazı açılardan İkinci Dünya Savaşı'nın da Balkanlar'daki olaylar tarafından tetiklenmiş olması ilginçtir.

Hitler'in ve Alman yüksek komuta kademesinin davranışları nedeniyle Barbarossa'nın nasıl bir şekil aldığına dair ne gibi bilgiler edindiniz?

Barbarossa kâğıt üzerinde sadece ürkütücü bir macera değil, aynı zamanda çılgın bir girişimdi. Bunun nedeni operasyonun büyüklüğü ve Hitler'in Leningrad, Moskova ve Kiev'e yönelik üç cepheden taarruz etme hırsıydı. Alman Yüksek Komuta Kademesi boylarından büyük bir işe kalkıştıklarının farkındaydı ama Hitler'e karşı çıkılamazdı. 1940'taki Batı Seferi sırasında büyük bir kumar oynayıp başarılı olan Hitler artık ulusun kaderinin efendisi durumundaydı.

"BARBAROSSA İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NIN DİĞER TÜM ÇATIŞMALARINDAN DAHA ACIMASIZDI VE ORADA İNANILMASI GÜÇ BİR VAHŞET YAŞANDI"

Komutanlarından bazıları onun kölesi olmuş ve Nazi ideolojisini benimsemişti. Diğerleri kuşku içindeydi ama özel konuşmaları dışında "Bu aptallıktır" diyecek iradeye ya da güce sahip değillerdi. Bu ahlaki açıdan kınanması gereken bir korkaklıktı.

Temmuz 1941 sonlarında Hitler, Kızıl Ordu'nun savaşa daha fazla asker sokabileceğini ve korkunç kayıplar verebileceğini fark etti. Açılan üç Alman cephesinde de ilerleme beklenen sürede tamamlanamazdı. Bu durumda Hitler iki seçenek arasında kararsız kalmıştı: Kuvvetlerini güneye, yani Ukrayna'nın tarım ve sanayi merkezlerine mi göndermeliydi yoksa Moskova'ya gidip SSCB liderliğini mi yok etmeliydi?

Cephe komutanlarının hepsi Moskova'ya gitmek istiyordu ama Hitler üç haftadan fazla bir süre karar veremedi. Yıkıcı etkileri olan bir gecikme, Rusların bir dereceye kadar toparlanmasına ve yeniden teşkilatlanmasına fırsat vermişti. Hitler'in sözde mutlak kararlılığı aslında mutlak bir belirsizliğe dönüşmüştü.

Barbarossa genellikle neredeyse sadece Almanya ve Rusya arasındaki bir çatışma olarak görülür. Bu çatışmada yer alan diğer ulusların rolü ne ölçüde unutulmuştur?

Ben unutmanın söz konusu olduğunu düşünüyorum. Einsatzgruppen (SS'e bağlı infaz birlikleri) sivilleri öldürürken sadece Wehrmacht (Nazi Almanya'sının silahlı kuvvetleri) komutanları tarafından değil, Ukraynalılar, Polonyalılar, Letonyalılar, Yugoslavlar, Rumenler ve benzerleri tarafından da desteklenmişlerdi. Gerçi bunlar daha sonraları yaptıklarını inkâr ettiler. Böyle bir iş için zorlama olmadığına göre, Nazilerin eylemlerine yapılan bu katkı bilinçli bir tutumdu. Bu insanlar ölüm mangalarına katılarak idamları kolaylaştırmak için polis gücü olarak hareket etti. Kısacası masum bir sivilin asgari yardımının çok ötesine geçen gönüllü bir işbirliği vardı.

Sovyet askerleri bir siperin üzerinden atlıyor, Kasım 1941

© Getty

***Üstte:** Vladimir Putin, Kızıl Meydan'da Zafer Günü kapsamında yapılan askerî geçit töreni sırasında İkinci Dünya Savaşı gazileriyle birlikte, Moskova 24 Haziran 2020*

Örneğin Polonya'da pek çok insan dikkatleri üzerine çekmeden mümkün olduğu kadar çok sayıda Yahudi'yi korumuştur. Bu bilinen bir vakadır. Öte yandan, önemli sayıda kişi ise Polonya Yahudilerinin öldürülmesine katılarak bunu kolaylaştırmıştır. Elbette kendinizi mahkemede bulmadan bu cümleyi günümüzde Polonya'da söylemeniz çok zordur. Bu eylem yasa dışı değilse de buna oldukça yakındır.

Barbarossa 20. yüzyıl Avrupa tarihinin geleceği için ne kadar önemliydi?

Hitler 1941'in sonunda askerî olarak yenilgiye uğratılmıştı ve Stalingrad'da galip gelmesine de imkân yoktu. Akıntı ters dönmeye devam etti. 1944'e gelindiğinde Almanlar Doğu Cephesi'nde yenilmişti ve Kursk Muharebesi'nden itibaren çekiliyorlardı. Sovyetler Birliği, Müttefiklerin yardım ve desteğiyle Almanları yenmek zorundaydı. Stalin, 1943'te Tahran Konferansı'nda Polonya da dâhil olmak üzere, Doğu Avrupa'nın geleceği için taleplerde bulunmaya başlamıştı bile. Bütün kartlar Stalin'in elinde olduğu için, Batılı Müttefikler olmayacak duaya âmin dediklerini biliyorlardı. Stalin'in Polonya'yı işgal etmesini engellemelerinin hiçbir yolu yoktu.

Batı Cephesi'nde "D-Day" (Normandiya Çıkarması), Hitler'in çöküşünü hızlandırmada önemli bir rol oynamıştı. Ancak aslında bu faaliyetler Batı Avrupa'yı Stalin'den ya da Hitler'in haleflerinin Ruslarla yapabileceği bazı uzlaşmalardan korumuştur. Rusların "Berlin Yarışı" adı altında gerçekleştirdikleri hücumlar Batı'yı güvence altına almak içindi. Çünkü o zamana kadar zarlar çoktan atılmıştı.

Dolayısıyla Avrupa'nın kaderi ve Soğuk Savaş'ın ana hatları 1941'deki Nazi yenilgisiyle çizilmiştir. Eğer Barbarossa'nın değerini takdir etmiyorsanız, bugün Doğu Avrupa'yı anlamanız çok zordur. Kırım'da, Ukrayna'da ve diğer yerlerde mayalanan tüm gerilimler İkinci Dünya Savaşı ve Soğuk Savaş sırasında bastırılmıştı. Ancak bütün bunlar o coğrafyada bulunuyordu ve yeniden ortaya çıktılar. Hepimiz kendi ideolojik ve stratejik duruşumuzu benimsiyoruz ancak tüm bunların nasıl oluştuğunu pek dikkate almıyoruz.

Son 82 yılda Batı'da, Almanya'da ve Rusya'da Barbarossa'ya ilişkin akademik ve genel algılar nasıl değişti?

Barbarossa, büyük olmasına rağmen Batılı tarihçiler tarafından uzun süre tali bir olay gibi görülmüştür. Bunun nedeni, odak noktasının Batı Cephesi olmasıdır. Ancak yapılan değerlendirmelerde sürekli bir değişim söz konusu ve bence daha eksiksiz bir resim elde etmek için değerlendirmeler daha da değişmelidir.

Alman perspektifinden bakıldığında, inkâr edilebilirlik başlangıçta çok önemliydi ama artık böyle bir şey yok. Önde gelen Alman tarihçiler, sorumluluğu kendilerinden önceki nesillere yükleme konusunda öncülük ettiler. Arşivlerinde bulunan şaşırtıcı miktardaki materyal nedeniyle Holokost'un dehşetini açığa çıkarma konusunda ön saflarda yer aldılar.

Rusya tarafında ise "Büyük Vatanseverlik Savaşı" şeklinde nitelendirilen Doğu Cephesi'ndeki muharebeler sonunda kazanılan zafer bugün Vladimir Putin'in aşırılıklarını savunmak için artan bir şiddetle kullanılmaktadır. Bu kapsamda ulusal gurur okşanarak, Avrupa'nın Hitler'den Sovyetler Birliği tarafından kurtarıldığını kabul etmemesi nedeniyle Batı'ya karşı olan kızgınlık körüklenmektedir. Aynı zamanda bu, Putin'in Rus halkına, bazı açılardan zor zamanlar geçiriyor olsalar da hâlâ kendilerini korumaları gereken güçlü bir düşmanları olduğunu söyleme dürtüsünü de körüklemektedir. Kısacası Ruslara göre, düşman her zaman kapıdadır ve Barbarossa ile ""Büyük Vatanseverlik Savaşı" bu tehdidin en canlı örnekleridir.

DOĞU'DAKİ HOLOKOST

YAZANLAR: JAMES HORTON, MARK SIMNER VE TIM WILLIAMSON

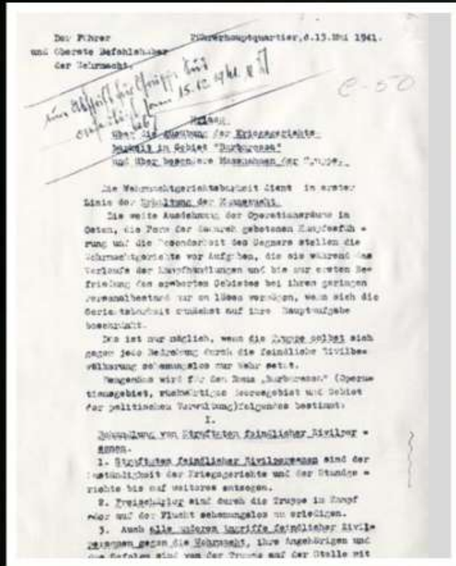
Almanlar Moskova üzerine yürürken, Doğu Cephesi tarihin en aşağılık savaş suçlarına sahne oldu

Doğuda Nazilerin yaptığı soykırım, hedefi belli olan, örgütlü, acımasız bir angarya ve milyonlar ölçeğinde toplu katliamları içeren bir stratejiydi. Belirli grupların öldürülmesi en başından beri hedeflenmişti. Hitler ve partisinin 1930'larda, özellikle Almanya'nın Yahudi nüfusuna karşı artan saldırganlığı ve ertesinde başvurdukları açık şiddet buna emsal oldu. 1941'de Sovyetler Birliği'nin işgali üzerine Nihai Çözüm adlı politikasını (Orijinal adı: The Final Solution to the Jewish Question) SSCB sınırları içindeki Yahudi, Slav ve Bolşeviklere de uyguladı.

Doğuda yıkım yaratmaya en hevesli yardımcılar arasında Einsatzgruppen (İkinci Dünya Savaşı sırasında Alman Ordusu'nun işgal ettiği bölgeleri ev ev arayarak Yahudileri, Romanları ve komünistleri öldüren infaz birlikleri) vardı. Bu birlikler, 1941 yazında Sovyet topraklarını kasıp kavuran Wehrmacht'ın (Nazi Almanya'sının silahlı kuvvetleri) peşinden gitti. Einsatzgruppen'in birincil amacı ele geçirilen topraklar üzerinde Alman kontrolünü tesis etmekti. Bu iş, casus ağları kurmayı, direnişçilerin yerini tespit etmeyi ve "istenmeyen" vatandaşlara ciddi şekilde zulmetmeyi içeriyordu. Nüfusun içinden ayıklanıp gettolara kapatılan Yahudiler ya zorunlu çalışma kamplarına gönderildi ya da toplu katliamlarda öldürüldü.

Gerçi bu vahşet suçunun büyük bir kısmı, Wehrmacht birlikleri cephede savaşırken arka cepheyi "pasifize eden" SS paramiliter gruplarına ve Einsatzgruppen'e aittir. Ancak, tüm Alman ordusu Doğu Cephesi'nde yürüttüğü faaliyetler boyunca bu savaş suçlarıyla birlikte hareket etmiştir. Bu işler sadece sessiz sedasız yapılmamış, bunun yerine Nazi komuta kademesi tarafından bilfiil kararlaştırılmıştır. Alman Yüksek Komutanlığı tarafından yayınlanan Komiser Emri Sovyet Komünist Parti yetkililerini yakalayan ve büyük bir ön yargıyla katleden ölüm mangaları tarafından acımasızca uygulandı. Cephedeki askerler de aynı emrin gereğini yerine getirdi ve 1941-1942 yıllarında çok sayıda Sovyet siyasi komiserini öldürdü.

1941 yazında orduya yazılı olarak dağıtılan Barbarossa Emri (veçhe), askerlerin karşılaştıkları Sovyet vatandaşlarına karşı nasıl "davranmaları" gerektiğini ortaya koyuyordu. Bu belge, saldırgan bir davranışla karşılaşmaları halinde, Alman askerlerine karşılarındaki sivilleri öldürme yetkisi veriyordu. Yüksek komuta kademesi, tutuklanan kişilerin cepheden nakledilmesinin mümkün olmaması nedeniyle, askerî mahkeme faaliyetlerinin askıya alınması ve bunun yerine subayların yargılama olmaksızın idam mangaları görevlendirebilmesi şeklindeki usulü benimsedi. Birçok asker sürecin subaylara kadar erişmesine bile izin vermeyerek herhangi bir merciye danışmadan "düşman saldırganlarını" kendisi vurdu.

Der Führer [illegible], d.13.Mai 1941.
und Oberste Befehlshaber
der Wehrmacht.

[illegible]

[illegible]
über die [illegible] der Kriegsgerichte[illegible]
[illegible] im Gebiet "Barbarossa"
und über besondere Massnahmen der Truppe.

Die Wehrmachtgerichtsbarkeit dient in erster Linie der Erhaltung der Manneszucht.

Die weite Ausdehnung der Operationsräume im Osten, die Form der dadurch gebotenen Kampfführung und die Besonderheit des Gegners stellen die Wehrmachtgerichte vor Aufgaben, die sie während des Verlaufs der Kampfhandlungen und bis zur ersten Befriedung des eroberten Gebietes bei ihrem geringen Personalbestand nur zu lösen vermögen, wenn sich die Gerichtsbarkeit zunächst auf ihre Hauptaufgabe beschränkt.

Das ist nur möglich, wenn die Truppe selbst sich gegen jede Bedrohung durch die feindliche Zivilbevölkerung schonungslos zur Wehr setzt.

Demgemäss wird für den Raum „Barbarossa" (Operationsgebiet, rückwärtiges Heeresgebiet und Gebiet der politischen Verwaltung) folgendes bestimmt:

I.

Behandlung von Straftaten feindlicher Zivilpersonen.

1. Straftaten feindlicher Zivilpersonen sind der Zuständigkeit der Kriegsgerichte und der Standgerichte bis auf weiteres entzogen.

2. Freischärler sind durch die Truppe im Kampf oder auf der Flucht schonungslos zu erledigen.

3. Auch alle anderen Angriffe feindlicher Zivilpersonen gegen die Wehrmacht, ihre Angehörigen und [illegible] sind von der Truppe auf der Stelle mit

Solda: *Reichsführer-SS Heinrich Himmler tarafından imzalanan ve sefer sırasında Alman askerlerinin sivillere karşı nasıl davranması gerektiğine dair esasları belirleyen Barbarossa Emri'nin (veçhe) bir kopyası*

"HİTLER, 1941'DE SOVYETLER BİRLİĞİ'NİN İŞGALİ ÜZERİNE NİHAİ ÇÖZÜM POLİTİKASINI SSCB SINIRLARI İÇİNDEKİ YAHUDİ, SLAV VE BOLŞEVİKLERE DE UYGULADI"

UYARI: SONRAKİ SAYFALARDA İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SIRASINDA İŞLENEN SAVAŞ SUÇLARINA AİT FOTOĞRAFLAR VE YAZILI ANLATIMLAR YER ALMAKTADIR. RAHATSIZLIK VERİCİ OLABİLİR.

EINSATZGRUPPEN

İkinci Dünya Savaşı sırasında Alman Ordusu'nun işgal ettiği bölgeleri ev ev arayarak Yahudileri, Romanları ve komünistleri öldüren seyyar birlikler olan Einsatzgruppen'in mensupları geçmişte suç işlemiş, sadist ruhlu ve Nazi fanatiği kişilerdi. Bunlar savaş tarihinin en iğrenç suçlarını işlemek üzere seçilmiş adamlardı

Adaylar, Sovyetler Birliği'nin yaklaşan işgaline yönelik olarak yeni kurulan Einsatzgruppen'e katılmak için Mayıs 1941'de Elbe Nehri üzerindeki Pretzsch Polis Okulu'nda toplandı. Okula kimlerin gönderileceğine dair özel bir talimat verilmemişti ama Reichssicherheitshauptamt (RSHA, Nazi Almanyası'nın ülke içindeki ve dışındaki polis ve güvenlik işlerinden sorumlu olan departmandı) olası adaylar için Sicherheitspolizei (Sipo, Nazi Almanyası'nda terörizm, muhalefet, karşı casusluk ve devlete karşı işlenen suçlar ile ilgilenen polis birimiydi), Geheime Staatspolizei (Gestapo, Nazi Almanyası'nın gizli polis teşkilatıydı) ve Sicherheitsdienst (SD, Nazi Partisi'nin kendi istihbarat ve güvenlik birimiydi) kurumlarında araştırma yapıyordu. Diğer Einsatzgruppen personeli Kriminalpolizei'den (Kripo, Nazi Almanyası'nın kriminal soruşturmalar yürüten polis teşkilatıydı) seçilecek ve erlerin çoğu ise Waffen-SS (Nazi Partisi'ne bağlı SS kısaltmasıyla bilinen Schutzstaffel paramiliter örgütünün muharip koluydu) tarafından sağlanacaktı. Daha fazlası da Ordnungspolizei'den (Orpo, Nazi Almanyası'nın normal polis teşkilatıydı) gelecekti.

"ASKERLER BURADA ONUR, GÖREV VE GELECEKTE BİZZAT İCABINA BAKACAKLARI KİŞİLERİN İNSAN ALTI VARLIKLAR OLDUĞUNU VURGULAYAN NAZİ İDEOLOJİK DERSLERİNE KATILDILAR"

KOMUTA KADEMESİ

REINHARD HEYDRICH

Holokost'un baş mimarlarından biri olan Reinhard Heydrich, Nazi Almanyası'nın önde gelen SS ve polis yetkilileri arasındaydı. Daha önce 1939 yılında Polonya'da faaliyet gösteren Einsatzgruppen'i kurmuştu. Bu birimler, Polonya soyluları ve aydınları, milliyetçiler, Katolik din adamları ve Yahudiler de dâhil olmak üzere Alman işgaline tehdit olarak görülen kişileri tutuklayıp öldürdü. Heydrich'in yönetimindeki Einsatzgruppen, 7.000'i Polonya Yahudisi olmak Heydrich, 1941 yılında Sovyetler Birliği'nde faaliyet göstermek üzere Einsatzgruppen'i teşkil etmesi için Himmler'den talimat aldı. Teşkil edilen dört Einsatzgruppen birliği, 16 Einsatzkommando ve Sonderkomando unsurundan oluşuyordu. Bu birliklerin 1,5 milyon Yahudi ve diğer milliyetlerden insanı öldürüldüğü tahmin edilmektedir. Heydrich Haziran 1942'de bir suikast sonucu öldürüldü.

© Alamy

DR FRANZ WALTER STAHLECKER

Wiki / PD / Gov

Daha önce işgal altındaki Norveç'te görev yapmış bir Gestapo şefi ve SD üyesi olan Franz Stahlecker, 1941 yılı başlarında Tümgeneral dengi olan SS-Brigadeführer rütbesine terfi ettirilmiş ve Barbarossa Harekâtı için Kuzey Ordu Grubu'na bağlı Einsatzgruppe A'nın komutanlığına atanarak Baltık devletlerindeki operasyonları yürütmekle görevlendirilmiştir. (Einsatzgruppe A, Sonderkommando 1a ve 1b ile Einsatzkommando 2 ve 3'ten oluşuyordu). Stahlecker başında olduğu Einsatzgruppe'nin 1941 yılı sonuna kadar yaklaşık 250.000 Yahudi öldürdüğünü rapor etmiştir. Daha sonra Estonya, Letonya, Litvanya ve Belarus'un Yüksek SS ve Polis Lideri olacaktı. Stahlecker, Mart 1942'de Sovyet partizanları tarafından öldürüldü.

ARTHUR NEBE

© Getty

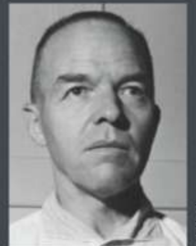
Prusya polisinin eski bir üyesi olan Nebe, Nazi Almanyası döneminde Kripo'nun başında bulunuyordu. Merkez Ordu Grubu'na bağlı olan ve Belarus'ta operasyonlar yürütmekle görevlendirilen Einsatzgruppe B'ye (Bu birliğin içinde Sonderkommando 7a ve 7b ile Einsatzkommando 8 ve 9 vardı.) komuta etti. Nebe, Einsatzgruppen'in kendilerine verilen görevin altından kalkamayacağına inanarak katiller için daha insancıl olacağını umduğu farklı ve daha etkili öldürme yöntemleri denemiştir. Bu "insancıl" yaklaşımlar elbette kurbanlar için geçerli değildi. Bunlar arasında patlayıcı ve karbon monoksit gazı kullanımı da vardı. Nebe, Hitler'e karşı gerçekleştirilen 20 Temmuz komplosuna karıştığı iddiasıyla Mart 1945'te idam edildi.

OTTO OHLENDORF

© Getty

Savaştan önce SD'ye katılan Ohlendorf, Almanya içinde istihbarat ve güvenlikten sorumlu olarak RSHA'nın diğer adı SD-Inland olan Amt III adlı bölümünün başına geçti. Besarabya, Güney Ukrayna, Kırım ve Kafkasya'da faaliyet gösteren 11. Ordu'ya bağlı Einsatzgruppe D'nin (Bu birliğin içinde Sonderkommando 10a ve 10b ile Einsatzkommando 11a, 11b ve 12 vardı) komutanlığına atandı. Ohlendorf'un çoğu Yahudi olmak üzere 90.000 erkek, kadın ve çocuğun öldürülmesinden sorumlu olduğu tahmin edilmektedir. Savaştan sonra insanlığa karşı suç işlemekten hüküm giyerek Haziran 1951'de Bavyera'daki Landsberg Hapishanesi'nde idam edildi.

DR. OTTO RASCH

© Getty

Birinci Dünya Savaşı gazisi olan Rasch, iki dünya savaşı arasındaki dönemde hukuk ve siyasal iktisat alanlarında iki doktora derecesi aldı ve bu nedenle "Dr. Dr. Rasch" olarak tanındı. Kendisi Sipo ve SD üyesi oldu. Rasch, 1939'da Polonya'da görev yaparak burada Einsatzgruppen tarafından tutuklanan mahkûmların infazını denetledi. Ardından Güney Ordu Grubu'na bağlı olan ve Kuzey ve Orta Ukrayna'da faaliyet gösteren Einsatzgruppe C'ye (Bu birliğin içinde Sonderkommando 4a ve 4b ile Einsatzkommando 5 ve 6 vardı.) komuta etti. Savaştan sonra mahkemeye çıkarılsa da davası tıbbi gerekçelerle durduruldu. Rasch Kasım 1948'de gözaltındayken öldü.

Bir Einsatzgruppen birliğine komuta edecek olanlar ile onlara bağlı Einsatzkommando (Nazi Almanyası'nda Yahudileri ve Sovyet politikacıları sistematik şekilde öldürmek için kurulmuş birlik) ve SS-Sonderkomando'lar (Nazi Almanyası'nın özel komando birliklerine verilen addı) bizzat Heinrich Himmler ve Reinhard Heydrich tarafından seçiliyordu. Bu özenle seçilmiş Einsatzgruppen liderleri arasında, çoğu savaştan önce doktora derecesi almış olan yüksek eğitimli avukatlar, doktorlar ve eğitimciler de vardı. Bunlardan biri olan Otto Rasch iki doktora derecesine sahipti ve "Dr. Dr. Rasch" olarak anılıyordu.

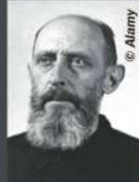
Pretzsch'teki eğitim sadece üç hafta sürdü. Askerler burada onur, görev ve gelecekte bizzat icabına bakacakları kişilerin insan altı varlıklar olduğunu vurgulayan Nazi ideolojik derslerine katıldılar. Ayrıca arazi tatbikatları da yapıldıysa da askerî eğitim kısa sürdü. Bu eğitim, genellikle bir poligonda yapılan silah atışlarıyla sınırlıydı. Eğitime katılanlar ayrıca aşılandı. Şüphesiz çoğu tahmin etmiş olsa da bunlar Sovyetler Birliği'ne gideceklerini ancak bu eğitimin sonuna doğru öğreneceklerdi.

Einsatzgruppen, A'dan D'ye kadar harflerle isimlendirilen dört grup halinde teşkilatlandırılmış olup bunlar toplam 16 Einsatzkommando ve Sonderkomando birliği oluşturmaktaydı. Her bir Einsatzgruppe birliğinin personel mevcudu değişkenlik göstermekle birlikte muhtemelen; Einsatzgruppe A- 1.000 kişi, Einsatzgruppe B – 655 kişi, Einsatzgruppe C – 750 kişi ve Einsatzgruppe D – 600 kişi şeklindeydi. Daha sonra, Sovyetler Birliği'nin işgalinin ardından, Einsatzgruppen birliklerine işgal edilen bölgelerde yerel olarak göreve alınan milisler ve yardımcı polisler de destek verecekti.

Doğu'daki Holokost'un en tüyler ürpertici görüntüleri arasında Ukrayna'daki sivillerin infaz edilmesi de yer alıyordu

PAUL BLOBEL

© Alamy

Birinci Dünya Savaşı gazisi ve savaştan önce SD'ye katılmış bir polis memuru olan Paul Blobel, Sonderkommando 4a'nın komutanıydı. Orpo ve Ukrayna yardımcı polisi tarafından desteklenen birliği, Eylül 1941'de Kiev'de 34.000 Yahudi'nin öldürüldüğü Babi Yar Katliamı'nı gerçekleştirdi. Savaştan sonra Nürnberg Askerî Mahkemesi tarafından ölüm cezasına çarptırıldı ve Haziran 1951'de Landsberg Hapishanesi'nde asıldı.

VIKTORS ARAJS

Viktors Arajs, Einsatzgruppen üyesi olmamasına rağmen Einsatzgruppe A'ya yardım eden Letonya yardımcı polis birimi Arajs Kommando'nun lideriydi. Arajs ve adamları Kasım ve Aralık 1941'de Letonya'nın Riga kenti yakınlarında gerçekleştirilen ve 25.000 kişinin öldürüldüğü Rumbula Katliamı'nda yer aldı. Aralık 1979'da savaş suçlarından hüküm giydi ve Ocak 1988'de Kassel'de hapishanede öldü.

MARTIN SANDBERGER

Source: Wiki / PD / Gov

Sandberger, Einsatzgruppe A'nın Sonderkommando 1a adlı birliğine komuta ediyordu. Estonya'ya vardığında, ülkedeki Yahudilerin yok edilmesine yardımcı olmak üzere büyük bir hevesle yerel milisleri topladı ve örgütledi. Ekim 1941 ortalarında, üstlerine "16 yaşın üzerindeki tüm erkek Yahudiler Sonderkommando'nun gözetimi altında Estonya öz savunma birimleri tarafından infaz edildi." şeklindeki tüyler ürpertici raporu verdi. Sandberger 1958 yılında hapisten çıktı ve 2010 yılında 98 yaşında öldü.

BRUNO MÜLLER

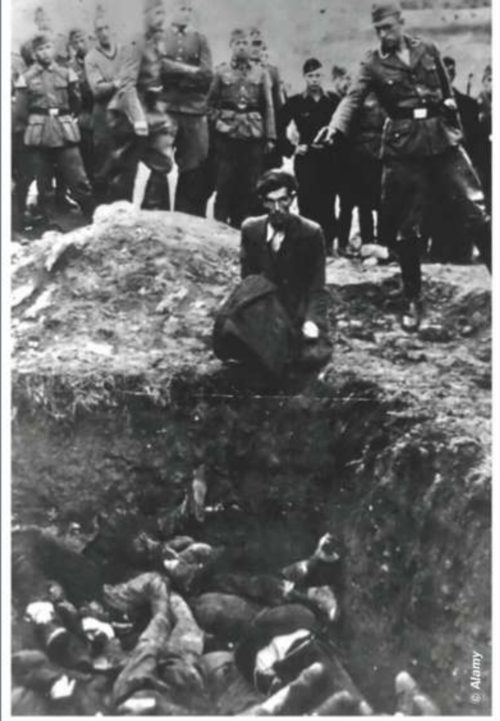
© Alamy

Müller, Einsatzgruppe D'ye bağlı Einsatzkommando 11b'nin komutanıydı. Kendisi daha önce 1939 yılındaki Polonya harekâtı sırasında Jagiellonian Üniversitesi'ndeki profesör ve akademisyenlere karşı yürütülen Sonderaktion Krakau operasyonunu gerçekleştiren bir Einsatzkommando birliğine komuta etti. 1941 yılında Kırım, Güney Besarabya ve Kafkasya'da faaliyet gösterdi. Faaliyetleri hakkında çok az şey bilinmektedir ancak subaylarından ve askerlerinden ne beklediğini göstermek için ibret olarak iki yaşındaki bir çocuğu ve annesini bizzat öldürdüğü söylenir.

WALTER MATTNER

Mattner, Einsatzgruppe B'nin Einsatzkommando 8 adlı birliğine mensup Avusturyalı bir SS personeli ve polis teğmeniydi. Kendisi Ekim 1941'de Beyaz Rusya'nın Mogilev kentinde gerçekleştirilen bir katliamda yer aldı. Mattner ve adamları 2.200'den fazla erkek, kadın ve çocuğu soğukkanlılıkla öldürdükten sonra cesetlerini yakındaki bir ormana attı. Daha sonra karısına yazdığı bir mektupta cinayetleri tüyler ürpertici ayrıntılarla anlattı.

Einsatzgruppen D adlı birlik Ukrayna'da bir kişiyi idam ederken, 1941

© Alamy

Einsatzgruppen askerleri Ukrayna'da sivilleri idam ediyor

© Alamy

OSKAR DIRLEWANGER

"AKLİ DENGESİ BOZUK, ŞİDDET YANLISI BİR FANATİK"

Bu kişinin acımasızlık konusundaki sicili, SS'lerin muharip kolu olan Waffen-SS içindeki en azılı savaş suçlularının birçoğuyla karşılaştırıldığında bile açık ara öne geçiyordu

Oskar Dirlewanger hakkında hazırlanan bir polis raporunda geçen yukarıdaki cümle, onun akıl almaz bir acımasızlığa sahip olan zihin yapısına işaret etmektedir. Dirlewanger, İkinci Dünya Savaşı'ndan önce pek çok iğrenç suç işlemişti. Akli dengesinin yerinde olmaması, öngörülemez ve tehlikeli davranışlar sergilemesi nedeniyle Alman Ordusu içinde epey zamandır korkulan bir kişiydi.

Dirlewanger, İkinci Dünya Savaşı'nın sonuna gelinirken cephe gerisindeki "haydutları" ortadan kaldırmak için Almanya, Belarus ve Polonya'da binlerce sivilin işkence, tecavüz ve öldürülmesine nezaret etmiş; ayrıca bu eylemlere bizzat katılmıştı. Kendisi söz konusu faaliyetleri neredeyse tamamen silahsız bir düşmana karşı yürüttü. Kendisi komünistlere ve Yahudilere karşı beslediği yoğun nefretini açığa vururken, kurban seçiminde ayrım gözetmedi. Bu kapsamda erkek, kadın ve çocuk ayrımı yapmaksızın, sonuçlarını umursamadan insanları katletti.

Birinci Dünya Savaşı gazisi ve Demir Haç sahibi olan Dirlewanger, Almanya'nın yenilgisinden sonra şiddet eğilimlerini uygulamaya koymak için yeni bir faaliyet alanı bulmakta gecikmeyecekti. 1920'deki başarısız askerî darbenin ardından, Kapp-Lüttwitz Darbesi meydana geldi. Bu kapsamda sol görüşlü işçilerden oluşan büyük bir grup, Batı Almanya'daki Ruhr Bölgesi'nde ayaklanarak Ruhr Kızıl Ordusu'nu kurduğunu ilan etti.

Fanatik bir milliyetçi olan Dirlewanger, o dönemde siyaset bilimi alanında üniversitede öğrenim görüyordu. Kendisi yaşanan olaylar üzerine Ruhr, Saksonya ve Yukarı Silezya'daki ayaklanmaları bastırmak üzere gönderilen Freikorps milisleri ve Weimar'ın ordusu olan Reichswehr güçlerine katılmak için kitaplarını bir kenara bıraktı. Ruhr Kızıl Ordu'sunun yenilgiye uğratılma sürecinde her iki tarafça da sistematik idamlar ve zulüm gerçekleştirildi. Kanlı iç çatışmalarda yaşananlar, bu kişinin acımasızlık konusundaki sicilinin Waffen-SS içindeki en azılı savaş suçlularının birçoğuyla karşılaştırıldığında bile açık ara öne geçtiğini gözler önüne serecekti. Bütün bunlar Dirlewanger'in bir sonraki küresel çatışma sırasında dünyaya salacağı zulmün sadece bir numunesi olacaktı.

Dirlewanger 1922'de üniversiteye geri döndü ve lisans eğitimini tamamladı. Ardından aşırı sağcı ve milliyetçi görüşleri için ideal ortamı Nazi Partisi'nde buldu. Kendisi kuruluşundan birkaç yıl sonra bu partiye katıldı. Bundan önce yasa dışı ateşli silah bulundurmak ve "Yahudi karşıtlığını kışkırtma" eylemleri nedeniyle başı kanunla derde girmişti. Ancak bu durum, partideki konumuna zarar vermek bir tarafa onu daha da güçlendirdi.

1932 yılına gelindiğinde Dirlewanger Sturmabteilung'da (SA) üst düzey bir makama gelmişti. Ancak kendisinin ahlaksız alışkanlıklara sahip olduğunun yetkililer tarafından bir kez daha fark edilmesi uzun sürmedi. 1934 yılında, 14 yaşındaki madde bağımlısı olduğu söylenen bir kızı baştan çıkarıp istismar etmekten suçlu bulunarak iki yıl hapis cezasına çarptırıldı. Ancak kısa süre sonra serbest kaldı ve İspanya'daki Alman Condor Lejyonu'na katılmak için gönüllü oldu. Bu birlik İspanya İç Savaşı'nda Cumhuriyetçi hükümete karşı Franco'nun yanında savaştı. Burası Dirlewanger'in siyasi sol görüşe karşı olan kişisel kan davasında ilave bir bölüm teşkil etti.

İspanya'da Milliyetçilerin zaferinin ardından Almanya'ya dönen Dirlewanger, Nazilerin Polonya'nın istilası için hazırlıklara başladığını gördü. Daha önce işlediği suçlardan dolayı hâlâ soruşturma kapsamında olmasına rağmen, Heinrich Himmler'e bizzat müracaat ederek işgal başlamadan önce Waffen SS'e katılmasına izin verilmesi için yalvardı.

Bundesarchiv, Bild 183-S73495 / Anton Ahrens / CC-BY-SA 3.0

Dirlewanger'in talebi, büyük ölçüde hamisi ve Waffen-SS Kurmay Başkanı olan Gottlob Berger sayesinde sonunda kabul edildi. Kendisine yöneltilen suçlamalardan aklandı ve Waffen-SS'e Obersturmfuhrer (Üsteğmen) rütbesiyle dâhil oldu. Dirlewanger, 1940 yılında kendi birliğini kurmakla görevlendirildi.

Hüküm giymiş ve hapishaneden salıverilmiş kaçak avcılardan teşkil edilen Dirlewanger'in SS-Sonderkommando birliği, işgal altındaki Polonya'da güvenlik sağlama işlerinde görevlendirildi. Daha sonra pek çok SS yetkilisi Dirlewanger'in başında olduğu birliğin Waffen-SS'in bir parçası olduğunu bile inkâr edecek ve bunun sadece askerî kanada hizmet ettiğini söyleyecekti. Böylelikle uygulanan şiddetle aralarına mesafe koymayı amaçlıyorlardı. Aslında hem Hitler hem de Himmler, eski hükümlülerin, yeni fethedilen toprakların halkına polislik ve zorbalık yapmaları, ayrıca bu bölgelerde insanların üzerinde terör estirmek için kullanılmaları şeklinde çarpık bir mantığa sahipti. Korku yoluyla düzeni sağlamak için hapishanelerdeki işe yaramaz insanlar görevlendiriliyordu.

Dirlewanger'in başında olduğu birlik, 1941 yılında, etnik Almanlara yer açmak amacıyla Polonya'nın Lublin kenti çevresindeki köylerden binlerce insanın şiddet kullanılarak uzaklaştırılmasında doğrudan rol oynadı. Bu bölge daha sonra bir Waffen-SS toplama kampı olarak kullanılacaktı.

Çoğu zaman alkolün de etkisiyle çılgına dönen Dirlewanger ve adamları, savaşın geri kalan bölümünü Doğu Cephesi'ndeki sivilleri öldürüp yağma yaparak geçirdi. Tecavüz ve gasp eylemleri "Partizan karşıtı" faaliyetler kisvesi altında yapıldı. Dirlewanger'in birliği, barbarca yöntemlerini 1944'teki Varşova Ayaklanması sırasında da uyguladı ve 5-12 Ağustos tarihleri arasında gerçekleştirilen Wola Bölgesi Katliamı'nda yer aldı.

Dirlewanger'in birliğinin çoğu, 1945 yılındaki Berlin Muharebesi sırasında Sovyetler tarafından ele geçirildi. Kendisi ise Müttefikler tarafından yakalanacağı Batı Cephesi tarafına kaçtı. Hazırlanan raporlar, Dirlewanger'in muhtemelen kendisini tanıyan muhafızlar tarafından hücresinde dövülerek öldürüldüğünü göstermektedir. Savaşı takip eden yıllarda Waffen-SS'deki pek çok isim Dirlewanger'in komuta ettiği birliği ve işlediği suçları reddetti. Birliğin eski personelinin çoğu da sivil hayata geri dönerek ortadan kayboldu.

"ÇOĞU ZAMAN ALKOLÜN DE ETKİSİYLE ÇILGINA DÖNEN DİRLEWANGER VE ADAMLARI, SAVAŞIN GERİ KALAN BÖLÜMÜNÜ DOĞU CEPHESİ'NDEKİ SİVİLLERİ ÖLDÜRÜP YAĞMA YAPARAK GEÇİRDİ

Dirlewanger'in birliği o kadar barbarca davranıyordu ki Waffen-SS'de personeli olan pek çok kişi bu birliğin örgütün bir parçası olduğunu inkâr etti

Bundesarchiv, Bild 183-R97906 / Schremmer / CC-BY-SA 3.0

MUHAREBE SAHALARINDA YAŞANMIŞ 20 DÖNÜM NOKTASI

dünyayı nasıl değiştirdi?

Muharebelerin kazanılmasını veya yitirilmesini tayin eden anları ve bunlara ilişkin kritik kararların muharebe sahasının ötesinde, dünya için ne anlama geldiğini eleştirel bir bakışla ele alıyoruz

YAZAN: NANDY BROW

Napolyon ve mareşalleri Waterloo'da hatalar yapmış olsalar da bu Wellington Dükü tarafından verilen mükemmel stratejik mücadelenin değerini düşürmemelidir

NAPOLYON'UN TİRANLIĞI YOK EDİLDİ

MUHAREBE Waterloo
TARİH 18 Haziran 1815
SAVAŞAN TARAFLAR Fransa, Büyük Britanya ve Prusya'ya Karşı...

Topların dumanı Waterloo'nun bataklık arazisinin üzerinde yavaş yavaş dağılırken, Avrupa'nın kaderi belirlenmişti. Bazılarının o zamana kadar dünyanın gördüğü en büyük askerî deha olduğunu iddia ettiği adam, ağır bir yenilgiye uğramıştı ve bunun dönüşü olmayacaktı. Ancak muharebenin kaderi uzun süre belirsiz kalmıştı ve Wellington Dükü Arthur Wellesley'nin daha sonra ifade ettiği gibi "Tanrı biliyor ki, bu son derece küçük bir farkla kazanılan bir muharebeydi."

Wellington Dükü Wellesley, ancak Prusyalı Mareşal Blucher'in destek göndermeyi kabul etmesi üzerine Waterloo'da Napolyon'un karşısına çıkmaya razı oldu. Bu gerçekleşmemiş olsaydı, kendisi Brüksel'e çekilmek zorunda kalacaktı. Waterloo'ya giden süreçte birkaç önemli çatışma yaşandı. Bunlardan birisi de 16 Haziran günü yapılan Ligny Muharebesi'ydi. Fransız ordusu Prusyalıları yenilgiye uğratsa da onların düzenli bir şekilde geri çekilmelerine izin vererek Prusyalıların nispeten etkili bir muharip gücü ellerinde tutmalarını sağladı. Fransız İmparatoru, daha önce ordusunu farklı birliklere ayırmıştı. Bunların birine Mareşal Ney komuta ediyordu. Söz konusu birlik, Prusya ordusunun arkasını taciz edebilecekleri Quatre Bras'daki kavşağı ele geçirme emri almıştı. Ancak daha önce Wellington Dükü tarafından yenilgiye uğratılmış olan Mareşal Ney, aşırı temkinli davranarak kendisine verilen hedefleri ele geçiremedi.

Mareşal Ney, kendisine verilen emri etkili bir şekilde yerine getirmeyen tek Fransız komutanı değildi. Benzer şekilde 33.000 askere komuta eden Mareşal Grouchy, Prusyalıların Wellington Dükü'yle temas kurmasını engellemekle görevlendirilmiş ama bunu başaramamıştı. Napolyon'un daha küçük bir kuvvetle İngilizleri muharebe meydanından uzakta tutarken Prusyalıları yenme planı işe yaramamış olsa da Waterloo Muharebesi'nin yapılacağı sabah hâlâ kendinden son derece emindi. "Küçük Onbaşı" lakaplı Napolyon, Prusyalıların İngilizlerle birleşebileceğine inanmıyor ve Wellington Dükü'nü bir general olarak görmüyordu. Muharebe Fransızların Hougoumont'ta yaptıkları bir taarruzla başladı. İlk çatışmalar nispeten düşük bir tempoyla cereyan etti. Ancak Napolyon'un 80 topluk büyük bataryasının gürlemeye başlayarak Wellington Dükü'nün süvari saflarında tehlikeli boşluklar açmasıyla muharebe kısa sürede şiddetlendi. İngiliz birliklerinin top ateşiyle zayıflatılması üzerine Napolyon büyük bir taarruz başlatarak piyade birliklerini ardı ardına muharebe sahasına sürdü. Fransız birlikleri Dük Wellesley'nin askerlerini geri püskürtmeye başladı. Prusya birliklerinin yaklaşmakta olduğu haberini aldığında muharebe sahasındaki durum, Napolyon'un uzun zaferler zincirine yakında yeni bir tane daha eklenecekmiş gibi görünüyordu. Napolyon, komutanlarından biri olan Orgeneral Emmanuel de Grouchy'ye bölgeye gelmekte olan Prusya birliklerine taarruz etmesi için bir emir gönderdi fakat Grouchy çok uzaktaydı.

Dönüm Noktası

Piyade birliklerinin tehlikede olduğunu gören İngilizler düşmanlarının üzerine hücum ederek Fransızların ilerleyişini durdursa da bu durum kendilerini açıkta bıraktı. Saatler süren yoğun çatışmaların ardından, Mareşal Blucher'in komuta ettiği Prusya kuvvetlerinin öğleden sonra 4.30 sularında muharebe alanına ulaşmasıyla ibre İngilizlerden yana döndü. Napolyon'un sağ kanadına taarruz ederek kaosa neden olan Prusya ordusu, Wellington Dükü'ne avantaj sağladı. Düzeni bozulan kuvvetlerinin bölgede tutunamaması üzerine Napolyon çekilme emri verdi. Bu sonucun ortaya çıkmasında Wellington Dükü'nün liderliği, Napolyon'un bazı olağan dışı hataları ve muharebe sahasının bataklık zemini önemli rol oynadı. Ancak muharebenin neticesi, Fransızların daha önce Prusya takviye kuvvetlerinin zayiat vermeden bölgeden çekilmesine izin vermesiyle zaten belirlenmişti.

Sonuçlar

Waterloo Muharebesi'nin ardından Fransız monarşisi yeniden tesis edildi ve Kral XVIII. Louis 8 Temmuz 1815 tarihinde yeniden tahta geçti. Napolyon ise Saint Helena'ya sürgün edildi. Avrupa'daki tüm güç dengesi değişti ve yeni düzende İngiltere öne çıktı.

Wellington Dükü ve Prusyalı Mareşal Blucher Napolyon'u yenmek için ordularının birbirlerini desteklemesi konusunda muharebeden önce anlaştılar

Kariyerine mütevazı bir başlangıç yapan ve daha sonra dünyanın en güçlü kişilerinden biri haline geldi Korsikalı Napolyon'u imparatorluk tahtında gösteren bir tablo

> "Saatler süren yoğun çatışmaların ardından, ibre İngilizlerden yana döndü"

ROMA İMPARATORLUĞU YOK OLMANIN EŞİĞİNDEN DÖNDÜ

MUHAREBE Metaurus
TARİH MÖ 207
SAVAŞAN TARAFLAR Roma Kartaca'ya Karşı...

İlk kez dokuz yaşındayken muharebe ortamında bulunan Hannibal Barca, 26 yaşında general oldu. Bu askerî liderin kanında Roma'ya karşı bir nefret vardı. Bilindiği gibi, Kartaca büyük bir güçtü ama Birinci Pön Savaşı'nda büyük kayıplar vermiş ve Romalılar tarafından Batı Sicilya'dan sürülmüştü. Hannibal'ın komuta ettiği Kartaca birlikleriyle yürütülen İkinci Pön Savaşı henüz bitmemişti. Askerlerini ve güçlü savaş fillerini İtalya'ya götüren Hannibal, Roma kapılarına dayanmıştı.

Hannibal'ın kardeşi Hasdrubal Barca'nın da bir orduya liderlik ettiği muharebe bir aile işine dönüştü. Hasdrubal, Hannibal'ın Roma'yı ele geçirmesine yardım etmek için ihtiyaç duyduğu kuşatma teçhizatına sahip taze birliklerden oluşan bir kuvvet topladı. Ardından kardeşinin İtalya'ya gitmek için kullandığı güzergâhı aynen takip etti. Kartaca'nın antik dünyayı temellerinden sarsacak bir zafer kazanma umudu, iki kardeşin güçlerini birleştirebilmelerine bağlıydı. Roma bu tehdide karşılık olarak iki orduyu seferber etmişti. Bunların birine Gaius Claudius Nero, diğerine ise Marcus Livius komuta ediyordu.

Dönüm Noktası

Kardeşiyle güçlerini birleştirmeye can atan Hasdrubal, buluşmayı sağlamak için Hannibal'e haberciler gönderdi. Bu haberciler Neron'un askerleri tarafından yakalandı. Elde ettiği bilginin önemini anlayan Neron, askerlerini Marcus Livius'un komuta ettiği birliklerle buluşturmak üzere en hızlı şekilde intikal ettirdi. Hasdrubal'ın kuvvetleri kuzeyde ancak yarım mil kadar uzaktayken gece vakti Sena kasabasına ulaştı. Gün ağardığında Hasdrubal karşısında çok daha kalabalık bir Roma ordusu gördü ve ne olduğunu hemen anlayarak bölgeden çekildi.

Hasdrubal'ın birlikleri Hannibal'ın kuvvetleriyle tekrar temas kurabilecekleri daha güvenli bir konuma çekilirken, kılavuzları onlara ihanet etti. Bunun sonucu olarak Metarus nehri kıyısında çaresizce uygun bir geçiş noktası arayan Hasdrubal'ın birlikleri kayboldu. Hasdrubal'ın kuvvetleri geceyi boşuna geçiş noktası arayarak geçirdi. Sabah olduğunda, perişan Kartaca birlikleri karşılarında kendilerine doğru ilerlemekte olan bir Roma ordusu gördü. Arkalarında su varken Romalılarla vuruşmaktan başka seçenekleri yoktu.

Kartacalılar sayıca çok azdı ve süvarileri çabucak bozguna uğratıldı. Ancak muharebe, Roma cephesinin sağındaki kuvvetlere liderlik eden Neron'un yolunun tıkandığını görmesiyle tamamen değişti. Neron bunun üzerine askerlerinin bir kısmını cephenin soluna aldı ve düşmanın sağ kanadına darbe vurdu. Bu kanat çökünce, Kartacalıların saflarındaki insicam bozuldu ve düzensiz geri çekilmeler yaşandı. Kartaca askerlerinin çoğu kaçarken kılıç darbeleriyle doğrandı. Burada yaşananlar muharebe sahasına dair bilginin gerçekten büyük bir güç olduğunu bir kez daha gözler önüne serdi. Çünkü Hasdrubal'ın kardeşine gönderdiği mesajın düşmanın eline geçmesi antik çağın bu destansı çatışmasında belirleyici faktör olmuştu.

Sonuçlar

Hasdrubal muharebede öldürüldü ve başı bir ganimet olarak vücudundan ayrıldı. İki Kartacalı kardeş ayrı düşünce Hannibal İtalya'da takviye kuvvetlerden yoksun bir şekilde mahsur kaldı. Olaylar bu şekilde cereyan etmemiş olsaydı Roma'nın düşme ihtimali oldukça yüksekti. Bu gerçekleşmeyince Roma İmparatorluğu yüzyıllar boyunca antik dünyanın başat gücü oldu.

Roma ordusu iyi eğitimli ve disiplinliydi

“Olaylar bu şekilde cereyan etmemiş olsaydı Roma'nın düşme ihtimali oldukça yüksekti“

Roma'nın kalbine taarruz edebilmek için Hannibal'in Alpler'den geçişini gösteren bir resim

AMERİKA'NIN LATİNLEŞMESİ

MUHAREBE Cajamarca
TARİH 16 Kasım 1532
SAVAŞAN TARAFLAR İnka İmparatorluğu İspanya'ya Karşı...

İnka İmparatoru Atahualpa, kısa süre önce yaşanan bir iç savaşta kazandığı zaferden sonra, topraklarına gelen yabancı beyaz adamlardan korkmayı gerektirecek pek bir şey olmadığına inanıyordu. Francisco Pizarro liderliğindeki küçük İspanyol kuvveti, top gibi daha gelişmiş silahlara sahip olmakla birlikte sayıca çok azdı.

Atahualpa, yanına sadece küçük bir kuvvet alarak, kendinden emin bir şekilde Pizarro ve adamlarının karşısına çıktı. İmparatorun asıl kuvveti ise az ötede bulunuyordu. Ancak İspanyol istilacılarının çoğu yakındaki bir binaya saklanarak oradan İnkalara ateş açmıştı. İnkaların daha büyük kuvvetleri imparatorlarının başına ne geldiğini araştırmak üzere bölgeye yaklaştıklarında, üstün teknolojiyi ve baskın yöntemini bir arada kullanan İspanyolların karşısında yenilgiye uğradılar. Bölgenin yerli halkı daha önce hiç at görmemişti. Bu yüzden İspanyol süvarilerinin hücumuyla başa çıkmak için son derece donanımsız durumdaydılar. Bütün bunlar silahların açtığı himaye ateşiyle birleştiğinde İnkaların sayısal üstünlüğünün bir anlamı kalmıyordu. Baskın unsuru ve yeni teknolojiler Avrupalıların kesin bir zafer kazanmasını sağladı.

Çok geçmeden kıtanın en güçlü yerli uygarlığı dramatik bir şekilde çökecek ve yeni kurulan Peru Eyaleti'nin bir parçası haline gelecekti. Ardından tüm kıta İspanyol sömürgeciliğinin pençesi altında parçalanacaktı. Bu bölge XVI. yüzyılın başında Güney Amerika'ydı, ama yüzyılın sonuna gelindiğinde artık tamamen Latin Amerika olacaktı.

AŞK ROMA'YI İMPARATORLUK HALİNE GETİRDİ

MUHAREBE Aktium
TARİH MÖ 2 Eylül 31
SAVAŞAN TARAFLAR Mark Antonius Octavius'a Karşı...

Roma'nın iki gücü, ülkenin kaderini belirlemek için İyonya Denizi'nde çarpıştı. Orduların başında Jül Sezar'ın eski generali Mark Antonius ve evlatlık oğlu Octavius vardı. Ancak sonucu belirleyen Sezar'ın varisleri değil, Mısır Firavunu Kleopatra oldu. Sonucu henüz belli olmamış bu savaşı yeterince izlediğini düşünen Kleopatra, filosuna açık denize dönme emri verdi. Bunun üzerine Antonius 40 kadar gemisiyle Kleopatra'yı takip etti. Oysa muharebe devam ediyordu ancak Antonius'un filosundan bu kadar büyük bir kuvvet ayrıldıktan sonra, kalanların hiç şansı yoktu. Dolayısıyla, Antonius'un gemilerinin çoğu battı ya da alevli ok yağmuru altında yandı. Antonius metresine kavuşmuşsa da aşk yüzünden bir yenilgi yaşamıştı. Mark Anthony'e verilen destek azalırken onun da Roma uygarlığı vizyonu eriyip gitti. Octavianus'un yönetimindeki Roma ise cumhuriyetten imparatorluğa dönüşerek Avrupa, Kuzey Afrika ve Orta Asya'ya yayıldı.

KRALLAR DEHŞET İÇİNDE OLAYLARI İZLEDİ

MUHAREBE Valmy
TARİH 20 Eylül 1792
SAVAŞAN TARAFLAR Fransa Prusya'ya Karşı...

Kanlı Fransız Devrimi'nin ardından meydana gelen bir dizi savaş sırasında, Prusya birlikleri Paris'e yürümeye kalkıştı. Bu birlikler yeni Fransız hükümeti tarafından bir araya getirilen ve henüz kendini kanıtlamamış kuvvetlerle karşı karşıya geldi. Valmy Muharebesi esnasında Fransız cephesinin sol kanadı daha yüksek bir arazi kesimine ilerledi ve bulundukları bu bölgede yapılan ateş teatisi Prusyalıları bozguna uğrattı. Taktik seviyedeki bu manevra, Fransızların zafer kazanmasına yardımcı oldu. Bu zafer sayesinde Fransa'da bir süre önce yaşanan kanlı olaylardan korkan Orta Avrupa hükümdarlarının bu ülkeye yönelik müdahaleleri önlendi. Böylelikle Fransa, doğmakta olan devrimi koruyarak varlığını sürdürecek ve dünya sahnesindeki yerini alacaktı.

PERSLER ÖLDÜRÜCÜ DARBEYİ VURAMADI

MUHAREBE Cajamarca
TARİH 16 Kasım 1532
SAVAŞAN TARAFLAR İnka İmparatorluğu İspanya'ya Karşı...

İnka İmparatoru Atahualpa, kısa süre önce yaşanan bir iç savaşta kazandığı zaferden sonra, topraklarına gelen yabancı beyaz adamlardan korkmayı gerektirecek pek bir şey olmadığına inanıyordu. Francisco Pizarro liderliğindeki küçük İspanyol kuvveti, top gibi daha gelişmiş silahlara sahip olmakla birlikte sayıca çok azdı.

Atahualpa, yanına sadece küçük bir kuvvet alarak, kendinden emin bir şekilde Pizarro ve adamlarının karşısına çıktı. İmparatorun asıl kuvveti ise az ötede bulunuyordu. Ancak İspanyol istilacılarının çoğu yakındaki bir binaya saklanarak oradan İnkalara ateş açmıştı. İnkaların daha büyük kuvvetleri imparatorlarının başına ne geldiğini araştırmak üzere bölgeye yaklaştıklarında, üstün teknolojiyi ve baskın yöntemini bir arada kullanan İspanyolların karşısında yenilgiye uğradılar. Bölgenin yerli halkı daha önce hiç at görmemişti. Bu yüzden İspanyol süvarilerinin hücumuyla başa çıkmak için son derece donanımsız durumdaydılar. Bütün bunlar silahların açtığı himaye ateşiyle birleştiğinde İnkaların sayısal üstünlüğünün bir anlamı kalmıyordu. Baskın unsuru ve yeni teknolojiler Avrupalıların kesin bir zafer kazanmasını sağladı.

Çok geçmeden kıtanın en güçlü yerli uygarlığı dramatik bir şekilde çökecek ve yeni kurulan Peru Eyaleti'nin bir parçası haline gelecekti. Ardından tüm kıta İspanyol sömürgeciliğinin pençesi altında parçalanacaktı. Bu bölge XVI. yüzyılın başında Güney Amerika'ydı, ama yüzyılın sonuna gelindiğinde artık tamamen Latin Amerika olacaktı.

ASYA'NIN ŞEKLİNİ DEĞİŞTİREN PUSU

MUHAREBE Hydaspes
TARİH MÖ 326
SAVAŞAN TARAFLAR Makedonya İmparatorluğu Paurava Krallığı'na Karşı...

Hasım kuvvetlerin hızlı akan ve muson yağmurlarının etkisiyle taşan Hydaspes Nehri'nin iki yakasında kalmasıyla, Büyük İskender'in Hindistan'ın fethine yönelik faaliyetleri sona erecek gibi görünüyordu. Büyük İskender, daha önceki zamanlarda çeşitli muharebe sahalarında uyguladığı cüretkâr taktik hamleleriyle tanınmasına rağmen, bu muharebeyi hareketlerini gizleyerek kazandı. Bu kapsamda, küçük bir Yunan kuvveti düşmana arkadan taarruz etmek için nehirde bulunan küçük bir adacıktan gizlice nehrin yukarısına geçerken, Büyük İskender'in kendi kuvvetleri de farklı bir noktadan nehri geçmeyi başardı. Ardından Makedon kuvvetleri kuşatma manevrasını uygulayarak düşmanla temasa geçti. Büyük İskender'in ölümünün ardından imparatorluğu parçalanmış olsa da Yunan ilerleyişinin bölgede ortaya çıkardığı anarşi arkasında Maurya İmparatorluğu'nun dolduracağı bir güç boşluğu bıraktı. Maurya İmparatorluğu, Güney Asya'nın büyük bir kısmının yanı sıra İran, Afganistan ve Pakistan'ın bazı bölgelerine de hâkim oldu. Bu imparatorluk, kalıcı olarak gerçekleşmesi 2.000 yıl alacak olan bir ölçüde birleşik bir Hindistan kurma hayaliyle bölgede kendisinden sonra da varlığını sürdürecek olan bir ticaret ağı yaratacaktı. Söz konusu ağ, Orta Doğu'yu Güney Doğu Asya'ya bağlamak suretiyle, Budizm'in hızla Çin, Japonya, Kore, Vietnam, Tibet, Burma, Tayland, Laos ve Kamboçya'ya yayılmasını sağladı.

ABD PASİFİK'TE TUTUNDU

MUHAREBE Midway
TARİH 4-7 Haziran 1942
SAVAŞAN TARAFLAR Japonya ABD'ye Karşı...

Pearl Harbour'a yaptıkları baskın taarruzdan altı ay sonra, Japon donanması Amerikan deniz gücünü yok ederek Pasifik'te hâkimiyet kurmayı amaçlıyordu. Japonya için öylesine ezici bir yenilgiyle sonuçlanan ve Japon donanmasını II. Dünya Savaşı'nın geri kalan bölümünde neredeyse işe yaramaz hale getiren Midway Muharebesi'nin sonucunu, nihayetinde istihbarat başarısı belirledi.

Japonlar Amerikan güçlerini pusuya düşürmeyi planlamıştı ancak bilmedikleri bir şey vardı: Amerikalılar o yılın bahar aylarından itibaren Japon şifrelerini kırmıştı. Bunun sayesinde düşmanlarının ne planladığını, gücünü ve düzenini tam olarak bilen Amerikalıların Japonların dört uçak gemisini ve bir ağır kruvazörünü batırmaları mümkün oldu. Söz konusu gemiler batarken Japonlar ayrıca çok sayıda tecrübeli denizciyi de kaybetti. Japonların kaybettikleri silah ve personelin yerine kolaylıkla yenilerini koymaları mümkün değildi. Amerikalı şifre kırıcıların düşmanlarının mesajlarını okuyabilme yeteneğini kazanmış olmaları bu muharebenin ve belki de Pasifik'teki savaşın dönüm noktası olmuştu.

Midway'de yaşadıkları yenilgi Japonya'ya hemen geri adım attırmadı. Bunun olması için biraz daha zamanın geçmesi gerekecekti. Ancak ikinci bir Pearl Harbour olabilecek bir olayı engelleyerek, ABD bölgede inisiyatifi ele geçirmeyi başardı. Bu muharebenin ardından ABD tarafından Japonların elindeki Solomon Adaları'na yönelik zorlu bir istila gerçekleştirildi. Böylelikle bir zamanlar durdurulamayan İmparatorluk Japonya'sının yayılmacı faaliyetleri geri püskürtüldü.

BİR ÖLÜM BİR ULUSU YENİDEN TANIMLADI

MUHAREBE Hastings
TARİH 14 Ekim 1066
SAVAŞAN TARAFLAR İngiltere Normandiya'ya Karşı...

Yıl 1066'ydı ve iki ordu İngiltere'nin geleceğini belirlemek için hummalı bir şekilde savaşıyordu. Muharebe Hastings'te değil, İngiltere'nin kuzeyinde bulunan Stamford Bridge'de gerçekleşiyordu. Harold Godwinson'un kuvvetleri Kral Harald Hardrada liderliğindeki Vikinglerle savaşıyordu. Kanlı çatışmaların ardından Norveçli istilacılar yenildi ve liderleri öldürüldü. Ancak Godwinson'un işi henüz bitmemişti. Bir Fransız dükü İngiliz tacının kendisine ait olduğunu iddia ediyordu ve bunu desteklemek için elinde bir ordusu vardı. Harold Godwinson'ın Stamford Köprüsü Muharebesi'nin ardından ordusuna toparlanmak için yeterli zaman bırakmaması ve onları Dük William'la çarpışmak için güneye geri yürütmesi şüphesiz muharebe açısından çok önemli bir andı, ancak ordular çatışmaya başladıktan sonra bile Harold hâlâ kazanabilirdi.

Dönüm Noktası

Hastings Muharebesi sırasında Norman ordusu düşmanına taarruz etmiş ve ardından birkaç kez geri çekilmişti. Uygulanan "aldatmacalı çatışma" taktiği, düşmanı muharebe sahasındaki avantajlı konumda bulundukları Senlac Tepesi'nden çekmeyi amaçlıyordu. Anglosakson birlikleri disiplini koruyamadılar ve geri çekilen askerleri tepeden aşağıya kadar takip ettiler. Bu hamle Anglosaksonların açıkta kalarak sonunda düşman tarafından etraflarının sarılıp saf dışı kalmalarına neden oldu. Bunun üzerine muharebe her iki tarafın da çok az kural tanıdığı acımasız bir çarpışmaya dönüştü. Ancak Norman birlikleri üstünlüğü ele geçirdi ve İngiliz kralı savaş alanında öldürülür öldürülmez savaş fiilen sona erdi. Harold, askerlerinin bir süre beklemek yerine rakipleriyle hemen savaşmaya hevesli olmaları yüzünden yenilmişti. Şans her zaman cesurlardan yana değildir.

Sonuçlar

William, 1066'nın Noel günü İngiltere'nin ilk Norman kralı oldu. İngiltere'nin kültürü, dili, siyaseti ve kimliği yeniden tanımlanarak bugün bildiğimiz ulus yaratıldı.

Bayeux Gobleni, Hastings Muharebesi'ne ait bir sahneyi gösterir

Zaferinin ardından William, 25 Aralık 1066 tarihinde taç giyerek krallığını ilan etti

Kral Harold'un birliklerinin hemen muharebeye girme hevesi onların felaketi olacaktı

TANK ÇAĞI BAŞLADI

MUHAREBE Cambrai
TARİH 20 Kasım – 7 Aralık 1917
SAVAŞAN TARAFLAR Britanya İmparatorluğu ve ABD, Almanya'ya Karşı...

Muharebelerin aylar boyunca sürdüğü uzun ve yorucu siper muharebelerinde sık sık dönüm noktaları yaşanmıyordu. Ama bu muharebede tankların kullanılması sonucu belirleyen bir hamle olmuştu. Birinci Dünya Savaşı'ndaki bu kullanım onların gerçek anlamdaki ilk başarısıydı. Kısa süre sonra tank motorlarının korkunç kükremesi 20. yüzyılın çatışma temposunu yeniden tanımlayacaktı.

TACI KURTARAN OKLAR

MUHAREBE Agincourt
TARİH 25 Ekim 1415
SAVAŞAN TARAFLAR İngiltere Fransa'ya Karşı...

İngiltere Kralı V. Henry deneyimli bir askerî liderdi. Agincourt Muharebesi için küçük sayılabilecek ancak tecrübeli ve o zaman için son derece disiplinli bir ordu topladı. Bir araya getirilen birliklerin en önemlisi, dakikada yaklaşık altı ok atabilen uzun yaylar kullanan İngiliz askerlerini bünyesinde bulunduruyordu. Bu yaylar vasıtasıyla atılan oklar, 400 metreden yaralıyor ve 200 metreden öldürüyordu. Bu birlikler İngilizlerin kazandığı zaferde önemli rol oynamış olsalar da bu konuda asıl belirleyici olan Kral V. Henry'nin liderliğiydi.

Dönüm Noktası

Muharebenin dönüm noktası Kral V. Henry'nin askerlerine taarruz emri vermesiyle geldi. Bu hamle sadece İngilizlerin inisiyatifi ele geçirmelerini sağlamadı, aynı zamanda muharebenin başlarında bir avantaj sağladı. Kaldı ki muharebede inisiyatifin ele geçirilmesi küçümsenmemesi gereken bir durumdur. İngilizler kazandıkları avantajın ardından yere bir dizi sivri kazık çakarak basit bir çit oluşturmak suretiyle yeni bir savunma mevzisi kurmayı başardılar. Fransızlar ise bir araya toplanmıştı. Bazılarına göre Fransızlar yolda olduğunu düşündükleri takviye kuvvetlerini bekliyordu. Toplu halde duran Fransızlar ölümcül uzun yaylar kullanan düşman birlikleri için kolay hedef durumuna geldiler. Sonunda Fransızlar yeniden toplanıp ilerlemeye çalıştıklarında, ölmüş veya ölmekte olan silah arkadaşları ve atlar yolları üzerinde onlara engel teşkil etti. Yürüme hızına düştüklerinde ise şövalyelere katılarak Fransız süvarilerine taarruz eden ve onları bozguna uğratan İngiliz okçuları için kolay bir hedef haline geldiler. Fransızların ikinci kademesi neredeyse yok edilmişti. Bu durumda Kral V. Henry'nin gönderdiği bir haberci üçüncü kademede bekleyen Fransızlara muharebeye girmeleri halinde hiçbirinin canının bağışlanmayacağını söyleyince, kısa sürede bölgeyi terk ettiler. Böylece muharebe sona ermişti.

Sonuçlar

Fransa sonunda Yüz Yıl Savaşları'nı kazanmış olsa bile Agincourt zaferi İngiliz tacının kaderini derinden değiştirdi. Fransa kralının kızı Valoislı Catherine, V. Henry ile evlendi doğurduğu çocuk VI. Henry adıyla tahtın varisi oldu. Belki de daha önemlisi, Catherine'nin Owen Tudor ile yaptığı gizli evlilik Tudor hanedanına İngiliz tahtında hak iddia etme şansını verdi.

V. Henry kenarda bekleyecek bir lider değil, mücadelenin tam göbeğinde yer alacak savaşçı bir kraldı

> "Agincourt zaferi İngiliz tacının kaderini derinden değiştirdi"

Agincourt Muharebesi Yüz Yıl Savaşları içinde gerçekleşen önemli bir çatışmaydı

İSLAM ORTA DOĞU'YA GELDİ

MUHAREBE Yermuk
TARİH Ağustos 636
SAVAŞAN TARAFLAR Bizans İmparatorluğu Raşidun Halifeliği'ne Karşı...

Bugün Suriye ve Ürdün sınırında bulunan Yermuk Nehri boyunca yapılan bu muharebede iki ordu da merkezde iki ve her iki kanatta birer birlik olacak şekilde dört kısma ayrılmıştı. Muharebenin dönüm noktası, birkaç gün süren çatışmaların ardından Halid bin Velid'in cesur bir eylem planını uygulamaya koymasıyla geldi. Kendisi süvari gücünü topladı ve Bizans süvarilerini muharebe alanından tamamen uzaklaştırdı. Bu hamlenin sonunda piyadelere destek verecek birlik ortada kalmadı. Muharebenin sonunda Rum Ortodoks Bizans İmparatorluğu'nun Levant'tan atılmasıyla İslam bölgede hâkim güce dönüştü. Kudüs, yüzyıllar boyunca uğruna kutsal savaşların yapılacağı ödül mahiyetinde bir yer haline geldi.

LATİN AMERİKA ÖZGÜR OLDU

MUHAREBE Boyaca
TARİH 7 Ağustos 1819
SAVAŞAN TARAFLAR Yeni Granada İspanya'ya Karşı...

Latin Amerika'nın İspanyol İmparatorluğu'ndan bağımsızlığı için verilen bu mücadeledeki kilit çarpışmada olduğu gibi, muharebeler bazen tek bir kurşun atılmadan bile kazanılabiliyor. Simon Bolivar liderliğindeki isyancılardan oluşan yerel ordu, İspanyol kuvvetlerinin komutanı olan Albay Jose Maria Barreiro'nun beklediği gibi, Gran Granada'nın (bugünkü Kolombiya) başkenti Bogata'ya ilerlemeyi planlıyordu. Albay Barreiro, isyancı orduyu kilit bir stratejik kasaba olan Tunja'ya ulaşmadan yenmeyi planlıyordu. Ancak Bolivar, ordusunu bütün gece yürüttü ve adı geçen yere önce ulaşmak için az bilinen bir kestirme yol kullandı.

Boyaca Muharebesi, Yeni Granada'nın İspanyol İmparatorluğu'nun zincirlerinden kurtulmasıyla sona erse de Bolivar'ın Latin Amerika'daki sömürge egemenliğine karşı sekiz yıllık mücadelesi sadece Kolombiya'nın bağımsızlığıyla sınırlı kalmadı. Benzer bir sonuç Kolombiya'nın düşmesiyle zemin kaybeden Kraliyet güçlerinin hüküm sürdüğü komşu Venezuella'da da yaşandı. Diğer bir deyimle, Latin Amerika'nın kuzeyi kurtulmuştu kıtanın geri kalanı da açılan bu yolu takip edecekti.

AMERİKA'YI KAYBETTİREN HATA

MUHAREBE Saratoga
TARİH 7 Ekim 1777
SAVAŞAN TARAFLAR Büyük Britanya ABD'ye Karşı...

Saratoga Muharebesi Savaşı sık sık Amerikan Bağımsızlık Savaşı'nın dönüm noktası olarak gösterilir. Hatırlanacağı üzere, burada kazanılan zafer Fransızları resmi olarak Amerika'nın yanında savaşa girmeye ikna etmişti. Peki, nasıl oldu da dünyanın en önde gelen süper gücü durumundaki Büyük Britanya böylesine önemli bir muharebeyi görünüşte daha zayıf olan bir rakibe karşı kaybetti? Sonuçları bugünkü dünyayı şekillendirmeye devam eden bu yenilgide sonucu belirleyen an ne zaman yaşandı?

Bu muharebede İngilizlerin kilit oyuncusu, Kral III. George'nin arkadaşı ve aynı zamanda Avam Kamarası üyesi olan General John Burgoyne'du. Kendisi, komuta ettiği birlikleri Kanada'dan Hudson Nehri'ne götürmeyi planlıyordu. Eş zamanlı olarak güneyde bulunan General William Howe'un ordusu da kuzeye intikal edecekti. Böylece iki kuvvetin isyan eden kolonileri ezeceği düşünülüyordu. Ancak, tüm önemli emirlerin Londra'daki Savaş Bakanlığı'ndan geçmesi gerekiyordu ve birimler arasında yaygın olarak irtibat sorunu vardı. Bu şartlar altında General Burgoyne kendini ve hiçbir destek almamış olan komuta ettiği kuvveti New York'un hemen dışındaki Saratoga'da Amerikan kuvvetlerinin karşısında buluverdi.

Aslında Saratoga'da iki muharebe yapılmıştır. Bunlar 19 Eylül tarihli Freeman's Farm Muharebesi ve 7 Ekim'deki Bemis Heights Muharebesi'dir. İlkinde İngilizler bir zafer kazanmış olsalar da bunun içi boştu. İngilizler ilk muharebede 600 kayıp verdiler. Bu, Amerikalıların iki katıydı. Muharebe bittiğinde bile hâlâ Amerikan kuvvetleri tarafından kuşatılmış durumda olan İngilizlerin büyük çaplı yardıma ihtiyaçları vardı.

Dönüm Noktası

Sonbaharın etkisini hissettirdiği bir günün sabahında güneşin sıcak ışıltısı yeryüzünü aydınlatırken General Howe askerlerine ilerleme emri verdi. Bu emrin gereğini yerine getiren birlikler, düşmanlarının üzerine pervasızca hücum etti. Birkaç dakika içinde netice alınmış ve İngilizler zafer kazanmışlardı. Ne yazık ki General Burgoyne için muharebe yüzlerce kilometre ötedeki Brandywine'da gerçekleşmişti.

General Burgoyne'un ordusunun güneye, General Howe'un ordusunun ise kuzeye doğru ilerlemesine yönelik plan Sömürge Bakanlığı tarafından onaylanmış olsa da Londra'dan Howe'a hiçbir zaman bu şekilde bir emir verilmedi. Bu nedenle de General Howe, Amerika'nın o zamanki başkenti Philadelphia'yı ele geçirmek için kendi seferini başlatmıştı. Dolayısıyla, ilgili birlikler arasında yaşanan irtibat ve eş güdüm eksikliği General Burgoyne'un ordusunu başarısızlığa mahkûm etti.

Bemis Heights Muharebesi'nde İngiliz ordusu, etraflarını saran birliklerin ablukasını savaşarak kırmaya çalıştı. Bu maksatla bir süngü hücumu bile yapıldı ancak Amerikalıların tüfek mermileri bu hamleyi kolayca durdurdu. 1780 yılında İngilizlerin tarafına geçtiği için hain ilan edilecek olan Amerikalı General Arnold'un komuta ettiği birlikler İngiliz saflarını yardığında muharebe artık fiilen sona ermişti.

General Burgoyne, kalan birliklerinin hayatını kurtarmak için teslim oldu. Böylelikle dünya,

Saratoga'da iki kez muharebe eden İngilizler, ilkinde önemsiz bir başarı elde etti, ikincisinde ise ezici bir şekilde yenildi

General Burgoyne askerlerinin hayatını kurtarmak için teslim oldu ancak İngiltere'ye döndüğünde yenilgi nedeniyle ağır eleştirilere maruz kaldı

Amerikan Bağımsızlık Savaşı'nda bir dönüm noktası olarak görülen Saratoga Muharebesi'nde General Burgoyne'un teslim olması 1927 tarihli bu posta pulunda yer aldı

Amerikan sömürgelerinin güçlü Britanya İmparatorluğu'nu yenme şansı olabileceğini gördü.

Sonuçlar

Fransa Kralı 16. Louis, muharebeden sonra ABD'yle resmen bir ittifak yaparak ülkesinin savaşa girmesine yol açan müzakerelere başladı. İspanya da 1799 yılında onlara katıldı. Ortaya çıkan bu yeni durum üzerine, İngiltere kaynaklarını ve birliklerini Kuzey Amerika'dan başka bölgelere yönlendirmek zorunda kaldı. Bu, Amerikan Bağımsızlık Savaşı için önemli bir dönüm noktasıydı.

General Howe daha sonraki dönemde Saratoga Muharebesi sırasında yaptıklarını savunarak, yazdığı bir mektupta "Güney ordusu tarafından doğrudan yardım edilemeyeceğini kesinlikle belirttim." ifadesini kullandı. Bu mektup dönemin İngiltere Kralı tarafından da onaylandı. General Burgoyne ise İngiltere'ye döndüğünde eleştirildi ve bir daha kendisine hiçbir birliğin komutası verilmedi. 1783 yılında Amerikan Bağımsızlık Savaşı'nın sona erdiği ve Amerika'nın bağımsızlığını kazandığı ilan edildi.

FRANSA SAHNEYE ÇIKTI

MUHAREBE Orleans
TARİH 1428
SAVAŞAN TARAFLAR Fransa İngiltere'ye Karşı...

Orleans altı aydan uzun bir süredir İngiliz kuşatması altındaydı ve şehrin düşmesi halinde İngilizlerin Fransa'nın tamamını ele geçireceğine inanılıyordu. Jeanne d'Arc'ın bölgeye gelişinden dokuz gün sonra kuşatma kaldırıldı. Böylece Fransızlar Yüz Yıl Savaşları'ndaki ilk büyük muharebelerini kazanmış oldu. Gelen erzak ve takviye kuvvetlerinin sonuç üzerinde etkili olduğu bu savunma muharebesi esasen 19 yaşındaki genç Jeanne d'Arc'ın örnek seviyedeki liderliği sayesinde kazanıldı. Kendisi aslında ustaca bir askerî strateji sergilemedi, kelimenin tam anlamıyla bizzat cepheden liderlik etti. Birkaç kez düşmana karşı yapılan hücumda en önde yer aldı. Onun sergilediği cesaret ve sahip olduğu inanç bu muharebenin kazanılmasında dönüm noktasını teşkil etti. İngiltere'nin Fransız tahtı üzerindeki hak iddiası lafta kalan bir tartışmadan öteye gitmedi. Sonuç olarak, Fransa Avrupa'nın en güçlü krallıklarından biri olarak ortaya çıktı.

JAPONYA AVRUPA SAVAŞ TARZINI BENİMSEDİ

MUHAREBE Nagashino
TARİH 1575
SAVAŞAN TARAFLAR Takeda Katsuyori Oda Nobunaga'ya Karşı...

Yüzyıllar boyunca katana modeli kılıç, Japon savaşlarında belirleyici faktör olmuş ve muhtelif şogunlar bağlı oldukları Samurayların sancakları altında çarpışmışlardı. Ancak Nagashino Kalesi yakınlarında iki taraf arasında gerçekleşen bir muharebede dönüm noktası bu ölümcül keskin kılıçlarla değil, Portekiz tasarımından kopyalanan ateşli silahların kullanılmasıyla yaşandı.

Birlikler, Takeda Katsuyori'nin güçleri tarafından elde tutulan kaleye taarruz ettikleri zaman, savunmadaki askerlerin ateşli silah kullanmalarının çok önemli olduğu ortaya çıktı. Esasen ateşli silahlar Japonya'da daha önce yapılan muharebelerde kullanılmış olsa da, bu muharebe ateşli silahların stratejik olarak dönüşümlü şekilde kullanıldığı ilk yerlerden biriydi. Silahların bir kısmı yeniden doldurulurken diğerleri sırayla ateşi sürdürüyordu. Dolayısıyla taarruz eden birlikler için, karşılaştıkları ateşin kesildiği bir zaman aralığı olmuyordu.

Muharebe alanı barut dumanları içerisinde kaybolurken samurayların altın çağları kısa süre sonra sona ererek yerini belirsizliğe terk edecekti. Burada birbiriyle çatışan Avrupa ve nihayetinde Amerikan etkileri, bu ülkenin dış dünyayı ve kendilerinin dünyadaki yerlerini nasıl gördüklerini iyisiyle ve kötüsüyle belirleyecekti.

TUDOR ÇAĞININ BAŞLANGICI

MUHAREBE Bosworth Field
TARİH 22 Ağustos 1485
SAVAŞAN TARAFLAR III. Richard Henry Tudor'a Karşı...

İngiliz monarşisinin geleceği, İngiltere'nin bir bölgesinde mevcut kral III. Richard ile taht üzerinde hak iddia eden Henry Tudor arasında yapılan muharebeyle belirlenecekti. O dönemde çoğu hükümdarın daimi bir ordusu olmadığı için Ortaçağ baronları ve bunların destekledikleri kişiler, son derece önemliydi. En önemlilerinden birisi de Stanley Ailesi'ydi. Bu nedenle III. Richard, Lord Thomas Stanley'in desteğini sağlamak için, onun en büyük oğlunu esir aldı.

Shakespeare'in daha sonra ölümsüzleştireceği kral, Lord Stanley'e bir mesaj göndererek 6.000 askerinin kendisini değil de Henry'yi desteklemesi halinde oğlunun idam edileceğini bildirdi. Lord Stanley'in "Efendim, benim başka oğullarım da var." cevabı gelince III. Richard için iş işten geçmişti. Kral, Henry'yi öldürmek ve mücadeleyi sona erdirmek için kuvvetlerini hücuma geçirdiğinde muharebe sahasında öldürüldü. Bu aşamada devreye giren Stanley'in kuvvetleri, kuşattıkları Kral III. Richard'ın birliklerini etkisiz hale getirdi. Bu muharebeden sonra Tudorlar, İngiltere'yi Rönesans'tan geçirecek ve imparatorluklar çağına taşıyacak olan kendi hanedanlarını kuracaklardı.

Gettysburg, Amerikan İç Savaşı'nın en çok kayıp verilen muharebelerinden biriydi

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ DOĞDU

MUHAREBE Gettysburg
TARİH 1-3 Temmuz 1863
SAVAŞAN TARAFLAR Konfederasyon Birlik'e Karşı...

Takvimler 1863 yılını gösterirken iki yıldır devam eden Amerikan İç Savaşı'nda her iki taraf da zafere ulaşabilir gibi görünüyordu. Konfederasyon Generali Robert E. Lee, savaşı sona erdireceğini umarak kuzeyin ikinci kez istilası için kuvvetlerini Gettysburg'a doğru yönlendirdi. Lee'nin kuvvetleri yaklaşık 70.000 kişiden oluşuyordu. General Meade'nin komuta ettiği Birlik ordusunun mevcudu ise 90.000'den fazlaydı. Bu veriler, yaşanacak çatışmanın Amerikan İç Savaşı'nın en büyük muharebesi olacağını gösteriyordu ve öyle de oldu.

1 Temmuz günü taarruz eden ve başlangıçta bir miktar ilerleme kaydeden Birlik ordusu kısa süre sonra geri püskürtüldü. İkinci gün muharebe başladığında Birlik askerleri savunma durumundaydı ve acımasız olacağını bildikleri saldırıya yönelik hazırlık yapıyorlardı.

Dönüm Noktası

Tüfeklerden çıkan duman görüşü zorlaştırıyor, top sesleri ve bağrışmalar ise etrafındakileri sağır ediyordu. Böyle bir ortamda, bazı Konfederasyon subayları, arazideki iki kayalık tepeden biri ve daha alçağı olan Little Round Top adlı tepenin neredeyse tamamen savunmasız olduğunu ve buranın ele geçirilmesi halinde kendilerine açık bir taktik avantaj sağlayacağını fark etti. Aynı durumu tespit eden Birlik subayları bazı birliklerin tepeye çıkması için emir verdi. Birlik askerleri ilk Konfederasyon taarruzu başlamadan birkaç dakika önce tepeye ulaştı.

Tepeyi ellerinde tutan Birlik askerleri, cephaneleri çok az kalana kadar düşmanlarını birkaç saat boyunca oyaladı. Konfederasyon birliklerinin tepeyi ele geçirmek için taarruza devam edeceklerini bilen Joshua Chamberlain adlı bir subay, askerlerine süngü takarak hâkim arazi kesiminden aşağıya doğru hücum etmelerini emretti. Bu hamle sayesinde Birlik askerleri Konfederasyon kuvvetlerini geri püskürttü. Konfederasyon birlikleri geri çekilmek zorunda kaldı. Bu önemli muharebede dönüm noktası niteliğinde birçok an yaşanmış olsa da düşmanlarının hâkim arazi kesimini işgal etmesine izin vermemek Birlik ordusunun nihai zaferi kazanmasına çok önemli bir katkı sağlamıştı.

Sonuçlar

Gettysburg'da kesin sonuçlu bu zafer kazanılamasaydı, Birlik dağılabilir ve Lincoln'ün liderliği sürdürülemez bir hale gelebilirdi. Bunun yerine kazanılan zafer sayesinde Birleşik Devletler ayakta kaldı, kölelik kaldırıldı ve savaşta yaşadığı kayıplara rağmen Birleşik Devletler Avrupalı güçlerin ilgisine karşı direndi.

ÇİN'İN BİRLİĞİNE GİDEN KANLI YOL

MUHAREBE Yehuling
TARİH 1211
SAVAŞAN TARAFLAR Moğol İmparatorluğu Jin Hanedanı'na Karşı...

Cengiz Han, bazen ne kadar zeki bir askerî taktikçi olduğunu gizleyebilen korkutucu şöhretiyle bilinir. İmparator Weishaowang'ın birlikleriyle savaşırken de bu becerisini bolca sergiledi. Jin Hanedanlığı'nın tahminen 400.000 askerinin bir geçidi savunduğu muharebenin dönüm noktası, Cengiz Han'ın cephe kanatlarından bir çevirme manevrası yapmasıyla ortaya çıktı. Bu kapsamda Moğol kuvvetlerinin bir kısmı cephenin ortasından saldırırken, diğer birlikler geçidin diğer taraflarına gönderilerek düşmanın yanlarından taarruz etti, yani Jin ordusu acımasızca sıkıştırıldı. Jin Moğollara boyun eğen ilk hanedanlık oldu Altmış yıl boyunca Çin'in tamamı Moğolların egemenliği altında birleşti ve ülke Asya'nın süper gücü haline geldi.

İNGİLİZ TAHTI İÇİN YAPILAN MUHAREBE

MUHAREBE Towton
TARİH Mart 1461
SAVAŞAN TARAFLAR Lancaster Hanedanı York Hanedanı'na Karşı...

İngiliz tahtı üzerinde hak iddia eden taraflar arasında gerçekleşen ve Güller Savaşı olarak bilinen mücadelenin en kanlı muharebesi Towton'da gerçekleşti. VI. Henry'i destekleyen Lancaster kuvvetleri yaklaşık 35.000 kişiyken, IV. Edward tarafını tutan York birliklerinin mevcudu muhtemelen 5.000'den azdı. York birlikleri önce uzun yay kullanan askerleriyle taarruz etti. Lancaster birlikleri kendilerine yapılan ok atışlarına karşılık vermeye çalıştıklarında, karşıdan esen rüzgâr yüzünden oklarının kısa düştüğünü gördüler. Bunun üzerine düşmanlarının üzerine yürüdüler. Buradaki çarpışmalar göğüs göğüse ve kılıç kılıca yapılan muharebeye dönüştü. Zaman geçtikçe Lancaster birlikleri yavaş yavaş üstünlüğü ele geçirdi. O anki duruma göre, Lancaster askerleri zafer kazanacakmış gibi görünüyordu.

Taktik düzenler ve manevralar muharebeleri kazanmanın anahtarı olsa da bazen tek bir kişinin vereceği karar sonucu değiştirir. Nitekim muharebe York tarafı için kaybedilmiş gibi görünürken, ülkenin en güçlü lordlarından biri olan Norfolk Dükü birlikleriyle muharebe sahasına gelerek York Hanedanı tarafında savaşmaya başladı. Bu, muharebenin en önemli dönüm noktasıydı ve çok geçmeden topraklar Lancaster askerlerinin kanıyla kıpkırmızı oldu.

Towton Muharebesi, York Hanedanı'na Güller Savaşı'nda 22 yıllık bir avantaj sağladı. Lancaster Hanedanı ise ancak IV. Edward'ın ölümüyle üstünlüğü ele geçirdi. Ancak daha önemli olan şey dökülen kanın miktarıydı. Lancaster asilzadeleri büyük ölçüde kayıp verdikten sonra Henry Tudor'un bu hanedanın başı ve nihayetinde İngiliz tahtının sahibi olma iddiasına karşı koyabilecek gerçek bir rakibi kalmamıştı.

> **"Taktik mevzilenmeler ve manevralar muharebeleri kazanmanın anahtarı olsa da bazen tek bir kişinin vereceği anlık karar sonucu değiştirir"**

BOKSÖR AYAKLANMASI

YAZAN: **TOM FORD**

Tüm yabancıları ülkeden kovmayı amaçlayan ve 1900 yılında patlak veren milliyetçilik yanlısı bir ayaklanma Pekin'i kuşattı. Çin'in geleceğini belirleyecek olan ulusal seviyedeki bu krizin kökleri aslında onlarca yıl öncesine dayanıyordu

"Qing'i destekle, yabancıları yok et..." Bu slogan, Çin'de kurulmuş gizli bir teşkilat olan "Haklı ve Uyumlu Yumruklar Cemiyeti"ne aitti. Batılılar ise bu örgütü "Boksörler" şeklinde adlandıracaktı. Olayların üzerinden yüz yılı aşkın bir süre geçtikten sonra yapılan değerlendirmelerde Cemiyetin felsefesi ve uygulamaları ilkel görünmektedir. Cemiyet üyeleri, kendilerini Batı silahlarından etkilenmez kıldığına ve uçma yeteneği sağladığına inandıkları ilahiler okuyarak, kılıç oyunları eşliğinde kendilerinden geçtikleri ayinler düzenliyorlardı. Bununla birlikte, 1900 yılına gelindiğinde Cemiyet üyelerinin sayısı, o dönemde Çin'i giderek daha fazla kontrol eden yabancı güçlere karşı başlatılan bir hareket olan Boksör Ayaklanması'nın en önemli anında Pekin'i kuşatmaya yetecekti. Tarihteki diğer pek çok isyancı grup gibi Boksörler de çatışmanın kaçınılmaz olduğu bir zaman ve mekânda yaşanan önemli sosyal ve ekonomik huzursuzluklardan doğdular.

Çin yerlileri ile yabancı nüfuz arasındaki gerilim daha önceki uzun yıllar boyunca artmış ve bu nedenle birkaç kez savaş patlak vermişti. Örneğin, Çin 60 yıl önce Birinci Afyon Savaşı (1839-42) sırasında İngiltere ile savaşmıştı. Bu savaş, Çin'in Avrupa'yla yaptığı ticarette yaşanan anlaşmazlıklardan, özellikle de Çin'in İngiliz afyon ithalatını durdurması ve ardından 1.200 tondan fazla afyona tazminat ödemeden el koymasından kaynaklanmıştı.

Birinci Afyon Savaşı'nda sayıca fazla olmalarına rağmen, İngiliz ordusu Çin'i kolayca yendi. Bunun sonucu olarak o zamana kadar Çin'i neredeyse 200 yıldır yönetmekte olan Qing Hanedanı'nın nüfuzu zayıfladı. Savaş sonrasında yapılan Nanking Antlaşması İngiltere'nin gücünü pekiştirdi ve Çin'de tarihçilerin daha sonra "Aşağılanma Yüzyılı" şeklinde adlandıracakları dönemi başlattı. Bu süre zarfında Japonya ve Batı dünyasının emperyalist güçleri Çin üzerinde büyük bir etkiye sahip oldu.

İngiltere, 1850'lerin ortalarına gelindiğinde ticaret gücünü daha da arttırmak için Nanking Antlaşması'nın yeniden müzakere edilmesini talep etti. Antlaşmanın mevcut hükümlerinden bile mümkün olduğunca kaçınmaya çalışan Çinli yetkililer İngiltere'nin yeni taleplerini reddedince İkinci Afyon Savaşı (1856-60) patlak verdi. Bu savaşta Fransızlar İngilizlerin yanında yer alırken, Rusya ve ABD de bu ikiliye destek verdi.

Çin bu savaşta birincisinden daha da utanç verici bir yenilgiye uğradı. İmparator Xianfeng 1860 yılında savaştan kaçtı ve Tianjin Antlaşması'nı müzakere ederek çatışmaları etkin bir şekilde sona erdirmesi için yerini kardeşi Gong Prensi Yixin'e bıraktı. Bu anlaşma, İngiliz-Fransız birlikleri Pekin'deki Yasak Şehir'de bulunan kutsal Yaz Saraylarını yakıp yağmaladıktan sonra imzalandı.

Antlaşmanın imzalanmasıyla birlikte daha fazla Çin limanı Batı ticaretine açıldı. Yabancılara daimi diplomatik haklar tanındı. Ayrıca bu kişilere daha önce ülkede eşi benzeri görülmemiş geçiş hakkı verildi. İlaveten, Hristiyanlara mülk edinme ve dini yayma hakkı da dâhil olmak üzere bütün medeni haklar tanındı. Bu da doğal olarak Çin'de birçok Hristiyan kilisesinin inşa edilmesine yol açtı. Bu istilacı dini etki, 40 yıl sonraki Boksör Ayaklanması'nda önemli bir faktör haline gelecekti.

Ülkenin yabancı güçler karşısındaki konumunu zayıflatan bir diğer çatışma da Çin'in Kore'nin kontrolü maksadıyla Japonya ile yaptığı Birinci Çin-Japon Savaşı (1894-95) oldu. Çin ordusu bir kez daha yenildi çünkü acilen modernizasyona ihtiyacı vardı. Birinci Afyon Savaşı'nın başlangıcından o güne kadar geçen sürede Çin milyonlarca kayıp vermişti. Bu savaşın

1900'deki katliamı gerçekleştirenler kurbanlarıyla birlikte poz veriyor

ÖNEMLİ ŞAHSİYETLER

LORD PALMERSTON (1784-1865)

Tanınmış bir devlet adamı olan Lord Palmerston Birleşik Krallık'ta iki kez başbakan oldu. Kendisi Çin'in serbest ticareti reddetmesi karşısında dehşete düşerek reform talebinde bulundu. Onun girişimleri Birinci Afyon Savaşı'nı bilfiil başlattı. Bu savaşın kazanılması yabancı ulusların Çin'de güçlü bir yer edinmesinin kapılarını açtı.

İMPARATOR XIANFENG (1831-1861)

Yedinci Qing İmparatoru ve İkinci Afyon Savaşı sırasında Çin'in yöneticisi olan Xianfeng, Çinlilerin üstün olduğunu ve sömürgeci taleplere boyun eğmeyeceği fikrini savundu. Yazlık Sarayların yakılmasından sonra sağlığı kötüleşti ve nihayet Çin'in yenilgisinden bir yıl sonra öldü.

DUL İMPARATORİÇE CIXI (1835-1908)

İmparator Xianfeng'in cariyesi olan Cixi, onun hükümdarlığı sırasında ve ölümünden sonra son derece etkili bir figürdü. Kendisi bu noktada Qing Hanedanlığı'nı gayri resmi olarak kontrol ediyordu. Boksör Ayaklanması'na verdiği destek, ölümünden üç yıl sonra hanedanın çöküşünde önemli bir faktör olarak görülmektedir.

CLAUDE MAXWELL MACDONALD (1852-1915)

1896'da Qing Hanedanlığı ve Kore İmparatorluğu'na İngiliz Siyasi Temsilcisi olarak atandı. İngiltere'nin Hong Kong'u Çin'den kiralamasında etkili oldu. Pekin kuşatması sırasında Boksörlere karşı elçilikte bulunan güçlere liderlik etti. Daha sonra Japonya'ya ilk İngiliz büyükelçisi olarak tayin edildi.

"PRENS DUAN" ZAIYI (1856-1922)

Milliyetçi bir devlet adamı olan Zaiyi, Qing Hanedanlığı döneminde Boksörler ile Dul İmparatoriçe Cixi arasında yapılan görüşmeleri ayarladı. Daha sonra Dışişleri Bakanlığı'nın başına geçerek Pekin'deki Beitang Kurtarıcı Kilisesi'ni kuşatan Boksörlere liderlik etti. İsyanın bastırılmasından sonra sürgüne gönderildi ve ancak Qing Hanedanlığı'nın çöküşünden sonra geri döndü.

CLEMENS FREIHERR VON KETTELER (1853-1900)

Almanya'nın diplomatik kariyer mensuplarından olan von Ketteler, ABD'deki Bush ailesinin soy büyüklerinden zengin bir kadınla evlenmişti. Genç bir Boksörün öldürülmesine misilleme olarak Pekin işgal edildiğinde, von Ketteler misilleme olarak askerlerine Boksörleri vurmaları için emir verdi. Ancak olayların şiddetinin artmasının ardından Çin Dışişleri Bakanlığı'na gitmeye çalıştı. Bu sırada içinde bulunduğu gruba ateş açılması üzerine hayatını kaybetti.

ardında Japonya ilk kez Doğu Asya'nın en büyük gücü haline geldi. Bu durum Qing Hanedanı'nın itibarına ve meşruiyetine bir darbe daha indirdi. Yaşanan bu gelişmeler, Çin'e hükmetme, ülkeyi bölerek nihayetinde Çin'in kontrol altında tutulmasında çıkar elde etme çabalarında Japonya'nın Batılı güçlere katılmasını sağladı.

Avrupalı güçler Çin'deki ekonomik ve sosyal hayatı o kadar yoğun bir kontrol altında tutuyorlardı ki ülkede yabancı emperyalizme karşı muhalefet yaygınlaşmaya başlamıştı. Çin'in dış ve iç politikasını Batılılar yönlendiriyordu. Ülkedeki yaygın inanışa göre, yabancı güçler önceki savaşlarda yaşattıkları yenilgilerle Çin'i küçük düşürmekle kalmamış, sonrasında tesis ettikleri kontrolle Çin'in Japonya'ya yenilmesinde de önemli rol oynamışlardı. Çin'e dayatılan "eşit olmayan anlaşmalar" nedeniyle yabancılar özel ayrıcalıklara ve yasal dokunulmazlıklara sahipti. Bütün bunların sonucunda Çin'de milliyetçi duygular yayıldı ve Boksör Hareketi hızla büyüdü.

Bu harekete mensup kişiler ağırlıklı olarak, Çin'in kuzeydoğusunda bir kıyı eyaleti olan Şantung'da yaşayan köylülerdi. Burası 1890'ların sonlarında önce kıtlık, ardından sel gibi çeşitli doğal felaketlerden etkilenmişti. Ülkenin diğer bölgelerinde olduğu gibi Şantung'da da toprağın ve ticaretin kontrolü Avrupalılara, özellikle de Almanya'ya devredilmişti. Bu devlet, eyaletteki demiryollarına, fabrikalara ve madenlere hâkim olmuş; bunun neticesinde yerli halk fakirleşirken, Almanlar zenginleşmişti. Bu yüzden köylüler bir araya geldiler. Artık ayaklanma sadece bir an meselesiydi.

Haklı ve Uyumlu Yumruklar Cemiyeti'nin (Diğer adıyla Yìhéquán) 18. Yüzyılın sonları ve 19. Yüzyılın başlarında Qing Hanedanlığı'na karşı ayaklanma girişimlerinde bulunan bir başka gizli örgüt olan Sekiz Trigram Cemiyeti'nin bir kolu olduğu düşünülüyordu. Aslında aradaki bağlantıyı görmek zor değildi. Zira zaman içinde bağlılıkları değişse de başlangıçta Yìhéquán Cemiyeti de yabancıların yanı sıra Qing Hanedanlığı'nı da yok etmek için faaliyete geçmişti.

Batılılar, uyguladıkları dövüş sanatları ve jimnastik hareketlerine dayanarak Cemiyet üyelerine Boksörler adını verdiler. Cemiyetin üye kabul etme ritüelleri genç köylü erkekler için heyecan verici ve çekiciydi. Bu nedenledir ki üye sayısı sürekli artış gösterdi. Cemiyete kadınların

Çatışmalar sırasında gururla bir arada duran boksörler

"AVRUPALI GÜÇLER ÇİN'DEKİ EKONOMİK VE SOSYAL HAYATI O KADAR YOĞUN BİR KONTROL ALTINDA TUTUYORLARDI Kİ ÜLKEDE YABANCI EMPERYALİZMİNE KARŞI MUHALEFET YAYGINLAŞMAYA BAŞLAMIŞTI"

katılmasına izin verilmemesine rağmen, bazı kadınlar kendi gruplarını kurdu. Bunların arasında doğaüstü güçlere sahip olmakla ünlenen ve daha sonra Tietsin Muharebesi'nde yaralanan Boksörlere yardım eden Kırmızı Fenerler gibi örgütler de vardı.

Şiddet olayları ilk başlarda Batılı Hristiyan misyonerlere karşı duyulan rahatsızlıktan kaynaklanıyordu. 1897 yılında, silahlı adamlardan oluşan gizemli bir grup Şantung'un Juye ilçesinde Alman misyonerlerin bulunduğu bir yerleşkeye saldırarak iki rahibi öldürdü. Boksörler 1898 yılında, Hristiyanların daha önce bir yerel tapınağı kiliseye dönüştürdükleri Liyuatun köyüne saldırdı. Aynı yıl, yabancı karşıtı muhafazakârlar Çin hükümetinin kontrolünü ele geçirdi. Muhafazakârlar daha sonra Boksörleri Qing Hanedanlığı'nın yanında yer alarak saldırılarını yalnızca geleneksel Çin kültürüne tehdit olarak gördükleri yabancılara odaklamaya ikna etti.

Bir süre sonra Şantung Valisi Boksör gruplarını milis olarak kaydetmeye başladı ve onlara yarı resmi bir statü kazandırdı. Boksörler, 1899'un sonlarına doğru neredeyse hiçbir ayırım yapmadan Çinli Hristiyanlara ve Batılı misyonerlere şiddetle saldırıyorlardı. Ertesi yılın Ocak ayında, Qing Hanedanlığı'nın kontrolünü ele geçiren Dul İmparatoriçe Cixi, halkın Boksörlere destek verdiğini açıkça ilan etti. Cixi'nin selefini kendi çıkarları için daha kolay kullanabilen yabancılar bu durumu protesto etti. İmparatoriçe sadece Boksör hareketini desteklediğini açıklamakla kalmamış, aynı zamanda yabancı güçlere karşı resmi bir savaş da ilan etmişti.

Boksörler 1900 yılının baharında, yavaş yavaş Şantung'dan Pekin'in kırsal bölgelerine doğru yayıldılar. Artık Hristiyanlara saldırıyor, onları öldürüyor ve kiliseleri yakıyorlardı. Yabancı diplomatların talebi üzerine, sekiz farklı ülkeden 400'den fazla asker Batılı devletlerin elçiliklerini korumak için Çin'e geldi. Boksörler bu hamleye karşılık olarak, kırsal kesimden geçen demir yolunu devre dışı bırakmak suretiyle 5 Haziran'da Pekin'i tecrit ettiler.

Ancak Pekin'de başka sorunlar da vardı. Boksörlerden bağımsız hareket eden Çinli Müslüman askerler daha önce Pekin'in surlarla çevrili güney bölgesini korumaya almışlardı. Bu askerler 11 Haziran 1900 tarihinde bir Japon diplomatı öldürdüler. Aynı gün, ayaklanmanın patlak vermesine neden olacak olay meydana geldi. Pekin'in Elçilikler Mahallesi olarak adlandırılan kesiminde ilk Boksörlerin görülmesi yabancı misyonerler ve diplomatlar

1839

BİRİNCİ AFYON SAVAŞI BAŞLADI

Çin'in kendi kendine uyguladığı izolasyon politikası ve İngilizlerin ticaret taleplerini karşılamayı reddetmesi savaşın patlak vermesine yol açtı. Bazıları ise savaşın diğer faktörler kadar İngiltere'nin itibarı ve onuruyla ilgili olduğunu iddia etmektedir.

1842

SAVAŞ SONA ERDİ

İngiliz gemileri, Çin'in en önemli ticaret yollarından birinin başlangıç noktası olan Yangtze Nehri'nin Doğu Çin Denizi'ne döküldüğü yerde Çinlileri yendi. İngilizler daha sonra Şanghay'ı işgal etti ve Birinci Afyon Savaşı Ağustos ayında resmen sona erdi.

1842

NANKİNG ANTLAŞMASI

Ağustos ayının ilerleyen günlerinde anlaşma imzalanır. Bu anlaşmanın müzakereleri İngiliz gemileri Nanking şehrine saldırmaya hazırlanırken gerçekleştirildi. Bu olaylar, Britanya'nın Çin üzerindeki ekonomik üstünlüğünün başlangıcına işaret etti.

1856

İKİNCİ AFYON SAVAŞI BAŞLADI

Nanking Antlaşması'nı yeniden müzakere etmeye çalışan İngilizler, Çin'in tamamını dış ticarete açmak istedi. Çin'in korsanlardan ele geçirdiği eski bir İngiliz gemisiyle ilgili anlaşmazlığın ardından silahlı çatışma patlak verir.

1858

TİENTSİN & AİGUN ANTLAŞMALARI

İngiltere, Fransa, ABD ve Rusya ile imzalanan bu antlaşmalarla İkinci Afyon Savaşı sona erdirilmeye çalışıldı. Ancak İmparator Xianfeng'un duruşunun değiştirilmesiyle çatışmalar yeniden patlak verdi.

arasında paniğe yol açtı. Bunun üzerine Alman Siyasi Temsilcisi Clemens von Ketteler ve yanında bulunan askerler, genç bir Boksörü yakalayıp idam etti. Aslında yaşananlar altmış yıldır yabancı güçler tarafından ezilen ve yönetilen Çin halkı için nispeten küçük bir olaydı. Fakat nihayetinde kaçınılmaz olarak şiddetli bir ayaklanmanın fitilini ateşledi.

Genç boksörün intikamını almak için binlerce Boksör şehre saldırdı ve içinde hala Hristiyanların bulunduğu kiliseleri yaktı. İngiliz Koramiral Edward Seymour komutasındaki 2.000 Avrupalı asker isyanı bastırmak üzere Tientsin'e gönderildi. Çin hükümeti ilk başta bunu kabul etse de Koramiral Seymour'un Pekin'e hareket etmesiyle öfkelenmeye başladı. Bunun üzerine Mançu Prensi Duan, Çin Dışişleri Bakanlığı'nın başına geçti. Ardından Boksörlere ve İmparatorluk ordusuna yabancılara saldırmaları emrini verdi. Dul İmparatoriçe Cixi ise 18 Haziran günü tüm yabancıların öldürülmesini emretti. İki gün sonra Alman Siyasi Temsilcisi Clemens Freiherr von Ketteler Pekin sokaklarında öldürüldü. Bu olay, diğer tüm yabancıları

Deniz piyadeleri Pekin'in Elçilikler Bölgesinde isyancı Boksörlerle çatışırken

Japon birlikleri Boksör Ayaklanması sırasında

elçilik binalarını hızla tahkim etmeye zorladı. Yaşanan olaylar Boksörlerin Pekin kuşatmasının gerçek anlamda başlangıcı oldu.

Acımasız kuşatma, Batılı ve Japon askerlerden oluşan çok uluslu bir güç 14 Ağustos günü Pekin'e saldırıp isyanı bastırıncaya kadar neredeyse iki ay sürdü. Ancak bu zamana kadar yüzlerce yabancı ve binlerce Çinli Hristiyan çoktan öldürülmüştü. Hayatta kalanlar ise Boksörleri geri püskürtmeye çalışırken korkunç koşullar altında yaşadılar. Eylül 1901'de Boksör Protokolü'nün ilan edilmesiyle sorumlular cezalandırıldı ve Çin diğer ülkelere 330 milyon doların üzerinde tazminat ödemek zorunda kaldı. Bütün bu olayların ardından Qing Hanedanlığı artık çökme noktasına gelecek kadar zayıflamıştı.

Boksör Ayaklanması kapsamında dillendirilen en büyük efsanelerden biri de bunun resmi politikanın parametreleri dışında hareket eden hainler tarafından yönetilen bölgesel bir hareket olduğudur. Oysa tıpkı Boksörlerin "Qing'i destekle, yabancıları yok et." çağrısında bulunması gibi, resmi makamlardaki en güçlü isimler bile ayaklanmayı desteklemişti. Bu, yabancı güçler tarafından onlarca yıl süren ulusça aşağılanmanın bir sonucuydu.

"ŞİDDET OLAYLARI İLK BAŞLARDA BATILI HRİSTİYAN MİSYONERLERE KARŞI DUYULAN RAHATSIZLIKTAN KAYNAKLANIYORDU"

1860

YAZLIK SARAYLAR YANDI

Çok sayıda İngiliz hariciye personelinin acımasızca işkence görmesinin ardından Diplomat Lord Elgin, Çin Yazlık Saraylarının yıkılması emrini verdi. Bu, savaşın sona ermesinde belirleyici bir eylem olarak görüldü.

1897-98

ŞANTUNG'DA YAŞANAN KURAKLIK VE SELLER

Yabancı güçlerin ve Hristiyan misyonerlerin eyalette ekonomik birer güç merkezi haline gelmesiyle birlikte, yerel halk felç edici doğal afetlerle daha da perişan oldu. Genç erkekler gizli Boksör Hareketi'ne yönelmeye başladı.

1898

BOKSÖR SALDIRILARI BAŞLADI

Şiddet olayları çoğunlukla Hristiyanlara ve geleneksel Çin kültürünün yabancı etkisiyle yok edilmeye çalışıldığı yerlere yönelikti. Boksörler de bağlılıklarını değiştirmeden önce Qing birlikleriyle çatıştı.

1900

DUL İMPARATORİÇE CİXİ DESTEK VERDİ

Cixi, Ocak ayında politikasını değiştirerek Boksör Hareketine destek vererek davalarına meşruiyet kazandırdı. Ülkeler arasında gerilim artarken yabancı güçler harekete karşı çıktı.

1900

AYAKLANMA BAŞLADI

Haziran ayında genç bir Boksörün idam edilmesi Pekin'de şiddet olaylarının patlak vermesine yol açtı. Birkaç gün içinde surlarla çevrili şehir kuşatıldı ve binlerce kişi öldürüldü.

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NIN GİZLİ TÜNEL MUHAREBELERİ

1916 yılında Batı Cephesi'nin ölüm dolu muharebe meydanlarının altında sessizlik ve karanlıklar içinde az bilinen bir mücadele de yaşandı

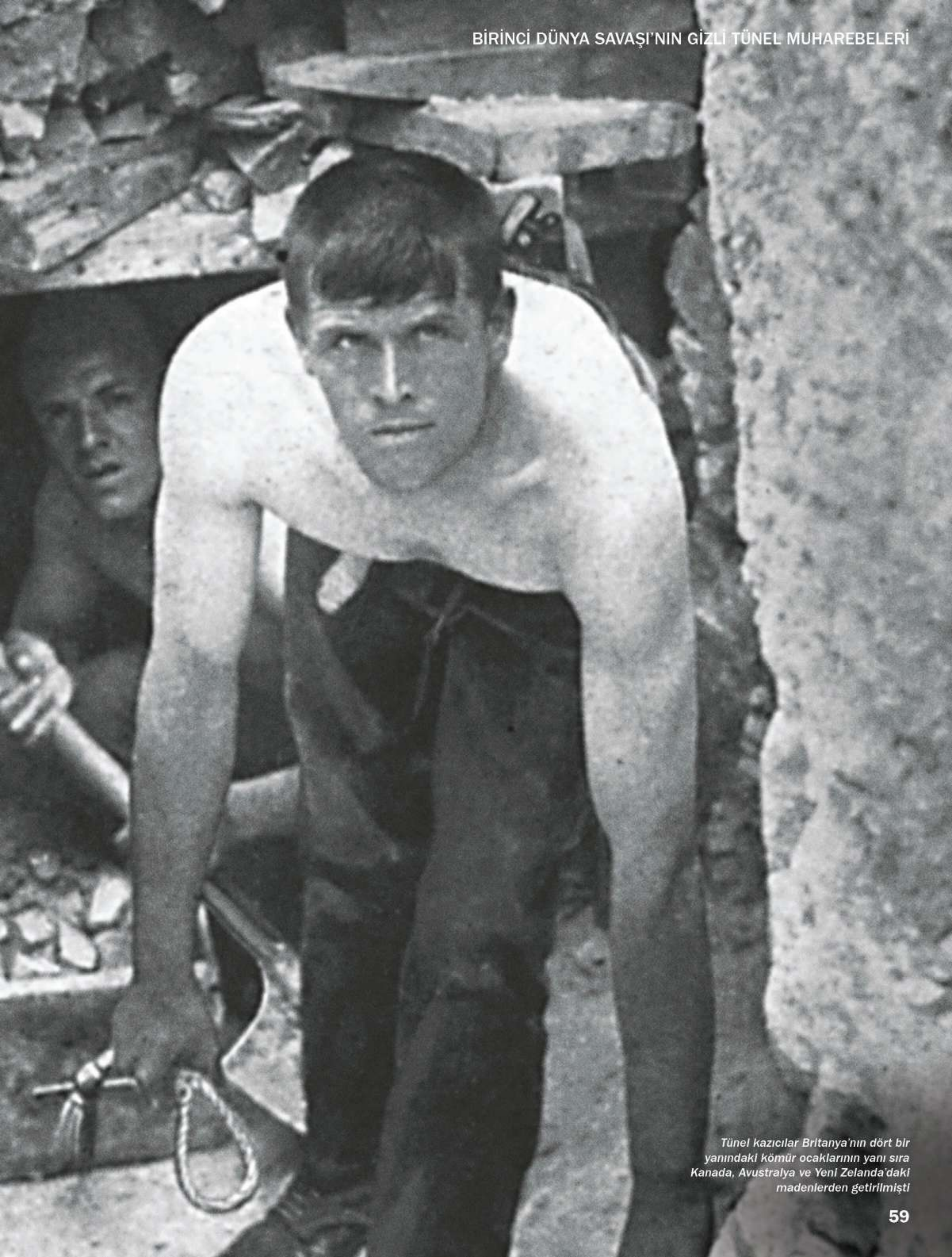
YAZAN: NICK SOLDINGER

İngiliz savaş pilotu Cecil Lewis, 1 Temmuz 1916 sabahı Somme Vadisi'ndeki La Boisselle üzerinde uçuyordu. Aşağıda gördüğü arazinin İngiltere'nin yaşayacağı en büyük askerî felakete sahne olmasına dair geri sayım da devam ediyordu. Akşam karanlığı çöktüğünde, üzerinde uçtuğu yerler İngilizlerin vereceği 58.000'den fazla kayıpla dolup taşacaktı.

Lewis'in uçağı sabah 7.28'de aniden yana doğru savruldu. Bir patlama olmuştu. Kendisi o gün yaşadıklarını daha sonraki dönemde "Tüm yeryüzü sarsıldı ve parlak bir ışık oluştu. Gökyüzüne doğru muazzam bir toz bulutu yükseldi. Tüm silahları bastıran kulakları yırtan bir gümleme oldu. Toprak parçaları gökyüzünde1.300 metreye kadar çıktı. Bulut gökyüzünde büyük bir selvi ağacının silueti gibi asılı kaldı, daha sonra giderek genişleyen bir toz ve enkaz konisi halinde yayıldı." diye hatırlayacaktı.

Lewis'in tanık olduğu şey, tarihte o zamana kadar insan eliyle gerçekleştirilmiş en şiddetli patlamaydı. Alman hatlarının altına yerleştirilen yaklaşık 27 tonluk bir patlayıcı infilak ettirilmişti. Bu olay, yaşanacak katliamın habercisi olmuştu. Birkaç dakika içinde İngiliz siperlerinde düdükler çalındı. Verilen bu komut üzerine süngü takıp cephe hatları arasında hiçbir tarafın fiili kontrolü altında olmayan araziye doğru hücuma geçen genç askerler sonsuz bir yok oluşa doğru yol aldılar.

Patlama neredeyse herkes için sürpriz olmuştu. Bunun istisnaları İngiliz yüksek komuta kademesi, 27 tonluk patlayıcıyı Almanlar mevzilerinin altına gizlice yerleştirmek için aylarca çalışan tünelciler ve trajik bir şekilde, Almanların kendileri olacaktı.

Tünel kazıcılar Britanya'nın dört bir yanındaki kömür ocaklarının yanı sıra Kanada, Avustralya ve Yeni Zelanda'daki madenlerden getirilmişti

TÜNEL KAZICILAR KİMDİ?

YERALTINDA MÜCADELE EDEN TÜNEL KAZICILARIN ÇOĞU YER ÜSTÜNDE ÖLEN ASKERLER KADAR GENÇ DEĞİLDİ AMA BU İNSANLAR İNGİLTERE'NİN BÜYÜK ENDÜSTRİ ÇAĞI'NIN YETİŞMİŞ ELEMANLARIYDI

La Boisselle'de Alman hatlarının altına giren kişilerin birçoğu daha önce orduya yazılmayı denemiş ama çok yaşlı oldukları için geri çevrilmişti. La Boisselle'de tünel kazanlar diğer yerdekiler gibi çoğunlukla 40'lı yaşlardaydı ve hepsi de son derece yetenekli madencilerdi. Birçoğu madenlerde işe başladıklarında 13 yaşındaydı ve 30 yıldan fazla bir süreyi yeraltında çalışarak geçirmişlerdi. Batı Cephesi'ndeki siper sistemi muharebeleri ölümcül bir açmaza sürüklediği için yaşları nedeniyle işe yaramaz denilerek müracaatları reddedilen bu insanlar şimdi kelimenin tam anlamıyla düşman mevzilerini tahrip etmek için topluca askere alınıyordu.

Askerî amaçlı tünel kazıcılığı esasen kuşatma savaşı kadar eskiydi. Ancak Birinci Dünya Savaşı başladığı zaman İngiliz Ordusu'nda bu iş için kurulmuş özel bir birlik yoktu. Aslında, tünel kazıcıların içinde bulunulan açmazı ortadan kaldırabilecek bir potansiyele sahip olduklarına dikkat çeken kişi sivil bir girişimci olacaktı.

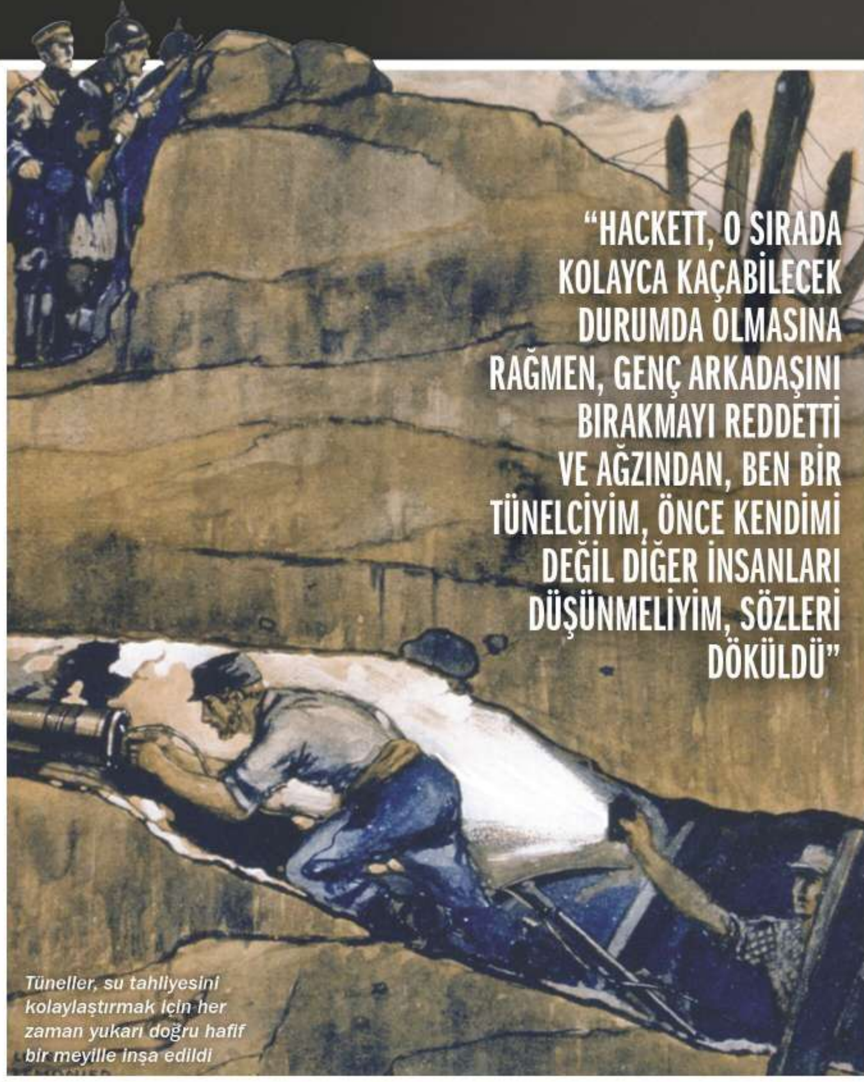
Sör John Norton-Griffiths, çatışmalar başladığında Manchester'ın kanalizasyon sistemini genişletmekle meşgul olan büyük bir mühendislik firmasının sahibiydi. Bu firmada işi toprak kazmak olan ve "kil kırıcı" şeklinde vasıflandırılan yüzlerce kalifiye işçi çalışıyordu. Sör John Norton-Griffiths bu işçilerin Alman siperlerinin altına sessizce ve hızla bir tünel kazarak patlayıcı yerleştirilebileceğini fark etti. Kendisi bu düşünceler içinde dönemin Savaş Bakanı olan Lord Kitchener'a bir mektup yazarak, kendi tabiriyle "köstebeklerim" dediği işçilerinin tarihteki en büyük kuşatmasına dönüşen siperleri nasıl yok edebileceklerini anlattı.

Savaş Bakanı Kitchener başlangıçta bu işe hiç ilgi göstermedi. Ancak Almanlar tam da önerilen şeyi yaparak Aralık 1914'te Givenchy'deki İngiliz siperlerini havaya uçurunca, Kitchener sivil girişimciyi Whitehall'da bulunan Savaş Bakanlığı'na çağırdı. Yapılan görüşmelerin ardından Norton-Griffiths'e tünel kazıcılardan oluşan bir birlik kurması talimatı verildi. Norton-Griffiths'in istihdam ettiği ilk adamlar, doğal olarak, kendi köstebekleriydi. Manchester'dan gelen 18 tünel işçisi 18 Şubat 1915'te Kraliyet İstihkâm Birliği'nin merkezi olan Kent'teki Brompton Kışlası'na vardı. Burada sağlık kontrolünden geçirilen ve üniforma giydirilen işçiler, herhangi bir askerî eğitim almadan Fransa'ya doğru yola çıkarıldılar. Bu insanlar 36 saat sonra Givenchy topraklarının altında, Almanlara karşı savunma amaçlı tüneller kazıyordu. Daha birkaç gün önce çalıştıkları yerlerde üzerlerinde bulunan zeminde araba klaksonlarının, tramvayların ve atların toynaklarının çıkardığı sesler duyuluyordu. Şimdi ise zemin top ateşiyle sarsılıyordu.

Ancak kil kırıcılar yalnızca toprağın yumuşak olduğu bölgelerde işe yarıyordu. Somme Vadisi gibi zemin yapısının daha sert olduğu yerlerde farklı becerilere ihtiyaç duyuluyordu. Bu yüzden Norton-Griffiths kendi adamlarından daha fazla yetenekleri olan bir iş gücü arayışına girdi. Aradığını Britanya'nın içinde ve dışında işletilen kömür ocaklarında buldu.

"BATI CEPHESİ'NDEKİ SİPER SİSTEMİ MUHAREBELERİ ÖLÜMCÜL BİR AÇMAZA SÜRÜKLEDİĞİ İÇİN YAŞLARI NEDENİYLE İŞE YARAMAZ DENİLEREK MÜRACAATLARI REDDEDİLEN BU İNSANLAR ŞİMDİ KELİMENİN TAM ANLAMIYLA DÜŞMAN MEVZİLERİNİ TAHRİP ETMEK İÇİN TOPLUCA ASKERE ALINIYORDU"

Lağımcı adı verilen ordu inşaat birliklerinin bir parçası olan Fransız siper kazıcıları, Temmuz 1916'da Batı Cephesi'nde kazdıkları tünellerin birinden çıkarken

"HACKETT, O SIRADA KOLAYCA KAÇABİLECEK DURUMDA OLMASINA RAĞMEN, GENÇ ARKADAŞINI BIRAKMAYI REDDETTİ VE AĞZINDAN, BEN BİR TÜNELCİYİM, ÖNCE KENDİMİ DEĞİL DİĞER İNSANLARI DÜŞÜNMELİYİM, SÖZLERİ DÖKÜLDÜ"

Tüneller, su tahliyesini kolaylaştırmak için her zaman yukarı doğru hafif bir meyille inşa edildi

YERİN 24 METRE ALTINDA BİR KAHRAMAN

KELİMENIN TAM ANLAMIYLA, DÜNYA BAŞINA ÇÖKTÜĞÜNDE BİR ADAM RİSK ALIP MADENCİ ARKADAŞININ HAYATINI KURTARMAK İÇİN HER ŞEYİ YAPTI

William Hackett tipik bir tünelciydi. Kalbi zayıf olduğu için daha önce orduya katılma müracaatı üç kez reddedilen Nottinghamshireli bu madenci, nihayet Ekim 1915'te Kraliyet İstihkâm Birliği'ne kabul edildi.

1873 yılında doğan Hackett, Nottingham'ın kenar mahallelerinde büyümüştü. Kendisi Birinci Dünya Savaşı patlak verdiğinde 23 yıldır maden ocaklarında çalışıyordu.

Hackett ve dört arkadaşı, 43. doğum gününden kısa bir süre sonra Haziran 1916'da Givenchy-lès-la-Bassée'de yer altında tünel kazıyordu. Bu sırada diğer yönden tünel kazan Almanların gerçekleştirdiği bir patlama bulundukları tünelin çökmesine neden oldu. Bunun sonucunda Hackett ve dört arkadaşı toprak altında kaldı.

Kurtarma ekipleri toprak altında kalanlara ulaşmayı ve biri hariç hepsini çıkarmayı başardı. Ancak beşinci kişi olan Swansea nüfusuna kayıtlı Thomas Collins adındaki 22 yaşında bir kişi yaralıydı ve kendisine ulaşılamıyordu. Hackett, o sırada kolayca kaçabilecek durumda olmasına rağmen, genç arkadaşını bırakmayı reddetti ve ağzından "Ben bir tünelciyim, önce kendimi değil diğer insanları düşünmeliyim." sözleri döküldü.

Diğer tünelciler Collins'i kurtarmak için uğraşırken Hackett onunla yeraltında kaldı. Ancak patlama tüm tünel sistemini son derece dengesiz bir hale getirmişti. Kurtarma girişiminden dört gün sonra tünelin çökmesi üzerine hem Collins hem de Hackett canlı canlı gömüldü. Hackett, özverili cesareti nedeniyle ölümünden sonra Victoria Haçı ile ödüllendirildi. Böylelikle Birinci Dünya Savaşı'nda İngiltere'nin en yüksek askerî ödülüyle onurlandırılan tek tünelci oldu. Yıllar sonra kocasının kahramanlığı hakkında konuşan dul eşi Alice duygularını "Doktorların onu kalbi zayıf olduğu için orduya almak istememelerini hiçbir zaman anlayamamıştım. Ama gördüğünüz gibi çok hassas yürekli bir adammış. Dolayısıyla doktorların verdiği kararda çok büyük bir yanlışlık yokmuş, öyle değil mi?" cümleleriyle dile getirdi.

CEHENNEM ATEŞİ JACK

İNGİLİZ ORDUSUNUN BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDAKİ TÜNEL KAZMA FAALİYETLERİ BÜYÜK ÖLÇÜDE OLAĞANÜSTÜ BİR ADAM TARAFINDAN KURGULANIP GERÇEKLEŞTİRİLDİ

İngiliz tünelcilerine ilham veren Sör John Norton-Griffiths, Kral VII. Edward döneminin ünlü kişilerinden biriydi. 1875 yılında hayata sıradan bir memurun oğlu olarak başlayan Norton-Griffiths, sahip olduğu maceraperest ve öfkeli mizacıyla Hellfire Jack (Cehennem Ateşi Jack) lakabını kazandı. On yedi yaşında evden kaçtı ve kısa bir süre orduda görev yaptıktan sonra bir altın madeninde yönetici olarak çalışmak üzere Afrika'ya gitti. Boer Savaşı patlak verdiğinde, orada askere alındı. Çatışmalar sona erdiğinde ise bölgedeki İngiliz başkomutanının kişisel koruması olmuştu.

Norton-Griffiths, emperyalizme olan düşkünlüğü nedeniyle "Empire Jack" olarak da biliniyordu

Boer Savaşı'ndan sonra bir dizi büyük mühendislik projesinin içinde bulundu ve Parlamento'da bir koltuk sahibi olmak için İngiltere'ye zengin bir adam olarak döndü.

Birinci Dünya Savaşı başladığında, masraflarını bizzat karşılayarak bir süvari alayı kurdu ve dikkatini tünelciliğe vermeden önce kendisine binbaşı rütbesi verildi.

Muharebe sahalarında şarap yüklü bir Rolls-Royce'la gezmesiyle tanınan Norton-Griffiths, dinamik olduğu kadar farklı davranışlar sergileyen bir kişiydi. Birinci Dünya Savaşı zamanındaki bir diğer önemli katkısı ise 1916 yılında Romanya'daki 70 petrol rafinerisini sabote ederek Alman ilerleyişini neredeyse tek başına durdurmasıydı. Savaşı yarbay rütbesiyle bitirdi ve 1922'de şövalye ilan edildi. 1930 yılında Mısır'da ya intihar ederek ya da muhtemelen Rumenler tarafından vurularak öldürüldü.

"MUHAREBE SAHALARINDA ŞARAP YÜKLÜ BİR ROLLS-ROYCE İLE GEZMESİYLE TANINAN NORTON GRIFFITHS, DİNAMİK OLDUĞU KADAR FARKLI DAVRANIŞLAR SERGİLEYEN BİR KİŞİYDİ"

ZEMİN ALTINDAKİ SAVAŞ

YER ALTINDA SESSİZ VE TEMKİNLİ ŞEKİLDE FAALİYET YÜRÜTEN ASKERLER EN AZ YUKARIDAKİLER KADAR TEHLİKEYLE KARŞI KARŞIYAYDI

Batı Cephesi'nde hem İngilizler hem de Almanlar tarafından oyularak inşa edilen yer altı dünyası tüneller, galeriler ve odalardan oluşan karmaşık bir yapıydı. Yukarıdaki muharebe gürültüsünün altında, keşfedilmekten korkarak tam bir sessizlik içinde çalışan askerler, toprağı santim santim kazarak birbirlerinin savunma hatlarına doğru ilerliyordu. Bu askerler çoğu zaman bir insanın omuzları kadar dar olan yerlerde kürekler ve süngülerle çalışıyor, eski toprak katmanlarında sürünüyor, toprağı kazıyor ve adeta her şeyle çatışarak ilerliyordu.

1 Tünel girişi

2 Kuyu odası
Ahşaptan yapılan bu bölümde, bir vinç ve makarayla kum torbaları içinde aşağıdan çekilen moloz ve toprak yığılır, bunlar daha sonra ahşap bir el arabasıyla ile yüzeye taşınırdı. Her şey elle yapılmak zorundaydı.

3 Çelik kuyu
Cephenin bazı kesimlerinde toprak tabakasının bataklık olması nedeniyle sadece sığ tünellerin kazılması mümkün oluyordu. İngilizler bu sorunu, alttaki daha sağlam zemine ulaşmalarına yardımcı olması için silindirik çelik borular kullanarak çözdü.

4 Ahşap kuyu
Daha sağlam bir zemine ulaşıldığında, maden kuyusunu tamamlamak için yine kereste kullanılıyordu. Aslında kereste tüm madenlerde destek sağlamak ve duvarların tünelcilerin üzerine çökmesini engellemek için kullanılıyordu.

5 Dinleme postası
Dinleme postaları düşman tünel kazma faaliyetlerini tespit etmek için kullanılıyordu. Jeofon gibi ilk dinleme ekipmanları Alman kazılarını 30 metreye kadar tespit edebiliyordu. Bu ekipman, bir bisküvi kutusunda duran suyun titreşimini izlemek gibi daha ilkel tekniklerin yerini aldı.

6 İnşa aşamasındaki patlatma yeri

7 Tünel timi
Tünel timleri, toprağı kazan kil kazıcı (ya da madenci), kum torbalarını toprakla dolduran torbacı ve torbaları galeriden dışarı taşıyan eleman olmak üzere üç kişiden oluşuyordu. Sessizce çalışmak işin esasıydı.

8 Tamamlanmış derin tünel
Kullandıkları çelik borular ve Almanların günde iki metrelik kazma hızına karşılık İngiliz tünelcilerin günde yaklaşık sekiz metre kazabilmeleri sayesinde bazı İngiliz tünelleri 37 metre derinliğe ve 658 metre uzunluğa ulaşmıştı.

9 Kum torbası duvarı
Sıkılama olarak bilinen bu duvarlar tamamlanmış patlatma yerlerinin girişinde yapılırdı. Toprak ve kaya ile doldurulan kendirden yapılmış bu torbalar sıkıca bir araya getirilir ve patlamayı dikey olarak yukarıdaki Alman mevzilerine doğru yöneltecek şekilde tasarlanırdı.

10 Patlatma yeri

11 Alman dinleme postası
İngiliz tünelcilerini tespit etmek için kullanılan Almanların kullandıkları teçhizat arasında, topraktaki elektrik sinyallerini algılayabilen Moritz makinesi de vardı. Bunun varlığının Somme Muharebesi'nin sonucu için çok önemli olduğu ortaya çıkacaktı.

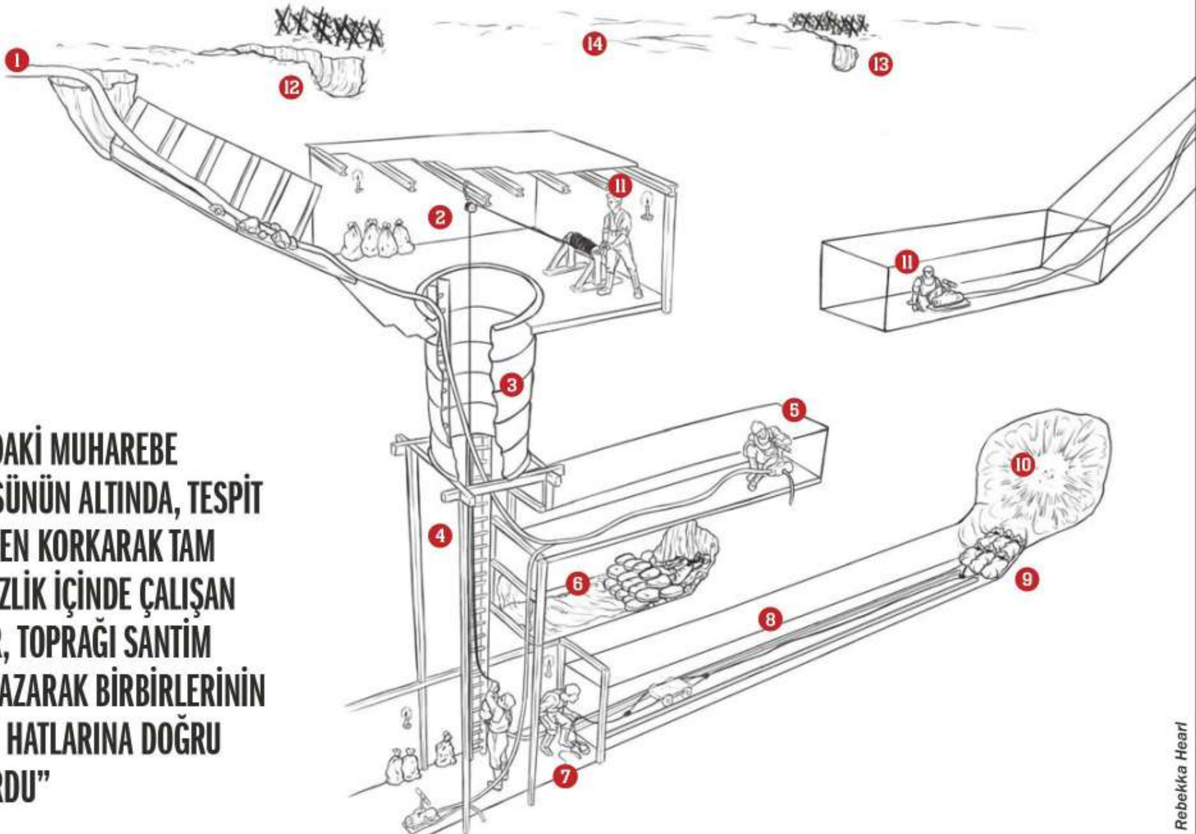
12 İngiliz siperleri

13 Alman siperleri

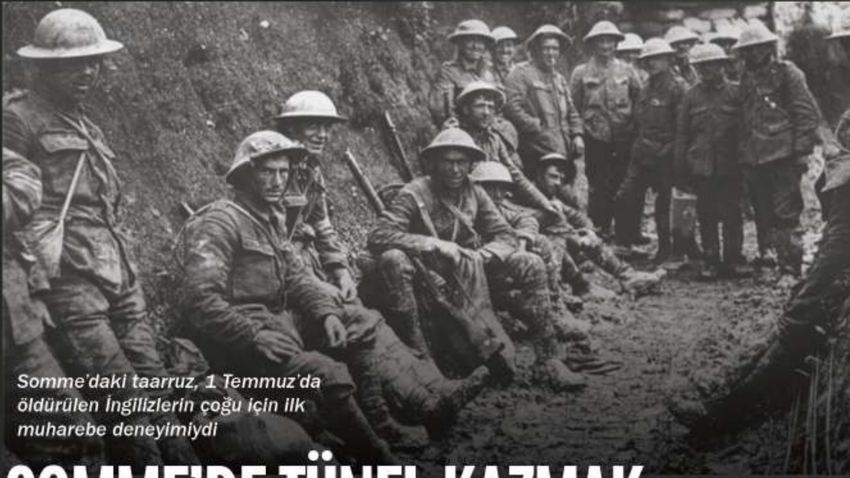
14 Cephe hatları arasında hiçbir tarafın fiili kontrolü altında olmayan arazi

Cephedeki tüneller, profesyonel madencilerin sivil hayatta kullandıkları tekniklerle ve aynı standartlarda inşa edildi

"YUKARIDAKİ MUHAREBE GÜRÜLTÜSÜNÜN ALTINDA, TESPİT EDİLMEKTEN KORKARAK TAM BİR SESSİZLİK İÇİNDE ÇALIŞAN ASKERLER, TOPRAĞI SANTİM SANTİM KAZARAK BİRBİRLERİNİN SAVUNMA HATLARINA DOĞRU İLERLİYORDU"

Somme'daki taarruz, 1 Temmuz'da öldürülen İngilizlerin çoğu için ilk muharebe deneyimiydi

Havadan çekilen bu fotoğrafta görülen Lochnagar'daki patlayıcının ortaya çıkardığı krater, patlamanın büyüklüğünü ortaya koymaktadır

SOMME'DE TÜNEL KAZMAK

TÜNELCİLER 1916 YILINDA HAREKETE GEÇEREK İNGİLTERE'NİN TÜM ZAMANLARDAKİ EN BÜYÜK TAARRUZUNA ÖNCÜLÜK ETTİLER

Siper savaşlarının girdiği açmazı kırmak isteyen İngilizler 1916 yazı için taarruz planları yaptı. Harita incelemesi yapan generaller Somme Vadisi'nde bulunan La Boisselle köyünün bu iş için uygun olduğuna kanaat getirdiler. Bu bölge Alman savunma hattı üzerinde oluşan bir çıkıntı üzerinde duruyordu. Çıkıntı yapan yerin her iki yanında patlayıcı kullanarak ve top ateşleriyle gedikler açılarak piyadelerin bu boşluklardan geçirilmesi halinde Almanlar siperlerinden çıkarılıp açık alanda muharebe etmeye zorlanırdı. En azından teori buydu. Bu kapsamda planlanan iki taarruz noktasına Y-Sap ve Lochnagar kodu verildi. Buralara yer altından ulaşma işinin sorumluluğu, 300 metre uzunluğundaki tünelleri hemen kazmaya başlayan 179. Tünel Bölüğü'ne verildi.

Bölük personeli yaz başında iyi bir ilerleme kaydettiyse de Alman dinleme noktalarına yaklaştıkça daha da dikkatli çalışmak zorunda kaldı. Kürek ve kazmalar kürek saplarına takılan süngülerle değiştirildi. Bunlar, yere düşmeden önce başka bir tünelci tarafından yakalanan kireç taşları topaklarını bulundukları yerlerden yavaş yavaş ayırmak için kullanılıyordu. Bu, zahmetli bir işti ve taarruz 1 Temmuz gününe kadar ertelendi. Lochnagar tünelinin o zamana kadar tamamlanamayacağı anlaşılınca, oradaki çalışma durduruldu. Daha sonra bu tünelin sonunda iki büyük patlatma yeri hazırlanarak burası 24 ton patlayıcıyla dolduruldu. Buna yakın miktardaki patlayıcı da Y-Sap tüneline yerleştirildi.

Bu arada yer üstünde devasa boyutta bir topçu ateşi başlamıştı. Yedi gün boyunca İngiliz topları 1,7 milyondan fazla mermi atarak Almanları aralıksız dövdü. Böyle bir taarruza hiçbir şey dayanamazdı; daha doğrusu İngiliz Yüksek Komutanlığı bu şekilde düşünüyor ve kolay bir zafer kazanılacağını sanıyordu. Ancak Alman sığınakları derindi ve askerler sabırla bunların içinde beklemişlerdi. Almanlar bombardımanın sonsuza dek sürmeyeceğini ve bombardıman durduğunda taarruzun başlayacağını da biliyorlardı. Bilmedikleri şey sadece taarruzun ne zaman olacağıydı.

Almanlar taarruz zamanını 30 Haziran gecesi öğrendiler. Bir Alman dinleme postası kullandığı Moritz makinesi sayesinde İngiliz birliklerine gönderilen bir telefon mesajı aldı. Mesajda "Yarın sabah için iyi şanslar." deniyordu. Mesajı gönderen iyi niyetli kişi, bu beş kelimeyle farkında olmadan binlerce arkadaşını ölüme mahkûm etmişti.

Ertesi sabah saat 7.28'de topçu ateşi durdu. İngiliz piyadeleri siperlerin ön tarafında dizilirken, daha önce duydukları her şeyden daha güçlü iki patlama işittiler. Bunlar La Boisselle'in her iki tarafındaki iki tünele yerleştirilen patlayıcılardı. İngiliz askerleri iki dakika içinde kimsenin kontrolünde olmayan topraklarda ortaya çıkan devasa kraterlere ilerliyorlardı.

Ancak daha 100 metre bile gitmeden Almanlar İngiliz askerlerini biçmeye başladı. Ele geçirilen mesajla önceden uyarılan Almanlar, çok önemli makineli tüfek mevzilerini Y-Sap bölgesinden alarak hat boyunca dağıtmışlardı. Bombardıman durur durmaz, İngilizler silahlarının ateş sahalarına girerken Almanlar mevzilerine dönmüşlerdi. Öğleye doğru 11.000'den fazla İngiliz askeri La Boisselle'in her iki tarafında ölü halde yatıyordu. Plana göre köyün 20 dakika içinde düşmesi gerekirken, bu iş altı gün sürmüştü. Bu arada Somme Muharebesi dört ay daha devam etti.

TÜNELCİLER NELER YAŞADI?

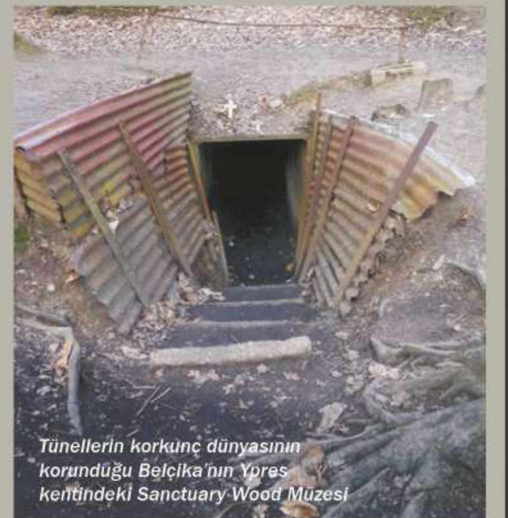
YER ALTINDAKI MUHAREBELER, BURADA SAVAŞANLARIN HARİCİNDEKİ ASKERLER İÇİN GÖRÜNMEZ NİTELİKTEYDİ VE BUNUN DEHŞETİ ONLARCA YIL BOYUNCA GÖMÜLÜ KALDI

Stresli bir ortamda günde 12 saat kadar sessizlik içinde çalışan tünelciler için hayat zor ve tehlikeliydi. Her gün yer altında aynı tehlikelerle karşılaşıyorlardı. Soğuk olan tüneller sık sık fare istilasına uğruyor ya da buraları su basıyordu. Yorgunluk, neme bağlı olarak ayaklarda ortaya çıkan sağlık sorunları ve D vitamini eksikliği güçlerini tüketiyordu. Yer altı gazlarının neden olduğu boğulma veya patlama tehlikesine ilaveten göçük riski de her zaman mevcuttu.

Bir de Almanların yarattığı tehdit vardı. Düşman her zaman dinliyor, her zaman bekliyor, belki de ince bir toprak duvarın diğer tarafında İngiliz tünelcileri öldürmek için bekliyorlardı. İki tarafın kazdığı tüneller kafa kafaya gelirse bıçak, muşta ve sopalarla daracık yerlerde mum ışığında çatışmalar yaşanıyordu. Eğer çatışma olmazsa düşman patlayıcı kullanıyordu. Bir tünel tespit edildiğinde, ona doğru sessizce bir delik açılır ve patlayıcılarla doldurulmuş "kamuflet" adı verilen çelik bir tüp yerleştirilerek düşman tünelinde patlatılırdı. Böyle bir durumda karşı taraftakiler ya gafil avlanıyor ya da çamurda boğuluyordu.

Birinci Dünya Savaşı 1917'den itibaren daha hareketli hale geldiğinde, tünelciler daha sıradan işler için yer üstünde görevlendirildi. Savaş sona erdiğinde, hayatta kalanlar sivil hayattaki maden ve kanalizasyon işlerine dönerken, hayatını kaybedenler ise Batı Cephesi'nin altında özenle kazdıkları ölümcül labirentlerde sonsuza dek gömülü kaldılar.

"İKİ TARAFIN KAZDIĞI TÜNELLER KAFA KAFAYA GELİRSE BIÇAK, MUŞTA VE SOPALARLA DARACIK YERLERDE MUM IŞIĞINDA ÇATIŞMALAR YAŞANIYORDU"

Tünellerin korkunç dünyasının korunduğu Belçika'nın Ypres kentindeki Sanctuary Wood Müzesi

Alamy, Corbis, Mary Evans

STURMPANZERWAGEN A7V

Almanya'nın ilk operasyonel tankı olan Sturmpanzerwagen A7V, 1918'de gerçekleştirilen umutsuz Bahar Taarruzu sırasında ilk kez muharebeye girdi

YAZAN: MIKE HASKEW

İngiliz tanklarının 1916'da Somme Muharebesi sırasında ortaya çıkması Alman Ordusu'nda şok etkisi yarattı. Tank geliştirmeye yönelik ilgi her ne kadar Birinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesinden oldukça önce, 1911 yılının başlarında, ortaya çıkmış olsa da, diğer öncelikler zırhlı muharebe araçlarının geliştirilmesini arka plana itmişti.

Birinci Dünya Savaşı'nın tek operasyonel Alman tankı olan A7V, 1916 sonbaharında Savaş Bakanlığı bünyesinde "Allgemeines Kriegsdepartement Abteilung 7 Verkehrswesen" (Genel Savaş Dairesi Bölüm 7, Ulaştırma) adlı birimin kurulmasıyla alelacele başlayan tank geliştirme programının ürünüydü. Yeni kurulan bu bölüm, aynı zamanda adının bir kısmını ilk üretilen araç olan Sturmpanzerwagen A7V'ye (Zırhlı Taarruz Aracı A7V) vermişti. Müttefik tanklarını bertaraf edebilecek, piyadelerin ilerlemesini engelleyen düşman piyade birlikleri ve makineli tüfek yuvaları gibi "yumuşak" hedefleri yok edebilecek, ağır silahlı ve yekpare zırhlı bir canavar üretilmesi için teknik şartnameler hazırlandı. Buna ilaveten, taarruz esnasında sağlanacak başarıdan derhal faydalanmak için hız ve manevra kabiliyeti yüksek birkaç hafif tank için de teknik şartnameler oluşturuldu.

Bu kapsamda üretilen üç adet prototip tank, Kasım 1918'de ateşkesin imzalanması ya da bariz tasarım kusurları nedeniyle hiçbir zaman ön değerlendirme aşamasından öteye geçemedi. 120 tonluk devasa Grosskampfwagen ya da kısa adıyla K-Wagen üretimine yönelik proje ise savaşın sona ermesiyle birlikte kaderine terk edildi. Yedi ve sekiz tonluk hafif LK I ve LK II tankları 1918'in başlarında tasarlandı. Lakin Alman ordusu 580 adet LK II sipariş ettiyse de bunların hiçbiri karşılanmadı. Kasım 1916'da, Somme'de İngiliz tanklarıyla yaşanan sinir bozucu karşılaşmanın üzerinden sadece birkaç hafta geçtikten sonra, sınırlı sayıda A7V'nin üretimi için bir taahhütte bulunuldu.

STURMPANZERWAGEN A7V

HİZMETE GİRİŞİ: 1918 ÜRETİCİ ÜLKE: ALMANYA
UZUNLUĞU: 7,34 METRE HAREKET SIGASI: 80 KM
MOTOR: 2 ADET DAIMLER-BENZ 4 SİLİNDİRLİ, 100 BEYGİR GÜCÜNDE BENZİNLİ MOTOR
ANA SİLAHI: 57MM MAXİM-NORDENFELT TOPU
TALİ SİLAHLARI: 6 ADET 7.92MM MAXİM MG08 MAKİNELİ TÜFEK MÜRETTEBAT: 18 KİŞİ

"MÜTTEFİKLERİN TANKLARINI BERTARAF EDEBİLECEK AĞIR SİLAHLI VE YEKPARE ZIRHLI BİR CANAVAR ÜRETİLMESİ İÇİN TEKNİK ŞARTNAMELER HAZIRLANDI"

***Solda:** 1918 yılında aktif hizmette olan "Wotan" adlı bir A7V*

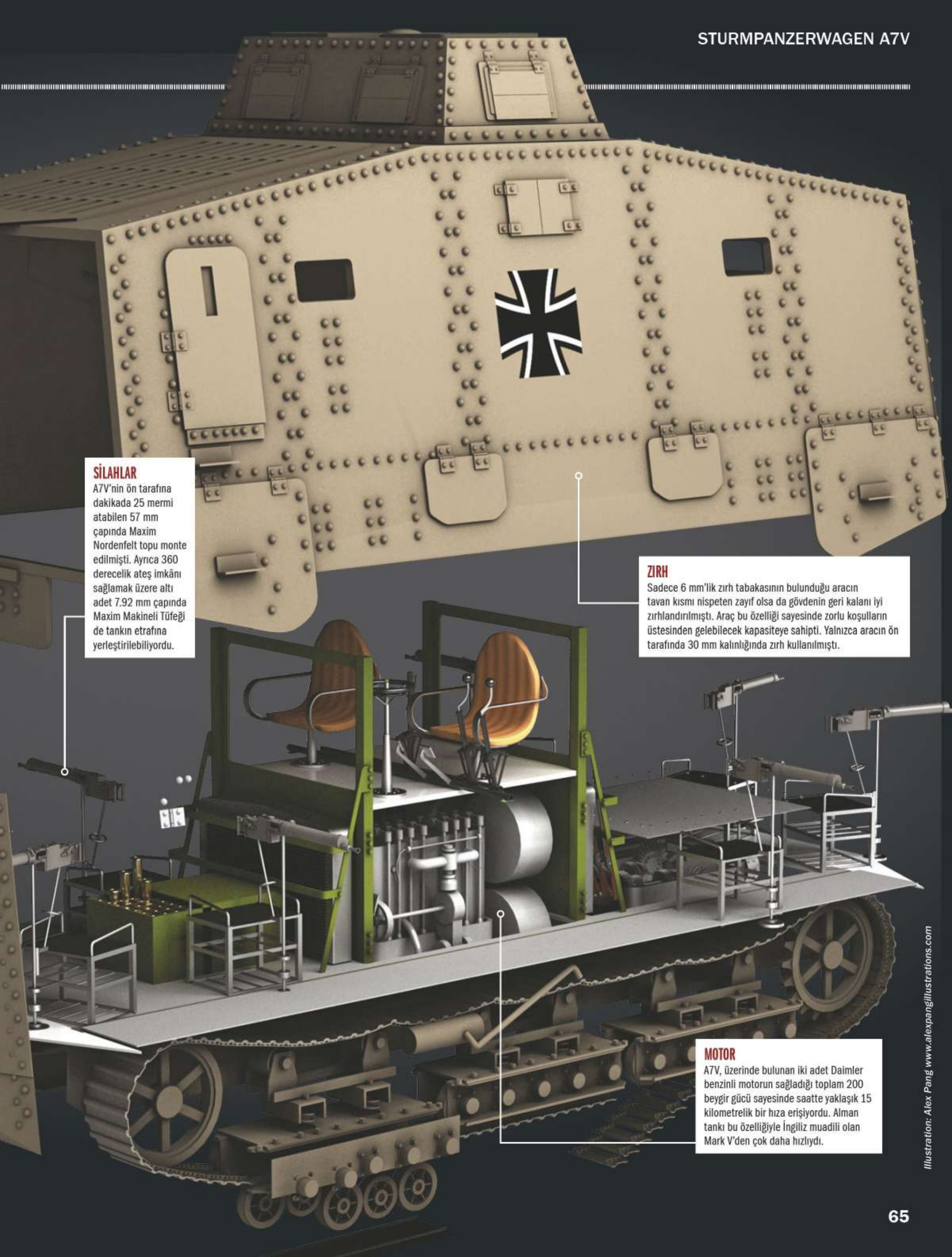

Illustration: Alex Pang www.alexpangillustrations.com

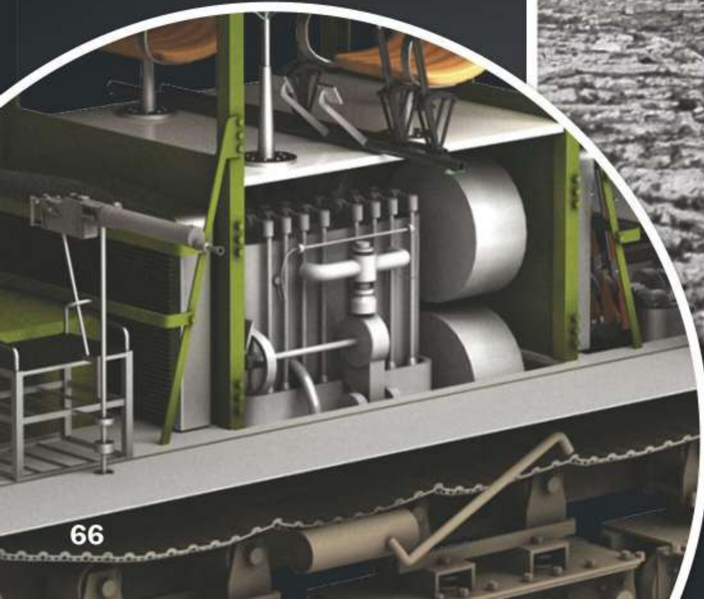
"TOPLAM AĞIRLIĞI 32 TON OLAN BU ARAÇ İÇİN ÜRETİLEN GÜÇ ÖNEMLİ ÖLÇÜDE YETERSİZDİ VE BU DA TANKIN ARAZİDEKİ PERFORMANSINI DÜŞÜRÜYORDU"

Bir A7V Batı Cephesinde arazide ilerliyor… Yaklaşık olarak 1918 yılının Nisan-Mayıs ayları

MOTOR:

A7V'ye monte edilen her biri 100 beygir gücündeki dört silindirli iki Daimler motoru, tankın uygun yollarda saatte 15 kilometre, açık arazide ise saatte altı kilometrenin biraz üzerinde bir azami hıza ulaşmasını sağlıyordu. Toplam ağırlığı 32 ton olan bu araç için üretilen güç önemli ölçüde yetersizdi ve bu da tankın arazideki performansını düşürüyordu. A7V'de güç aktarma sistemi olarak Adler vites kutusu ve diferansiyeli kullanılmıştı. Motor dumanı ise gövdenin alt tarafları boyunca uzanan egzoz sistemi üzerinden atılıyordu. Motorların ortaya çıkardığı gürültü zırhlı araç içindeki iletişimi zorlaştırıyordu.

A7V "Wotan"ın, Münster'deki Deutschen Panzermuseum'da bulunan bir replikası

"ANA SİLAH, MENZİLİ 2.700 METREYE KADAR OLAN İNGİLİZ, RUS YA DA BELÇİKA YAPIMI SAHRA TOPLARINDAN UYARLANMIŞTI. BU TOPLAR YA SAVAŞTAN ÖNCE TEDARİK EDİLMİŞ YA DA MUHAREBE MEYDANLARINDA ELE GEÇİRİLMİŞTİ"

Bir A7V, Batı Cephesinde arazide ilerliyor. Yaklaşık olarak 1918 yılının Nisan-Mayıs ayları

SİLAHLAR

Sturmpanzerwagen A7V'nin ana silahı 57 mm çaplı Maxim-Nordenfelt topuydu. Silah, gövdenin ortasında ve tankın ön tarafında bulunan, Sockellafette adı verilen piramit şeklindeki bir kaideye ya da Bocklafette adı verilen bir sehpa üzerine monte edilmişti. Ana silah, menzili 2.700 metreye kadar olan İngiliz, Rus ya da Belçika yapımı sahra toplarından uyarlanmıştı. Bu toplar ya savaştan önce tedarik edilmiş ya da muharebe meydanlarında ele geçirilmişti. A7V üzerinde 500 top mermisi taşıyordu. Düşman piyadeleriyle muharebe etmek için gövdenin yanlarına ve arkasına monte edilen altı adet 7.92 mm Maxim MG08 makineli tüfek ise tali silahlardı. Bu silahlar için 30.000 adet 7.92 mm çapında mühimmat bulunuyordu.

Tankta bulunan altı adet 7.92 mm çaplı Maxim MG08 makineli tüfeği, piyadelere karşı kullanılmak üzere yoğun bir ateş gücü sağlıyordu

TASARIM

Alman ordusunda yüzbaşı olarak görev yapan ve aynı zamanda tanınmış bir otomobil tasarımcısı olan Joseph Vollmer, A7V'yi geliştiren mühendis ekibinin başında bulunuyordu. Tank esas olarak Holt marka bir traktörün şasisi üzerine yerleştirilmiş zırhlı bir kutu durumundaydı. 32 ton ağırlığında, 7,34 metre uzunluğunda ve 3,3 metre yüksekliğindeki gövde, şasiye monte edilmiş yaylı süspansiyon sistemi üzerine oturtulmuştu. Tankın ön tarafında 30 mm, her iki yanında ise15 mm kalınlığında zırh kullanılmıştı. Mürettebat menteşeli kapıları kullanarak A7V'ye girip çıkıyordu. Mürettebat bölmesinin ortasına yerleştirilen motor ise hareketleri kısıtlıyordu. Ayrıca yerden yüksekliğinin 40 santimetreden daha az olması da tankın muharebe alanındaki hareket kabiliyetini kısıtlıyordu.

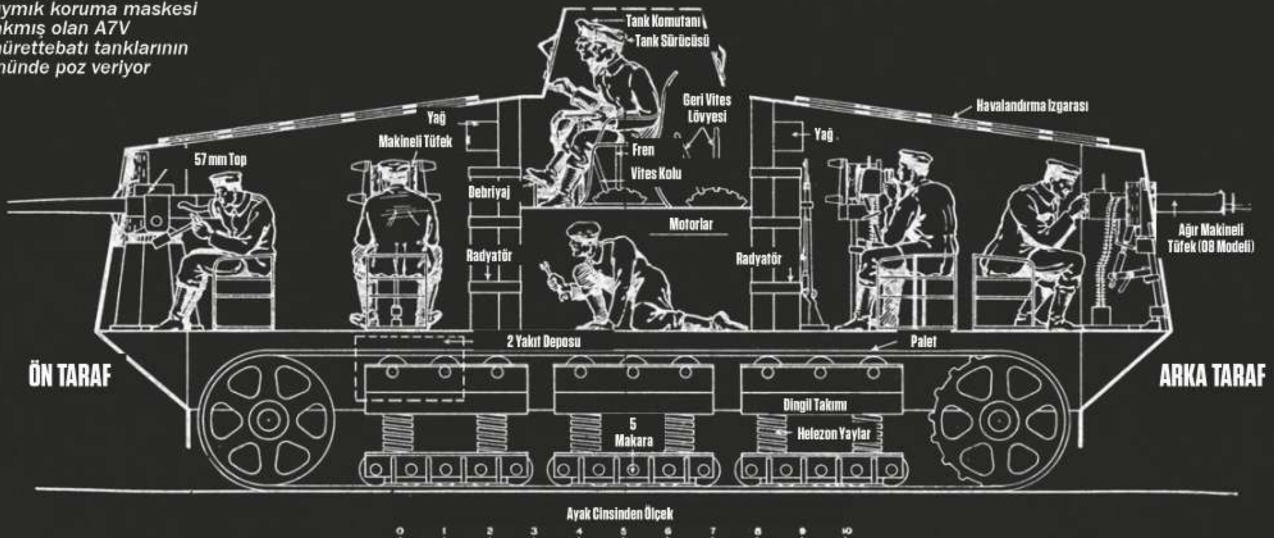
Bir Alman gazetesinde Fransız piyadeleri arasında dehşet yaratan bir A7V'yi gösteriyor. A7V bir propaganda aracı olarak daha etkiliydi

MÜRETTEBAT BÖLMESİ

Sturmpanzerwagen A7V'nin iç mekânı dardı. Bir subay ve 17 erden oluşan mürettebatın kullandığı bu alan sık sık zararlı egzoz dumanlarıyla doluyordu. Özellikle de eğitim, tatbikat veya çatışmalar sırasında silahlar ateşlendiğinde daha fazla duman ortaya çıkıyordu. Her silaha biri nişancı, diğeri ise cephane doldurucu olmak üzere iki mürettebat gerekiyordu. Bu hantal tank ayrıca, üst taraftaki zırhlı kulede görev yaparak aracı bir direksiyon simidi ve levyeler vasıtasıyla idare eden iki kişilik bir sürücü timine de ihtiyaç duyuyordu. Tankta bir tamirci ve bir muhabereci de bulunuyordu. Mürettebat tank engebeli arazide ilerlerken dengeyi sağlamak için başlarının üzerinde asılı duran halatlara tutunuyordu.

***Yukarıda:** İçlerinden biri kıymık koruma maskesi takmış olan A7V mürettebatı tanklarının önünde poz veriyor*

HİZMET SAFAHATI

STURMPANZERWAGEN A7V, BATI CEPHESİ'NİN GENİŞ SİPER HATLARININ ARASINDA MUHAREBE ETMEK İÇİN UYGUN DEĞİLDİ

İngiliz tanklarının muharebe sahasında ortaya çıkmasına uygun bir yanıt olarak Almanlar Sturmpanzerwagen A7V'yi üretti. Amaçları, 1918'de Batı Cephesi'nde yaşanan açmazı kırarak Birinci Dünya Savaşı'nı sona erdirmekti. Bu maksatla Almanlar A7V'yi Bahar Taarruzu'nun bir parçası olan Michael Operasyonu sırasında alelacele kullanıma alındı.

İlk ön üretim kapsamındaki A7V Eylül 1917'de tamamlandı ve Almanlar savaş bitene kadar sadece 20 tank üretti. Sayıları çatışmanın sonucunu etkilemek için ne yazık ki çok yetersizdi ve sonuç olarak muharebe sahasında kullanımları da sınırlı oldu. Buna karşılık İngilizler savaş yıllarında 7.700 tank üretmişti.

A7V ilk kez 21 Mart 1918'de, Yüzbaşı Walter Greiff komutasındaki beş tankın kuzey Fransa'daki St. Quentin Kanalı civarında faaliyet göstermesiyle muharebeye girdi. Tankların üçü mekanik arıza yaşarken, diğer ikisi bir İngiliz ilerleyişini bastırmak için küçük çaplı bir harekâta katıldı.

Üç A7V, 23 Nisan 1918'de Villers-Bretonneux yakınlarında üç İngiliz Mark IV tankıyla karşı karşıya geldi. Böylelikle tarihte ilk kez bir tank başka bir tankla muharebe etti. İngiliz tanklarından ikisi, sadece makineli tüfeklerle donatılmış olan "dişi" modeli araçtı ve bunlar muharebede hasar görerek geri çekildi. Altı librelik topa sahip olan "erkek" modeli olan üçüncü tank ise bir A7V'yi saf dışı bıraktı ve diğer iki A7V geri çekildi. O gün toplam 18 A7V muharebeye girdi. Bunlardan ikisi mermi çukurlarına düşerek hasar gördü, üçü Müttefik birlikleri tarafından ele geçirildi ve diğerleri de mekanik sorunlar yaşadı. Almanlar biri üstü açık bir ikmal aracı olan Überlandwagen diğeri tasarım olarak İngiliz modellerine benzeyen, yekpare paletli ve iki adet 57 mm topa sahip A7V/U olmak üzere iki farklı model üretti. Überlandwagen'in 75 tanesi tamamlanırken A7V/U sadece prototip aşamasına ulaştı. Ayakta kalan 506 numaralı ve "Mephisto" kod adlı tek A7V, günümüzde Avustralya'nın Brisbane kentindeki Queensland Müzesi'nde sergilenmektedir. Mephisto Villers-Bretonneux'da ele geçirilen üç A7V'den biriydi.

"SAYILARI ÇATIŞMANIN SONUCUNU ETKİLEMEK İÇİN NE YAZIK Kİ ÇOK YETERSİZDİ VE SONUÇ OLARAK MUHAREBE SAHASINDA KULLANIMLARI DA SINIRLI OLDU"

Avustralyalı askerler, mürettebatı tarafından terk edilen ve ele geçirdikleri A7V "Mephisto"nun yanında duruyor Müttefik askerleri, 1918

Muharebe dışı bırakılan "Elfriede" kod adlı bir A7V Nisan 1918'de Villers-Bretonneux'da ele geçirildi

Alamy, Getty, Alex Pang, TopFoto

MOĞOLLARIN ASKERİ GÜCÜ

YAZAN: DAVID SMITH

Şeytanlar ya da efsanevi devlerin soyundan gelen yaratıklar gibi korkulan Moğolların gücü aslında askerî başarının bilinen ilkelerine dayanıyordu

En güçlü dönemlerinde Romalılardan katbekat büyük bir imparatorluğu yöneten Moğollar, 13. yüzyılda doğu bozkırlarından bir volkan gibi püskürmeden önce, bölgedeki birçok göçebe kabileden sadece biriydi. Bu insanların ana kaygısı, koyunları, keçileri ve atları için yeterli otlak bulmaktı. Bu cüretkâr ve başına buyruk kabile savaşçılarının Çin, Japonya ve hatta Avrupa'nın gücüne karşı nasıl öne çıktıkları askerî tarihin en önemli konularından birini teşkil eder. Bu yazıda vurgulanacak husus, klişe ve karikatür haline gelmiş bir hikâyedir. Çünkü Moğolların tarihini yazanlar, galip taraf olmalarına rağmen kendileri değildir. Bu, alışılmadık bir durumdur. Onların yerine, saldırıya uğramış, şoke olmuş ve travma geçirmiş uluslar yaşanan olayları kaydetmişlerdir. Daha geniş bir dünya hakkında somut verilerden yoksun olan Ortaçağ Avrupa'sının hayal gücü, köpek başlı adamlar ve atlı şeytanlara dair hikâyeleri hayal etmeye fazlasıyla hazırdı. Genellikle olayları ilk kaydeden tarihçilerin maksadı, Moğolların şaşırtıcı başarılarını küçümsemekti. Kazanılan zaferler Moğolların sayıca üstün olmalarına bağlanmış ve stratejik geri çekilmeleri yenilgi olarak gösterilmiştir. Moğollar ayrıca tarif edilemez derecede zalim ve insanlık dışı barbarlar olarak kayıtlara geçirilmiştir.

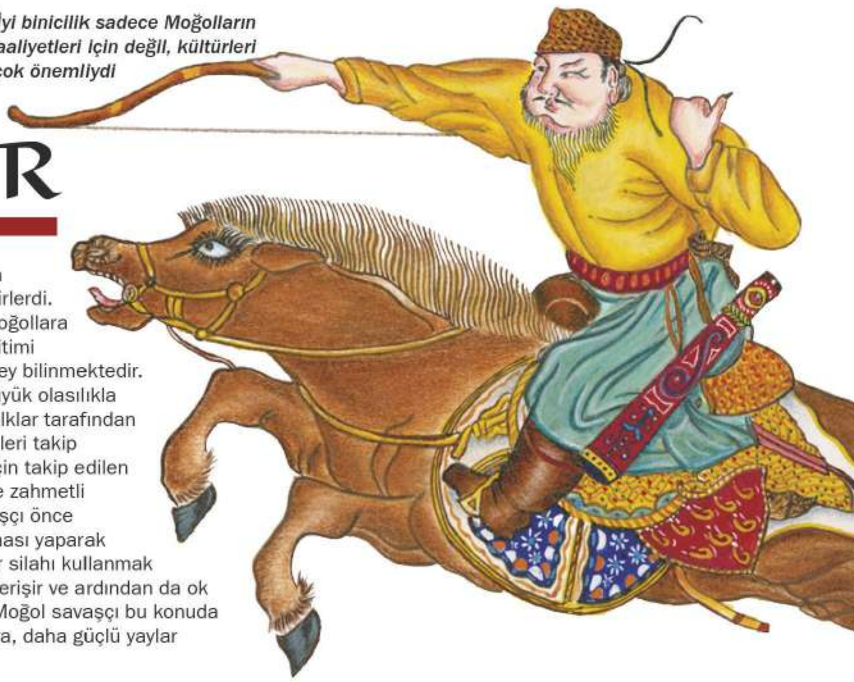
Öte yandan olayları bizzat görenler, Moğollar hakkında daha sağlam ve ayakları yere basan değerlendirmeler yapabiliyorlardı. Yıllarını bu insanlarla birlikte geçirmiş olan İranlı tarihçi Alâeddin Atâ Melik Cüveynî, Moğol ordularını, "Bu, göçerlik tarzında bir ordudur. Aynı zamanda ordu kılığına girmiş bir göçerliktir." cümleleriyle tanımlamıştır.

İşin gerçeği şudur ki Moğollar dünyanın gördüğü en müthiş savaş sistemlerinden birini inşa etmişlerdi ve bunun akılsız barbarlar tarafından yapılması mümkün olamazdı. Moğolların başarısının sırrı vahşiliklerinde değil, tarih boyunca her başarılı askerî gücün temelini oluşturan ve değişmeyen niteliklerde yatıyordu. Bunlar; eğitim, silah, taktik, strateji, hareket kabiliyeti ve disiplindi.

Kalka Nehri Muharebesi'nden sonra Moğollar tarafından ele geçirilen Kiev Prensi Mstislav, 1223

"BU CÜRETKÂR VE BAŞINA BUYRUK KABİLE SAVAŞÇILARININ ÇİN, JAPONYA VE HATTA AVRUPA'NIN GÜCÜNE NASIL KARŞI KOYDUKLARI ASKERÎ TARİHİN EN ÖNEMLİ KONULARINDAN BİRİNİ TEŞKİL EDER"

***Sağda:** İyi binicilik sadece Moğolların askerî faaliyetleri için değil, kültürleri için de çok önemliydi*

yetenekler

Bir Moğol kabilesinin yaşamı, askerî eğitimin genişletilmiş bir biçimiydi. Aslında Moğol dilinde "asker" kelimesinin karşılığı yoktur. O dönemde 15 yaşın üzerinde bulunan hemen hemen bütün erkeklerin çağrıldıklarında sorgusuz sualsiz orduda hizmet etmeleri beklenirdi.

Efsaneye göre, Moğol erkekleri yürümeyi öğrenmeden önce ata binmeyi öğrenmişlerdi. Efsane bunu daha da ileri götürerek, Moğol erkeklerinin ata binmeye çok alıştıkları için yürümekte büyük zorluk çektiklerini de öne sürer.

Elbette gerçekler böyle değildi... Çocuklara gerçekten de çok erken yaşlardan itibaren ata binmeleri öğretilirdi ama yürümeyi unuttukları doğru değildi. Çocukların ilk bindikleri hayvan büyük olasılıkla koyunlardı. Böylece düştüklerinde fazla bir zarar görmüyorlardı. Ancak genç Moğol erkekleri bir kez atın üzerine sağlam bir şekilde oturduktan sonra Moğollara özgü avcılık kabiliyetlerini edinmeye başlardı. Bu gençler müteakiben uzman okçular ve yorulmak bilmeyen biniciler haline gelirlerdi.

Resmi olarak Moğollara verilen okçuluk eğitimi hakkında çok az şey bilinmektedir. Ancak Moğollar büyük olasılıkla bölgedeki diğer halklar tarafından kullanılan aynı ilkeleri takip etmişlerdi. Bu iş için takip edilen yöntem mantıklı ve zahmetli olmalıydı. Bir savaşçı önce yay çekme alıştırması yaparak böylesine güçlü bir silahı kullanmak için gereken güce erişir ve ardından da ok atmaya başlardı. Moğol savaşçı bu konuda ustalaştıktan sonra, daha güçlü yaylar kullanılırdı.

"15 YAŞIN ÜZERİNDE BULUNAN HEMEN HEMEN BÜTÜN ERKEKLERİN ÇAĞRILDIKLARINDA SORGUSUZ SUALSİZ ORDUDA HİZMET ETMELERİ BEKLENİRDİ"

***Solda:** Moğol olarak doğmasa da Subutay, Cengiz Han'ın en korkulan generallerinden biri oldu*

HANLARIN GAZABI

MOĞOL İMPARATORLUĞU TARİHİNİN EN BÜYÜK GENERALİ OLAN BAHADIR SUBUTAY ASLEN MOĞOL BİLE DEĞİLDİ

Kökeni ren geyiklerinin kültürün önemli bir parçası olduğu Sibirya halklarına dayanan Subutay, mütevazı geçmişini aşarak tüm Moğol generallerinin en büyüğü oldu.

Bir demircinin oğlu olan Subutay, Moğol ırkına mensup değildi. Aslında Cengiz Han, Sibirya halklarını ve onlar gibi ormanda yaşayan diğer insanları kontrolü altına almak için bir askerî operasyon başlatmıştı.

Dolayısıyla Subutay geleneksel bir Moğol terbiyesi almamıştı. Kendisinin mensup olduğu halk, at yerine ren geyiğine biner ve sürülerini uçsuz bucaksız bozkırlarda gezdirmek yerine sabit köylerde yaşardı.

Esasen kendi teknolojilerini geliştirmemiş olmaları nedeniyle, silah yapımı için yabancı beceri ve malzemelerine bel bağlayan Moğollar tarafından bir demirciye değer verilirdi. Ancak genç Subutay babasının zanaatını sürdürmeye hiç meyilli değildi. Özellikle de ana vatanına çok yabancı olan bozkır topraklarında böylesine bir savaş ustalığını nasıl kazandığını bilmek mümkün değildir. Subutay, asıl adı Temuçin olan Cengiz Han'ın küçük ordusuna katıldığında muhtemelen daha önce ata bile binmemişti.

Subutay'ın taktik ve stratejik düşünme konusunda doğuştan yetenekli olduğu ve bu düşünceyi geniş ölçekte kullanabilme yeteneğine sahip olduğu anlaşılmaktadır. Buna ilaveten başkalarının kullandığı teknolojiyi ve fikirleri özümseme konusunda da istekliydi. Bu, en çok kuşatma silahlarını kullanmasında ve bunları savaş alanında kullanmayı arzu etmesinde göze çarpıyordu. Örneğin, Macaristan'da Sajo Nehri üzerinde bulunan köprüye baraj tekniğiyle yaylım ateşi uygulama fikri Subutay'a aitti.

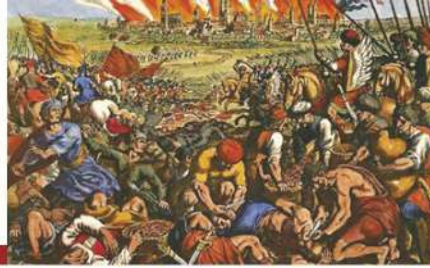
Ancak doğal yeteneğinin yanı sıra Subutay, dikkate değer bir askerî eğitim de almıştı. Genç bir adam olarak, 12. yüzyılın son on yılında gücünü artıran Temuçin'in otağının yakın emniyetini sağladı. Subutay, bu ayrıcalıklı konumu sayesinde sayısız savaş konseyini dinleyebilmiş, generallerin nasıl düşündüklerini ve plan yaptıklarını öğrenmişti. Bu sırada şüphesiz neyin etkili olup olmadığı konusunda kendi fikrini de oluşturmuştu.

Subutay'ın başarısını taçlandıran şey, Moğol ordusunu geniş bir cepheye yayıp farklı birlikler arasında etkili muharebe tesis ederek, Doğu Avrupa'yı istila etmeye yönelik görkemli planıydı. Bu, Avrupalıların daha önce hiç görmediği ölçekte bir savaştı ve buna etkili bir karşılık vermekten tamamen acizdiler.

Acımasız ve yenilikçi bir askeri stratejiyle Moğol İmparatorluğu'nu kuran Cengiz Han'ın bir tasviri

STRATEJİ

Solda: *Legnica Muharebesi, Nisan 1241*

Moğolların ilk gerçekleştirdikleri seferlerde çok az strateji vardı. Moğollar, zengin komşularını istedikleri zaman yağmalanacak ikmal noktalarında biraz daha fazlası olarak görüyor ve gerçek anlamda başka bir ulusu fethetmekle ilgilenmiyorlardı.

Bu durum, bilinmeyen nedenlerle, 1211 yılında Çin'e yapılan bir akın sırasında, Jin Hanedanı'nın Moğolların yağmalarına direnmek için düşmanlarının karşısına büyük bir ordu çıkarmasıyla değişti. Cengiz Han, 70.000 kişilik Çin ordusuyla karşılaştığında, daha önce sayısız akıncı seferinde yaptığı gibi kolayca memleketine çekilebilirdi. Ancak bunu yapmadı, savaşmayı seçerek Çin kuvvetlerini yok etti.

Moğolların büyük ve müstahkem şehirlerle baş edememesi, tam bir fetih düşüncesini engellemeye devam ediyordu. Ancak Jin Hanedanı'nın hüküm sürdüğü topraklardan kazanılan uzmanlık ve ele geçirilen teçhizat sayesinde bu durum yavaş yavaş değişti. Sonunda Moğollar mükemmel kuşatma taktikleri geliştirdiler ve bu da daha büyük stratejik hedeflere yönelmelerini sağladı.

Moğollar, Macaristan'a karşı 1241 yılında başlatılan sefer sırasında ahenk ve işbirliğini koruyarak ordularını 1.000 kilometreden geniş bir cepheye yaymayı başardılar. Polonya'ya yapılan bir aldatma harekâtı da dâhil olmak üzere, kuvvetlerin bu şekilde geniş bir alana yayılması, düşmanlarının potansiyel takviye kuvvetlerinin Moğolların birincil hedef olarak seçtikleri yerin yardımına gelmesini engelledi.

Böylesine büyük ölçekli hareketleri eş güdüm içinde gerçekleştirmek yüksek düzeyde teşkilatlanma gerektiriyordu. İşte tam da bu noktada Moğolların eğitimi ve disiplini devreye giriyordu. Ordu 10, 100, 1.000 ve 10.000 kişilik birliklere ayrılmıştı. Bayraklar, meşaleler ve habercilerden oluşan gelişmiş ve üzerinde iyi eğitim yapılmış bir sistem, bu birlikler arasındaki muhaberenin sürekli olmasını sağlıyordu.

Bu, belki de Moğolların Avrupa'yı istilaları sırasında sahip oldukları en büyük avantajdı. En iyimser tahminle o dönemde Avrupa'nın askerî organizasyonu ilkeldi. Kilit unsur durumundaki atlı şövalyeler ise bireysel yetenekleri sayesinde daha iyi durumdaydı. Avrupa'da bir kuvveti bir bütün olarak bir araya getirecek bir komuta-kontrol sistemi yoktu. Bu da onları Moğollar tarafından uygulanan taktiklere karşı son derece savunmasız hale getiriyordu.

Ayrıca Moğollarla karşı karşıya gelen Avrupa ordularının, çoğu zaman olduğu gibi kişisel düşmanlıklar ve siyasi nedenlerle bölünmüş olması durumu daha da kötüleştirmişti.

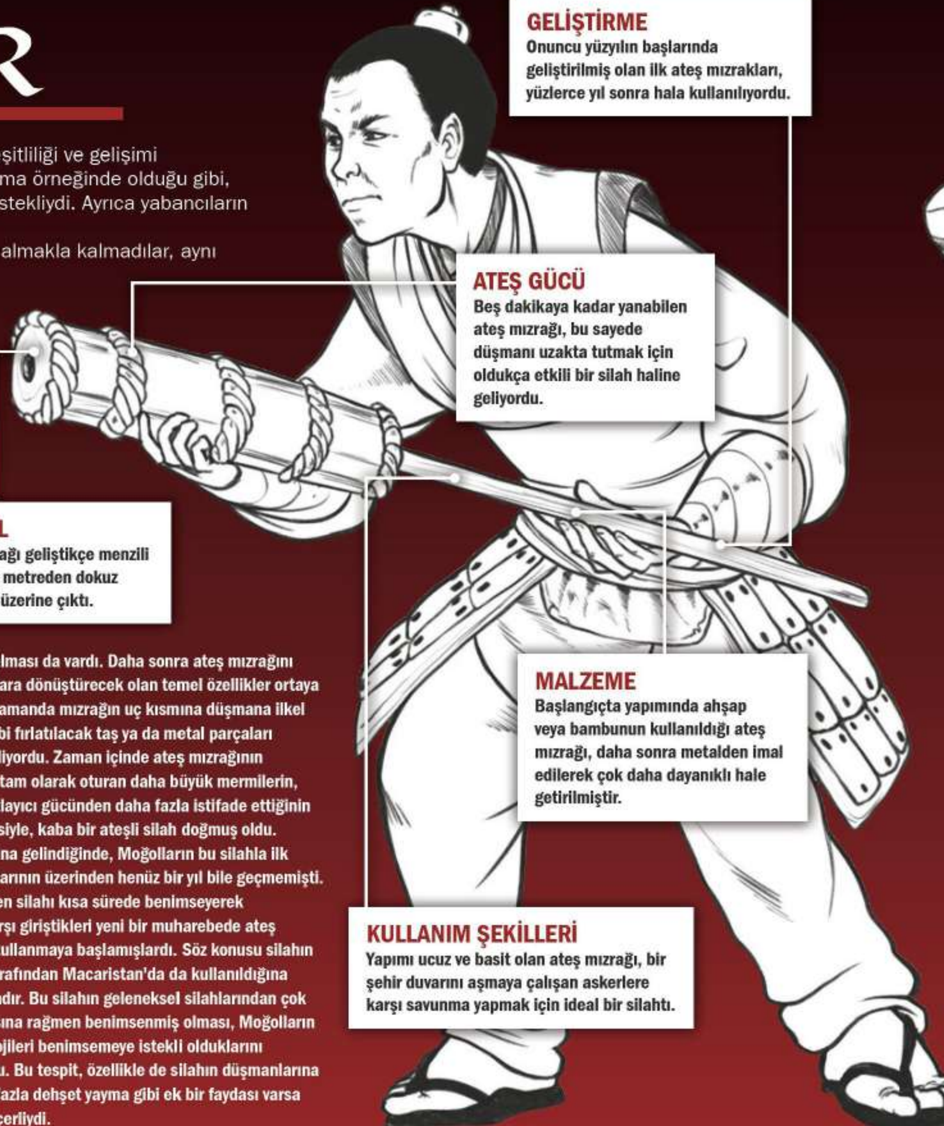
"MOĞOLLAR ORDULARINI 1.000 KİLOMETREDEN DAHA GENİŞ BİR CEPHEYE YAYMAYI BAŞARDILAR"

SİLAHLAR

Moğolların en ünlü silahı yay olmakla birlikte silahlarının çeşitliliği ve gelişimi yükselişleri sırasında sürekli artış gösterdi. Moğollar kuşatma örneğinde olduğu gibi, yabancılardan edindikleri bilgi ve uzmanlığı benimsemeye istekliydi. Ayrıca yabancıların silahlarını benimsemekten de memnuniyet duyuyorlardı.

Çin'den mancınık ve İran'dan buna benzer diğer silahları almakla kalmadılar, aynı zamanda bunları kendi ihtiyaçlarına göre uyarlayabildiler. Hem Çin hem de İran'a ait tasarımları birleştiren Moğollar, 350 metre menzilli bir mancınık geliştirdiler. Bu silahlarda mühimmat olarak patlayıcılar, neft yağı ve kayalar kullanılıyordu. Moğollar, 1241'de Macaristan'daki Sajo Nehri üzerinde bulunan dar bir köprüye yönelik olarak topçunun baraj ateşi yöntemini kullanmayı başardı. Böylelikle söz konusu köprüden geçip Kral Bela'nın ordusunun esas bölümüne ulaşmaları mümkün oldu.

ATEŞ MIZRAĞI

Topçu silahlarının öncüsü olan ateş mızrağı, Moğolların yabancı teknolojiyi benimseme konusunda sergiledikleri iradenin mükemmel bir örneğiydi. Moğollar 1232'de Çin'de yaşanan Kaifeng Kuşatması sırasında, bir mızrağın ucundan dokuz metreye kadar ateş püskürten bu tuhaf silahı gördüklerinde dehşete kapılmışlardı. Çinliler tarafından icat edilen bu silah aslında düşmanı belli bir mesafe uzakta tutabilen bir tür alev makinesiydi. Silah aynı zamanda düşman askerleri, özellikle de daha önce böyle bir silahla karşılaşmamış olanlar üzerinde önemli bir psikolojik etkiye sahipti.

Söz konusu silah başlangıçta, bambudan ya da hatta kâğıttan yapılmış ve bir mızrağa takılmış maytap tarzı bir havai fişeğin biraz geliştirilmiş haliydi. Ateş söndüğü zaman, mızrak hızlı bir şekilde normal bir mızrak ya da kargıya dönüştürülebiliyordu. Bununla birlikte, silah geliştikçe birtakım değişiklikler yaşandı. Bunların arasında bambunun yerini daha güçlü barut kullanımına dayanabilecek metalden yapılmış bir namlunun alması da vardı. Daha sonra ateş mızrağını ateşli silahlara dönüştürecek olan temel özellikler ortaya çıktı. Aynı zamanda mızrağın uç kısmına düşmana ilkel mermiler gibi fırlatılacak taş ya da metal parçaları doldurulabiliyordu. Zaman içinde ateş mızrağının namlusuna tam olarak oturan daha büyük mermilerin, barutun patlayıcı gücünden daha fazla istifade ettiğinin fark edilmesiyle, kaba bir ateşli silah doğmuş oldu.

1233 yılına gelindiğinde, Moğolların bu silahla ilk karşılaşmalarının üzerinden henüz bir yıl bile geçmemişti. Buna rağmen silahı kısa sürede benimseyerek Çinlilere karşı giriştikleri yeni bir muharebede ateş mızrakları kullanmaya başlamışlardı. Söz konusu silahın Moğollar tarafından Macaristan'da da kullanıldığına inanılmaktadır. Bu silahın geleneksel silahlarından çok farklı olmasına rağmen benimsenmiş olması, Moğolların yeni teknolojileri benimsemeye istekli olduklarını gösteriyordu. Bu tespit, özellikle de silahın düşmanlarına biraz daha fazla dehşet yayma gibi ek bir faydası varsa daha da geçerliydi.

Moğol İmparatorluğu, Cengiz Han'ın torunu olan Kubilay Han döneminde en geniş sınırlarına ulaştı

KOMPOZIT YAY

Yay, Moğolların envanterinde yer alan en önemli silahtı. Kiriş ve ahşaptan ibaret olan sıradan bir yayı imal etmek kolaydı. Ancak Moğol yayı tamamen farklı bir şeydi.

Moğol yayının yapımında ahşap veya bambuya ek olarak, boynuz ve hayvan sinirine ilaveten, sığır ya da atların deri ve toynaklarının kaynatılmasıyla elde edilen bir tutkal kullanılıyordu. Kompozit yapıdaki bu yay, normal bir yaydan çok daha güçlüydü ama yapımı da çok daha uzun sürüyordu. Yayın ortasında bulunan ahşap kısmın bir tarafına boynuzdan bir parça, diğer tarafına hayvan siniri eklenmişti. Bütün bu parçalar yukarıda belirtilen tutkal yardımıyla birbirine bağlanmıştı. Hem boynuz hem de hayvan siniri ahşaba kıyasla daha fazla esnekliğe sahipti ve bu nedenle daha fazla enerji depolayabiliyordu. Bütün parçalar bir araya getirildikten sonra, yay doğal eğimine karşı geri çekilir, bu suretle bilinen şekli alarak atılacak oka daha da fazla güç verirdi.

Moğol savaşçılar muharebeye giderken üstlerinde yaklaşık 60 ok taşırdı. Bu oklarda farklı maksatlar için farklı uçlar bulunurdu. Örneğin binaları ateşe vermek için yangın çıkarıcı oklar kullanılırdı. Moğol yayının çekiş gücü muhtemelen 60 libreden (yaklaşık 27 kilo) daha fazlaydı. Ancak bazı yayların 160 librelik (yaklaşık 72 kilo) çekiş ağırlığına sahip olduğu iddia edilmiştir ki bu nadir bir durum olmalıdır.

Yay kirişi sadece başparmak kullanılarak çekilirdi. "Moğol çekişi" adı verilen bu yöntem, kirişi serbest bırakırken sürtünmenin azaltılarak oka aktarılan enerjinin muhafaza edilmesinin sağlanmasına yardımcı olurdu. Birçok Moğol, yayın tekrarlanan kullanımında ortaya çıkan aşırı baskıdan parmaklarını korumak için başparmak halkaları kullanırdı. Yaklaşık 270 metre menzile kadar isabet sağlayan Moğol yayı, daha az isabetle oku çok daha uzağa atabiliyordu. Ayrıca 90 metreye kadar mesafeden o dönemde kullanılan zırhı delebiliyordu.

SARGILAMA
Yayı nem ve rutubetten korumak için su geçirmez huş ağacı kabuğundan bir sargı da kullanılabiliyordu.

KILIF
Yayın yapımında kullanılan hayvan bazlı tutkal yağmurda çözülmeye yatkındı. Bu nedenle yayların çoğu kullanılmadıkları zamanlarda deri kılıflar içinde muhafaza edilirdi.

KAVİS
Dönemin diğer yayları gibi, Moğol yayı da gerilmeden önce geleneksel bir kavise sahipti.

ŞEKİL
Moğol yayı gerildiği zaman oka ilave güç kazandırmaya yarayacak şekilde kendine özgü klasik şeklini alırdı.

KÜÇÜK FAKAT GÜÇLÜ
Kompozit tasarım, Moğolların güçten ödün vermeden, muharebede daha kolay taşınabilen daha küçük yayların kullanmasına olanak sağlamıştır.

Moğol çekme tekniğinde öncelikle başparmak kullanılırdı

Rebekka Hearl

Disiplin

Olağanüstü disiplinleri olmasaydı, Moğolların kabiliyetleri, eğitimleri ve silahları pek bir şey ifade etmezdi. Disiplin, genellikle acımasız cezalar sisteminin bir sonucu olarak görülmüştür. Bu sistemin ulaşılan disiplin seviyesinde payı olduğu kesindir. Yaşanacak bir başarısızlığın Moğol ordusundaki bedeli ağır olurdu.

Esasen Cengiz Han'ın yalın olarak dile getirdiği "Eğer emirlerime itaat ediyorsanız, oğullara babalarını öldürmelerini emrettiğim zaman hepinizin buna itaat etmesi gerekir." şeklindeki sözleri Moğol ordusundaki disiplinin standardını belirlemişti.

Moğol ordusunda itaatsizliğin cezası, kırbaçlama ve hatta özellikle ciddi suçlar için ölüm olabilirdi. Moğollar özellikle savaş kazanılmadan önce yağmayı önleme konusunda çok ciddiydiler. Söz konusu suçu işlerken yakalanan herkes derhal idam edilirdi. Bunun nedeni yağmadan hoşlanmamaları değil, ordunun savaşı kazanma hedefine odaklanmasını sağlamaktı. Çünkü kazanılacak zaferin ardından yağma için daha sonra bolca zaman olacaktı.

Disiplin cezaları bazen tüm birliğe toplu halde bile uygulanırdı. Örneğin on askerden oluşan ve arban adı verilen bir birlikten birkaç asker muharebe sırasında kaçarsa, tüm arban idam cezası alırdı. Yaptırım açıkça çok ağır olsa da bu tür bir uygulama, muharebe alanında başarının anahtarı olan birliklerin birlikte hareket etmesini sağlamaya yardımcı oluyordu.

Hareket Kabiliyeti

Her Moğol savaşçısı atıyla özdeşleşmiş durumdaydı. Moğolların kullandığı ilkel, küçük ama son derece dayanıklı Midilli atları uzun mesafeler kat edebiliyordu. Bu kabiliyet, her askerin kendisine dört ya da beş at sağlamasının şart koşulmasıyla daha da geliştirilmişti. Söz konusu atlar, vahşi Przewalski atının akrabasıydı. Bir Moğol savaşçısı dörtnala giderken at değiştirebiliyordu. Hazırlanan raporlarda Moğol ordusunun günde 100 kilometrelik mesafe katedecek şekilde hareket ettiği belirtiliyordu. Karşılarında gerçek asker sayısının beş ya da altı katı kadar at gören Avrupalılar bu durum karşısında büyük bir şaşkınlık yaşıyordu.

Moğol hafif süvarileri tarafından giyilen hafif zırhlar sayesinde farklı bir hareket kabiliyeti elde ediliyordu. Bu askerler tarafından giyilen ipek fanilanın ok atışlarına karşı bir miktar koruma ve gövdeye saplanan ok uçlarının daha kolay çıkarılmasını sağladığı düşünülüyordu. Moğollar kendi ipeklerini üretemedikleri için ticaretini yapıyor ya da bu ürünü Çinlilerden yağmalıyorlardı. Fanila aynı zamanda Moğol savaşçısına Part İmparatorluğu'na özgü vur-kaç atışı yapabilmesini sağlayan esnekliği de veriyordu. Bu atış tekniğinde Moğol savaşçı dörtnala düşmanından uzaklaşırken eyerinde geri dönerek ok atabiliyordu.

"BIR MOĞOL SAVAŞÇISI DÖRTNALA GİDERKEN AT DEĞİŞTİREBİLİYORDU"

Aşağıda: Altın Orda Devleti'nin bir temsilci 13. yüzyılda bir Rus köyünden haraç alıyor

TERÖR TAKTİKLERİ

DÜŞMANA KORKU SALMAK MOĞOL TAKTİKLERİNİN İKİNCİL BİR YÖNÜ DEĞİL, ONLARIN TÜM STRATEJİLERİNİN TEMEL TAŞIYDI

Psikolojik savaş yöntemleri Moğollar tarafından kullanılan önemli bir taktikti. Ele geçirdikleri sivillere ve düşman askerlerine uyguladıkları inkâr edilemez derecedeki acımasız muameleleri sadece barbarlık olarak nitelendirmek işin kolayına kaçmaktır. Aslında bunun arkasında belirli bir amaç vardı.

Moğollar kendileriyle ilgili korkunç bir imaj yaratarak, yaklaştıkları bir şehrin direniş göstermeden teslim olmasını daha muhtemel hale getiriyorlardı. Bu imaj aynı zamanda Moğol kuvvetleri geçip gittikten sonra bölgenin itaatkâr kalma olasılığını da artırıyordu. Bu son derece önemliydi çünkü istilacı Moğolların arkalarında garnizon bırakacak kadar askeri yoktu.

Bu nedenle, ele geçirilen bir şehirde direniş gösteren siviller sistematik olarak katledilir ya da köle yapılırdı. Ancak Moğolların uyguladığı vahşeti ve onlara direnmenin anlamsızlığını diğer yerlerde yaşayan kişilere yaymak için şehir nüfusunun küçük bir kısmı serbest bırakılırdı. Örneğin Harezm'in Moğollar tarafından fethi sırasında Buhara şehri ele geçirildiğinde, birkaç bin sivilin bölgeden ayrılmasına izin verildi. Ancak bu kişiler 30.000 yurttaşın öldürülmesine tanık olduktan sonra serbest bırakıldı.

Moğollar muharebede bazen “kharash” olarak bilinen bir taktik kullanırlardı. Buna göre, esirler muharebe etmek üzere ilerleyen esas ordunun önüne sürülürdü. Esirler, sadece bir psikolojik savaş uygulamasının ötesinde, düşman savunma ateşlerinin yükünü çeken bir insan kalkanı görevi de görürdü. O dönemin topçusu olarak nitelendirilebilecek birlikler tarafından açılan baraj ateşlerinde patlayıcılar ve yanan katran kullanılıyordu. Bu, gerçek bir hasar vermenin yanında düşman üzerinde korku ve kaos yaratmayı da amaçlıyordu.

Moğolların özellikle yarattıkları korkutucu imaj nedeniyle pek çok şehir ve hatta bütün kabileler direnmeden boyun eğiyordu. Moğollar bunu her zaman memnuniyetle kabul ediyorlardı. Zira bu yöntem bir düşman bölgesini fethetmek zorunda kalmaktan çok daha kolaydı. Ayrıca boyun eğenlere direnenlerle aynı sertlikte davranmak psikolojik savaş uygulamalarının etkilerini zayıflatacaktı.

Yine de Moğolların terör taktikleri bazen onların aleyhlerine işledi. Bu, özellikle de zaten korkunç olan ünlerinin her türlü hayali süslemelerle artırıldığı Avrupa'da gerçekleşti. Hatta bazıları Moğolların, antik çağlarda dünyaya dehşet saçmış insan yiyen devler olan Yecüc ve Mecüc'ün soyundan geldiğini iddia ediyordu. Böylesine insanlık dışı bir hasımla karşı karşıya kalmak, birçoklarını, anında teslim olunsa dahi Moğollardan merhamet beklenemeyeceğine ikna etmişti.

“ELE GEÇİRİLEN BİR ŞEHİRDE DİRENİŞ GÖSTEREN SİVİLLER SİSTEMATİK OLARAK KATLEDİLİR YA DA KÖLE YAPILIRDI”

Aşağıda: Günümüzde İran'da bulunan Nişabur'un düşmesinden sonra, iddiaya göre şehrin tüm nüfusu (tahminen 1.748.000 kişi) öldürüldü ve ardından kafataslarından oluşan piramitler inşa edildi

PUTİN İÇİN BEŞ TARİH DERSİ

University College London's School adlı eğitim kurumunda Slav Dili ve Doğu Avrupa Çalışmaları Okulu'nda onursal profesör olarak çalışan Dr. Mark Galeotti, Rusya'nın güvenliği, dış politikası ve devlet suçluluğu üzerine çok sayıda kitap yayınlamıştır. Hem geçmişte hem de günümüzde Rusya'nın hüküm sürdüğü bölgeler konusunda uzman olan Galeotti'nin son kitabı "Putin's Wars" adını taşımaktadır. Kitap, Vladimir Putin'in askerî operasyonlarının Rus milletini ve dünyayı nasıl yeniden şekillendirdiği analiz etmektedir. Kitapta ayrıca Rusya'nın dünya çapında tepki çeken komşusu Ukrayna'yı işgalinin ışığında, Putin'in II. Nikolay'dan Korkunç İvan'a kadar olan dönemde ülkesinin kendi askerî tarihinden çıkarması gereken dersler de ele alınmaktadır.

Dr. Galeotti, Rusya liderinin seleflerinin yaşadığı askerî felaketlerden öğreneceği çok şey olduğunu ileri sürmektedir

Prens Dmitri'nin Kulikovskaya'daki zaferi Altın Orda'nın istilasını geçici olarak durdurdu

Vladimir Putin'in tarihe ilgi duyduğu iyi bilinmektedir. Görünüşe göre okuduğu birkaç alandan biri de tarihtir. Kendisi konuşmalarını geçmiş Rus kahramanlarına, zaferlerine ve onların yaşadıkları zorluklarına atıflar yaparak süslemektedir. Gerçekten de Putin kendisini, 18. yüzyılda İskandinavya'da hüküm süren ve dönemin büyük askerî gücü olan İsveç'e karşı savaşan Çar Büyük Petro ve 20. yüzyılın başlarında ülkesinde reform yapma kararlılığını 1905 Devrimi'nin acımasızca bastırılmasıyla birleştiren Başbakan Pyotr Arkadyeviç Stolypin gibi kişilerle çeşitli şekillerde kıyaslamaktadır.

Bununla birlikte, Putin'in son derece kötü bir tarihçi olduğu da ortadadır. Nitekim kendisi, başlattığı savaşı haklı çıkarmak için Rusya'nın Ukrayna ile olan tarihi ilişkisi üzerine uzun makaleler kaleme aldı. Ancak bunlar tarihi açıdan şüpheli olduğu kadar üslup açısından da oldukça zayıf, sadece argümanlarına uygun görünen kanıtları seçen, bağlam ve nüanstan uzak yazılardı. Putin ulusal odaklı bir mücadele ve zafer anlatımını öne çıkararak, Rusların Büyük Vatanseverlik Savaşı olarak andığı İkinci Dünya Savaşı'nı askerî zaferin kahramanlık hikâyesinin merkezi haline getirmiştir. Bu kapsamda kullanılan tören üniformaları Çarlık ve Stalin dönemine ait çizgileri bir araya getirirken, okul bahçelerinde envanter dışına çıkarılmış tanksavar silahları sergilenmekte ve Savunma Bakanlığı'nın Zvezda adlı televizyonu gibi kanallar neredeyse kesintisiz olarak savaş filmleri yayınlamaktadır.

Bu bağlamda, 21. yüzyılda büyük bir askerî güç inşa etmeye çabalayan Putin'in Rusya'nın askerî tarihini, özellikle de 14-20. yüzyıl arasını kapsayan dönemde hüküm süren beş selefinin yaşadıklarının çoğunu yanlış anladığı ya da bunları görmezden geldiği anlaşılmaktadır. Bu, son derece çarpıcı bir durumdur.

"PUTİN BAŞLATTIĞI SAVAŞI HAKLI ÇIKARMAK İÇİN RUSYA'NIN UKRAYNA İLE OLAN TARİHİ İLİŞKİSİ ÜZERİNE UZUN MAKALELER KALEME ALDI. ANCAK BUNLAR TARİHİ AÇIDAN ŞÜPHELİ OLDUĞU KADAR ÜSLUP AÇISINDAN DA ZAYIF YAZILARDI"

1 PRENS DMİTRİ DONSKOY
KENDİ YARATTIĞINIZ EFSANELERE İNANMAYIN

Sosyal medyadaki "trol çiftlikleri" vasıtasıyla şüpheli ve yıkıcı içerikler pompalamak suretiyle kendi ülkesinde gazetecilik faaliyetleri üzerindeki kontrolünü sıkılaştıran Putin Rusya'sı, internet çağında dezenformasyonu silah haline getirmeyi bir yöntem olarak benimsedi. Bu kapsamda Putin'in eylemlerini haklı çıkarmak ve Rusya'yı en iyi şekilde göstermek üzere hikâyeler yaratmak için de yoğun bir çaba sarf edilmektedir. Elbette her devlet bunu az ya da çok yapar ama asıl sorun kendi efsanelerinize inanmaya başladığınızda ortaya çıkar.

Putin'in Şubat 2022'de Ukrayna'nın bir bölümünde gerçekleştirdiği istila, bu ülkenin neredeyse siyasal yapının çökmesi nedeniyle hükümetin kontrolü yitirdiği bir devlet durumunda olduğu ve Ukraynalıların Rusları hoş karşılayacağı varsayımlarına dayanıyor gibi görünüyordu. Fakat bütün bunlar gerçeklere değil Kremlin'in kendi propagandasına dayanan varsayımlardı. Putin, muhtemelen Dmitri Donskoy örneğinden yola çıkmıştı. 14. yüzyılda Rusya'nın Moğollar tarafından yönetildiği dönemde Moskova prensi olan Donskoy, Altın Orda'nın başkenti Saray'daki siyasi çekişmeler onu isyana zorlayıncaya kadar adı geçen devletin yerel yöneticilerinden biri olmaktan son derece mutluydu. Moskova'nın müttefiklerini ve bağımlı devletçiklerini bir araya getirdi. Ardından da çetin muharebeler ve bazı kurnaz hileler sayesinde 1380'de Kulikovskaya'da Moğol lider Mamay Mirza komutasındaki daha büyük bir gücü yenmeyi başardı.

Dmitri tepeden tırnağa bir politikacıydı. Kazanılan zaferin hikâyesini yaymak ve bunu Rus özgürlüğü için ezici bir darbe olarak sunmak için hem Moskova'ya dost olan tüccarları hem de Rus Ortodoks Kilisesi temsilcilerini kendi tarafında tuttuğundan emindi. Bu olay, Rusya'nın Moskova yönetiminde bir ulus olarak ortaya çıkışının temel hikâyesi haline geldi.

Yine de Dmitri, kendisinin kurguladığı olayların arasında tongaya basmayacak kadar akıllı bir kişiydi. Nitekim Mamay Mirza'nın rakibi ve halefi olan Toktamış Han ertesi yıl yeni bir orduyla döndüğü zaman, Dmitri direnmek için çok az çaba sarf etti. Ardından Moskova yağmalandı ve yakıldı. Bunun üzerine Dimitri aceleyle Altın Orda'ya bağlılığını yeniden teyit etti. Rusların "Moğol Boyunduruğu"ndan kurtulması için bir yüzyıl daha geçmesi gerekecekti. Bütün bunlara rağmen Prens Dmitri'nin soğukkanlı olarak gerçekleri kabul etmesi sayesinde Moskova yeni devletin kalbi olarak kaldı.

Prens Dmitri Donskoy Moğol askerî gücü karşısında soğukkanlı ve pragmatik bir yaklaşım sergiledi

Images: Alamy, Getty

Korkunç İvan'ın yayılmacı hırsları Rusya'nın kazanamayacağı mücadelelere girmesine neden oldu

2 ÇAR KORKUNÇ İVAN

BOYUNUZDAN BÜYÜK İŞLERE KALKIŞMAYIN

Putin sık sık boyundan büyük işlere kalkışan ve insanların Rusya'ya büyük bir askerî güce sahipmiş gibi bakmasını sağlayan kişi olarak tanımlanmıştır. Ülkesinin gayri safi yurt içi millî hasılası kabaca İspanya'ya denk, savunma bütçesi ise İngiltere'nin harcamalarına eşittir. Bu hesaplamalarda ruble-pound kurları baz alındığı için İspanya ile yapılan mukayese yanıltıcı, İngiltere ile yapılan mukayese ise daha da yanıltıcıdır. Bu durum Putin'in yıllarca Batı'ya kafa tutmasını ve dünya sahnesinde orantısız bir rol oynamasını sağlamıştır. Ancak bunun anlamı şudur: Başkaları eninde sonunda gerçek değerinizi anlayacak size buna göre muamele edecektir.

Grozni olarak da bilinen IV. İvan diğer dillere genellikle "Korkunç" İvan olarak tercüme edilir. Ancak "Ürkütücü" veya hatta "Müthiş" demek daha doğrudur. Rus devletinin kurucusu olan IV. İvan neredeyse bu devletin yıkıcısı da olacaktı. Kendisinin kamuoyundaki imajı, şiddet dolu ve paranoyak bir deliliğe sürüklendiği son yıllarına göre şekillenmiş olsa da 16. yüzyıldaki saltanatının ilk bölümü, bugünkü Rus devletinin birçok kurumunun kuruluşuna damgasını vurmuştur. Örneğin, günümüzde MVD kısaltmasıyla bilinen Rus İçişleri Bakanlığı, onun kurduğu Haydutlukla Mücadele Bürosu'nun evrim geçirmiş halidir. Bu durum günümüzde MİD kısaltmasıyla bilinen Rus Dışişleri Bakanlığı'nın temelinin yine onun zamanında kurulan Büyükelçilik Bürosu'na dayanmasıyla bire bir aynıdır. Korkunç İvan ayrıca Rusya'nın ilk daimi ordusu olan ve Rusça "**Стрельцы**" şeklinde yazılan Streltsy teşkilatını da kurdu ki bu "Nişancı" veya "Tüfekçi" anlamına gelmektedir. Kendisi ayrıca geleneksel bir Rus gücü haline gelecek olan topçuluğa da büyük yatırımlar yaptı.

Korkunç İvan teşkil ettiği askerî birlikleri, 1551-52'de Kazan Hanlığı'nın başarılı bir şekilde fethedilmesi de dâhil olmak üzere, ülke dışındaki çeşitli savaşlarda kullandı. Ancak sahip olduğu yayılmacı anlayış ve Moskof askerî gücünün yükselen profili, istese de istemese de doğudaki hanlıklarla mukayese edildiğinde çok daha zorlu uluslarla mücadeleye girmesine neden oldu. Nitekim Korkunç İvan, Astrahan için 1568-70 yıllarında Osmanlı Devleti; Livonya için ise 1558-83 yıllarında Polonya-Litvanya Topluluğu, İsveç ve diğer müttefiklerinin değişen koalisyonlarıyla savaşacaktı. Bu bölgelerde yapılan muharebelerin birçoğu Rusya için kötü sonuçlanacak olan bir dizi çatışmanın sadece başlangıcını teşkil edecekti. Korkunç İvan, Rusya'nın daha geniş bir sahnede bir oyuncu olmasını istemişti ama bunun ne anlama geldiğini iki kez düşünmeliydi. Çünkü bu isteği, Moskova'yı artık kapasitesinin ötesine geçen büyük güçlerle karşı karşıya getiriyordu.

3 ÇAR BÜYÜK PETRO

MODERNLEŞMEYİ UNUTMAYIN

Büyük Petro, Rusya'nın bir deniz gücü haline gelmesi fikrini takıntı haline getirmişti. Bu amaçla Rus tarihinde ülke sınırları dışına bir seyahat yapan ilk Çar bile oldu. Kendisi 9 Mart 1697-25 Ağustos 1698 tarihleri arasında Grand Embassy (Büyük Elçilik) adını verdiği diplomatik bir heyetle dönemin önde gelen denizci ulusları olan Hollanda ve İngiltere'yi ziyaret etti. Büyük Petro, Rusya için "İngiliz özgürlüğünün uygun olmadığına" karar vermesine rağmen Londra'daki parlamentoya hayran kaldı. Ayrıca Deptford'daki kraliyet tersanelerini ziyaret etti, Woolwich Askerî Fabrikası'nda modern deniz toplarının nasıl yapıldığını ve bunların nasıl kullanıldığını inceledi. Kendi filosunu inşa etmesine yardımcı olabilecek mühendisleri istihdam etti. Öldüğünde Rusya'nın 32 muharebe hattı gemisi ve 100'den fazla diğer türde gemiden oluşan bir donanması bulunuyordu.

Bununla birlikte kesin olan bir nokta vardı: Büyük Petro bilfiil başka ülkelerden satışa hazır teknolojiler, yetenekler ve hatta silahlar arıyordu. Kendisi her ne kadar Rusya'yı daha modern bir görünüme kavuşturmak için çabalarken soylularından Avrupai giyinmelerini ve sakallarını kesmelerini istese ve yeni başkent St Petersburg'u inşa etmeleri için İtalyan ve Fransız mimarları istihdam etse de Rusya'nın gelişmesini engelleyen yapısal kısıtlamaları hiçbir zaman ciddi bir şekilde ele almadı. Büyük Petro, Rusya'nın diğer ülkelerle rekabet edebilmesini sağlayacak bilimsel ve kültürel sermayeyi inşa etmek yerine Batı'dan satın alıp kopyalayabileceği şeylere haddinden fazla sıklıkla bel bağlıyordu. Bu nedenledir ki Büyük Petro'nun Rusya'sı tıpkı Putin'inki gibi her zaman en modern teknolojilerin gerisinde kalmaya mahkûm oldu. Dolayısıyla da teknolojide rekabet edemediği her durumda niceliğe güvenmek zorunda kaldı.

Büyük Petro'nun Ocak 1698'de İngiltere'ye yaptığı ziyareti tasvir eden Abraham Storck'a ait bir eser

Nikolay, St Petersburg'dan Varşova'ya ilk telgraf mesajını gönderirken

4 ÇAR I. NİKOLAY
TEKNOLOJİ AÇIĞINI KAPATIN

Bugün NATO silahları yoğun olarak Ukrayna'ya gönderilirken, Rusya yeni birliklerini silahlandırmak için eski stoklarını kullanmaya ihtiyaç duymaktadır. Bu, Kiev'in 21. yüzyıla özgü ordusunu kurmaya başlaması, Moskova'nın ise 20. yüzyıla dönmesi anlamına gelmektedir. Nitekim ABD'nin HIMARS ve İngilizlerin M270 çok namlulu roket sistemleri gibi hareketli ve uzun menzilli silahlar, Rus topçusunu ve ikmal hatlarını artık neredeyse hiçbir karşılık görmeden vurmaktadır. Öte yandan Javelin ve NLAW tanksavar füzeleri Rusya'nın övündüğü tank filosunun çoğunu etkisiz hale getirmiştir.

Ukrayna'da yaşanan mücadele, teknoloji açığının hayati önem taşıdığı ilk olay değildir. Kırım Harbi (1853-56) sırasında da Çar I. Nikolay'ın birlikleri kendilerini dönemin en gelişmiş Avrupalı askerî güçleri olan İngiltere ve Fransa'nın karşısında bulmuştu. Buharlı gemiler, demiryolları ve telgraf müttefiklerin ordularını çok daha etkili bir şekilde ikmal, takviye ve koordine etmelerini sağladı. O dönemde İngilizlerin elinde bulunan Lee-Enfield ve Fransızların envanterindeki Minié modeli tüfekler, Rus askerlerinin çoğunun o yıllarda hâlâ kullandığı eski moda tüfeklere nazaran menzil ve isabet yeteneği açısından büyük bir avantaja sahipti.

Müttefikler Kırım Harbi sırasında ayrıca Rus ticaret limanlarını abluka altına almak maksadıyla kuzeyde deniz harekâtı icra etti. Bunlar aslında taşıdıkları önem nedeniyle Kırım'daki kanlı çatışmaları tali bir olay durumuna getirmişti. İki tarafın donanma teknolojileri arasındaki fark da aynı derecede büyüktü. Bu durum, 1854 yılında bir İngiliz-Fransız birleşik filosunun Rusların elinde bulunan Fin Åland Adaları'ndaki Bomarsund Kalesi'ni tahrip ettikleri olayda açıkça görülmüştür. Müttefik gemilerindeki toplar, kalede mevzilenmiş Rus ağır kıyı toplarını bile menzil olarak geride bırakarak, kalenin kolaylıkla yıkılabilmesini sağlamıştı. Bu, Ruslar açısından utanç verici bir durumdu.

Eğitimli bir asker olan I. Nikolay, Rusya'nın artan geri kalmışlığının ülkenin güvenliği üzerindeki etkileri konusunda bir süredir endişeliydi. Kendisi ülkeyi modernleştirmek ve sanayileştirmek için köklü bir reform yapmayı denemiş ancak bunun devleti istikrarsızlaştıracağı korkusuyla geri adım atmıştı. I. Nikolay, Kırım Harbi devam ederken öldü. Halefi II. Aleksandr bu konuları ele almak için ciddi çabalar sergiledi ama bunlar da tamamlanamadı. Modernleşme ve sanayileşme girişimleri ülkede ciddi huzursuzluklara yol açtı, hatta bu çerçevede ortaya çıkan terörist hareketler 1881 yılında II. Aleksandr'ın ölümüne neden olan bir suikasta yol açtı.

5 ÇAR II. NİKOLAY
KOMUTA ETMENİN TEHLİKELERİ

Sert ve boyun eğmeyen bir mizacı olan Çar I. Nikolay en azından eğitimli bir askerdi. 1894'te tahta geçen adaşı ise aynı anda hem beceriksiz hem de vazifeşinas olmanın mümkün olan en kötü kombinasyonunu sergiledi. II. Nikolay, giderek çağdışı bir hal alan, yeni bir şey ortaya koyamadan sürekli olarak eski düzenin altını oyan geri kalmış ve kısmi bir sanayileşme sürecinden geçen bir Rus İmparatorluğu'na liderlik etme talihsizliğine sahipti. Japonya ile 1904-1905 yılları arasında yapılan ve Rusya'nın kolay bir zafer kazanmayı beklediği ancak felaketle sonuçlanan savaş, Rusya'nın doğuda bile daha hızlı modernleşen güçlerle karşı karşıya kaldığını göstermişti.

Rusya'nın 1914'te I. Dünya Savaşı'na girmesinin ardından, Almanların makineli tüfekleri ve hızlı ateş eden topları Çar II. Nikolay'ın kuvvetlerini yok ederken, teknoloji alanındaki fark yine çok önemli rol oynayacaktı. Çar II. Eylül 1915'te kaderine boyun eğerek kendisini başkomutan ilan etti. Bunu hem bir görev olarak gördüğü, hem de hâlâ ülkesinin kazanacağına inandığı bu zaferin rejiminin meşruiyetini kurtarmaya yardımcı olabileceğini umduğu için yapmıştı. Ancak bunun yerine yaşanan kanlı yenilgilerle ilişkilendirildi. Artık kendisinin elinde ufukta bir tür zafer olduğu umudundan başka halkına sunacak hiçbir şeyi yoktu. Rusya'nın o dönemde kullandığı eski takvime göre Şubat ayında, Miladi Takvime göre ise 1917'nin Mart ayında Rusya'nın muhtelif şehirlerinde patlak veren ayaklanmalar ortalığı kasıp kavururken, Çar'ın treni Pskov'da durduruldu. Ordu komutanı General Nicholai Ruzski'nin başında olduğu bir heyet, II. Nikolay'ı tahttan çekilmeye ikna etti. Orada yapılan görüşmede Ruzski Çar'ı "Eğer feragat belgesini imzalamazsanız, hayatınızdan sorumlu olmayacağım." diyerek uyarmıştı. Sonuç olarak çarlık sistemi çöktü. Bolşevikler daha sonra iktidarı ele geçirecek, Nikolay ve ailesi Temmuz 1918'de idam edilecekti.

Bugün Rusya Devlet Başkanı başkomutandır ve Putin Ukrayna'da yaşananları çok açık bir şekilde kendi savaşı haline getirmiştir. Hatta kendi merkeziyetçi yönetim tarzının altını çizmek için üst düzey yetkilileri kendi yaklaşımını desteklemeye zorladığı bir Güvenlik Konseyi toplantısının televizyonda yayınlanmasına bile izin vermiştir. Ukrayna'daki istilanın tüm stratejisi, generallerin savaşı planlayıp muharebe ettikleri bir doktrinden ziyade, Putin'in Ukrayna hakkındaki varsayımlarını yansıtmaktadır. Kendisi birkaç hafta içinde hızlı bir zafer kazanacağını düşünüyordu. Şimdi ise Putin tıpkı II. Nikolay gibi hem komutayı elinde tutmakta hem de savaşı tersine çevirebilecek herhangi bir strateji geliştirememektedir. Yeni bir "Şubat Devrimi" uzak bir ihtimal olsa da, son çarın kaderi bugünün Rus otokratı için uyarıcı mahiyette son bir kıssa olabilir.

Birinci Dünya Savaşı'nda ordunun başkomutanı olarak sergilediği berbat liderliği çarlığın çöküşüne ve kanlı devrime yol açan II. Nikolay (solda) Rus subaylarla birlikte, 1916 civarı

Alamy, Getty

ONİKİ ADA,
23 MAYIS-17 AĞUSTOS 1480

Büyük Muharebeler

RODOS KUŞATMASI

YAZAN: WILLIAM E. WELSH

SAVAŞAN TARAFLAR

OSMANLI ORDUSU

LİDER
Mesih Paşa

SİPAHİLER, DÜZENSİZ BİRLİKLER VE TOPÇULAR
12.000

YENİÇERİLER
3.000

GEMİLER
104 Kadırga

TOPLAR
16 adet devasa pirinç top, havanlar ve elden ateşlenen küçük çaplı toplar

HOSPİTALİER ORDUSU

LİDER
Büyük Üstat Pierre d'Aubusson

ŞÖVALYELER
300

ÇAVUŞLAR
300

PARALI ASKERLER/MİLİSLER
2.000

GEMİLER
Unknown

TOPLAR
Bilinmiyor

Osmanlı ordusu barutlu topçu ve seçkin yeniçerileriyle Rodos Kalesi'ni kuşattıysa da savaşçı ruhlu Hospitalier Şövalyeleri'ni alt edemedi

Hospitalier Şövalyelerinin Büyük Üstadı (Grand Master) Pierre d'Aubusson, 24 Mayıs 1480 günü Rodos kalesinin burçlarındaki mazgallı siperlerin tepesinde, altın kakmalarla süslenmiş yeni zırhının içinde gururla duruyordu. Kendisi bulunduğu yerden Osmanlı ordusunun kalenin kuzeyindeki müstahkem mevkiye yakın bir mesafede büyük bir batarya hazırlamakta olduğunu dikkatle izliyordu. Osmanlı askerleri, dar kadırga limanının doğu tarafında yaklaşık 500 metre uzunluğundaki bir mendireğin uzak ucunda yalnız bir nöbetçi gibi duran St. Nicholas Kulesi'ni hedef alan, batılıların "basilisk" adını verdiği devasa büyüklükte üç bacaluşka kuşatma topundan oluşan bir bataryayı hazırlamakla meşguldü.

İri yapılı, yuvarlak yüzlü 57 yaşındaki komutan da selefleri gibi bu duruma yönelik hazırlıklar yapmıştı. Osmanlı saldırısı karşısında korkusuzdu. Ege Denizi'ndeki bu adada üslenen Hospitalier Şövalyeleri, İstanbul'un (o dönemdeki adıyla Konstantinopolis) 1453'te Osmanlı Sultanı II. Mehmed'in eline geçmesinden sonra Rodos'a yönelik bir istila bekliyordu.

Fransa'nın orta bölgesinden gelen D'Aubusson, Rodos'ta 26 yıl boyunca Hospitalier Şövalyesi olarak görev yapmış; bu süre zarfında diplomasi, deniz savaşı ve kuşatma konularında paha biçilmez deneyimler kazanmıştı. Büyük üstat olarak görev yaptığı süre boyunca, kalenin savunmasını güçlendirmek için yeni kulelerin, siperlerin ve bataryaların inşasına nezaret etmişti. Osmanlılar tarafından eninde sonunda gerçekleştirilecek olan bir kuşatmaya kaleyi hazırlanmak için elinden gelen her şeyi yaptığından emindi. Sonunda beklenen hesaplaşma saati gelmişti. Kendisi ve kardeş şövalyeleri kılıçlarını çekip Osmanlılarla kapışmaya hazırdı.

Benedikten Tarikatı'na mensup gönüllü bir rahip olan Provence kökenli Gerard de Martigues, Birinci Haçlı Seferi sırasında 1099'da Kudüslü Aziz Yuhanna Hastanesi Tarikatı'nı kurmuştu. Tarikat, Hristiyan hacılara hizmet etmek için bir hastane olarak işe başlamış olsa da 14 yıl sonra Kutsal Topraklar olarak adlandırılan yerlerdeki kaleleri ve bölgeyi korumaktan sorumlu bir manastır askerî tarikatı haline geldi. Mısır Memlükleri 1291'de Hristiyanları Kutsal Topraklar'dan sürünce, tarikat Oniki Ada'nın bir parçası olan Rodos'a taşındı. Hospitalier Şövalyeleri 1307'de burayı Cenevizli korsan Andrea Morisco'dan zapt etti. Papa V. Clement, Hospitalier Şövalyelerinin adayı işgal hakkını aynı yıl onayladı.

Rodos'taki Hospitalier Şövalyeleri, Levant'tan (Doğu Akdeniz) Avrupa pazarlarına yük taşıyan Hristiyan ticaret gemilerini korumak maksadıyla Cenova ve Marsilya'da inşa edilmiş kadırgalardan oluşan küçük bir donanma kurdu. Uzunluğu yaklaşık 80, genişliği 35 km olan Rodos, bu büyük adanın her yerinde yaşayan 10.000 Bizanslı Rum'a ev sahipliği yapıyordu. Adanın kuzeydoğu ucunda yer alan Rodos Kalesi ve bitişiğindeki iki yapay limanın geçmişi ise klasik antik döneme kadar uzanmaktaydı.

Bir zamanlar adaya egemen olan Bizans İmparatorluğu limanın etrafına kara surları inşa etmiş olsa da Hospitalier Şövalyeleri kara surlarına deniz surlarını ekleyerek tahkimatı iyileştirmek için hemen işe koyuldular. Kalenin içinde, askerî tarikatın kardeş şövalyeleri ve çavuşları dil ve

Osmanlılar St. Nicholas Kulesi'ne iki kez taarruz etseler de burayı ele geçiremediler

© Alamy

Hospitalier Şövalyelerinin Büyük Üstadı Pierre d'Aubusson'a Osmanlıları Rodos kuşatmasını kaldırmak zorunda bıraktığı için teşekkür edilirken

© Alamy

coğrafyaya göre sekiz bölüme ayrılmıştı. Bunlar; Provence, Auvergne, Fransa, İtalya, Aragon, Navarre, Almanya ve İngiltere şeklindeydi ve mevzileri de geldikleri ülkenin adıyla anılıyordu. Bir kuşatma durumunda, her grup kalenin etrafındaki yaklaşık 4 km uzunluğundaki sur çemberinin farklı bir bölümünü savunurdu.

Rodos kalesi, siperler ve kulelerle tahkim edilebilecek kadar geniş koruyucu mendirekleri olan iki yapay limana sahipti. Hospitalier Şövalyeleri kuzeydeki limanı kadırgaları, güneydeki daha büyük ana limanı ise ticaret gemileri için kullanıyordu. Adanın coğrafi açıdan en büyük dezavantajı, Anadolu anakarasından sadece 26 km kadar uzakta olmasıydı. Hal böyle olunca da savaşçı yapıda olan Osmanlı sultanı bir istila ordusunu gemilerle adaya kolayca taşıyabilirdi.

Osmanlı İmparatorluğu, 13. yüzyılın sonunda Osman Gazi tarafından kuzeybatı Anadolu'da kurulan bir İslam beyliği olarak hayatına başladı. Beylik daha sonra Batıda Balkanlar'a ve doğuda ise Anadolu içlerine doğru genişledi. Fatih Sultan Mehmed, başarıyla sonuçlanan İstanbul kuşatması sırasında sürekli bombardıman yoluyla metropolün yüksek dış duvarlarını yıktığı büyük çaplı topları ve o dönemde mevcut havanları büyük ölçüde kullanmıştı. Söz konusu toplar pirinçten yapılmıştı.

İstanbul'un fethi o sırada can çekişen Bizans İmparatorluğu'nun sonu oldu. Sultan daha sonra Venedik Cumhuriyeti'yle savaşa girerek Yunanistan'ın ve kuzey Ege adalarının çoğunun fethini tamamlamayı başardı.

İstanbul'un düşmesinden sonra

Hospitalier birlikleri konuştukları dile göre sekiz grup halinde teşkilatlanarak askerî düzen almış ve bu grupların her biri şehrin surlarının bir bölümünü savunmakla görevlendirilmişti

Rodos Kalesi Meydanı

MANASTIR

Tüccarlar Mahallesi

Alman Mevzileri

Auvergne Mevzileri

Aragon Mevzileri

İngiliz Mevzileri

01 OSMANLILAR KULEYİ TOP ATEŞİNE TUTUYOR

Osmanlılar, kuzey kadırga limanını koruyan St. Nicholas Kulesi'ni bombalamak için limanın batı kıyısı boyunca bir kuşatma bataryası teşkil etti. Osmanlı komutan, limanı kontrol etmek için kuleyi ele geçirmek istiyordu.

02 KUZEY SURDAKİ ÇATIŞMALAR

Hospitaller Şövalyeleri'nin topçuları St. Nicholas Kulesi'nden ve kuzeydeki perde duvarından karşı top ateşi açarak kuleye ateş eden Osmanlı ağır toplarını etkisiz hale getirmeye çalışırken, ana duvarın dibindeki siperlerde konuşlanmış olan arkebüz, ok ve arbalet kullanan askerler de Osmanlı piyadelerini püskürttü.

03 KULEYE YAPILAN İLK TAARRUZ

On gün süren aralıksız bombardımanın ardından Osmanlı gemileri 3 Haziran günü yüzlerce düzenli ve milis Osmanlı askerini St. Nicholas Kulesi'nin bulunduğu mendireğe çıkardı. Osmanlı piyadeleri burada ölümüne savaştıysa da Hospitalier birlikleri düşmanlarını püskürttü.

04 OSMANLILAR KUŞATMA KULESİNİ DEVREYE SOKTU

Osmanlı kuşatma bataryası sadece St. Nicholas Kulesi'ni değil, aynı zamanda mendirek üzerinde yeni inşa edilen ahşap duvarı da bombalamaya devam eder. Bu arada Osmanlılar, okçularının kalenin kuzey duvarlarını ve kadırga limanını çevreleyen mendireği savunan Hospitalier askerlerini ok yağmuruna tutabilmesi için bir platform görevi gören dev bir kule inşa etti.

05 OSMANLILAR YÜZER KÖPRÜ ÜZERİNDEN TAARRUZ ETTİ

Osmanlılar 18 Haziran gecesi karanlığın çökmesiyle birlikte kıyı şeridi ile mendireğin uzak ucu arasına dubadan yapılmış bir köprü kurdu. Ertesi sabah yeniçeriler St. Nicholas Kulesi'nin enkazına yoğun bir taarruz başlattı. Hospitalier Şövalyeleri, çavuşları ve paralı askerleri saldırıyı bir kez daha geri püskürtürken açılan top ateşleri yüzer köprüyü tahrip etti.

06 OSMANLILAR GÜNEYDEKİ SURA TAARRUZ ETTİ

Osmanlı komutanı kuşatma toplarının çoğunu güneydeki surları bombalamak üzere kalenin o tarafına kaydırdı. Kuşatma topları zikzak şeklinde siperlerin bulunduğu surlara doğru kademeli olarak yaklaştı. Ağır toplar surun güneydoğu köşesinin bir kısmını yıkmayı başardı.

07 HOSPİTALİER ASKERLERİ SURUN GÜNEYİNDE AÇILAN GEDİĞİ KAPATTI

Dış surda açılan gedikten girmeye çalışan Osmanlılar Hospitalier askerlerinin surun hemen içine, gediği etkili bir şekilde kapatan ahşap bir siper inşa ettiklerini gördü. Osmanlılar Temmuz ayının ilk yarısında tekrar tekrar taarruz ettilerse de derme çatma engeli aşamadılar.

08 HOSPİTALİER BİRLİKLERİ OSMANLILARI BOZGUNA UĞRATTI

Osmanlı komutanı elde kalan yeniçerilerle 27 Temmuz günü güney surunda açılan gedikten topyekûn bir taarruz başlattı. Osmanlı askerleri Hospitalier birlikleri ve paralı askerleri tarafından savunulan ahşap sipere şiddetle taarruz etti. Ancak Hospitalier birliklerinin gerçekleştirdiği karşı taarruz Osmanlıları bozguna uğrattı.

Map illustration: Rocio Espin

Mesih Paşa'nın ordusu Rodos Limanı'nın dış duvarını aştı, ancak Hospitalier askerleri karşı taarruza geçerek onları dışarı sürdü

© Alamy

Sağda: Kargı, kılıç ve gürzlerle teçhiz edilmiş Osmanlılar, iki elle kılıç kullanan Hospitalier şövalyeleriyle muharebe ediyor

Hospitaler Şövalyeleri, muzaffer Osmanlı ordusunun kendilerinin kalesi durumundaki Rodos'a yakın bir zamanda taarruz edeceğini bekliyorlardı. Bu nedenle, Osmanlı'nın güçlü toplarına dayanabilmesi için kalelerinde iyileştirmeler yapmaya başladılar. Kuşatmadan önceki 20-30 yıllık dönemde şövalyeler, iki yapay limanı koruyan mendireğin ucuna üç taş kule inşa etmişlerdi. St. Nicholas Kulesi, Hospitalier donanmasına ev sahipliği yapan kadırga limanının doğu tarafındaki uzun mendirekte bulunuyordu. Naillac ve St. Angelo kuleleri, ana limanın sırasıyla batı ve doğu taraflarını savunmak için daha kısa mendireklerin üzerine inşa edilmişti. Toplamda liman bölgesinde on üç kule olup, on tanesi kara surları boyunca düzenli aralıklarla yerleştirilmişti ve üç tanesi de iki limanı koruyordu.

Sultan Mehmed başlangıçta Rodos'u kuşatma niyetinde değildi. İstanbul'u ele geçirdikten sonra haraç istemek için Rodos'a defalarca elçiler gönderdi. Sultan, cüzi bir haraç ödemeleri ve Osmanlı ticaret gemilerine saldırmaktan kaçınmaları koşuluyla Hospitalier Şövalyeleri'ni hükümdarlığı sırasında rahat bırakmaya niyetlenebilirdi. Ancak 1437'den 1454'e kadar Rodos'u yöneten Hospitalier Şövalyeleri Büyük Üstadı Jean de Lastic, haraç ödemeyi kararlılıkla reddetti. Onun halefleri de aynısını yaptı.

1476'da Büyük Üstat seçilen D'Aubusson, Osmanlı'nın barutlu topçusuna ve kendi toplarının şiddetli geri tepmesine daha iyi dayanabilmeleri için üç liman kulesini kısaltan inşaat çalışmalarını yaptırdı. St. Nicholas Kulesi'nde en köklü değişiklikleri Hospitalier Şövalyeleri yapmıştır. Bu kapsamda kulenin yüksekliği daha çok bir kaleyi andıracak şekilde kısaltılmıştır. İki katında topçu bataryaları bulunan kule açılı bir siperle korunuyordu.

D'Aubusson, o dönemin İtalyan tahkimat tekniğindeki son gelişmelere uygun olarak, kalenin kara tarafındaki ana duvarlarının dış tarafına İtalyanca "faussebraye" olarak adlandırılan daha alçak ilave bir duvar daha yaptırdı. Faussebraye, sadece taarruz eden birliklerinin ana surlara karşı merdiven kullanmalarını ve kuşatma kulelerini hareket ettirmelerini engellemekle kalmıyordu. İlave duvar aynı zamanda ana surları topçu ateşinden koruyor ve ana surların tabanına patlayıcı döşenmesine de engel oluyordu. Son olarak, D'Aubusson garnizona iki yıl yetecek kadar yiyecek ve cephane depolamıştı.

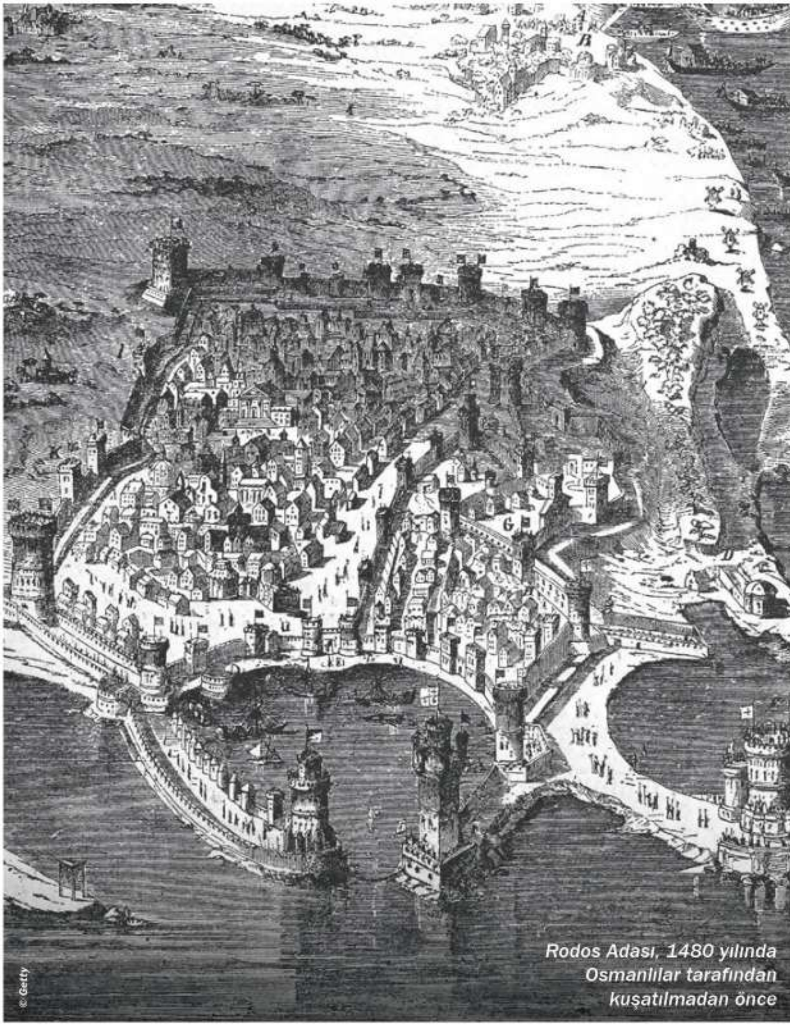
Sultan Mehmed, hükümdarlığı sırasında şövalyelerin kendisine haraç ödemesini ve vasal devlet statüsünü kabul etmesini sağlamak için yaptığı birkaç girişimden sonuç alamayınca adaya taarruz etmeye karar verdi. İstanbul'da yaptığı gibi Rodos kalesine yapılacak taarruzu bizzat yönetmek yerine, kuşatma işini aslen Bizanslı bir Rum olan ve sonradan Müslümanlığı seçen Vezir Mesih Paşa'ya emanet etti. Rodos'u ziyaret eden ve Hospitalier Şövalyeleri ile görüşmelerde sultana yardımcı olan iki Bizanslı Rum, Mehmed'e kalenin kulelerinin ve duvarlarının yıkılmakta olduğunu söyledi. Bu kişiler ayrıca bazı Hospitalier Şövalyelerinin isyan etmek üzere olduğunu ve garnizonun bir kuşatmaya dayanacak yeterli erzaktan yoksun olduğunu da iddia ettiler. Bunların hiçbiri doğru değildi. Mehmed bu yanlış istihbarat üzerine kaleyi alması için vezirini görevlendirdi.

Aralık 1479'da Rodos'ta bir kıyı başı

"ST. NICHOLAS KULESİ'NE YÖNELİK BOBARDIMAN ON GÜN BOYUNCA HIZ KESMEDEN DEVAM ETTİ VE BU SÜRE ZARFINDA TOPLAR 300 TAŞ GÜLLE ATTI"

Alamy

© Getty

Rodos Adası, 1480 yılında Osmanlılar tarafından kuşatılmadan önce

sağlama girişiminin başarısız olmasının ardından, Osmanlı donanması 23 Mayıs 1480'de Rodos'a tekrar geldi. Osmanlılar hemen St. Nicholas Kulesi'ni hedef alan ve yaklaşık 5,5 metre namlu boyu olan bacaluşkalardan üç toplu bir kuşatma bataryası kurdular. Mesih Paşa'nın ilk hamlesi kadırga limanını ele geçirmeye çalışmak oldu. Böylece ağır topları ve diğer kuşatma teçhizatını Fransız Hospitalier Şövalyeleri tarafından savunulan kalenin kuzeydoğu köşesine kadar getirebilecekti.

Toplar St. Nicholas Kulesi'ni düzenli olarak dövmeye başladı. Ancak yaklaşık 630 kiloluk taş mermiler atan bu hantal bronz topların her birinin doldurulması ve ateşlenmesi zordu. Üstelik bu iş uzun zaman alıyordu. D'Aubusson daha sonra Osmanlı bronz toplarının "inanılmaz büyüklükte ve güçte" olduğunu yazmıştır.

Osmanlı ordusunda 16 devasa bacaluşkanın yanı sıra havanlar ve elden ateşlenen küçük çaplı toplar da vardı. Osmanlı askerleri surların içinde yaşayan yerel halkı korkutmak için şehre havanla ateş altına almaya başladı. St. Nicholas Kulesi'ni hedef alan üç ağır top kalın taş duvarlara önemli ölçüde hasar vermeyi başardı. St. Nicholas Kulesi'ne yönelik bombardıman on gün boyunca hız kesmeden devam etti. Bu süre zarfında toplar toplam 300 adet taş mermi attı. Osmanlı komutanının A St. Nicholas Kulesi'ne kilitlendiğini fark eden D'Aubusson, kuleyi savunan birlikleri yönetmekten sorumlu şövalye Fabrizio Del Carretto'ya takviye birlikler gönderdi.

Del Carretto ve adamları kulenin savunmasında oluşan gedikleri kereste ve taşla onarırken, D'Aubusson asker ve denizci gruplarının yanı sıra yüzlerce sivil Rum sakini de mendireğin savunması ve burada gerekli onarımın yapılması için görevlendirdi. Gece gündüz çalışan bu insanlar mendireğin üzerine topraktan ve kazıktan bir duvar inşa ettiler.

Hospitalier Şövalyeleri mendirek üzerindeki toprak setlere çakmaklı tüfekler (arkebüz), uzun yay ve kurma mekanizmalı yay (arbalet) kullanan askerleri mevzilendirdi. Bu askerler kadırga limanının kıyı şeridi boyunca Osmanlı okçuları ve arkebüzcüleriyle muharebe etti. Bu arada Osmanlılar, kuzey surlarının önündeki faussebraye civarında konuşlanmış Fransız Hospitalier Şövalyeleriyle çatışmaya girdi.

Osmanlılar 3 Haziran günü St. Nicholas Kulesi'ne ilk büyük taarruzlarını başlattı. Osmanlı kadırgaları mendireğin ucuna asker indirdi. Taarruz Rodos'u savunanların kararlı direnişi karşısında başarısız oldu. Hospitalier Şövalyeleri Osmanlı askerlerini tüfek mermileri ve arbalet oklarının yaylım ateşiyle karşıladı. Buna ek olarak, bazı Hristiyan birlikler, askerleri karaya çıkarmak için kıyıya yaklaşan Osmanlı gemilerine pişmiş toprak içerisinde Grek ateşi denilen yangın bombaları fırlattı.

Sonraki iki hafta boyunca Osmanlı topçuları St. Nicholas Kulesi'ni dövmeye devam etti. Sonunda kule tümüyle yıkıldı ancak limanı kullanmak isteyen Osmanlı birliklerinin mendireği ele geçirmeleri gerekiyordu.

İki taraf her gün birbirlerine top ve diğer silahlarla ateş etmeye devam ederken, Osmanlı istihkâmcıları yüzer bir köprü inşa etti. Mesih Paşa askerlerinin bu köprüyü kullanarak muharebe etmek için mendireğe doğru ilerlemelerini planlıyordu. Osmanlılar yüzer köprüyü 18-19 Haziran gecesi karanlıkta kullanmaya başladı. D'Aubusson daha sonra kuşatmayı anlatırken köprünün "harika bir ustalık eseri" olduğunu yazmıştır.

Şafak vakti yaklaşırken geleneksel uzun beyaz keçe başlıklarını giyen seçkin Osmanlı yeniçerileri köprüyü geçmeye başladı. Güneş doğduktan sonra çatışmaların şiddeti arttı. Köprü üzerinde ve kulenin enkazında mevzilenmiş olan Arkebüz, arbalet ve ok kullanan Hristiyan askerlere ek olarak, iki elle kılıç kullanan ve plakalı zırh giymiş Hospitalier Şövalyeleri de çok sayıda yeniçeriyi öldürdü. Hâlâ mendirek üzerinde ve kuzeydoğu surlarının tepesinde faaliyet gösteren Hospitalier bataryaları, yüzer köprüyü yok etmek için yoğun bir ateş açtı. Zırh kuşanmış yeniçeriler kulede Del Carretto'nun birlikleriyle gürz, yatağan ve teber kullanarak göğüs göğüse çarpışırken, Osmanlı kadırgaları da deniz tarafından diğer Osmanlı birliklerini mendireğe intikal ettirdi. Bunun üzerine D'Aubusson, hâlihazırda çatışan birliklere yardımcı olmaları için takviye birliklerini aceleyle mendireğe gönderdi.

Hospitalier Şövalyeleri, Osmanlı kadırgalarını önlemek için kendi kadırgalarının birkaçını ticari limandan açık sulara doğru manevra ettirdi. Hospitalier kadırgaları, taarruz eden Osmanlı gemilerinin ortasına ateş gemilerini sokarak dört Osmanlı kadırgasını ateşe verip batırmayı başardı.

Hospitalier toplarının dubadan yapılmış köprüyü tahrip etmesi uzun sürmedi. Taş güllelerle yapılan atışlarla defalarca isabet alan köprü sonunda battı. Köprüyü altışar altışar geçmekte olan Osmanlı yeniçerilerinin yüzlercesi boğuldu. Osmanlı ordusu sadece birkaç saat içinde 2.500 askerini kaybetti. Muharebeden sonra kıyıya cansız bedeni vuran Osmanlılardan biri de Sultan 2. Mehmed'in damadı İbrahim Bey'di.

Mesih Paşa kara surlarını aşma zamanının geldiğine karar verdi. Kendisi güney surlarının batıya ya da kuzeye bakan surlar kadar kalın olmadığı bilgisini almıştı. Bu yüzden ağır topların çoğunu kalenin güney tarafına kaydırma kararı aldı.

Image: Wiki / PD / Art

Napoli'den gönderilen ve içinde takviye kuvvetler olan iki gemi kuşatma bittikten sonra geldi

Ayrıca İtalyan Hospitalier Şövalyelerinin bulunduğu surun güneydoğu köşesini ve St. Angelo Kulesi'ni bombalamak maksadıyla 16 ağır topun 10'unun bu bölgeye konuşlandırılması emrini verdi.

Ağır topların sürekli ateşine ek olarak Osmanlılar havanları da kalenin güney tarafına ateş edecek şekilde mevzilendirdi. Havan ateşi kalenin güney kısmındaki Yahudi mahallesini enkaza çevirdi. Daha da kötüsü, Osmanlılar kale içinde sıkışıp kalan Rum sakinleri korkutmak amacıyla kale içine ateşli oklar atmaya başladı.

Ancak D'Aubusson'un gizli bir yöntemi vardı. Hospitalier Şövalyelerinin kalenin içinde dev bir mancınığı bulunuyordu. Bu silahı Osmanlı'nın ağır toplarının bulunduğu mevzilere kadar devasa taşlar fırlatmak için kullanıyorlardı. Ayrıca şövalyeler St. Angelo Kulesi'ndeki topları Müslüman kuşatmasına karşı mevzilendirmişti. D'Aubusson, tıpkı mendireğin savunmasını takviye etmek için yaptığı gibi, Osmanlı askerlerinin attığı ateşli oklarının çıkardığı yangınları söndürmek için de ekipler oluşturdu.

Temmuz ortasına gelindiğinde Osmanlılar güney surlarına karşı önemli bir ilerleme kaydetmişlerdi. Osmanlı topçuları, faussebraye duvarının bir bölümünü ve ana surun güneydoğu köşesindeki bir kısmını yıkmıştı. Mesih Paşa, garnizonun kaynaklarını yaymak için kuzey tarafta kasıtlı olarak çok sayıda asker ve altı ağır top bırakmıştı. Hospitalier kuvvetlerini bölmek için sık sık hem kuzey hem de güney surlarına eş zamanlı taarruz emri veriyordu.

Ana surların taarruz edilmeyen bölümlerinden gelen birliklerle büyük ölçüde takviye edilen İtalyan Hospitalier birliği, Osmanlı piyadelerinin ardı ardına yaptığı taarruzları engellemek için can havliyle muharebe etti. Mesih Paşa elde kalan yeniçerileri, birliklerinin gedikten tam olarak yararlanabileceğini düşündüğü noktaya kadar geride tuttu.

D'Aubusson, surların güney tarafında

oluşan gediği kapatmak için yüzlerce işçiyi, kasaba sakinini ve köylüyü Yahudi mahallesinde kazıklı bir duvar inşa etmekle görevlendirdi. Hospitalier Şövalyeleri, tıpkı mendirekte yaptıkları gibi, arkasında toprak bir bent bulunan ahşap bir duvar inşa ettiler. Yeni yapılan bu mevzideki askerler, Osmanlı düzenli askerleri ve milisleri tarafından yapılan birkaç şiddetli taarruzu püskürttü.

Mesih Paşa, 37 gün devam eden bombardıman ve hem kuzey hem de güney surlarına yapılan çok sayıdaki taarruzun ardından kuşatmayı kaldırmanın eşiğine gelmişti. Ancak surun güney tarafında oluşan gediği savunan birlikleri aşmak için son yeniçerilerini de görevlendireceği bir taarruz daha düzenlemeye karar verdi.

27 Temmuz sabahı Osmanlılar, her büyük taarruzdan önce yaptıkları gibi, düşmanlarının gözünü korkutmak amacıyla bir gürültü yapmak için çok sayıda zurna ve davul çalmaya başladılar. Taarruz, ilk hücumu yapan ve Hospitalier'den gelen ateşin bir kısmını emen düzensiz milislerle başladı. Bunların ardından korku salan yeniçeriler ileri atıldı.

Çatışma gittikçe şiddetlendi ama yeniçerilerin çoğu surların önünde ve perde duvarının yıkıldığı molozların üzerinde şehit olunca sağ kalan Osmanlılar geri çekildi. Yenilen Osmanlılar kendi siperlerine çekilirken Hospitalier Şövalyeleri, Osmanlı komutanın sancağını ele geçirdi.

Yaşanan bu olaylar üzerine Mesih Paşa kuşatmayı kaldırmaya karar verdi. Osmanlı ordusu 11 gün boyunca mevzilerinde kalırken, Mesih Paşa Hospitalier Şövalyeleri'yle ateşkes görüşmeleri yapmaya çalıştı. Onlara sultanın tebaası olmayı kabul etmeleri halinde kendi kendilerini yönetme hakkını teklif etti. Ancak bu teklif Sultan II. Mehmed'in kuşatmadan önce yaptığı tekliften farklı değildi. D'Aubusson teklifi reddetti.

"OSMANLILAR RODOS'A 42 YIL BOYUNCA GELMEYECEKTİ ANCAK KALEYİ TEKRAR KUŞATTIKLARINDA ŞARTLAR HOSPİTALİER ŞÖVALYELERİ'NİN LEHİNE DEĞİLDİ"

Osmanlı ordusu bulunduğu ordugâhtan ayrılırken, D'Aubusson kazandıkları zafer için kale içinde bir geçit töreni yapılmasını emretti. Osmanlıların teçhizatlarını ticaret gemilerine ve kadırgalarına yüklemeleri on gün sürdü. Kuşatma teçhizatlarının bir kısmı bulundukları yerde yakıldı. Osmanlılar 86 gün süren kuşatma boyunca ağır toplarından 3.500 atış yaptı ve toplam 9.000 zayiat verdi.

Garip bir şekilde, Osmanlı donanması kuzeydoğu yönünde ilerlerken, sırasıyla Napoli Kralı Ferdinand ve Papa Sixtus IV tarafından gönderilen iki nakliye gemisi erzak ve takviye birliklerle Rodos'a geldi. Gelenler arasında bulunan bir Papalık elçisi, Papa'nın ek askerî destek sözü verdiği bir mektubu D'Aubusson'a verdi. D'Aubusson'un canı sıkılmıştı çünkü kuşatmadan önceki yıllarda Papalığa ve Batı Avrupa'daki laik yöneticilere ek birlikler için yalvarmış fakat hiçbir yanıt alamamıştı. Son tahlilde, savaşçı ruhlu Hospitalier Şövalyeleri Osmanlılarla tek başlarına muharebe etmişti. Bu nedenle zaferin övgüsünü kendilerine mal ettiler.

Mesih Paşa kuşatmanın sonucunu Sultan Mehmed'e bildirdiğinde, sultan öfkeden deliye döndü. Hemen Rodos'taki Hospitalier Şövalyelerine karşı başka bir donanmaya bizzat komuta etmek için plan yapmaya başladıysa da yeni bir kuşatma başlatamadan Mayıs 1481'de öldü.

Osmanlılar Rodos'a 42 yıl boyunca gelmeyeceklerdi. Ancak, kaleyi tekrar kuşattıklarında, şartlar Hospitalier Şövalyelerinin lehine değildi. Sayıca çok üstün bir Osmanlı kuvveti karşısında kalan Büyük Üstat Philippe Villiers de L'Isle-Adam, adanın Osmanlılara teslim edilmesi için müzakere etmeye karar verdi. Teslim şartlarına göre, Hospitalier Şövalyelerine kaleyi güvenli bir şekilde tahliye etmeleri izni verildi. Bu yenilgiye rağmen, 1522'de Rodos'tan zorla sürülen becerikli ve dirençli Hospitalier Şövalyeleri, 1530'da Sicilya Kralı'nın adayı kullanmaları için tarikata bağışlamasıyla Malta'da bir yeni bir üs kurdular.

Pierre d'Aubusson Rodos kuşatması sırasında

OVERLORD OPERASYONU

GİZLİLİĞİ KALDIRILMIŞTIR

YAZAN: JOHN PRADOS

BÖLÜM - 2

Fransız Direnişi üyeleri, Paris'in barikatlarında şehre gelen Amerikalıları alkışlıyor

İşgal altındaki Avrupa'nın istilası yaklaşırken, Stratejik Hizmetler Dairesi (Office of Strategic Services-OSS), Fransız Direnişi'nin sabotaj görevlerine takviye ve destek sağlayarak, düşman hatlarının gerisinde gerçekleştirilecek operasyon için hazırlıklarını sürdürdü

Müttefik Seferi Kuvvetleri Yüksek Karargâhı (SHAEF) 1944 yılının başlarından itibaren istihbarat faaliyetlerinde daha büyük bir rol üstlendi ve Orgeneral Eisenhower 23 Mart'ta D-Day ile ilgili tüm istihbarat çalışmalarının kontrolünü eline aldı. Bu alandaki faaliyetlerin birleştirilmesi, bir süre önce Cezayir'de olanlara benzer bir şekilde olmuştur. Fransızlar, Direniş içerisinde görev yapan güçlerini Orgeneral Pierre Koenig'in komuta ettiği Fransız İç Kuvvetleri (FFI) ile birleştirdi. Buna ek olarak Fransız Ulusal Kurtuluş Komitesi, Direniş'in faaliyet gösterdiği çeşitli bölgelere temsilciler atadı. Kurulan bu ittifak sallantıda kaldı. Bunun nedeni, Fransızların oluşturduğu farklı grupların birbirlerine karşı mesafeli olmasının yanı sıra, sahada faaliyet yürüten komünistlerin ve diğer bazı bağımsız Fransız oluşumlarının FFI'ye katılmamasıydı.

Bu arada Joe Haskell'in başında bulunduğu Londra'daki Özel Operasyonlar (SO) Birliği ve İngiliz sabotaj teşkilatı olan Special Operations Executive (SOE), D-Day'den yaklaşık beş hafta önce bir Özel Kuvvetler Karargâhı (SFHQ) teşkil etti. SFHQ, İngiltere dışındaki tüm operasyonların kontrolünü eline aldı ve gizli faaliyetlere yönelik bir Harekât Merkezi faaliyete geçirdi. 20 Mayıs'ta gizli savaş faaliyetlerinin başında bulunan üst düzey komutanlar nihai istila için gerekli olan planları yapmak üzere SFHQ'da bir araya geldi.

Faaliyete katılacak istihbarat uzmanlarının, ajanların, ekiplerin ve komandoların hava yoluyla taşınması tüm bu planların hayata geçirilmesini mümkün kıldı. Havacılık birliklerinin gizli operasyonlara odaklanması mantıklıydı. Ancak Avrupa'daki ABD Hava Kuvvetleri'nin (USAAF) stratejik bombardıman komutanlığı olan Sekizinci Hava Kuvvetleri, söz konusu faaliyetleri ikincil görevler olarak gördüğünden, bu çabaya kaynak tahsis etme konusunda direndi. Schweinfurt ve Regensburg'a 17 Ağustos 1943 günü yapılan taarruzlarda %18'lik bir kayıp oranıyla 337 bombardıman uçağından 60'ını kaybeden Sekizinci Hava Kuvvetleri, bu aşamada her uçağa ihtiyacı olduğunu düşünüyordu. Örneğin, o anda sadece iki filonun (36 uçak) gizli operasyonlara tahsis edilmesi, Sekizinci Hava Kuvvetleri'nin toplam kapasitesinin %8'ini başka yöne kaydıracaktı.

Ancak o dönemde ABD'de uçak üretimi artıyordu ve gizli operasyonların gereksinimlerinin karşılanması gerekiyordu. Haskell 12 Ekim'de bir hava köprüsünün Fransız Direnişi'ne nasıl yardımcı olacağını özetleyen bir rapor hazırladı. O sırada İngiltere'deki en üst düzey Amerikan yetkilisi olan Korgeneral Jacob L. Devers iki filoluk bir kuvvetin bu işe ayrılmasına onay verdi. USAAF'ın elinde denizaltıları vurmaya yönelik görevlerde kullanılan ve stratejik bombardıman için oksijen sistemleri ve diğer ekipmanları bulunmayan bazı B-24 modeli uçaklar

vardı. Bu uçakların gizli operasyonlar için kullanılması mümkün görünüyordu. Albay Clifford J. Heflin ve yardımcısı Binbaşı Robert W. Fish, 24 Ekim'de İngiliz Kraliyet Hava Kuvvetleri'nin (RAF) Bovington Üssü'nde Haskell ve diğer OSS yetkilileriyle bir araya geldi. Havacılar onaylanmış kod adları listesinden "Carpetbaggers"ı seçtiler.

Albay Heflin ve 12. Denizaltı Taarruz Filosu'nun pilotlarından bazıları İngilizlerin gerçekleştirecekleri görevlere eşlik etmek üzere RAF'ın Tempsford Üssü'ne intikal etti. Yüzbaşı James E. Estes'in uçurduğu RAF uçaklarından biri 3/4 Kasım gecesi düştü. Böylece Yüzbaşı Estes "Carpetbagger"ların ilk kaybı olarak kayıtlara geçti.

RAF Harrington Üssü, Albay Heflin'in uçuş faaliyetlerinin merkezi haline geldi. Bu faaliyetler arasında yükleri sevkiyata hazırlamak için alelacele kurulan bir OSS paketleme birimi de vardı. Bahsi geçen B-24 bombardıman uçakları, "Carpetbagger" işi için modifiye edilmiş, bu kapsamda radar izini azaltmak için siyaha boyanmış ve üzerine de siyah cila çekilmişti. Buna ek olarak, uçakların gösterge panelleri pilotların rahat görebilmesi için yeniden konumlandırıldı ve alçak uçuş için en önemli olan göstergelere öncelik verildi. Ayrıca, seyrüsefer (navigasyon) işine yardımcı olacak aletler, motor egzozlarıyla makineli tüfeklerin namlularına alev gizleyenler ve buna benzer bazı ilave parçalar da uçağa takıldı. Uçakların zırhları ile burun ve orta kısımda bulunan toplar çıkarıldı. Böylece uçağın yük taşıma kapasitesi yükseltildi. Uçakta yapılan en önemli değişiklik ise alttaki taretin çıkarılması ve yerine istihbarat uzmanlarının paraşütle atlayacağı bir delik açılmasıydı. Burası kısa bir süre sonra "Joe" deliği olarak adlandırılacaktı (Erkek ajanlara Joe deniyordu).

Tipik bir "Carpetbagger" görevi, bir önceki gün öğleden sonra OSS'nin Londra Karargâhı'nda bulunan Hava Operasyonları Şubesi tarafından onaylanan hedeflerin kriptolu bir telefonla ilgili birimlere bildirilmesiyle başlardı. Ertesi gün sabah ilk iş olarak Albay Heflin ya da Binbaşı Fish meteoroloji uzmanlarıyla bir araya gelerek hangi görevlerin uygulanabilir olduğuna karar verdi. Nihai liste hazır olur olmaz Harrington'daki OSS irtibat görevlisine gönderilirdi. Öğleden önce Albay Heflin hedefleri tahsis etmek üzere filo komutanlarını yanına çağırırdı. Seyrüseferciler öğleye doğru rotalarını planlamaya başlar, öğleden sonra, gözden geçirilmesi için uçuş planlarını teslim ederdi. Bu sırada mürettebat Binbaşı Fish'ten genel bir değerlendirme, filo istihbarat subaylarından bir brifing ve meteoroloji uzmanlarından da hava tahminleri almak üzere toplanırdı. OSS irtibat görevlileri her uçağın doğru yüke sahip olduğunu teyit ederken, SO'nun Londra Karargâhı'nda görevli personel de uçağa bininceye kadar Joe'lara (kadın ajanlara Jane deniyordu) eşlik etmekteydi.

"Carpetbagger"ların USAAF standartlarına göre alışılmadık bazı ayrıcalıkları vardı. Sekizinci Hava Kuvvetleri'ndeki grup komutanları görevleri reddedemezken, 9 Nisan 1944'ten itibaren Albay Heflin bunu yapabiliyordu. Buna karşılık, personeli atacakları noktanın hemen öncesine kadar pilotların uçuşları sonlandırma yetkileri vardı. Mürettebat herhangi bir görevi, herhangi bir yaptırıma tabi

Fransa Muharebesi sırasında makiciler için gönderilen malzemeler, ABD 8. Hava Kuvvetleri'ne ait B-17 Flying Fortress uçaklarının bomba bölmelerinden atıldıktan sonra paraşütle yere süzülürken

olmaksızın reddedebiliyordu. Tüm bunlara rağmen, geçici olarak teşkil edilen 801. Bombardıman Grubu'nun personeli Sekizinci Hava Kuvvetleri'nin havalanamadığı hava koşullarında sık sık uçuş yapıyordu. Komutanlık ve operasyonel birimler olan 36. ve 406. filolar uçuş görevlerini kendi aralarında paylaşıyorlardı. Bu görevler çok tehlikeliydi. Örneğin 5 Nisan 1944'te "Carpetbagger"lara ait bir B-24 uçağı Fransa kıyılarını geçerken Alman uçaksavar topçusu tarafından vuruldu. Bu olayda sekiz kişilik mürettebatın altısı kayboldu. Ardından 27/28 Nisan gecesi bir başka B-24 kanadını bir ağaca çarptı ve sekiz kişiden beşi öldü. Bundan tam bir ay sonra Almanlar bir B-24'ü Belçika üzerinde tuzağa düşürdü. Uçaksavar ateşi ve gece uçuş yapabilen Alman uçaklarının birlikte kullanıldığı bu çatışmada söz konusu B-24 uçağı vurularak yok edildi. USAAF kayıtlarına göre, Mart-Haziran 1944 arasını kapsayan dönemde dokuz "Carpetbagger" uçağı görev sırasında, üç tanesi de faaliyet halinde kaybedilmiş ve bu olaylarda 91 havacı yaşamını yitirmişti.

"D-DAY'DAN ÖNCEKİ AYLARDA SABOTAJ FAALİYETLERİ ÖNEMLİ BİR İŞ HALİNE GELDİ"

İlk görevin yapıldığı tarih olan 4 Ocak 1944'ten sonra "Carpetbagger"ların faaliyetleri sürekli hale geldi. Bu görev grubu, söz konusu tarihten Mart ayına kadar grup 142 uçuş gerçekleştirdi ve bunların 69'u başarıyla tamamlandı. Toplamı 133 tona ulaşan 810 konteyner ve 267 paket malzeme taşıdılar. Ancak bu rakamlar D-Day öncesine denk gelen Nisan ve Mayıs aylarıyla kıyaslandığında sönük kalıyordu. "Carpetbagger"lar sadece Nisan ayında 223 ton, Mayıs ayında ise 301 ton yük taşıdı.

Erkek ajanların nakil işi Mart ayında iki kişiyle başladı. Bu iş, "Carpetbagger"ların Mayıs ayında kıtaya 40 casus göndermesiyle hız kazandı. Ernest Floege ve André Bouchardon 6 Mayıs'ta 373 sefer sayılı "Carpetbagger" uçağıyla Fransa'ya götürüldüler.

Kurulan hava köprüsü yapılan faaliyetlere çok önemli katkılarda bulunmuş ve bu durum General Donovan'ın gözünden kaçmamıştı. Kendisi 1944 baharında daha fazla uçak tahsis edilmesi için baskı yaptı. Aynı yılın Şubat ayında SO'nun Londra'daki Karargâhı'nda bulunan Haskell, Donovan'a İngiliz özel operasyon hava ikmalinin Amerikalılardan daha iyi olduğunu söyledi. Bunun üzerine "Wild Bill" (Vahşi Bill) lakaplı Donovan, USAAF üst kademesine bir yazı gönderdi. Bu yazıda, Avrupa için iki ya da üç tane daha "Carpetbagger" tipi filo ve Akdeniz için ilave uçaklar talep ediliyordu. Bu aşamada ABD Dışişleri Bakanlığı bile devreye girerek, yeni kurulmakta olan Fransız yönetiminin ABD'nin Fransız Direnişi'ne verdiği cılız desteği dostça olmayan bir davranış olarak yorumlayabileceği ifadesini kullanarak USAAF'ı bilgilendirdi. Orgeneral Eisenhower 2 Mayıs'ta Sekizinci Hava Kuvvetleri'ne "Carpetbagger" gücünün iki filo daha artırılması emrini verdi. Böylece yeni tahsis edilen filolarla birlikte 492. Bombardıman Grubu adını alan Albay Heflin'in "Carpetbagger" filosu, Fransa'nın işgalini desteklemek için 64 uçağa sahip olacaktı.

Bu arada Orgeneral Eisenhower birleşik harekâtı daha fazla destekleyecek planların hazırlanması için baskı yapıyordu. SOE ve SO, 1944 yılı başlarında 1.188 demiryolu tesisini, 30 karayolu köprüsünü ve 32 muhabere tesisini hedef alan bir dizi plan hazırlayarak Eisenhower'ın bu isteğini yerine getirdi. Demiryolları için "Yeşil", elektrik üretim yerleri için "Mavi", muhabere tesisleri için "Menekşe", köprüler ve yollar için "Kaplumbağa" kodu verilen planlar, BBC'de yayınlanacak masum görünüşlü mesajlarla aktif hale getirilebilirdi. Fransız Direnişi'ni başlatılacak istila konusunda uyaracak olan genel mesaj, daha önceden gerekli yerlere sızdırılmış olan tüm gizli operasyon unsurlarını harekete geçirecekti.

Yüksek Komutanlık bunun için bazı denemeler bile yaptı. Bu kapsamda Yeşil Plan'ın uygulanabilirlik durumunu ölçmek için Fransız Direnişi'ne Ocak ayı ortalarında ülkedeki demiryolu ağına geniş çaplı saldırılar yapılması emrini verdi. Bunun üzerine SFHQ Fransa genelinde yapılacak demiryolu saldırıları için yerel hazırlık durumunu ortaya koyan tahmini bir harita oluşturdu.

Bu gizli görevler sırasında, belirli hedeflerin seçimi üzerinde her zaman tartışma oldu. OSS'nin Avrupa Şefi olan David Bruce'un Londra'daki Karargâhının idari sekreteryasının başında bulunan William J. Casey, Ekonomik Hedefler Birimi'nin Alman demiryolu taşımacılığını durdurmanın yolunun köprüleri vurmaktan geçtiği fikrini nasıl şiddetle savunduğunu daha sonraları net olarak hatırlayacaktı. Bahse konu birim, İngiliz Ekonomik Savaş Kurulu ile OSS'nin Araştırma & Analiz (R&A) birimi arasında müştereken teşkil edilmiş başka bir oluşumdu ve stratejik bombardıman için iyi hedefler belirleme konusunda ün kazanmıştı. Bir İngiliz bilim insanı ve aynı zamanda yöneylem araştırması adı verilen yarı matematiksel yöntemin uygulanmasında önemli bir kişilik olan Solly Zuckerman, tren bakım ve manevra istasyonlarının bombalanmasından yanaydı. Bombardıman uçaklarının stratejik bombardımandan alınıp istila faaliyetlerine tahsis edilmesi için havacı generallerle kıyasıya mücadele eden Zuckerman, köprüleri öncelikli hedefler arasında olarak görmüş olduğunu ısrarla ifade etmiştir. SHAEF istiladan bir ay önce köprüleri hedef listesine ekledi. Planlamacılar demiryolu sabotaj planını 1.050 hedefe indirdi. Fransız Direniş grupları, yüz tanesi hariç bunların hepsine saldırdı.

D-Day'den önceki aylarda sabotaj faaliyetleri önemli bir iş haline geldi. "Carpetbagger"ların taşıdığı standart yüklerden biri de (konteyner sayısına bağlı olarak) 66 ya da 132 kg ağırlığındaki plastik patlayıcılardı. Fabrikalar ve enerji santrallerinin yanında; direkler, telefon ve telgraf hatları gibi elektrik şebekesine dâhil elemanlar ile lokomotifler makicilerin (makiliklerde saklandıkları için "the maquis" adı verilen Fransız Direnişi silahlı grupları) gözde hedefleri haline gelmişti. Bir köprü 91 kg gibi küçük miktarda patlayıcıyla yıkılabiliyordu. Bir fabrikanın planı üzerinde gizlice yapılacak değişikliklerle söz konusu tesis felç edilebilirdi. SFHQ, Haziran ayına kadar geçen altı aylık süre boyunca, büyük çaplı 50 sabotaj operasyonu gerçekleştirdi. Bu, SOE'nin 1941'den beri gerçekleştirdiği sabotaj sayısının üç katıydı. OSS'nin faaliyetlerini hikâyeleştiren Casey'e göre bu sabotajlar için sadece 1,5 ton patlayıcı gerekli olmuştu.

OSS'nin açık ara en stratejik ve aynı zamanda en saldırgan faaliyeti SFHQ'nun Bretanya Yarımadası'nda gerçekleştirdiği operasyon olacaktı. Yarımadadaki operasyon aslında Fransızlar tarafından başlatılmıştı. İstilayla birlikte SFHQ, aslında bir Fransız özel harekât birimi olan 4. Özel Hava Birliği (SAS) taburunu Bretanya Yarımadası'na gönderdi. Bunun ardından çoğunlukla İngiliz paraşütçülerinden oluşan dört SAS birliği daha aynı bölgeye intikal ettirildi. OSS ise 9/10 Haziran'da iki Jedburgh timi göndererek operasyona dâhil oldu. Bölgede bulunan Alman işgalcilerle büyük çaplı muharebeler 12 Haziran'da başladı. Bretanya'da ortaya çıkan Partizanlar OSS'den silah talebinde bulundu. Tabur gücündeki Alman birlikleri bu operasyon sırasında OSS timlerine teslim oldu. Jedburgh özel harekât birliğine mensup Frederick ve George kod adlı timler, Temmuz sonundan önce bölgeye intikal ettirilen yedi timin ilk ikisini teşkil etti. Aynı dönemde ABD birlikleri Normandiya'dan çıkıp Bretanya'ya girdi. SFHQ, Ağustos ayında bir Jedburgh timini ve bazı ajanları daha bölgede görevlendirdi. Sefer sona ermeden önce 30.000 partizan faaliyete geçmişti.

Gizli görevler alan komutanlar, Fransız Direnişi'nin niyetlerini telgrafla bildirmesinden endişe ediyordu. Daha kötüsü, Fransız Direnişi'nin davranışları tam da işgal stratejisi için kritik hale geldikleri bu dönemde, Almanları, bu gizli operasyon şebekelerini ya da makicileri dağıtmak için kışkırtabilirdi. Bu korkulanlar neredeyse gerçekleşecekti. D-Günü'nden haberdar edilmeyen FFI bir güç gösterisi planladı. Buna göre, makiciler orta veya güney Fransa'da bir bölgeyi temizleyerek burayı elde tutacak, Fransız paraşütçü birlikleri makicilere katılarak bunların mücadelesini takviye edecek, ardından geçici hükümetin temsilcileri ortaya çıkacak ve De Gaulle hükümetinin Fransız topraklarındaki ilk mevcudiyeti sağlanacaktı. Plan daha sonra değişti, odak noktası orta Fransa'dan başka yere kaydırıldı ve ardından da iptal edildi. Ancak Albay Emile Coulandon (kod adı Gaspard) yine de Fransa'nın orta kesimlerinde faaliyetlere devam etti. Merkezi Londra'da bulunan Gizli İstihbarat (SI) ya da en azından Bill Casey, Gaspard'ın bağımsız bir derebeylik yönettiğini düşünüyordu. Ancak makicilerin bu lideri, Buckmaster'ın F Bölümünden bir ekiple ve ayrıca Güney Fransa'daki en büyük SOE ağlarından biri olan Stationer'ı yöneten ajanla güçlü bir temas kurdu.

Gaspard, Nisan ayının ortasında faaliyetleri planlamak üzere Stationer şefiyle bir araya geldi. Daha sonra ajan Maurice Southgate, Londra'dan silah tedarik etmesini istedi. Londra da bir SOE ajan ekibi vasıtasıyla bu işi yaptı. Gaspard yerel maki liderlerini topladı ve onlar da birkaç toplanma noktası belirlediler. Bunlar temelde taşrada bulunan korunaklı yerlerdi. "Bureau Central de Renseignement et d'Action" (BCRA) adı verilen Özgür Fransa istihbaratı 8/9 Mayıs'ta Müttefikler arası bir misyon olan Benjoin için Gaspard'ı görevlendirdi. Bu, tam zamanında yapılan bir hamleydi çünkü Nazi güvenlik birimleri ajan Southgate'i tutuklamıştı. Gaspard'a 10/11 Mayıs'ta büyük bir silah sevkiyatı yapıldı. Bir hafta sonra SOE ve BCRA ekipleri bir araya geldi ve her ikisi de makicilerle çalışmayı kabul etti. Ancak Gaspard açık bir şekilde SOE'yi tercih ettiğini gösterdi. Fransız Direnişi şefinin zaten birkaç bin kişilik daimi bir gücü vardı ama 20 Mayıs'tan sonra Auvergne bölgesindeki belediye binalarına genel seferberlik çağrıları astı. OSS yapılan bu gizlilik ihlali karşısında dehşete düştü. Gerçekten de bir süre Nazi güvenlik birimleriyle kovalamaca durumu yaşadılar. Naziler 27 Mayıs'ta bir başka üst düzey Fransız Direnişi mensubunu tutukladı.

Gaspard'ın yaptığı bu çağrıya birkaç bin kişi yanıt verdi. Öyle ki bu iş için ayrılan ilk ordugâh doldu ve bu nedenle diğerlerinin de faaliyete geçirilmesi icap etti. 26 Mayıs-9 Haziran arasında çoğu İngiliz olmak üzere 28 "Carpetbagger" uçuşu yapıldı. Almanların seferberlikten haberdar olmadıklarını varsaysak bile, hava hareketliliği hakkında kesinlikle bilgi sahibi olmuşlardı. Nitekim 588 numaralı Alman bölgesinden sorumlu olan Korgeneral Fritz von Brodowski,1 Haziran'da Fransız Direnişi ile mücadele etmek için takviye birlikler istedi. Ertesi gün taarruz eden 800 kişilik bir SS taburunun geri püskürtülmesinin ardından Korgeneral Brodowski takviye kuvvetlerini aldı.

Aralarında uçaksavar birlikleri, SS Polisi ve doğu taburlarının da bulunduğu 5.000 Alman askerinden oluşan bir kol, Gaspard'ı ilk direniş noktasından attı, bunu diğer direniş noktaları takip etti. Ancak çatışmalar Haziran ayının sonlarına kadar sürdü. Londra ve Cezayir'deki karargâhlar üç Jedburgh ekibini ve Operasyonel Gruplar'a (OG) mensup Emily timini 'çatışmaların yaşandığı bölgeye gönderdi. Emily timi birkaç önemli köprüyü havaya uçurdu ve 28 lokomotifi sabote ederek Toulouse-Paris demiryolu hattını kullanılmaz hale getirdi.

Fransız Direnişi tarafından gerçekleştirilen eylemlerinin çoğu çıkarma bölgesinde değildi. Müttefik liderler Gaspard'ın tuhaf davranışları gibi şeylerle meşgul olurken Nazi güvenlik birimleri de boş durmuyordu. Alman karşı istihbaratı Rouen'deki Salesman' şebekesini,

Yuhalayan kalabalığın arasından öne atılan bir Fransız kadın, Fransız Direnişi üyesi tarafından silah zoruyla şehirde yürütülmekte olan esir bir Alman askerine hakaret ediyor

Normandiya'daki Donkeyman şebekesini ve Bordeaux civarındaki bir SOE grubunu çökertti. İlginçtir ki, Calvados (Normandiya) sahilindeki en aktif gruplar arasında komünist görüşlü "Francs-Tireurs et Partisans" adıyla bilinen FTP de vardı. SOE ve FTP bağlantılı gruplar özellikle Caen'in doğusundaki Lisieux bölgesinde etkiliydi. Burası Almanların kuzey takviye yolu üzerinde bulunan bir düğüm noktasıydı. Naziler, ünlü kadın ajan Violette Szabo'yu 10 Haziran günü Seine Nehri'nin kuzeyinde tuzağa düşürdü. Szabo 26 Ocak 1945'te Ravensbrück'te idam edilecekti.

Fransız Direnişi tarafından gerçekleştirilen ve muhtemelen D-Day'den sonra en çok bilinen operasyon güneyde yaşandı. Bu, 2. SS Zırhlı Tümeni'nin Montauban'dan muharebe bölgesine hareketini geciktirmeye yönelik olarak maki timleri tarafından yapılan bir eylemdi. Üç günde biteceği tahmin edilen bir intikal tam 17 gün sürdü. Tümen unsurları Gaspard'ın maki timleriyle çatışma girdi, 9 Haziran'da Tulle'u FTP'den geri aldı. Ertesi gün korkunç bir misilleme yapıldı. Bu kapsamda SS birlikleri Oradour-sur-Glane'de 642 kadın ve çocuğu bir kiliseye doldurarak ateşe verdi.

Londra'da bulunan OSS Karargâhı, 2. SS Tümeni'ni doğrudan engellemek için çok az şey yapabildi. SFHQ 20/21 Haziran'da Loire Nehri'nin güneyine Ian adında bir Jedburgh timi gönderdiyse de bu, olayların sonlarına doğru gerçekleşti. Fransız Direnişi'ne yapılan ikmaller makicilerin işlerini kolaylaştırdı. Haziran 1944 yeni "Carpetbagger" filolarının uçtuğu ilk aydı ve bunların faaliyetlere katkıları oldu. Albay Heflin'in 492. Bombardıman Grubu şeklinde yeniden adlandırılan birliği Avrupa'ya 64 "Joe" ve 401 ton malzeme gönderdi. Bu miktar bir önceki aya göre üçte bir oranında daha fazlaydı. Bu artış memnuniyet verici olsa da ihtiyacı karşılamakta zorlanıyordu. Silahı olan pek çok makicinin mermisi ya çok azdı ya da hiç yoktu. Diğerlerinin ise hiçbir şeyi yoktu. FFI, bir ayaklanma yerine yakında Fransız Direnişi'nin yok edilmesinden endişe ediyordu. FFI komutanı Orgeneral Koenig, 10 Haziran'da ikmalin imkânsızlığını gerekçe göstererek operasyonların azaltılmasını emretti.

Aynı gün, Grenoble'un hemen batısındaki Rhone Vadisi'ne bakan Vercors Dağları'nda Orgeneral Koenig'in endişelerini teyit eden bir

"SİLAHI OLAN PEK ÇOK MAKİCİNİN YA ÇOK AZ MERMİSİ VARDI YA DA HİÇ YOKTU. DİĞERLERİNİN İSE HİÇBİR ŞEYİ YOKTU"

dizi olay başladı. FFI, Saint- Nizier Geçidi'nde Grenoble'e giren-çıkan trafiği izlemek için mükemmel bir gözlem noktasını ellerinde tutuyordu. Koenig'in talimat verdiği gün, iki bölük Alman piyadesi buraya taarruz etti. Maki timleri, hasımlarının silah üstünlüğüne rağmen partizanların gelmesine yetecek kadar uzun süre dayandı ve düşmanı geri püskürttü.

Birkaç gün sonra Almanlar geri döndüler ve partizanlara karşı bire beş oranında üstünlük sağladılar. Saint-Nizier'e girerek burayı yakıp yıktılar. Bunun üzerine 157. İhtiyat Tümeni'nin başında olan Korgeneral Karl Pflaum, Bettina Operasyonu'nu planlamaya başladı. Bu kapsamda, bir süre yeniden gece tatbikatları ve kamuflaj eğitimlerine tabi tutulan 13 piyade taburu ile 9. Zırhlı Tümen'den bir tank ve bir hava indirme taburu hareket kabiliyeti yüksek kollar haline getirildi. Almanlar bazı zırhlı birlikleri bölgeye intikal ettirdi ayrıca yakında bulunan bir havaalanına 70 uçak konuşlandırdı. Bettina Operasyonu'nda bir planör grubu vasıtasıyla paraşütçü birliklerin bölgeye intikali dahi vardı. Korgeneral Pflaum Vercors Operasyonu için toplam 11.000 asker görevlendirdi. Bu sırada yaşanan bir gariplik de Müttefiklerin sağladıkları hava kontrolüne rağmen Alman Hava Kuvvetleri'nin (Luftwaffe) adeta elini kolunu sallayarak faaliyetlerini yürütebilmesiydi.

Fransız Ulusal Kurtuluş Komitesi'nin bölge delegesinin Fransız Cumhuriyeti'nin yeniden kurulduğunu ilan ettiği 3 Temmuz'da Fransızlar Almanların talimatlarına riayet etmemeye başladı. Bu arada gizli operasyon timleri de işe el atmışlardı. Bu çerçevede Müttefikler tarafından ortaklaşa teşkil edilen Okaliptüs timi ve OG'ye bağlı Justine adlı tim, Haziran sonlarına doğru Vercors'a gelmişti. OG askerleri, Fransız komutanın cumhuriyetin ilanıyla birlikte düzenli birlik haline getirmeye karar verdiği partizanları eğitmeye başladı.

Güney Fransa'dan sorumlu Alman Ordu Grubu G, ertesi gün Bettina Operasyonu için son emirleri yayınladı. Fransız Direnişi liderleri ise 11 Temmuz günü seferberlik ilan etti. Bunun üzerine bin Fransız birliklere katılırken, 600 kişi de bir iniş pistinin temizlenmesine yardım etti.

Bu sırada "Carpetbaggers" operasyonları değişim gösteriyordu. Müttefik kuvvetlerin ele geçirdikleri bölgelerin genişlemesi ve Fransız Direnişi'nin bölgesel faaliyetlerinin artmaya başlaması sadece paraşütle atma/atlama işini değil aynı zamanda uçakların yere inmesine yönelik talepleri de artıyordu. Albay Heflin'in filolarındaki B-24'lerinden bazıları C-47 nakliye uçaklarıyla değiştirildi. Böylelikle bir C-47 uçağının kaç metre uzunluktaki bir piste ihtiyacı olduğunu hesaplamak çok önemli bir hal aldı. Yüzbaşı Wilmer R. Stapel, kısa iniş gereksinimlerini belirlemek için Harrington Üssü'nün dışındaki bir yerde günde 20 kadar "dokun ve git (touch-and-go)" inişi, yani uçağı durdurmadan yük bırakma talimi yaptı. Yüzbaşı Stapel, 6/7 Temmuz gecesi "Carpetbagger"ların İsviçre sınırına yakın bir noktaya bir sabotaj ekibi taşıdığı sırada Albay Heflin'in yanında yardımcı pilot olarak görev yaptı. OSS subayı Owen D. Johnson partizanların kamufle ettiği uçağı karşıladı. Mürettebat geri dönmeden önce bölgede iki buçuk gün kaldı. Ağustos sonunda, "Carpetbagger"lar düzenli olarak C-47 uçuşlarına başladığında ellerinde dört uçak vardı. Bunlar bir ay içinde operasyon bölgelerine 78 "Joe" ve 52 ton malzeme taşıdı. Dönerken ise 213 personel ve askerlerin evlerine gönderdikleri postaları getirdi.

Albay Heflin'in gerçekleştirdiği uçuş, Luftwaffe'nin hâkim olduğu Fransa'nın bu küçük köşesinin gözlemlenmesi açısından önemliydi. Fransız Direnişi'ne yardım etmek için düzenli bombardıman uçaklarıyla gün ışığında büyük bir taşıma faaliyeti uygulanması fikri, "Carpetbaggers" operasyonlarında yapılan bir sonraki yenilik oldu. Albay Heflin C-47 uçuşu aynı zamanda Almanların savunma kabiliyetlerini de kontrol etmişti. Kendisi görevden döndükten bir gün sonra OSS'nin Avrupa Şefi olan Albay Bruce'a brifing verdi. USAAF, Fransa'nın Bastille Günü olan 14 Temmuz için Cadillac Operasyonu adı verilen bir taşıma operasyonu planlamıştı ve Vercors atı indirme bölgesi arasında ilk sırada yer alıyordu. Bu kapsamda yaklaşık 72 adet B-17 uçağı toplam 1.457 tane konteyneri planlanan bölgelere bıraktı. Albay David Bruce ve Albay Clifford Heflin Londra'da Sekizinci Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Carl Spaatz ile öğle yemeği yediler. Adı geçen kişilerin bilmedikleri şey ise Almanların aldıkları karşı önlemlerdi. Luftwaffe hemen atma bölgesini bombaladı. Alman bombardımanından sadece 200 konteyner kurtarılabildi. 16 Temmuz'a gelindiğinde Vassieux harabeye dönmüştü.

Korgeneral Pflaum'un Bettina Harekâtı aslında 21 Temmuz için planlanmıştı. Ancak Müttefiklerin havadan yoğun olarak malzeme atmaları nedeniyle Almanlar taarruzlarını hızlandırdı. Bu kapsamda Almanların hareketli birlikleri derhal Fransız Direnişi'nin elinde tuttuğu üs bölgesinin çevresine baskı yapmaya

Haute-Saone bölgesi direniş savaşçıları federasyonuna bağlı 9. BARA bölüğünün FTP üyeleri tarafından düzenlenen bir sabotaj, Faverney yakınlarında petrol taşıyan bir trenin raydan çıkmasına neden oldu

başladı. 17 Temmuz'da çatışmalar alevlendi. OSS'nin Okaliptüs Operasyonu'nda telsizci olarak görev yapan Teğmen Andrew E. Pecquet, Londra'nın Vercors'tan aldığı bilgileri aktardı. Ertesi gün makicilerin lideri sıkıyönetim ilan etti. İki gün sonra Almanlar Vassieux'ye ve onun dışındaki makicilerin kullandığı havaalanına bir planör taarruzu yaptı. Söz konusu planörler 200 iyi eğitimli paraşütçüyü bölgeye indirdi. Alman kayıpları ağırdı. Taarruzun ilk gününün son çeyreğinde başlayan ve 20 Temmuz günü de devam eden yağmur, takviye birliklerinin bölgeye gelmesini önledi. Lakin 21 Temmuz günü 250 paraşütçü daha muharebeye dâhil oldu. Bu sırada OG'ye mensup Justine timi 75 makiciyle birlikte bir karşı taarruz girişiminde bulundu.

Almanların otomatik silah ateşi ve Luftwaffe tarafından gerçekleştirilen bombardımanı Justine timini bölgeden uzaklaştırdı. Almanlar, hareketli birlikleri platoya doğru ilerlerken makicilerin mevzilerini havaya uçuran yüksek kapasiteli bir uçaksavar topunu bölgeye indirdi.

Direniş lideri François Huet'in 23 Temmuz günü öğleden sonra partizanlara verdiği emir üzerine Okaliptüs timi dağıldı. Teğmen Pecquet telsiz malzemelerini bir mağaraya sakladı ve akıcı Fransızcasını kullanarak kendini gizledi. İngiliz subaylar ise dört kişilik bir partizan grubuyla birlikte kaçtı. Grup dağıldığında, bir Alman devriyesi diğerlerini yakaladı ve onları korkunç bir şekilde öldürdü. Su aramaya giden İngilizler ve bir makici İsviçre'ye doğru ilerledi. Bu arada OSS Operasyonel Grubu da dağlara doğru intikal etti. Aslında bu ekipler Ağustos ortasında gerçekleşen Anvil-Dragoon istilasına kadar Almanlarla kedi fare oyunu oynadı. Almanlar kaçtıktan sonra, OG Justine timi 24 Ağustos'ta Grenoble'a girdi. Böylece OSS unsurları sonunda ABD birlikleriyle temas kurmuş oldu.

Taraflar Vercors'da mücadele ederken, Müttefikler sonunda Normandiya'dan içeri doğru ilerlemeye başladı. Orgeneral George S. Patton'ın başında olduğu ABD Üçüncü Ordusu, SFHQ'nun Bretanya'daki taarruz harekâtından istifade etti. Orgeneral Patton Bretanya'ya bir kolordu seviyesinde kuvvet gönderdi. Söz konusu kolorduya bağlı birlikler Fransız Direnişi tarafından kontrol altında tutulan yollarda yıldırım gibi ilerlediler. Üçüncü Ordu'nun diğer birlikleri ise Normandiya'da Almanları kuşatmak suretiyle elde ettikleri başarıyı Fransa içlerine doğru sürdürdü.

Bu sırada OSS, Yarbay Robert I. Powell'ın 11. Özel Operasyonlar Müfrezesi ile yine Orgeneral Patton'ın yardımına koştu. Her ABD ordusunda bu müfrezelerden bir tane vardı. Bunlar FFI gruplarıyla birleşerek Amerikalıların uzak cephe kanatlarını korumak için yardımcı kuvvetler teşkil ediyorlardı. Yaklaşık 2.500 ila 7.000 partizan bu bölgede görev yaptı ve Fransa'daki harekâtı devam ederken 25.000 kadar FFI mensubu bu kişilere katıldı.

Kazanılan bu başarılar sonucunda Müttefikler nihayet doğrudan Paris'e yöneldi. Özgür Fransa 2. Zırhlı Tümeni, Amerikan birliklerinin hızla Paris'e doğru ilerlemesine yardımcı oldu. Albay Bruce ve emir subayları 7 Ağustos'ta Avrupa anakarasına gitmek üzere İngiltere'den ayrıldı. Kendisi kıtaya ulaştığında üst düzey karargâhları, orduları ve çeşitli OSS komutanlıklarını dolaştı. Albay

Dünyaca ünlü savaş fotoğrafçısı Robert Capa (solda) ve Ernest Hemingway (sağda) ABD ordusunun kendilerine tahsis ettiği şoförleriyle birlikte bir Amerikan zırhlı birliğini takip etmek üzere 30 Temmuz 1944'te Fransa'nın Mont Bocard kenti yakınlarında bekliyorlar

Bruce'un Üçüncü Ordu'yu ziyaret etmesinin ardından ülkenin iç bölgelere yapılan ilk ani taarruz, Bretanya'daki ordugâhtan Rennes istikametinde gerçekleştirildi. Bu hareket sırasında St Malo'da kuşatma altında kalan Almanların durumunu gördüler ki bunlar birkaç gün sonra teslim olacaktı. Albay Bruce daha sonra iç kesimlerde bulunan Le Mans'a doğru hareket etti. 9 Ağustos'ta düşen bu bölgede Müttefiklerin ilerleme hızı nedeniyle herhangi bir olay yaşanmamıştı. Albay Bruce burada bir Sussex ajanının yanı sıra merkezi Londra'da bulunan SI'nın Alman hatlarına sızmak üzere bölgeye gönderdiği birkaç ajanla karşılaştı. Le Mans'ta bulunan OSS timleri 20 Ağustos'ta Vahşi Bill lakaplı Donovan'ın bölgeye gelmesini bekliyordu. Doğrusu, Donovan da olayların ortasında bulunmak istiyordu. ABD V. Kolordusu 17 Ağustos'ta Chartres'ı ele geçirdi ve ertesi gün Albay Bruce oraya hareket etme kararı aldı. OSS timleri artık Paris bölgesine ulaşmıştı ve kısa süre sonra Albay Bruce oraya gitmeye karar verdi.

Albay Bruce, iki emir subayıyla birlikte 20 Ağustos'ta Rambouillet'ye gitti. Burası onun için Paris'e sıçrama taşı; aynı zamanda İngiliz ve Fransız ajanlar için de bir odak noktası haline geldi. Kendisi orada birkaç gün geçirdi. Çok geçmeden Rambouillet bölgesi Fransız tümeninin askerleriyle dolup taştı. Albay Bruce 24 Ağustos'ta Fransız 2. Zırhlı Tümeni'nin bir unsurunu takip ederek Paris'e doğru ilerledi. Emir subaylarından biri ve aynı zamanda Donovan'ın gözdesi olan Teğmen John Mowinckel ayrı bir faaliyet için Bruce'un yanından ayrıldı. Mowinckel hiçbir direnişle karşılaşmadı ve Hitler'in Paris'i yakması için verdiği emre itaat etmeyen Paris'in Alman Komutanı Korgeneral Dietrich von Choltitz'in karargâhını kısa bir süre ziyaret etti. Ardından İngiliz Gizli İstihbarat Servisi'nin Paris'teki komuta merkezi olarak seçtiği manastıra ulaştı.

Yazar Ernest Hemingway'in Hotel Ritz'in barını nasıl "kurtardığına" dair ünlü bir hikâye vardır. "Baba" lakaplı Hemingway gençliğinde Paris'te yaşamış ve bir başka Amerikalı yazar olan F. Scott Fitzgerald, onu Hotel Ritz 'e götürmüştü. Hemingway İkinci Dünya Savaşı sırasında kendi yakın arkadaşları ve bir grup partizanla birlikte Fransa'yı boydan boya geçen bir savaş muhabiri olmuştu. Albay Bruce, Hemingway'i Rambouillet'de buldu. Ritz'e gitmeye hazırlanan "Baba" da Bruce ile birlikte hareket etti. Bölgedeki her ev bayraklarla süslenmişti ve köy yolları insanlarla doluydu. Kendilerine her yerde ikram edilen içkileri reddetmeleri imkânsızdı. Bruce anılarında, 24 Ağustos günü öğleden sonra bira, elma şarabı, beyaz ve kırmızı Bordeaux şarabı, beyaz ve kırmızı Burgonya şarabı, şampanya, rom, viski, konyak, Armagnac ve Calvados içtiklerini yazmıştı. Üstelik bütün bunlar Paris'e varmadan önce içilmişti.

Albay Bruce ve Hemingway yanındakilerle birlikte ertesi sabah şehrin batı tarafından giriş yaptı. Alman keskin nişancılardan şüphelenildiği için birkaç yerde ihtiyaten durdular. Ayrıca birkaç yerde daha şampanya ile kutlama yapmak için durakladılar. Grup sonunda o gün geç saatlerde Hotel Ritz'e ulaştı. Efsaneye göre, Hemingway otelin kurtarıldığını ilan etmek için içeri daldı. Ancak uzun zamandır arkadaşı ve otel müdürü olan Claude Auzello tarafından durduruldu. Auzello Hemingway'e otele silahla giremeyeceğini söyledi. Hemingway bunun üzerine silahı sakladı, Hotel Ritz'in barına gitti ve 51 adet martini sipariş etti. OSS şefi Bruce bu olayı anılarında "Martini sipariş etmiştik, ancak barmen mekânı terk ettiği için içkiler pek iyi değildi. Buna karşılık akşam yemeği mükemmeldi ve herkesin Hotel Ritz'de kalmasını ayarladım." diye kaydedecekti. Görüldüğü gibi, bu OSS operasyonu yoğun bir Fransız tarzı içerisinde sona ermişti.

HISTORY of WAR — DB Doğan Burda Dergi

YAYINCI
Doğan Burda Dergi Yayıncılık ve Pazarlama A.Ş.

İcra Kurulu Başkanı
Cem M. Başar

Yayın Direktörü (Sorumlu)
Gökhun Sungurtekin

Çeviri
Erhan Kanyılmaz

Katkıda Bulunanlar
Oytun Yenialp, Cem Şancı, Arzu Uzunali, Cenk Tarhan

Kurumsal İletişim Müdürü
Funda Demirci Ayan

YÖNETİM
Satış ve Dağıtım Direktörü **Egemen Erkorol**
Finans Direktörü **Didem Kurucu**
Üretim Planlama Direktörü (Tüzel Kişi Temsilcisi) **Yakup Kurtulmuş**
Dijital İçerik Direktörü **Eren Demir**

REKLAM VE ETKİNLİK GRUP BAŞKANI
Ali Erman İleri

REKLAM
Reklam Grup Başkan Yardımcısı **Seda Erdoğan Dal, Işıl Baysal Turan**
Reklam Satış Koordinatörü **Burcu Acavut, Burcu Kevser Karaçam, İpek Tunalı**
Reklam Satış Müdürü **Mürvet Yılmaz**
☎ 0 212 336 53 37
Reklam Teknik Müdürü **Ayfer Kaygun Buka**
☎ 0 212 336 53 61-62

REZERVASYON
Rezervasyon ☎ 0 212 336 53 00 - 57 - 59
Hedef Sayfalar Reklam Koordinatörü **Aysel Şener**
☎ 0 212 336 53 75
Reklam Bölgeler Satış Müdürü **Hülya Erdoğan**
☎ 0 212 336 53 72
Ankara Reklam Satış Koordinatörü **Sezinur Balıkçıoğlu**
Ankara Reklam Satış Müdürü **Beliz Balıbey**
☎ 0 312 577 31 56

ETKİNLİK VE MARKA YÖNETİMİ
Etkinlik ve Proje Koordinatörü **Nihal Ayan**

ANKARA TEMSİLCİSİ
Erdal İpekeşen ☎ 0 312 577 31 56

ULUSLARARASI REKLAM SATIŞ TEMSİLCİLERİMİZ
Burda Uluslararası
İtalya: **Mariolina Siclari**
☎ +39 02 91 32 34 66, mariolina.siclari@burda.com
Burda Community Network
Almanya/Merkez: **Vanessa Noetzel**
☎ +49 89 9250 3532, vanessa.noetzel@burda.com
Michael Neuwirth
☎ +49 89 9250 3629, michael.neuwirth@burda.com
Avusturya/İsviçre: **Goran Vukota**
☎ +41 44 81 02 146, goran.vukota@burda.com
Fransa/Luksemburg: **Marion Badolle-Feick**
☎ +33 1 72 71 25 24, marion.badolle-feick@burda.com
İngiltere/İrlanda: **Jeannine Soeldner**
☎ +44 20 3440 5832, jeannine.soeldner@burda.com
ABD+Kanada+Meksika: **Salvatore Zammuto**
☎ +1 212 884 48 24, salvatore.zammuto@burda.com

YÖNETİM YERİ
Kuştepe Mah. Mecidiyeköy Yolu Cad. No: 12
Trump Towers Kule 2 Kat: 21 34387 Şişli - İstanbul
☎ 0 212 410 32 00
Baskı: Bilnet Matbaacılık ve Yayıncılık A.Ş.
Dudullu Org. San. Bölgesi 1. Cad. No: 16 Ümraniye - İstanbul
☎ 444 44 03 **Faks** 0 216 365 99 07-08 www.bilnet.net.tr
Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım Pazarlama A.Ş.
DB Okur Hizmetleri Hattı
☎ 0 212 478 0 300 okurhizmetleri@doganburda.com
DB Abone Hizmetleri Hattı
☎ 0 212 478 0 300
E-posta abone@doganburda.com **Web** www.doganburda.com
Çalışma saatleri
Her gün saat 9.00-22.00 arasında hizmet verilmektedir.
Yayın türü: Ulusal, iki ayda bir

FIPP

23 TEMMUZ - 7 AĞUSTOS 1919

ERZURUM KONGRESİ: "MİLLÎ SINIRLAR İÇİNDE VATAN BİR BÜTÜNDÜR"

Erzurum kongresi, Vilayet-i Şarkiye-i Milliye Cemiyeti ile Trabzon Muhâfaza-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti'nin faaliyetiyle 23 Temmuz 1919'da toplandı ve 14 gün sürdü. Başkanlığını Mustafa Kemal Paşa'nın yaptığı kongreye beş vilayetten 56 delege katıldı. Diyarbakır ve Elazığ delegeleri ise hükümetin engellemesi yüzünden toplantıya katılamadı. Mustafa Kemal, Mondros Mütarekesi'nden itibaren gelişen olayları, Anadolu'nun paylaşılması konusundaki faaliyetleri ve buna karşı İstanbul Hükümeti'nin durumunu aktardı. Faaliyetini 7 Ağustos'ta tamamlayan kongrede alınan kararlar bir beyanname ile yayımlandı. Kongrede, Mustafa Kemal başkanlığında dokuz kişilik Heyet-i Temsiliye üyeleri seçildi. Kongrenin, "Millî sınırlar içinde vatan bölünmez bir bütündür, parçalanamaz." kararı ile Millî Mücadele fiilen başlatılmıştır. Kongrede ayrıca, "Vatanı korumayı ve istiklali elde etmeyi İstanbul Hükümeti sağlayamadığı takdirde, bu gayeyi gerçekleştirmek için geçici bir hükümet kurulacaktır. Bu hükümetin üyeleri millî kongrece seçilecektir. Kongre toplanmamışsa bu seçimi Temsil Heyeti yapacaktır. Kuvayı Milliye'yi tek kuvvet olarak tanımak ve millî iradeyi hakim kılmak temel esastır." kararları alındı.

Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşları Erzurum Kongresi'nde: Soldan sağa, İbrahim Süreyya (Yiğit) Bey, Erzurum Valisi Münir (Akkaya) Bey, Dr. Refik (Saydam) Bey, Mustafa Kemal Paşa, Binbaşı Hüsrev (Gerede) Bey, Rauf (Orbay) Bey ve Albay Kazım (Dirik) Bey

KURTULUŞ SAVAŞI 1919-1922 / HAZİRAN- TEMMUZ- AĞUSTOS

1919

8 HAZİRAN
Harbiye Nazırı Şevket Turgut Paşa, Mustafa Kemal Paşa'ya İstanbul'a dönmesi için telgraf çekti.

22 HAZİRAN
Mustafa Kemal Paşa Amasya Tamimi'ni yayımladı: "Milletin bağımsızlığını, yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır."

28 HAZİRAN
Balıkesir Kongresi toplandı.

8 TEMMUZ
Mustafa Kemal Paşa askerlik mesleğinden istifa etti.

23 TEMMUZ
Erzurum Kongresi açıldı.

7 AĞUSTOS
Erzurum Kongresi'nde Heyeti Temsiliye'nin teşkilinden sonra Mustafa Kemal Paşa Heyeti Temsiliye Başkanlığına seçildi.

25 TEMMUZ
Edirne Yunanlılar tarafından işgal edildi.

10 AĞUSTOS
İstanbul Hükümeti ile İtilaf Devletleri arasında Sevr Anlaşması imzalandı.

1921

1 HAZİRAN
İtalyanlar Antalya ve çevresini boşalttı.

28 HAZİRAN
İzmit'in Kurtuluşu.

10 TEMMUZ
Yunan ordusunun genel taarruzu ve Eskişehir-Kütahya Muharebeleri başladı.

19 TEMMUZ
Yunan Ordusu Eskişehir'e girdi.

25 TEMMUZ
Türk ordusu Sakarya Nehri'nin doğusuna çekildi.

5 AĞUSTOS
Mustafa Kemal Paşa TBMM tarafından Başkomutan olarak görevlendirildi.

Fahrettin (Altay) Paşa komutasındaki 5. Süvari Kolordusu'na bağlı birliklerden biri Büyük Taarruz günlerinde

BÜYÜK TAARRUZ 26 AĞUSTOS 1922

Sakarya'da durdurulan Yunan kuvvetlerini Anadolu'dan tamamen atmak amacıyla, bir yıl kadar süren hazırlık döneminin ardından, Mustafa Kemal Paşa, Büyük Taarruz'u başlatan emri verdi. 14 Ağustos 1922 tarihinde kolordular taarruz için yürüyüşe geçmiş ve yerlerini almıştı. Anadolu'da bu dönemde yaklaşık 200 bin Yunan askeri vardı. Türk ordusu da asker sayısını 186 bine yükseltmişti. 26 Ağustos gecesi Fahrettin Paşa'nın Süvari Kolordusu, Ahır Dağları üzerinden Yunan hatlarının gerisine sızdı. 26 Ağustos sabahı Başkomutan Mustafa Kemal Paşa ile Fevzi ve İsmet paşalar savaşı idare etmek üzere Kocatepe'ye geçti. Saat 05.00'te topçu ateşi ile başlayan taarruzun ilk gününde Birinci Ordu kuvvetleri, düşmanın birinci hat mevzilerini ele geçirdi. Süvari Kolordusu, Yunan ulaştırma kollarına taarruz etti. Türk ordusu, 27 Ağustos sabahı bütün cephelerde yeniden taarruza geçti ve aynı gün Afyonkarahisar işgalden kurtarıldı. 28 ve 29 Ağustos'ta başarıyla sürdürülen taarruzun ardından, 30 Ağustos 1922'deki Başkumandanlık Meydan Muharebesi'yle Yunan ordusunun büyük bölümü sarılarak yok edildi veya esir alındı.

16 AĞUSTOS
Alaşehir Kongresi toplandı.

1920

8 HAZİRAN
Viranşehir ve Siverek bölgesinde Milli Aşireti ayaklanması başladı

13 HAZİRAN
Çapanoğulları ayaklanması başladı.

15 HAZİRAN
Doğu Cephesi Komutanlığı kuruldu ve komutanlığına Kazım Karabekir atandı.

24 - 25 HAZİRAN
Batı Cephesi Komutanlığı kuruldu ve komutanlığına Ali Fuat Paşa atandı.

30 HAZİRAN
Yunan kuvvetleri Balıkesir'e girdi.

8 TEMMUZ
Bursa Yunanlılar tarafından işgal edildi.

22 TEMMUZ
Saltanat Şurası'nda Sevr Antlaşması taslağı kabul edildi.

23 AĞUSTOS
Sakarya Meydan Muharebesi başladı.

1922

27 - 28 TEMMUZ
Akşehir'e çağrılan ordu komutanları Büyük Taarruz planını görüştü.

26 AĞUSTOS
Sabah 05.00'te topçu ateşiyle Büyük Taarruz başladı.

27 AĞUSTOS
Yunan ordusu bozguna uğramaya ve çekilmeye başladı.

30 AĞUSTOS
Başkumandanlık Meydan Muharebesi kazanıldı. Türk ordusu Yunan kuvvetlerini takibe başladı.

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDA KARINDAN KONUŞANLARIN GÖSTERİ KUKLALARI

Douglas, I. Dünya Savaşı sırasında Kraliyet Topçu Alayı'nda Arthur Langley Harden tarafından askerleri eğlendirmek için yapılan kukla gösterileri sırasında kullanıldı

Muharebe alanlarında askerlerin can sıkıntısını gidermenin en yaygın yollarından biri de karından konuşarak yapılan gösterilerdi

Birinci Dünya Savaşı sırasında İngiliz Kraliyet Topçu Alayı'nda hayat çok sıkıcı olabiliyordu. Bunu sona erdirmenin bir yolu da kuklalarla karından konuşma gösterileri yapmaktı ve "Douglas" bu popüler gösterilerden birinin yıldızıydı.

Adını Mareşal Haig'den aldığı rivayet edilen Douglas, Mart 1917'de Fransa'ya gelen askerler arasında bulunan kuklacı Arthur Langley Harden'ın sahne malzemesiydi. Albay K C Brazier-Creagh, başlangıçta 59. Tümen Mühimmat Birliği önünde sahneye çıkan kuklanın moral üzerindeki olumlu etkisini birkaç gösteriden sonra fark etti. Bunun üzerine Harden ve Douglas yaralı askerlere gösteri yapmak üzere cepheden uzaklaştırıldı. Bu gösteri o kadar başarılı oldu ki Kuklacı Harden, belki de hayatını kurtarabileceğini ifade ettiği subaylık için başvurmaktan bile vazgeçti.

Kukla gösterisi cephede askerleri eğlendirmenin yollarından sadece biriydi. Tiyatro ve futbol da yaygındı. Askerler bazen kendi çabalarıyla da doğaçlama etkinlikler yapıyorlardı. Örneğin karşı cinse ait elbiseler giymek, Külkedisi gibi halk masallarını canlandırmak ve yeni hikâyeler yazmak bunlardan bazılarıydı. Hicivli kısa gösteriler sergileyen bir tiyatro topluluğunun adı "Balmorals" idi. Hatta savaş esirleri bile Alman esir kamplarında bulunan diğer arkadaşlarının moralini yükseltmek için gösteri yapıyordu. Askerler kendilerini savaşın acımasız gerçeklerinden uzaklaştırmak için ellerinden gelen her işi yaparken, cephede bulabildikleri her şeyden sahne dekorları oluşturdular.

Douglas şu anda Londra'daki İmparatorluk Savaş Müzesi'nde sergilenmektedir. Daha fazla bilgi için www.iwm.org.uk adresini ziyaret edebilirsiniz.

***En solda:** Kraliyet saflarında görev alan bir grup İrlandalı asker Somme Muharebesi'nin başlarında irtibat hendeğinde dinlenirken*

***Solda:** Futbol da cephedeki bir başka eğlence biçimiydi. Bu fotoğraf Yunanistan'da 1915'in Noel Günü yapılan bir maç sırasında çekilmiştir*

BABALAR GÜNÜ

- HEDİYE REHBERİ -

HEPSİNİN YERİ AYRI
İKONİK BABALAR

Maceraseverlere
FARKLI ROTALAR

En büyük destek

SPORTİF - BAKIMLI - ŞIK - GEZGİN -TEKNO
HER ZEVKE ÖZEL HEDİYE ÖNERİLERİ

BABANIZA ÖZEL…

CASA DORA (EVİDEA)

HUGO BOSS (BOYNER)

D'S DAMAT

AVVA

DIESEL (SAAT&SAAT)

ALTINYILDIZ CLASSICS

ANI YAŞAYIN…

Amerikalı bir babanın 6 çocuğunu tek başına büyütmesinden ilhamla doğan Babalar Günü, Türkiye'de de her geçen yıl daha büyük bir anlamla kutlanıyor. Hızlı bir tempoya sahip yaşam koşturmasında bizler için birçok fedakarlık yapan babalarımızın kıymetini, daha iyi anlayabiliyoruz. Özellikle pandemi sonrası her günün ne kadar kıymetli olduğu, tartışılmaz bir gerçek. Değerli babalarınıza bu Babalar Günü'nde duygularınızı sadece söz ve davranışlarınızla değil, hobileri ve ilgi alanlarını dikkate alarak hayatında olmasını istedikleri küçük hediyelerle de gösterin. Yüzlerinde yaratacağınız gülümseme ve mutluluk ile yaşı kaç olursa olsun babanızın hayatınızda ne kadar önemli bir yere sahip olduğunu hatırlatma şansına sahip olacaksınız.

Babalar Günü'ne özel olarak sportif, dekorasyona meraklı, outdoor sporlardan hoşlanan, bakımına düşkün, modayı yakından takip eden, kısacası farklı zevklere sahip tüm babalar için pek çok seçeneği bir araya getirdik. Hediyenizi seçmeden önce önerilerimize göz atmayı unutmayın. Babanız anılara önem veriyorsa hediyenizle vermek üzere bir kart ya da birlikte çekilmiş fotoğrafınızın olduğu bir çerçeve hazırlamanız da onu çok mutlu edecektir!

YAYIN YÖNETİM DANIŞMANI
Ferhan Kaya

YAYIN YÖNETMENİ
Ceyda Günsür

GÖRSEL YÖNETMEN
Canan Yüksek

HAZIRLAYANLAR
Baran Alışkan
Simay Engür

elele ATLAS Auto Show YACHT Capital LIFE

DUNLOP (SPX) TENİS RAKETİ, ₺4799.99

PUMA (SPORTIVE) BASKETBOL ŞORTU, ₺2100

NIKE (SPORTIVE) YOGA MATI, ₺3799.90

UNDER ARMOUR AĞIRLIK KALDIRMA ELDİVENİ, ₺870

David Beckham, Romeo Beckham

FAKİR HAUSGERÄTE SMOOTHIE BLENDER, ₺1649

ENERJİSİ SONSUZ

Hayatın yüküyle birlikte spor salonundaki ağırlıkları kaldıran ve hem her derdinize hem de sağlığı için kilometrelerce koşan tüm babalar için bir liste hazırladık. Onların gücüne güç katacak hediyelerle, motivasyonlarını zirveye çıkarıyoruz!

CORENGTH (DECATHLON) 20 KG DAMBIL SETİ, ₺1750

HUMMEL (FLO) SPOR ÇANTASI, ₺539.95

TWIGY TERLİK, ₺249.90

H&M KOŞU ŞORTU, ₺459.99

AMAZFIT (SAAT&SAAT) AKILLI SAAT, ₺2199

ADIDAS KRAMPON, ₺6499

REEBOK (FLO) FITNESS AYAKKABISI, ₺2799.99

ASICS (SPORTIVE) KOŞU AYAKKABISI, ₺4499

AVVA

LAMY DOLMA KALEM SETİ, ₺1684

CALVIN KLEIN (BOYNER) LAPTOP ÇANTASI, ₺2249

BROOKS BROTHERS GÖMLEK, ₺3295

FAKİR HAUSGERÄTE ÇAY MAKİNESİ, ₺2749

NISA LUCE (EVİDEA) MASA LAMBASI, ₺224.91

BAMBUM 4'LÜ KUPA SETİ, ₺349.90

SEVGİ EMEKTİ

Sevgi mesaisi hiç bitmeyen babalara, ofiste geçen yorucu saatlerinde de 'hep yanındayım' diyoruz!

ALTINYILDIZ CLASSICS TAKIM, ₺5499.99

GUESS (BOYNER) SAAT, ₺4460

PHILIPS FİLTRE KAHVE MAKİNESİ, ₺1329

VANS (SPORTIVE) SPOR AYAKKABI, ₺1329

DERİMOD EVRAK ÇANTASI, ₺1499.99

AVVA SNEAKER, ₺1195.99

POLARIS (FLO) AYAKKABI, ₺749.99

Brad Pitt, Pax Thien Jolie-Pitt, Shiloh Nouvel Jolie-Pitt, Maddox Jolie-Pitt

ÇOK HAVALI

Tarzlarıyla her zaman bir adım önde ve cesaretimizi tazeleyen güvenleriyle her daim yanımızdalar. Şıklığın kurallarını yazan, karizmatik babaları seviyoruz!

MASSIMO DUTTI BLAZER, ₺4799

ATELIER REBUL PARFÜM, ₺2750

ALTINYILDIZ CLASSICS POLO YAKA TİŞÖRT, ₺799.99

BROOKS BROTHERS HIRKA, ₺4300

FABRİKA (BOYNER) GÖMLEK, ₺549.95

U.S. POLO ASSN. (BOYNER) PANTOLON, ₺739.15

BROOKS BROTHERS ÇANTA, ₺5850

AVVA PARFÜM&CÜZDAN SETİ, ₺549.99

BEGUM KHAN (BEYMEN) KOL DÜĞMESİ,₺ 9450

RAYMOND WEIL (SAAT&SAAT) SAAT, ₺19.740

DERİMOD ÇANTA, ₺799.99

LUMBERJACK KEMER, ₺179.99

DOCKERS (BOYNER) GÖMLEK, ₺799.95

SNOB MILANO (VAKKORAMA) GÜNEŞ GÖZLÜĞÜ, ₺9995

AVVA BİLEKLİK, ₺125.99

İNCİ (FLO) AYAKKABI, ₺1699.99

PHILIPS (HEPSİBURADA.COM) BLUETOOTH KULAKLIK, ₺899

BANG&OLUFSEN (BEYMEN) KULAKLIK, ₺26.950

Prens William, Kral Charles, Prens Harry

ZAMANIN PEŞİNDE

Modern insanın teknolojiyle arasındaki mesafe, her geçen gün kısalıyor. Bir babanın günün her saatinde en yakın dostu gibi ihtiyaç duyacağı bu listede zamanın ruhunu yakalıyoruz. Her şey ne kadar da hızlı değişiyor, değil mi?

HUAWEI P60 PRO AKILLI TELEFON, ₺39.999

MICROSOFT (MEDIAMARKT.COM.TR) XBOX OYUN KONSOLU, ₺11.899

BRAUN TIRAŞ MAKİNESİ, ₺7799

MONSTER OYUNCU KLAVYESİ, ₺1499

SONY (MEDIAMARKT.COM.TR) ZV-1F VLOG KAMERASI, 12.999

APPLE MACBOOK AIR DİZ ÜSTÜ BİLGİSAYAR, ₺32.499

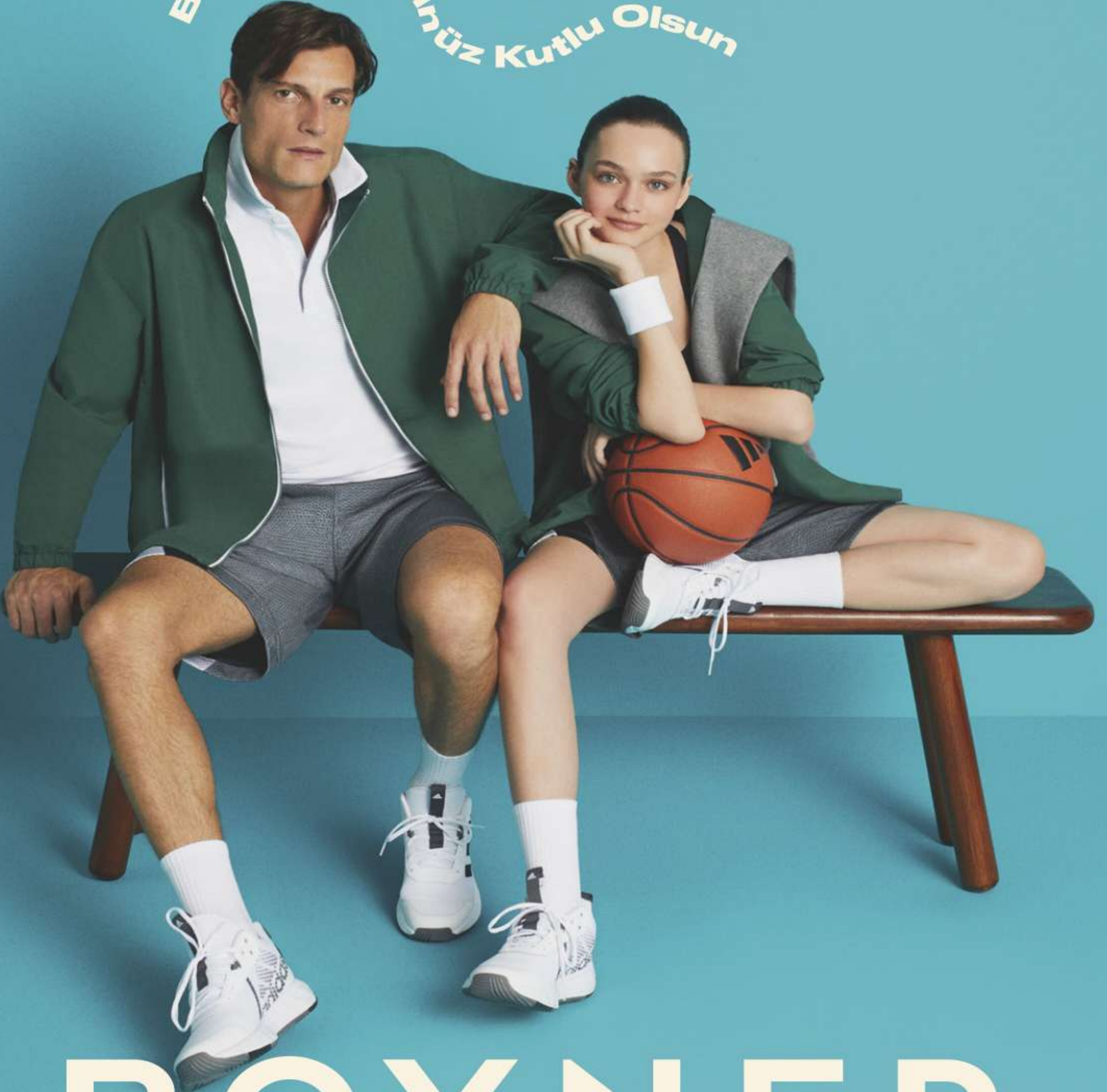
DJI MİNİ 2 SE (VATAN BİLGİSAYAR) DRONE, ₺13.599

PHILIPS (MEDIAMARKT.COM.TR) OLED+ TELEVİZYON 65 İNÇ, ₺62.999

tavsiyelerine kulak vermek

BAZEN
HEDİYELERİN EN GÜZELİ

BOYNER

KİĞILI POLO YAKA TİŞÖRT, ₺908.99

CHIMI (POP CORNER) GÜNEŞ GÖZLÜĞÜ, ₺2750

VAKKO PASAPORT KILIFI, ₺1595

LUMBERJACK (FLO) TERLİK, ₺319.99

KİĞILI ŞORT, ₺1049

BİR MACERANIN PEŞİNDE

Yeni maceralara yelken açmaya ve seyahat etmeye hazır bir babanın valizinde olması gereken en temel parçaları bir araya getirdik. Keşfetme duygusunu kaybetmeyen babalar için bir sonraki hediyeniz ise ilk uçağa bir bilet olabilir…

PHILIPP PLEIN (SAAT&SAAT) SAAT, ₺9140

ALTINYILDIZ CLASSICS SIRT ÇANTASI, ₺479.99

PICTURE ORGANIC (KAR SPOR) DENİZ ŞORTU, ₺ 729

MUGO TİŞÖRT, ₺399

AVVA SPOR AYAKKABI, ₺804.99

GREVI (BEYMEN) ŞAPKA, ₺3699

BRANDON (EVİDEA) KABİN BOY VALİZ, ₺699.90

the
POLO
the
LEGEND

since

Brooks Brothers

AKASYA • BAĞDAT CADDESİ • CEVAHİR • CITY'S NİŞANTAŞI • GALATAPORT • İSTİNYEPARK İSTANBUL • VIAPORT
ANKARA GORDION • BODRUM ANTHAVEN • MERSİN FORUM • KAYSERİ FORUM
SEÇİLİ BOYNER MAĞAZALARI
ÇOK YAKINDA CITY'S KOZYATAĞI • MARMARA FORUM • ANTALYA TERRACITY

BABALARA EN ÇOK D'S YAKIŞIR

Tartışmasız, hayatımızın omurgası onlar… Yaşamın her anında ya da ihtiyaç duyduğumuz her an, bizlerden o yenilmez gücünü esirgemeyen, karşılıksız sevginin iki yarısından biri, sevgi dolu, fedakar babalarımız… Babalarımızın bu eşsiz varlığına, elbette benzersiz kalitesi ve kusursuz kalıpları ile zamana meydan okuyan şıklığın değişmeyen adresi D'S damat yakışır!

"D'S'le bu yaz Değer Sana" mottosuyla oluşturulan 2023 Yaz sezonundan arzu edilen hediye seçenekleri tam da babalar için! Üstelik D'S damat, Babalar Günü'ne özel kampanyası ile müşterilerini yine ayrıcalıklı hissettiriyor. D'S damat mağazalarından Babalar Günü'ne özel yapılan her üç bin TL ve üzeri alışverişlerde, farklı notalara sahip, güçlü esansları ile fark yaratan D'S damat parfüm hediye!

Güçlü esanslarıyla fark yaratan parfümler, en güzel hediyelerden…

BABALAR İÇİN SİHİRLİ DOKUNUŞLAR…

Yılın en güzel, en anlamlı günlerinden biri olan Babalar Günü'nü D'S damat ile karşılamanın tam vakti. Her yöne esneyen, vücutla uyumlu muhteşem kalıbıyla maksimum seviyede hareket kabiliyeti sağlayan pantolonlar, rüzgarlı yaz akşamları için hafif şişme yelekler ya da çoklu renk seçenekleriyle jean'ler, her daim kendini genç hisseden babalar için hazır.

Her ortamda gösterişli ve stil sahibi duruşuyla farkını ortaya koyan babalar için ceketle kombinlenen rahat ve cool tişörtler, özel tasarım kutularla süslenen kravat, mendil ve kol düğmesinden oluşan aksesuar setleri ve çok daha fazlası ile canlı ve parlak renklerden, bej ve haki gibi zamansız tonlar eşliğinde farklı model ve kalıp seçenekleriyle tüm babaların gardıropları için ihtiyaç duyduğu şıklık ve konfor, D'S damat mağazalarında sizleri bekliyor.

FİDAN SEPETİM DEVE TABANI SÜS BİTKİSİ, ₺629

JUST HOME (EVİDEA) ÇALIŞMA MASASI, ₺1199

IKEA ÇERÇEVELİ RESİM, ₺799

ENZA HOME BABA KOLTUĞU, ₺18.900

SUNNYLIFE (BEYMEN) POKER SETİ, ₺6750

MÜHÜRCE HARF MÜHÜR, ₺329.90

ÖZEL BİR ALAN

Babanızı gülümsetecek bir hediye arıyorsanız hobisine göre bir alternatife ne dersiniz? Yazmayı seven babanıza bir kalem, doğa severlere bir çadır, anı biriktirmeyi sevenlere bir fotoğraf makinesi ve daha pek çoğu.

AĞACA TÜNEYEN BARON (YAPI KREDİ YAYINLARI) KİTAP, ₺59.50

MUDO NUEZ SATRANÇ TAKIMI, ₺1988.89

CROSLEY (VAKKORAMA) PİKAP, ₺3249

OFİSBAZAAR (EVİDEA) ÇALIŞMA SANDALYESİ, ₺1699

LAND ROVER KLASİK DEFENDER 90 İKON LEGO, ₺5599.90

QUECHUA (DECATHLON) HAMAK, ₺430

D'S DAMAT ŞAPKA, ₺399

THE NORTH FACE (KAR SPOR) TREKKING SIRT ÇANTASI, ₺5099

GREYDER GÜNLÜK AYAKKABI, ₺2999.99

LUMBERJACK (FLO) SU GEÇİRMEZ AYAKKABI, ₺1150

GEZGİN VE KAŞİF

Yeşil yapraklar arasında bir patikada yol alan kaşif babaların stilini baştan yaratmak ve aynı zamanda ihtiyaç duyduğu konforu sağlamak için buradayız. Doğaya tutkun gezgin ruhları mutlu etmeye bir rota ve bir hediye yeter!

THE NORTH FACE (BOYNER) YELEK, ₺1999

HELLY HANSEN (BOYNER) KARGO ŞORT, ₺1900

GROSCHE MILANO (KAHVE.COM) MOKA POT, ₺630

MUGO BEL ÇANTASI, ₺459

ALTINYILDIZ CLASSICS TİŞÖRT, ₺599.99

MERRELL (SPORTIVE) OUTDOOR AYAKKABI, ₺3599.99

D'S DAMAT KEMER, ₺599

VANGO (KAR SPOR) İKİ KİŞİLİK ÇADIR, ₺1999

KOCAMAN SARILMAK SERBEST
İKONİK BABALAR

Hayatımızdaki önemli rollerini kutlamak için, babalık kavramını şekillendiren ve kalbimizde yer edinen kurgusal ve gerçek babaları hatırlıyoruz. İster sert görünsünler, isterlerse 'çok şımartıyorsun' kontenjanından tüm isteklerimize 'evet' desinler; hepsi birer ikon!

VITO CORLEONE

Babalar Günü'nü kutlarken, sinema dünyasının en ikonik babalarından biri olan Vito Corleone'u anmamak olmaz. 'Baba' olarak da bilinen bu unutulmaz karakter, yönetmen Francis Ford Coppola'nın kült film serisi The Godfather'da Marlon Brando tarafından canlandırıldı. Vito Corleone, Sicilya kökenli bir mafya lideri olmasına rağmen, ailesine olan bağlılığı ve koruyucu doğasıyla tanınıyor. Zeki ve karizmatik bir lider olan Vito, ailesini ve işini korumak için acımasız olabilse de aynı zamanda ailesinin güvenliği için her şeyi yapabilecek bir baba figürü. Vito Corleone, hem kuvvetli hem de hassas bir babayı temsil ederek, Babalar Günü'nün anlamını derinleştiriyor ve aile değerlerinin önemini vurguluyor.

STEVIE WONDER

Müzisyen Stevie Wonder'ın unutulmaz şarkısı Isn't She Lovely, kızı Aisha Morris'e adanmış bir 'baba-kız' şarkısı ve kızının doğumunu kutlamak için yazıldı. Isn't She Lovely şarkısı, 1976 yılında çıkan 'Songs in the Key of Life' albümünde yer aldı ve hızla büyük bir hit haline geldi. Sözleri, Aisha'nın güzelliğini, masumiyetini ve ona olan hayranlığını anlatırken; melodisi de sevgi dolu bir atmosfer yaratıyor. Şarkı, babaların kızlarına olan sevgisini ve birlikte geçirilen anların biricikliğini kutlamak için harika bir anıt niteliğinde! Çok tatlı değil mi?

WALTER WHITE

Hiç şüphesiz televizyon dünyasının en karmaşık ve tartışmalı karakterlerinden biri... Breaking Bad dizisinde, oyuncu Bryan Cranston tarafından canlandırılan Walter White karakteri, hem bir baba hem de anti-kahraman figürü olarak hafızalarda yer ediyor. Walter White yani namıdiğer Heisenberg, bir yandan ailesini korumaya ve onlara daha iyi bir hayat sağlamaya çalışırken, diğer yandan yasadışı yollara sapması ve tehlikeli bir uyuşturucu imparatorluğunun içine sürüklenmesiyle kendi metamorfozunu yaşıyor. Babalar Günü'nde Walter White'ı anmak, babalık rollerinin karmaşıklığını anlamak adına bir fırsat sunuyor. White, bazen sınırları aşan bir yol seçse de ailesine olan sevgisi ve onlar için fedakarlık yapma isteğiyle de iz bırakıyor. Ve evet, o tehlikenin ta kendisi...

Babam için
en tarzı

FLO

flo.com.tr

DANNY TANNER

Yayınlandığı 1987-1995 yılları arasında popülerlik kazanan ve sonrasında tekrarlarıyla pek çok nesli büyüten, televizyon klasiklerinden Full House'un babası Danny Tanner, eşi Pam'in ölümünden sonra üç kızını tek başına büyütmeye başlıyor. Oyuncu Bob Saget tarafından canlandırılan Danny Tanner karakterinin mükemmeliyetçi bir baba figürü olduğunu söylersek, hiç de yanılmış olmayız. Ev işlerini, çocukların eğitimini ve duygusal ihtiyaçlarını dengeli bir şekilde ele alırken, aynı zamanda mizah anlayışıyla da kalbimizi on ikiden vuruyor. Kızlarına her daim destek olurken, onlara özgüven aşılamayı da göz ardı etmiyor.

JIM HENSON

Eşsiz bir figürü hatırlamak istiyoruz: Jim Henson. Henson; kuklacılığın büyülü dünyasını, yaratıcılığı ve inovasyonuyla birleştiren bir sanatçıydı. Sadece bir kuklacı olarak değil, aynı zamanda bir baba olarak da çocukların kalplerine dokunma gücüne sahipti. The Muppet Show ve ülkemizde Susam Sokağı ismiyle bilinen Sesame Street programı aracılığıyla milyonlarca çocuğa sevgi, eğlence ve öğrenme fırsatı sundu. Kurbağa Kermit, Miss Piggy, Kurabiye Canavarı, Edi ile Büdü gibi kukla karakterleriyle dünyanın dört bir yanındaki çocuklara umut verdi, değerli hayat dersleri öğretti ve çocukların hayal gücünü canlandırdı. İşte, devasa bir kalp ve değerli bir babadan miras!

HOMER SIMPSON

The Simpsons dizisinin baş kahramanlarından Homer Simpson, bir baba olarak çoğu zaman gerçekçiliğin kumaşıyla dokunan bir kusurluluğu temsil edebilir. Ancak Homer'ın sevgisi ve koruyucu doğası da hiçbir zaman göz ardı edilemez. Homer, sık sık çocukları Bart, Lisa ve Maggie ile ilişkilerinde zorluklar yaşar. Tüm bu zorluklara rağmen, Homer'ın kalbindeki sevgi her zaman parlak bir şekilde yanar. Zaman zaman hatalar yapsa da en önemli şeyin ailesine olan sevgisi olduğunu gösterir. Homer Simpson'ın babalık yolculuğunda hakikati ve mizahı birleştiren bir karakter olduğunu söyleyebiliriz. Onun hikayesi, her birimizin kendimizi bazen eksik, bazen komik ve bazen de sıradan hissedebileceğimizi hatırlatır. Yine de bir baba için en önemli şeyin sevgi ve bağlılık olduğunu göstermek de onu gerçek bir ikon yapar!

YAŞAR USTA

Haksızlıklara karşı iki çift lafı olan tüm babaların en büyük lideri, Yaşar Usta! Bir Yeşilçam klasiği olan, 1975 yapımı Bizim Aile dizisinin Yaşar Ustası, bir diğer oyunculuk ustası Münir Özkul'un en unutulmaz baba rollerinden. Fabrikatör Saim Bey'in karşısına dikilip: "Sen mi büyüksün? Hayır, ben büyüğüm. Ben, Yaşar Usta!" dediği efsane repliğiyle, bir yandan haklarımızın yılmaz savunucusu olmayı öğrendiğimiz babalarımızın yansıması olurken, diğer yandan iyi insan olmanın kıvılcımını belleğimize kazıyor.

MACERA DOLU 4 ROTA

Heyecanlı ve unutulmaz anılarla dolu bir maceraya çıkmak isteyen motosiklet tutkunu babalar için dört farklı rotamız var. Keşfedilmeyi bekleyen rotalarda özgürlüğü doyasıya hissedecekleri ve yolda olmanın keyfini yaşayacakları bu planda; İstanbul'a yakın günübirlik bir rota, Kapadokya'nın büyüleyici atmosferine sahip bir yolculuk, Karadeniz'in eşsiz doğasına tanıklık eden yollar ve Akdeniz'in mavisinin eşlik edeceği bir deneyim mümkün. Şimdi, yola çıkma zamanı!

Tom Cruise

PEK YAKINDA

Kumbağ & Şarköy

Şehre kısa bir mola vermek isteyenler için İstanbul'a yakın yolların peşine düşüyoruz. Çılgın trafikten sıyrıldıktan sonra Tekirdağ Kumbağ'dan Ganos dağlarına uzanabilir, ardından üzüm bağlarının arasında huzurla Şarköy'e ulaşabilirsiniz. Bu sırada geçeceğiniz Uçmakdere virajları motosiklet tutkunları için heyecan verici bir deneyim vadediyor. Aynı zamanda günübirlik macera severler için ideal olan bu rota sırasında Uçmakdere, yamaç paraşütünü deneyimlemek için de harika bir nokta. Adrenalinizi ikiye katlamaya ne dersiniz?

GÜZEL ATLAR DİYARI

Kapadokya

Coğrafyamızın en özel noktalarından biri olan Kapadokya, eşsiz ruhu ve peri bacalarıyla sizi yola çıkmaya çağırıyor. Her mevsim ayrı bir cazibeye sahip bölgeye Nevşehir üzerinden Avanos, Göreme, Ürgüp rotasını takip ederek ulaşabilirsiniz. Gastronomi alanında damağınızda iz bırakacak lezzetlere sahip Kapadokya, seyahatinizi uzatmak için hayli ikna edici olabilir. Dünyaca ünlü bu turistik bölgeyi motosikletle keşfetmek, mutlaka benzersiz bir deneyim olarak hafızanızda yer edinecek...

AKDENİZ'E DOĞRU...

Antalya & Muğla

Türkiye'nin güney sahil şeridindeki bir rotada mavi dalgaların eşlik ettiği bir yolculuğa davetlisiniz. Başlangıç noktanız olacak Antalya'dan yola çıkarak Kaş'ı ve Kalkan'ı geçerken unutulmaz manzaralara tanıklık edeceksiniz. Ardından Fethiye'yi keşfetmek üzere yola devam edebilir ve Bitez'e doğru yolu takip edebilirsiniz. Akdeniz rotasında yola durmaksızın devam etmek ise pek mümkün değil. Zira muhteşem Akdeniz manzaraları, sahil kasabaları, tarihe tanıklık eden ve mavinin hakimiyetindeki yollarıyla sizi büyüleyecek. En güzel fotoğrafları da mutlaka burada çekeceksiniz.

FIRTINALI KARADENİZ

Trabzon & Artvin

Karadeniz'in sert ve muhteşem manzaralarıyla ünlü olan rota, Trabzon'dan başlayarak Artvin'e doğru uzanıyor. Karadeniz sahillerinin yanı sıra, ormanları ve yaylalarına da yakından tanıklık edeceğiniz yolculuğunuzda size şelaleler ve etkileyici kıyı manzaraları eşlik edecek. Kaçkar Dağları'yla birlikte yapacağınız dar yollarda gerçekleşmesi muhtemel bu yolculuk, keyifli bir sürüş deneyimi sunuyor. Keyfinizi ikiye katlamak için ilkbahar ve yaz mevsimini tercih edebilir ve özgürlüğü doyasıya hissedebilirsiniz. Gözünüzü yollardan ayırmayın!

DAİMA GENÇ

Yaşının en iyi versiyonu olmak isteyen babalar için cilt bakımından parfüme, göz kreminden tıraş keyfine en yeni seçimler!

Chris Hemsworth

JO MALONE COLOGNE INTENSE 100 ML MYRRH AND TONKA PARFÜM, ₺3520

FAKİR HAUSGERÄTE EXECUTE 2 BLADE ERKEK BAKIM SETİ, ₺957.99

POLAAR VERY HIGH PROTECTION SUN CREAM SPF 50+ PARFÜMSÜZ GÜNEŞ KREMİ, ₺645

NUXE MEN MULTI PURPOSE GÖZ KREMİ, ₺379

PHYTO PHYTOCYANE SAÇ DÖKÜLME KARŞITI ŞAMPUAN, ₺359

SHISEIDO SPORTS BB WET FORCE QUICK DRY SPF 50 GÜNEŞ KREMİ, ₺980

AVON SEGNO IMPACT EDP 75 ML PARFÜM, ₺199.99

PENHALIGON'S BLENHEIM BOUQUET EDT PARFÜM, ₺3250

kigili.com | kigiligiyim

KIĞILI

1938

" TÜRKİYE'NİN ERKEK GİYİM MARKASI "

nı çıkarın!

*Latte***Go**
ile yumuşacık
süt köpüğü

Seyahat bardağı işlevi, Köpürtülmüş süt, Sıcak su

EP5447/90

KEYİF HEDİYE EDİN

Bakımına ve keyfine düşkün babaların seveceği farklı hediye alternatiflerini, aktiviteleri ve lezzet önerilerini bir araya getirdik.

BAKIMLI SAÇLAR

Erkekler için bakımlı olmak denince akla ilk gelenlerden biri de hacimli ve sağlıklı görünen saçlara sahip olmak. Saç köklerinde yer alan hücreleri artırarak dökülmeyi ve var olanları güçlendirmeyi amaçlayan şampuan ve bakım ürünleri, sürekli kullanımda olumlu sonuçlar veriyor. Daha hızlı sonuç görmek isteyenlerin tercihi ise saç ekim işlemleri. Bu işlemlerde, ameliyat kondisyonunda yapılanların dışında ekim yerine 'çoğaltma' uygulamaları da oldukça ilgi görüyor. Biyolojik kök hücre yöntemiyle elde edilen saç büyüme faktörleri içeren serumlar, tüm saç köklerine uygulanıyor. Canlandırma etkisiyle saçların yeniden çıkmasına destek olan işlem sırasında herhangi bir ağrı ya da kanama oluşmuyor. 15 günde bir yapılması önerilen tedavinin toplam süresi ise kişinin saç köklerine göre yaklaşık altı ay sürüyor. S'Clinic'ten Eczacı Sibel Ulutaş, saç ekiminin daha doğal görünmesi için; ekiminden önce saç çoğaltma işleminin yapılmasını öneriyor.

LEZZETLİ BİR BAŞLANGIÇ

Babalar Günü'nde babasına akıllarda kalacak bir gün yaşatmak isteyenler için Mandarin Oriental Bosphorus Istanbul farklı seçenekler sunuyor. Otelin Boğaz manzaralı terasının keyifli atmosferinde, MO Brunch da güne daha geç başlayan babalar için... Novikov Istanbul'un dünyaca bilinen sushi ve deniz ürünleri seçkisi, The Mandarin Cake Shop'un ev yapımı tatlıları ve İtalyan mutfağının sevilen lezzetleri brunchta yer alan lezzetlerin başında geliyor.

SPA KEYFİ

CVK Park Bosphorus Hotel İstanbul'un içinde yer alan Safira Spa & Fitness, Babalar Günü'nde farklı bir deneyim yaşatarak birlikte geçirilen zamanı keyifli bir atmosfere dönüştürüyor. İstanbul'un en büyük Spa merkezi olan Safira Spa & Fitness, içerisinde yer alan geleneksel Osmanlı tarzında tasarlanan, özel mermer kullanımıyla öne çıkan otantik Türk hamamları, açılıp kapanabilen cam tavanlı havuz, sauna ve buhar odası gibi alternatifleriyle bu özel günde babalarına bir mola hediye etmek isteyenler için hazırlanmış. Haziran ayında masaj ve hamam hizmetlerinde yüzde 30, günlük giriş ücretinde yüzde 30, tesis üyeliklerinde ise yüzde 20 indirim uygulanıyor.

STRESE MOLA

Hilton Istanbul Maslak, babasına hak ettiği dinlenmeyi, rahatlamayı ve yenilenmeyi hediye etmek isteyenler için Babalar Günü haftası boyunca Ocean Club Fitness & Spa'nın birbirinden özel masaj uygulamalarını yüzde 30 indirimle sunuyor. Spa'da stres ve kas gerilimini azaltan İsveç masajından gevşetici ve dinlendirici aroma terapi masajına, kan ve lenf dolaşımını artıran taş masajından sırt ve boyun bölgesindeki ağrıların giderilmesini sağlayan Hint baş masajına kadar misafirlerin ihtiyacına göre pek çok masaj uygulanıyor.

SEVGİNİZİ GÖSTERME ZAMANI

Dünyaca ünlü markalar ile Türkiye'deki tek yetkili distribütör Saat&Saat aracılığı ile buluşan saat tutkunları, farklı stil ve yaşlardaki babaları için en seçkin ve her zevke uygun hediye alternatiflerini Saat&Saat Mağazaları'ndan seçecek.

HB1514016

SPORTİF GÜÇ
Boss'un yeni modeli, yalın tasarımına rağmen iddiasından vazgeçmiyor. Asaletin rengi siyah çelik bileziği ile şıklığını tamamlarken; kronometre, takvim gibi detaylarla zenginleşen gri kadran ise dinamik bir duruşun yansıması oluyor. Günün her anında her stille uyum sağlayan Boss'un yeni modeli, seçkin tasarımları tercih eden erkeklerin beğenisini topluyor.

GCZ16002G2MF

STİL SAHİBİ
Gc 'Airbone', saat tutkunu babaların vazgeçilmez modeli olmaya aday. Yuvarlatılmış dikdörtgen kasası, takvim detayı ve rose gold-metalik gri-siyah kadran uyumu ile stil sahibi babaların tercihi olacak.

RW5585STC00659

BENZERSİZ KLASİK
Raymond Weil'in yeni modeli gümüş renkli bezeli, şık kadranını sergileyen safir cam özelliği ve benzersiz stiliyle her erkeğin sahip olmak istediği bir saate dönüşüyor.

VE6K00423

ÖZGÜN VE ŞIK
Versace'nin yeni modeli Greca Dome Chrono, şık tasarımı ve fonksiyonlarıyla fark yaratıyor. Tasarımdaki Versace logolu bezeli, saat 12 yönünde Medusa logo kullanımı ile kadranda yer alan 'Greca' deseni, bilezik/kayış ve kadranda farklı renk alternatifleri, kronograf fonksiyon ve takvim göstergesi dikkatleri çekiyor.

AR11540

KARİZMASI NET
Emporio Armani, yeni modeli Acqua'yı trend tutkunlarının keşfine sunuyor. Siyah, asker yeşili ve bej rengin kontrastında tasarlanan yeni model, kamuflaj görünümüyle stilde yalınlık ve netlik arayanların favorisi olmaya aday.

MACERAPEREST
Philipp Plein'in yeni modeli 'The Skull-Synthetic', 44 mm transparan polikarbon kasası, kadran üzerinde bulunan 3D kafatası motifi, silikon kayış yapısı, transparan yapıda siyah ve beyaz renk seçenekleri ile fark yaratan bir hediye alternatifi sunuyor.

PWWAA0423

LAC2011245

DİNAMİK DURUŞ
Lacoste'un 12.12 koleksiyonunda yer alan kronograf mekanizmalı yeşil saati, sportif babaların keşfine sunuluyor. Sezonun trend renklerinden yeşilin hakim olduğu saatin başrolünde Lacoste'un ikonik timsahı yer alıyor. Kadranı çevreleyen, akrep ve yelkovanda kullanılan beyaz ve yeşil çizgiler ise tasarıma dinamizm katıyor.

AX2450

İDDİASI SONSUZ
Armani Exchange, yeni modeli Armani Exchange Hampton ile zamansızlığa oynuyor. Dayanıklı gövde ve cam yapısıyla sorunsuza yakın bir deneyim sunan model, siyah ve sezonun hit rengi yeşil harmanında yeni bir stil sunuyor.

DZ2173

YENİ OYUN KURUCU
Diesel'in yeni saati Scraper, sezonun dikkat çeken tasarımları arasına girmeyi başarıyor. 43 mm kasa çapı, deri kayış ve çelik bilezik alternatifleriyle sezonun trendini belirliyor.

FARKLI STİL KODLARI

Her anımıza tanıklık eden ve destek olan gizli kahramanlarımız, babalarımızı mutlu edecek hediye alternatifleri Greyder mağazalarında ve greyder.com.tr'de birçok seçenekle sunuluyor. Farklı stil kodlarına sahip babalar için sneaker, aktif spor, loafer, casual, deniz modelleriyle tasarım ve konforun buluştuğu birçok hediye seçeneği sunan Greyder ile babalarınızın her adımı hem şık hem de rahat olsun.

GÜNCEL MODA ANLAYIŞI

Brooks Brothers, 2023 ilkbahar-yaz koleksiyonunda 205 yıllık deneyim mirası ve güncel moda anlayışı ile modern, güçlü ve yepyeni tasarımlar sunuyor. Amerikan stilinin ikonik parçalarının modern ve yenilikçi bir bakış açısıyla yorumlandığı koleksiyonda, Babalar Günü için de çok sayıda hediye seçeneği sizi bekliyor. Brooks Brothers erkeğinin centilmen stilini daha güçlü bir şekilde devam ettirdiği tasarımlar arasında bulunan Oxford gömlekler ve yazın olmazsa olmazı keten gömlekler hediye listesinde başrolde! Daha dinamik parçaları tercih eden Babalar için geniş renk skalasına sahip polo tişörtler tam nokta atışı yaparken, Preppy stiline gönderme yapan çizgi desenli parçalar ve örme trikolar da listedeki yerini alıyor.

STİL SAHİBİ BABALARA

Babalar Günü için doğadan ilham alan Altınyıldız Classics 2023 İlkbahar/Yaz Koleksiyonu'nda kahve, bej ve haki tonlarının yanı sıra mavinin en dinamik tonlarının yer aldığı tiril tiril gömlek, pantolon, tişört ve şortlardan oluşan hediye seçenekleri sunuyor. Kolay kırışmaması, ütü gerektirmemesi, çok yer kaplamaması ve çantadan çıkarıldığı gibi giyilebilmesi gibi öne çıkan özellikleriyle Travel serisine ait gofre kumaşlı ürünler, Babalar Günü için en uygun hediye seçenekleri arasında. Özellikle bol bol iş seyahatine çıkan babaların favorisi olabilecek özel parçalar arasında ilk sırada yer alıyor. Color Therapy koleksiyonunda ise sıcak yaz temasına uyum göstererek marin temasıyla bütünleşiyor. Koleksiyonda aynı zamanda canlı renklere sahip polo yaka tişörtler, keten gömlek ve takımı olan şortlar, deniz şortu ile takım terlikler, gömlek ve ceketler yer alıyor.

EN ÇOK ONA YAKIŞIR

Babalar Günü'nde babanızı mutlu edecek sürpriz kutunun içinde ne olacağına karar veremediyseniz henüz Derimod mağazasına gelmemişsiniz demektir! Sezonun tüm trendlerini içeren ve farklı tarzlara hitap eden modellerden oluşan Derimod erkek ayakkabı koleksiyonları ve yazlık derilerden yapılmış çok özel deri ceketler en güzel hediye alternatifleri arasında yerini alıyor. Klasik ayakkabıların yanı sıra loafer, casual, sandalet ve spor ayakkabı modelleri sağladıkları şıklık ve konfor ile stil sahibi babalara günün her anında eşlik ediyor.

KENDİNE ÖZGÜ

Tarzıyla örnek babalar için AVVA yeni sezon koleksiyonundaki rengarenk polo yaka tişörtler, sezonun vazgeçilmezi dokusuyla bağımlılık yaratacak serin tutan yumuşacık keten gömlekler, ceket takımlar ve her kombin ile uyumlu basic parçalar babanız için en kalıcı hediye alternatifleri arasında yer alıyor. Koleksiyona bu sezon katılan baba/çocuk bir örnek giyilebilen deniz şortları ise sezonun en eğlenceli uyumunu yaratıyor. Desenleri ve canlı renkleriyle ön plana çıkan AVVA deniz şortları, beraber vakit geçirmekten keyif alan baba ve çocukları için bu yazın en mutlu anlarına eşlik etmeye aday.

SPORTİF SEÇENEKLER

Sportive; Nike, Puma, Asics, Adidas, Vans, Columbia, The North Face, Arena, Quicksilver, Skechers gibi markaların ve kendi özel koleksiyonunun koşu, basketbol, futbol, fitness, yüzme gibi sporun tüm branşlarını kapsayan ürünleriyle Babalar Günü alışverişinde birçok alternatif sunuyor. Spor ayakkabılardan en güncel krampon modellerine, takım formaları ve taraftar koleksiyonlarından, outdoor ürünlerine kadar günlük hayatına rahat dokunuşlar katmak isteyenler Sportive'de buluşuyor.

ZAMANLA YARIŞAN BABALARA

Yamaha Motor'da yeni bir devrin kapısını elektrikli NEO's ile aralıyor. Gündelik şehir içi yolculuklarında, güvenli, ekonomik ve çevreci araç arayanlar için, yeni nesil sıfır emisyonlu 50 cc scooter NEO's Yamaha Motor Türkiye yetkili bayilerinde satışa sunuluyor. B sınıfı ehliyet ile kullanılabilmesi ise en dikkat çekici özelliği. Elektrikli NEO's ile benzin istasyonu aramaya gerek kalmadan aküsünü çıkarıp evde dahi şarj etmek mümkün. Standart donanım olarak bir akü ile sunulan motor, menzili yaklaşık 68 kilometreye kadar artırabilen isteğe bağlı ikinci bir akü için konektör ve muhafaza ile donatılmış. Şarj işlemi, akü NEO's modeline takılı durumdayken veya iç mekanda şarj için çıkarılarak gerçekleştirilebiliyor. Evlerde kullanılan standart prizlerle şarj edilmek üzere tasarlanan özel ve taşınabilir akü şarj cihazıyla birlikte sunuluyor ve tam şarj olması yaklaşık 8 saat sürüyor.

Bitlo CEO'su Mustafa Alpay

ALTERNATİF HEDİYE KARTI

Babanıza her zaman aynı hediyeleri almaktan sıkıldıysanız ve kripto para dünyasının ne kadar kolay erişilebilir olduğunu göstermek istiyorsanız, Babalar Günü hediyesini Bitlo hediye kartı ile vermek harika bir seçenek olabilir! Babanıza Bitlo hediye kartı göndererek başta Bitcoin olmak üzere 100'ün üzerinde kripto para biriminden dilediğinizi hediye edebilirsiniz. Kripto paraların yanı sıra dilerseniz sizin için oluşturulan kripto para sepetleri olan "Sepet Tokenları"; dilerseniz altın, gümüş ve platin fiyatına endeksli kripto emtia tokenlarını hediye edebilirsiniz.

KAHVE DÜŞKÜNLERİNE

A'Design tasarım ödülü sahibi Fakir Hausgeräte Aroma Gourmet Filtre Kahve Makinesi, kahve aroma ayarı özelliği sayesinde kahve severlere eşsiz bir deneyim vadediyor. Modern tasarımlı cam karafı ile mutfaklarda şık bir görünüm sağlayan ürün, kahve demlenirken bir bardak sıcak kahve alabilmeye imkan sağlayan damlatmama özelliği ve çıkarılabilir su haznesi ile fark yaratıyor.

HER ZEVKE UYGUN

Diesel, Tommy Hilfiger, Raymond Weil, Emporio Armani, Versace, Calvin Klein, Philipp Plein, Armani Exchange gibi dünyaca ünlü markalar ile Türkiye'deki tek yetkili distribütör Saat&Saat aracılığı ile buluşan saat tutkunları, babaları için en farklı ve en seçkin hediyeleri Saat&Saat mağazalarından seçebilecek. Farklı stil ve yaşlardaki babalar için farklı markalar tarafından sunulan hediye alternatifleri, zamansız modelleri ve çarpıcı detaylarıyla dikkat çekiyor.

KÜÇÜK BİR MOLA

Philips, yoğun iş temposu, stresli yaşam tarzı ve enerjiye ihtiyaç duyan babaları; bu Babalar Günü'nde de unutmadı. Kahve kültürünün hayatımızda önemli bir alışkanlık haline gelmesiyle beraber hayattaki keyifli anları ve tutkuyu bir araya getiren kahve için kişiselleştirilmiş deneyimler sunan bir model geliştirdi. Babalar, bu özel günde de evi saran mis gibi bir kahve kokusuyla güne başlamanın; gün içerisinde küçük bir mola verildiğinde enfes bir kahveyi yudumlamanın tadına doyamayacak. İlham veren teknolojisi ve eşsiz tasarımı ile kişiselleştirilmiş kahve deneyimi sunan Philips LatteGo 5400 tam otomatik espresso makinesi ile en lezzetli kahveleri baristalar gibi evlerinde yapmasına olanak sağlıyor.

HİKAYENİ YAZ

Kiğılı 2023 İlkbahar/Yaz Koleksiyonu, birbirleriyle kombinlenebilen tasarımlar, renk uyumu, iyi hissettirme üzerine tasarlanan keten ve pamuklu gömlekler, özel baskı teknikleri ile tasarlanan tişörtler, farklı kumaş detayları ile harmanlanan parçalar, fonksiyonel kullanım sunan ceketler, kanvas pantolonlar ve stilleri tamamlayan kemer, çanta, takı ve ayakkabıdan oluşan geniş bir ürün seçkisi sunuyor. Yeşil moda ve sürdürülebilirlik kavramlarına önem vererek tasarlanan parçaların da yer aldığı koleksiyon, sizi kendi hikayenizi bulmaya çağırırken doğayla yeniden bağlantı kurmayı simgeliyor.

HIZLI TEMPOYA UYGUN

Özel günlerde alışveriş için sunduğu hediye seçenekleriyle fark yaratan Boyner, bu sene Babalar Günü'nde babasını mutlu etmek isteyenler için en stil sahibi parçaları bir araya getiriyor. Boyner özel markalarından Fabrika ve Aeropostale imzası taşıyan polo tişörtler, spor ayakkabılar, keten gömlekler ve kanvas pantalonlar Babalar Günü'nde benzersiz bir hediye seçeneği oluyor. Spor yapmayı seven, şehir hayatını yoğun temposunda rahat giyimi tercih eden, kişisel bakımına özen gösteren ve aksesuar kullanmayı seven her babanın beğeneceği binlerce parçayı özel kampanyalarla sunan Boyner, her zevke hitap ediyor. Diesel, Dockers, Emporio Armani, Hoff, Tommy Hilfiger gibi Boyner seçkisinde yer alan markaların en güncel modelleri de günün her anında babaların stilini tamamlıyor.

HER ZEVKE ÖZEL HEDİYE

Mutfak, ev tekstili, ev dekorasyon, tamamlayıcı mobilya, aydınlatma, banyo, elektrikli ev aletleri, ev ve yaşam kategorilerinde geniş bir ürün yelpazesi sunan Evidea, Babalar Günü'nde babasını mutlu etmek isteyenler için birbirinden renkli hediye seçenekleri sunuyor. Çalışma masalarından tıraş makinesine; filtre kahve makinesinden yumuşacık bornozlara, barbekü setlerine kadar birçok hediye seçeneği bulunan Evidea, babaların en çok ihtiyacı olan ürünleri kaliteli ve uygun fiyatla sunuyor. Babalarınızın çalışma saatlerini keyifli anlara çevirmek için laptop sehpaları ve kahve fincanlarını tercih edebilir, TV karşısında konfor isteyen babalar içinse fonksiyonel TV ve dinlenme koltuklarıyla babanızın gönlünü fethedebilirsiniz.

MODERN ADIMLAR

Yılın son trendlerini koleksiyonuna taşıyan FLO, farklı tarzdaki babalara hitap edecek ayakkabıları ile Babalar Günü için alternatifli hediye önerileri sunuyor. FLO'nun adımlara konfor katacak geniş ayakkabı koleksiyonu babanızın her anına eşlik ederek; siyah, beyaz ve gri renkleriyle tüm kombinlerine uyum sağlıyor. Koleksiyonda yer alan modeller, şıklığı kadar rahatlığıyla da adından söz ettiriyor. Yumuşacık tekstil koleksiyonunda yer alan tişört, yağmurluk, eşofman ve şort alternatifleri ise spor giyimden vazgeçemeyen babaların gözdesi olmaya aday.